

>> ក្លែងច្រើន
របស់សហភាពអឺរ៉ុប?

អឺរ៉ុបក្លែង

ថ្ងៃទី 15 ឧសភា 2 កក្កដា 2550

รูปปกจาก: <http://lightproofbox.com>

90.-

บรรณาธิการ	ผศ. ดร.สุธาสัย ยิ้มประเสริฐ
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	ณรงเดช พันธะพุ่มมี นฤตม์ เจริญศรี (แบบปก)
ที่ปรึกษา	รศ. ดร. สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์ รศ. ประทุมพร วัชรเสถียร รศ. วิมลวรรณ ภัทโรดม
พิมพ์ที่	บริษัท พี.เพรส จำกัด โทร 0-2331-5107

ศูนย์ยุโรปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 ชั้น 3 อาคารวิทยพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท
 เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
 โทรศัพท์ 0-2218-3922-3 โทรสาร 0-2215-3580
 เว็บไซต์: <http://ces.in.th> อีเมล: ces@chula.ac.th

Editor	Asst. Prof. Dr. Suthachai Yimprasert
Assistant Editor	Narongdej Phanthaphoommee, Narut Charoensri (cover)
Advisors	Assoc. Prof. Dr. Suthiphand Chirathivat Assoc. Prof. Prathoomporn Vajrasthira Assoc. Prof. Vimolvan Phatharodom
Printing	P. Press Printing House Tel: +662-331-5107

*Center for European Studies, Chulalongkorn University
 3rd Floor, Vidyabhathana Building, Chulalongkorn University,
 Phya Thai Road, Patumwan, Bangkok, 10330, Thailand
 Tel: +662-218-3922-3 Fax: +662-215-3580
 Website: <http://ces.in.th> e-mail: ces@chula.ac.th*

ISSN 0858-7795

วสาร ยุโรปศึกษาฉบับนี้ เป็นฉบับที่สองของ พ.ศ.2550 ซึ่งยังคงมีบทความที่น่าสนใจหลายบทความ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับยุโรปในสังคมไทยให้มีความลึกซึ้งมากขึ้น

บทความแรก เป็นเรื่อง *“136 ปีหลังเยอรมนีรวมชาติ จากตำนาน ชิกฟรีด ถึง WM 2006”* พรสรรค์ วัฒนางกูร ได้อธิบายให้เห็นถึงปัญหาของชนชาติเยอรมัน ที่ต้องการสร้างเอกภาพแห่งชาติ ภายใต้ความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม ภายใต้ตำนาน “ชิกฟรีด” ของชนเผ่าเยอรมัน ซึ่งส่งผลต่อการสร้างเกียรติภูมิแห่งชาติเยอรมนีทุกสมัย ตั้งแต่สมัยรวมชาติเยอรมนี ค.ศ.1871 มาจนถึงสมัยนาซี หลัง ค.ศ.1933 จนกระทั่งถึงสมัยแห่งการเป็นเจ้าภาพฟุตบอลโลก ค.ศ.2006

บทความต่อมาเป็นเรื่อง *“พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยมีอนาคตหรือไม่”* ใจ อึ้งภากรณ์ ได้แสดงให้เห็นว่า แนวคิดของสังคมนิยมประชาธิปไตย คือ การประนีประนอมกับทุนนิยมเสรี ทำให้สังคมนิยมประชาธิปไตยเป็นเพียงเครื่องมือในการปฏิรูปรัฐทุนนิยม แนวคิดหลักอันหนึ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับในหมู่นักสังคมนิยมประชาธิปไตยรุ่นใหม่ ก็คือแนวทางที่สาม ซึ่งเป็นการล้มเลิกรัฐสวัสดิการ ฟันฟูความหมายของกลไกตลาด จึงทำให้สังคมนิยมประชาธิปไตยสมัยใหม่ กลายเป็นผู้

ร่วมมือที่ดีของจักรวรรดินิยมและทุนข้ามชาติ อนาคตของประชาชน ภายใต้พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเหล่านี้จึงไม่มี และจะต้องถึง เวลาแห่งการสร้างพรรคแบบซ้ายขึ้นมาใหม่

บทความที่สามเป็นเรื่อง “การเปลี่ยนผ่านผู้นำอังกฤษ: ผลกระทบความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษกับสหรัฐ” นฤตม์ เจริญศรี อธิบายให้เห็นถึงการเมืองของอังกฤษในช่วงเปลี่ยนผ่านผู้นำจากโทนี แบลร์ มาเป็น กอร์ดอน บราวน์ โดยการทบทวนความสัมพันธ์ของ อังกฤษและสหรัฐอเมริกาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา บทความได้ชี้ให้เห็นว่า ในสมัยที่โทนี แบลร์รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี อังกฤษ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำของอังกฤษกับสหรัฐฯ เป็นไปโดย ไกล่ลี้ชิด เพราะแบลร์เป็นผู้ตามนโยบายของจอร์จ ดับเบิลยู. บุช ประธานาธิบดีสหรัฐฯ กระนั้นก็ดี เมื่อกอร์ดอน บราวน์ ขึ้นมารับ ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน ก็ยังแสดงให้เห็นว่า อังกฤษจะยังรักษา ความใกล้ชิดกับสหรัฐฯ ในลักษณะเช่นเดิม โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง ลักษณะความเป็นพันธมิตร นอกจากนี้ อังกฤษก็ยังคงถือประเด็นเรื่อง การปกป้องโลกให้ปลอดภัยจากการก่อการร้าย และเรื่องอาวุธที่มี อาานุภาพในการทำลายล้างสูงไว้เป็นอันดับต้นๆ ประเด็นนโยบาย ดังกล่าวไม่ต่างจากสหรัฐฯ มากนัก จึงเห็นได้ว่า ความร่วมมือทาง การเมืองระหว่างอังกฤษและสหรัฐฯ นั้น เป็นการรักษาลักษณะแห่ง การสร้างความมั่นคงร่วมที่ไม่ได้แปรเปลี่ยนไปโดยง่าย

บทความที่สี่ เรื่อง “ความเชื่อในต้นไม้มองชาวเคลต์” โดย โชติรส โกวิทวัฒนพงศ์ เป็นบทความเชิงสังคมวิทยาเกี่ยวกับความเชื่อ เรื่องต้นไม้มองลัทธิดรูอิด ของชาวเคลต์ ซึ่งเป็นชนชาติพื้นเมืองของ ยุโรปยุคโบราณ และความเชื่อเหล่านี้ยังคงส่งอิทธิพลในทางวัฒนธรรม

ของชาวยุโรปมาจนถึงปัจจุบัน ตามลัทธิจิตวิญญาณของชาวเคลต์ ต้นไม้เป็น
แกนตั้งที่เชื่อมสามโลก คือ โลกใต้ดิน โลกมนุษย์ และ สวรรค์ ชื่อต้นไม้
ยังเป็นที่มาของตัวอักษรของชาวเคลต์ และถือเป็นต้นไม้ประจำเดือน
และวันตามปฏิทินโบราณ นอกจากนี้ มนุษย์แต่ละคนยังมีต้นไม้ประจำ
ดวงกำเนิด เป็นแหล่งสะสมพลังชีวิต และอุปถัมภ์ชีวิตของมนุษย์ ใน
สมัยปัจจุบัน ความเชื่อเรื่องต้นไม้ของชาวเคลต์เป็นที่สนใจมากขึ้น
เพราะความต้องการที่จะกลับเข้าหาธรรมชาติที่จะนำความสุขให้กับ
ชีวิตในสังคมสมัยใหม่

บทความที่ห้า เรื่อง *"การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย
ลาว ณ จุดที่จะมีการการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3"* โดย
ชลิดา รัตสาร และ วรรณรัตน์ วัฒนานิมิตกุล เป็นโครงงานวิจัยที่
มุ่งจะศึกษาถึงการค้าระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนลาวที่เพิ่ม
ทวีขึ้นหลังจากที่ฝ่ายลาวได้นโยบายเปิดประเทศ และผ่อนปรนสำหรับ
การค้าเสรี เงื่อนไขที่ทำให้การค้าเพิ่มขึ้นนั้นมาจากการเปลี่ยนแปลงของ
ระบบเศรษฐกิจ และการคมนาคมขนส่งระหว่าง 2 ประเทศที่ได้รับการ
ปรับปรุงอย่างมาก งานวิจัยนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาทัศนคติของฝ่ายไทยและ
ฝ่ายลาว ที่เกี่ยวข้องกับการค้าทั้งสองฝั่งของสะพานข้ามแม่น้ำโขง
ผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบการทั้งชาวไทยและลาว อาจ
ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่สามนี้มากนัก
แม้ว่าจะมีสินค้าไทยจำนวนมากที่แพร่จากจุดข้ามแห่งนี้เข้าไปสู่
ประเทศอินโดจีนทั้ง 3 ประเทศก็ตาม

ท้ายที่สุด เป็นบทปริทัศน์หนังสือเรื่อง *"Les Musulmans de
Thaïlande"* ของ มิแชล ซิลแกง โดย วิจิตร ประพงษ์ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า
หนังสือภาษาฝรั่งเศสเล่มนี้ ได้พยายามที่จะศึกษาสังคมของชาวมุสลิม

ในประเทศไทย โดยเฉพาะได้เน้นถึงปัญหาความขัดแย้งในเขตจังหวัดภาคใต้ที่มีชาวมุสลิมจำนวนมาก จนกระทั่งถึง พ.ศ.2545 ซึ่งเป็นระยะเวลาก่อนที่ปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้จะปะทุ แม้ว่าจะเป็นหนังสือที่ศึกษาเรื่องชาวมุสลิมไทยได้อย่างน่าสนใจ แต่การที่ต้นฉบับเป็นภาษาฝรั่งเศส ก็น่าจะเป็นปัญหาสำหรับผู้อ่านชาวไทยจำนวนมากเช่นกัน

บรรณาธิการก็มีความเชื่อกันว่า บทความเหล่านี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านเป็นอย่างมาก ในการทำความเข้าใจกับเรื่องของยุโรป เรื่องการค้าไทย-ลาว หรือกระทั่งปัญหามุสลิมในประเทศไทย ที่ผ่านมุมมองของนักวิชาการฝรั่ง

พบกันฉบับหน้าครับ

ผศ. ดร.สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ

บรรณาธิการประจำฉบับ

ศูนย์ยุโรปศึกษา แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ธันวาคม พ.ศ.2550

ศาสตราจารย์ ดร. พรสรรค์ วัฒนางกูร

อ.บ. (เกียรตินิยม) ภาษาและวรรณคดีเยอรมัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อ.ม. (สาขาเยอรมัน) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

M.A. (ภาษาศาสตร์ วรรณคดี ดนตรี) Ruprecht-Karls Universität Heidelberg เยอรมนี

Dr. phil. (ภาษาศาสตร์ วรรณคดี ดนตรี) Ruprecht-Karls Universität Heidelberg เยอรมนี

รองศาสตราจารย์ ใจ อึ๊งภากรณ์

M.A. (Area Studies) SOAS อังกฤษ

M.Sc. (Ecology) Durham อังกฤษ

นฤมล เจริญศรี

ร.บ. (การระหว่างประเทศ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นิสิตปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จิรเดช มหาวรรณกิจ

ร.บ. (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ) (เกียรตินิยมอันดับสอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นักวิชาการประจำ ศูนย์ยุโรปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ไซดิส ไควักวัฒนพงศ์

อ.บ. (เกียรตินิยม) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Licence-ès-lettres de linguistique, Université de Besançon ฝรั่งเศส

Maîtrise de linguistique, Université de Paris III ฝรั่งเศส

Doctorat de 3e cycle de Linguistique-Phonétique, Université de Paris III ฝรั่งเศส

อาจารย์ประจำคณะ Intercultural Studies, Tenri University ญี่ปุ่น

ชลีศา รัตตาส

บธ.บ. (การจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ) มหาวิทยาลัยสยาม (เกียรตินิยมอันดับ 1)

พ.บ.ม. (พัฒนาการเศรษฐกิจ) สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ,
เศรษฐศาสตร์การเงิน

ปร.ด. (สหวิทยาการ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม

วรรณรัตน์ รัตนนิมิตกุล

อ.บ. (ภาษาอังกฤษ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บธ. ม. (บริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยสยาม

Cert. In Foreign Exchange Management มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Ed. D. (Higher Education) Oklahoma State University สหรัฐอเมริกา

หัวหน้าวิชาการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม

วิจิตร์ ประพงษ์

นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัย Pierre-Mendès-France ฝรั่งเศส

เนื้อหา ความคิดเห็น ตลอดจนการตีความต่างๆ ในวารสารฉบับนี้ เป็นความคิดของผู้เขียน มิได้สะท้อนทัศนคติและนโยบายของศูนย์ยุโรปศึกษา แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่ประการใด

The author is responsible for the contents, views and analyses expressed in the paper, which are neither the same as ones of Centre for European Studies, nor the editorial staff.

136 ปีหลังเยอรมนีรวมชาติ: จากตำนาน “ซิกฟรีด” ถึง WM 2006 พรสวรรค์ วัฒนากร	2
พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยมีอนาคตหรือไม่? ใจ อึ้งภากรณ์	28
การเปลี่ยนผ่านผู้นำอังกฤษ: ผลกระทบความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษและสหรัฐอเมริกา? นฤตม์ เจริญศรี	52
ยุโรปศึกษาที่วิทยาลัยศึกษาการระหว่างประเทศแห่งเดรซด์ จිරเดช มทาวรรณกิจ	76
ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์ โชติรส โกวิทวัฒน์พงศ์	106
การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว ณ จุดที่จะมีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ชลิตา รัตนสาร วรรณรัตน์ วัฒนานามิตกุล	150
ปริทัศน์หนังสือ “Les Musulmans de Thaïlande” วิจิตร ประพงษ์	208

วารสารยุโรปศึกษา

ศูนย์ยุโรปศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ABSTRACT

136 YEARS: FROM SIEGFRIED TO WM 2006

Pornsan Watananguhn

The problems of minorities in Germany and the problems of people who are not German by "blood" can principally be grouped into 2 categories:

(i) The remarkable history of the "national unity" of the German people which was based on the *pride* of this nation for being *German*. This pride has been even sometimes driven to *arrogance*, as shown in German history during the "Second Reich of Germany" (1891 – 1918) and during the "Third Reich" (1933 – 1945) under the NAZI regime (Nationalsozialistische Arbeiterpartei Deutschlands).

(ii) The problem of "guest-workers" (Gastarbeiter) from other European countries, who were "invited" to Germany to give assistance to German economy after 1950. The "Gastarbeiter" came from Greece, Italy, Yugoslavia and mainly from Turkey. Especially those from the last mentioned country have gradually caused many serious social, cultural and educational complications in Germany after 1960, as they were not able to integrate in the German society.

This paper concentrates on the first category with the aim to demonstrate the problem of "being German among the Germans." The fact that Germany, unlike other countries in Europe, was first politically united in 1871 and has a very unique history of "national unity," has resulted in the effort of the Germans to distinguish themselves from other Europeans through their culture. The German definition of "culture" reflects their attempt to differentiate themselves from other Europeans and their pride in creating their cultural identity over other races.

The history of Germany as a *Kulturnation* bases on the search for *national identity* by various German poets and philosophers, which can be traced back to the myth of *Siegfried* in the Middle Ages. The crime and tragic fall of the "Third Reich" has led not only to the divided Germany into two politically and ideologically states, East – and West Germany, but has brought disgrace to the younger generation of this country as well. Their self-confidence as a German cannot really recover after the political unification in 1990. In the opinion of many Germans, the Football-World Championship in 2006 or WM 2006, has brought back and created the secure feeling of unity among the people of this nation once again.

136 ปีหลังเยอรมนีรวมชาติ: จากตำนาน “บิกฟรีด” ถึง WM 2006^{*}

พรสวรรค์ วัฒนางกูร

1. ความนำ

136 ปี หลังเยอรมนีรวมชาติ ย่อมไม่ใช่ว่าการรวมชาติเยอรมัน ตะวันตกและเยอรมันตะวันออกในเดือนตุลาคม ค.ศ.1990 แน่นนอน แต่เป็นการรวมชาติทางการเมืองเป็นครั้งแรกของประวัติศาสตร์ชนชาติเยอรมันในปี ค.ศ.1871 สมัยเสนาบดีบิสมาร์กและกษัตริย์วิลเฮล์มที่ 1 เมื่อแคว้น “พรอยเซ็น” (Preußen) หรือ ปรัสเซียเป็นผู้นำรัฐเยอรมัน ทางเหนือ (Deutscher Bund) รวมชนเผ่าเยอรมันในหลายรัฐของ ดินแดนเยอรมนีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ประกาศก่อตั้ง “อาณาจักรเยอรมันที่ 2” ณ พระราชวังแวร์ซายที่กรุงปารีสในวันที่ 18 มกราคม ค.ศ.1871 หลังเยอรมนีทำสงครามชนะฝรั่งเศส

การรวมชาติตั้งอาณาจักรเยอรมันที่ 2 ครั้งนี้ มีเรื่องแปลกอยู่ 2 ประการ เรื่องแปลกประการแรกก็คือ การประกาศตั้งอาณาจักรเยอรมันที่ 2 ซึ่งนับว่าเป็นการรวมชาติทางการเมืองเป็นครั้งแรกใน

^{*} บทความนี้นำเสนอในงานอบรมสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง “ความหลากหลายทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมและปัญหาที่เกิดขึ้นในยุโรป: กรณีศึกษาประเทศเยอรมนี” เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2550 จัดโดย ศูนย์ยุโรปศึกษา แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติศาสตร์ของชนชาตินี้ ณ พระราชวังแวร์ซาย กรุงปารีส ชวนให้ถามต่อว่า เหตุใดฝรั่งเศสจึงมีส่วนในเรื่องสำคัญสุดยุดของชนชาติเยอรมันเช่นนี้ ข้อแปลกประการที่สองก็คือ เหตุใดในการรวมชาติทางการเมืองครั้งแรก เยอรมนีจึงเรียกประเทศของตนว่า “อาณาจักรเยอรมันที่ 2” (2. Reich – คำว่า Reich แปลว่า อาณาจักร) อาณาจักรที่ 1 (1. Reich) หมายถึงอาณาจักรใด และเหตุใดประเทศเยอรมนีระหว่างปี ค.ศ.1919-1933 จึงใช้ชื่อว่า “สาธารณรัฐไวมาร์” (Die Weimarer Republik) อันเป็นช่วงเวลาก่อนอาณาจักรเยอรมันที่ 3 หรือ Das 3. Reich (The Third Reich) ของอดอล์ฟ ฮิตเลอร์แห่งพรรค “นาซีเยอรมัน” (Nationalsozialistische Arbeiterpartei Deutschlands)

การประกาศ “ความเป็นตัวตน” แห่งชนเผ่าเยอรมันทางการเมืองโดยมี “ฝรั่งเศส” เป็นผู้ร่วมยืนยัน หรือการที่ชนเผ่าหนึ่งเปลี่ยนชื่อเรียกประเทศของตนเองถึง 5 ครั้ง¹ ย่อมไม่ใช่เรื่องธรรมดา

¹ คือ อาณาจักรที่ 1 อาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์แห่งชนชาติเยอรมัน (Das Heilige Römische Reich Deutscher Nation) คำสร้อย “แห่งชนชาติเยอรมัน” มีมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 15 เป็นอาณาจักรสืบต่อจากอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ (Das Heilige Römische Reiches) ตั้งแต่ ค.ศ.800 โดยจักรพรรดิคาร์ล มหาราชหรือชาเลอมาญมหาราช) อาณาจักรเยอรมันที่ 2 (1871-1918) สาธารณรัฐไวมาร์ (1919-1933) อาณาจักรเยอรมันที่ 3 (1933-1945) และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (Die Bundesrepublik Deutschland หรือ เยอรมันตะวันตก [ตั้งแต่ ค.ศ.1949-ปัจจุบัน]) รวมทั้งประเทศ สาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมัน (Die Deutsche Demokratische Republik หรือ เยอรมันตะวันออก [1949-1990]) ปัจจุบันประเทศเยอรมนีมีชื่ออย่างเป็นทางการคือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี หรือประเทศของชนชาติ “ดอยช์” – Deutschland นั่นเอง

แน่ ทั้งหมดเป็นตัวบ่งชี้ถึง “ปม” เรื่อง “ตัวตนของชนชาติ” ที่มีความเป็นมาพิเศษกว่าชาติอื่นๆ ในยุโรปกลางและยุโรปตะวันตก เป็นทั้ง “ปมด้อย” และ “ปมเด่น” ในเวลาเดียวกัน

เรื่องราวของชนชาติเยอรมันซึ่งเป็นชนเผ่าแกร์มาเนิน (Germanen) หรือเจอร์มานิก (Germanic) น่าสนใจตรงที่ชนชาตินี้ประกอบด้วยชนหลายเผ่า หลายภาษาถิ่น มีภาษากลางและวัฒนธรรมร่วมกันคือ ภาษาเยอรมันมาตรฐาน (Hochdeutsch หรือ Standarddeutsch) แต่เนื่องจากชนเผ่านี้ถูกกำหนดโชคชะตาให้ไม่สามารถรวมชาติทางการเมืองได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ด้วยเหตุผลทั้งทางการเมืองและวัฒนธรรมหลายประการ โดยเฉพาะถูกสกัดกั้นทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยชนเผ่า “ฟรังคิช” (Fränkisch) เพื่อนบ้าน หรือชาติฝรั่งเศส ทำให้ชนชาติเยอรมันพยายามหา “ปมเด่น” จาก “ปมด้อย” ของตนเอง ได้แก่การหาความ “พิเศษ” จาก “สายเลือดเยอรมัน” และความเป็นตัวตนแบบเยอรมัน นั่นคือ ความพิเศษเหนือชนชาติยุโรปอื่นทาง “วัฒนธรรม” นั่นเอง อาจกล่าวได้ว่า หลายชนเผ่า ภาษา และเชื้อชาติของเผ่าเยอรมัน เป็นทั้ง “วิกฤต” และ “โอกาส” “ปมด้อย” และ “ปมเด่น” ของชนชาตินี้

เรื่องความหลากหลายทางเชื้อชาติและความหลากหลายทางวัฒนธรรมในเยอรมนีอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเด็น คือ วัฒนธรรมที่หลากหลายของชนเผ่าเยอรมันหลายกลุ่มในแต่ละภาคและแต่ละแคว้นของเยอรมนีที่มีภาษาถิ่นและวัฒนธรรมประเพณีเฉพาะตัวของตนเอง ทำให้เกิดความแตกต่างหลากหลายภายในชนชาติ แต่ก็ยังรวมกันคงความเป็น “ชนชาติเยอรมัน” ด้วย “ภาษาเยอรมัน” หรือ “วรรณศิลป์” และ “วัฒนธรรม” ร่วมกัน นับเป็นความภาคภูมิใจของชนเผ่า จนได้ชื่อว่า เป็น “ชนชาติทางวัฒนธรรม” (Kulturnation) แต่ในขณะเดียวกันความภาคภูมิใจนี้ก็เหมือนดาบสองคมส่งผลในทางลบ ประเด็นเรื่อง

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมภายในชาติมีมานานตั้งแต่ในยุคกลางที่ยุโรปยังไม่มี การแบ่ง “ชาติรัฐ” ที่แน่นอน ต่างจากความหลากหลายทางเชื้อชาติในประเด็นที่สอง อันเป็นผลสืบเนื่องจากการที่เยอรมนีแพ้สงครามโลกครั้งที่สอง ต้องฟื้นฟูเศรษฐกิจครั้งใหญ่และอาศัยแรงงาน “ต่างชาติ” จากประเทศกรีซและหลายประเทศในยุโรปตะวันออกบางส่วนมาจากประเทศทางยุโรปใต้ แต่ส่วนใหญ่คือแรงงานจากประเทศตุรกีที่กลายเป็นปัญหาทางสังคมในเยอรมนีในเวลาต่อมา เนื่องจากแรงงานชาวเติร์กไม่ได้มา “แต่ตัว” ดังคำของนายเฮลมุท ชมิดท์ อดีตนายกรัฐมนตรีเยอรมันพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย (SPD) ว่า “เราร้องขอ ‘มือ’ เพื่อช่วยเหลือ แต่กลับเป็น ‘มนุษย์’ ที่เดินทางเข้ามา”

ชาวตุรกีต่างเดินทางเข้ามาเยอรมนีเป็นแรงงานต่างชาติพร้อมครอบครัวของตน เขาเหล่านั้นมาพร้อมกับโลกทัศน์และความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกัน กลายเป็น “ชนกลุ่มน้อย” ที่แปลกแยกในสังคมเยอรมัน

ในบทความนี้ ผู้เขียนจะอภิปรายเฉพาะประเด็นแรกเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมภายในชนชาติเยอรมันเองที่นำไปสู่ปัญหาหลายหลากดังปรากฏในประวัติศาสตร์ของชนชาตินี้

2. จากจุดเริ่มต้น:

ฮักฟรีด ตำนานแห่งชนเผ่าแอก์มาเนิน

ถ้าเรา มองย้อนไปในอดีตของชาติเยอรมันจะพบว่า ชนเผ่านี้ ถูกกำหนดโชคชะตาให้ต้องแบ่งแยก ไม่สามารถรวมประเทศเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางการเมืองได้เกือบตลอดช่วงประวัติศาสตร์แห่งชนชาติ เช่นเดียวกับโปแลนด์ที่แทบจะไม่เคยเป็นเอกราชจบจนปลาย

ศตวรรษที่ 20 เพราะต้องตกอยู่ใต้การปกครองหรือตกอยู่ใต้อาณัติของชาติใหญ่โดยเฉพาะรัสเซียหรือเยอรมนีในบางคราวอยู่เกือบตลอดเวลาหรือคล้ายกับประเทศเวียดนามที่มีชะตากรรมต้องทำสงคราม ถ้าไม่กับต่างชาติก็กับชาติเดียวกันเองแทบมีได้ว่างวัน หลายชาติในยุโรปได้ตั้งประเทศของตนเป็นปีกแผ่นทั้งทางการเมืองและวัฒนธรรมตั้งแต่ก่อน หรือใน ระหว่าง ยุคกลาง (คริสต์ศตวรรษที่ 5-13) รวมทั้งตั้งประเทศในระหว่างยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา (Renaissance ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 14-16) เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน โปรตุเกส สวิตเซอร์แลนด์ ฟลานเดอร์สหรือเนเธอร์แลนด์ในเวลาต่อมา และแม้ว่าหลายชาติในยุโรปจะต้องต่อสู้เพื่อเป็นอิสระจากผู้ปกครอง เช่น สวิตเซอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ เบลเยียมรวมทั้งบรรดาชนเผ่าในยุโรป ตะวันออกและในแหลมบอลข่านอีกหลายชาติ เช่น ประเทศเชโกสโลวาเกียหรือสาธารณรัฐเช็กในปัจจุบันตลอดศตวรรษที่ 19 ก็ไม่มีประวัติศาสตร์ของชนเผ่าใดจะมีลีลันเท่าประวัติศาสตร์ของชนเผ่าเยอรมันเลย

ดังได้กล่าวแล้วว่า ตั้งแต่ก่อนยุคกลาง เมื่ออังกฤษและฝรั่งเศสเป็นประเทศไปนานแล้วนั้น ชาวเยอรมันยังมีเจ้าและขุนนางผู้ครองแคว้นปกครองตนเองแยกกันเป็นอิสระเนื่องจากแตกสามัคคี คำว่าอาณาจักรที่ 1 (1. Reich) ในประวัติศาสตร์ของชนชาติเยอรมัน หมายถึง "อาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์แห่งชนชาติเยอรมัน" (ที่สืบทอดจาก "อาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์") อาณาจักรนี้ตั้งขึ้นในช่วงปลายของยุคกลางโดยจักรพรรดิออตโตมหาราช (Otto der Große) คำว่า "โรมันอันศักดิ์สิทธิ์" นั้น หมายถึง จักรพรรดิทุกพระองค์ของอาณาจักรได้รับการแต่งตั้งจากพระผู้เป็นเจ้าผ่านทางอำนาจสันตะปาปาแห่งศาสนจักรโรมันคาทอลิก และได้รับความคุ้มครองให้เป็นจักรพรรดิโดยชอบธรรม แต่ในทางปฏิบัติ ชนเผ่าเยอรมันและอีกหลายชาติในยุโรปมี

กษัตริย์และขุนนางปกครองตนเอง แบ่งแยกเป็นแคว้นอิสระโดยไม่ขึ้นกับส่วนกลางคือองค์จักรพรรดิ ดังนั้นอำนาจของจักรพรรดิจะมั่นคงเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับว่า จักรพรรดิพระองค์นั้นจะเข้มแข็งเพียงใด จึงนับว่าอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ (แห่งชนชาติเยอรมัน) รวมตัวกันอยู่เพียงหลวมๆ เท่านั้น ยุโรปในยุคกลางเป็นยุคของศักดินา มีอัศวินและกษัตริย์ต่างชนชาติต่างแคว้น นับเป็นยุโรปที่พรมแดนแบ่งประเทศหรือชาติรัฐทางการเมืองยังไม่ชัดเจน แต่ก็เป็ยุโรปที่ชนเผ่าต่างๆ เข้มแข็งมีความเป็นตัวของตัวเองและเป็น “ดินแดนต้นตอของชนเผ่าต่างๆ” ของยุโรปปัจจุบันหลังสมัยของอาณาจักรกรีกและโรมันโบราณ (Antike)

ยุโรปในยุคสมัยที่เส้นแบ่งพรมแดนทางการเมืองและรัฐชาติยังไม่ชัดเจนนี้เองที่เป็นต้นตอของตำนานแห่งชนเผ่า รวมทั้งตำนาน “ซีกฟรีด” ของชนเผ่าแก็ร์มาเนนที่รีชาร์ด วากเนอร์ คีตกวียุคโรแมนติกในศตวรรษที่ 19 นำกลับมาเล่าใหม่ในรูปของอุปรากรเพลงแห่ง “ประสาธนางานศิลป์” (Das Gesamtkunstwerk) ที่รวมศิลปะหลายแขนงเข้าไว้ด้วยกัน (ละคร ดนตรี และปรัชญา) รวมทั้งอุปรากรเลื่องชื่อเรื่องอื่นๆ ที่เล่าขานเรื่องราวของชนเผ่าแก็ร์มาเนน งานของวากเนอร์เป็นที่ชื่นชมของกษัตริย์ลุดวิกที่ 2 แห่งแคว้นบาเยินและอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ “ท่านผู้นำ” แห่งอาณาจักรเยอรมันที่ 3 ที่ล้วนหลงใหลอุปรากรเหล่านี้ ฮิตเลอร์นั้นได้นำตำนานแห่งชนเผ่าคืออุปรากรของวากเนอร์มาสนับสนุนลัทธิยกย่องชนเผ่าอารยันว่ามีสายเลือดบริสุทธิ์และมีความพิเศษกว่าชนเผ่าอื่นๆ ในโลก

ในศตวรรษที่ 16 เมื่อมาร์ติน ลูเธอร์ (Martin Luther) ปฏิรูปศาสนาจักรคาทอลิกและตั้งนิกายโปรเตสแตนท์ (หรือในภาษาเยอรมันใช้ว่า เอวัังเกลิช Evangelisch) เยอรมนีก็ยังคงแบ่งแยกเป็นแคว้นเล็กแคว้นน้อยมีภาษาถิ่นหลายหลาก ในขณะที่อิตาลีรับผล

พวงจากวัฒนธรรมกรีกโรมันโบราณเข้าสู่ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา มาตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 14-15 ก่อนหน้านั้น และกลายเป็่นนักเดินทะเลด้วย ตามติดมาด้วยประเทศสเปนและโปรตุเกสที่สร้างชาติเป็นปึกแผ่นแล้ว กษัตริย์ของทั้งสองดินแดนหลังแข่งกันสนับสนุนคนของตนให้เดินเรือ ท่องโลกค้นหาสมบัติและดินแดนใหม่ ประเทศสเปนประกาศความเป็น มหาอำนาจทางทะเลในยุโรปเต็มตัวในศตวรรษที่ 16 ก่อนที่จะเสีย ตำแหน่ง “เจ้าทะเล” ให้แก่อังกฤษในยุคของพระนางเอลิซาเบทที่ 1 (ช่วงหลังของศตวรรษที่ 16) ในการรบทางทะเล ใน “ศึกอาร์มาดา” ระหว่างทัพเรือสเปนและทัพเรืออังกฤษในที่สุด

ผลงานอันยิ่งใหญ่ของมาร์ติน ลูเธอร์ มิใช่เพียงการตั้งนิกาย ใหม่ของคริสต์ศาสนาเท่านั้น แต่ลูเธอร์ยังได้สร้างความเป็นอันหนึ่งอัน เดียวกันและความเป็นปึกแผ่นทางวัฒนธรรมให้แก่คนเยอรมันโดย ผ่านภาษาเยอรมัน โดยการแปลพระคริสตธรรมคัมภีร์จากภาษาดั้งเดิม คือภาษาฮีบรูออกเป็นภาษาเยอรมันเป็นครั้งแรก²

ภาษาเยอรมันในพระคัมภีร์ฉบับแปลของลูเธอร์ได้กลายเป็น ภาษากลางของชนเผ่าเยอรมันในแคว้นต่างๆ ที่พูดต่างภาษาถิ่น ตลอดจนเป็นต้นตอของภาษาเยอรมันมาตรฐานในปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็น ภาษาพูดของ “ชาวเยอรมัน” เป็นครั้งแรก นับว่าปรากฏการณ์นี้มี

² ก่อนหน้านั้นเคยมีการแปลพระคริสตธรรมคัมภีร์หลายครั้งแล้วโดยนักบวช นิกายโรมันคาทอลิก แต่เป็นการแปลจากต้นฉบับภาษาละตินและยังใช้ภาษา ละตินปะปนอยู่มาก ทำให้ชาวบ้านทั่วไปอ่านไม่เข้าใจประการหนึ่ง ในเวลานั้น การมีพระคริสตธรรมคัมภีร์ในครอบครองที่จะทำให้ชาวบ้านเข้าถึง “พระวจนะ” ของพระเจ้าได้ตรงยังไม่แพร่หลาย เนื่องจากยังไม่มีเครื่องพิมพ์ จนกระทั่งกู๊ด เทินแบร์ก (Gutenberg) แห่งเมืองมายนซ์ (Mainz) ในเยอรมนีค้นพบระบบการ พิมพ์สมัยใหม่ใน ค.ศ. 1448

ผลต่อความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชนชาติเยอรมันเป็นอันมาก ในประวัติศาสตร์ของชนชาตินี้ ภาษาเยอรมันที่เข้าถึงชาวบ้านของลูเธอร์ ก็คือต้นแบบของภาษาเยอรมันในปัจจุบัน และเป็นต้นแบบของภาษาวรรณศิลป์เยอรมันของมหากวีโยฮัน วอลฟ์กัง ฟอน เกอเธ่ (Johann Wolfgang von Goethe 1749-1832) ในศตวรรษที่ 18 ในผลงาน “แวร์เธอร์ระทม” (Die Leiden des jungen Werthers) ทำให้นวนิยายเยอรมันเรื่องนี้ดังระเบิดไปทั่วยุโรป และภาษาเยอรมันได้รับการยกย่องว่างดงามทัดเทียมกับภาษาวรรณศิลป์ของชาติเพื่อนบ้าน เช่น ภาษาอังกฤษ (เชกสเปียร์) ภาษาสเปน (เซร์บันเตส) หรือผลงานของกวีฝรั่งเศส (กอร์แนย์ ราซีน โมลิแยร์)

การปฏิวัติทางศาสนาของลูเธอร์ครั้งนั้นทำให้ดินแดนเยอรมนีกลายเป็นสนามรบใหญ่ของสงครามศาสนา 30 ปี (Thirty Years War 1618-1648) ระหว่างเจ้า “คาทอลิก” และเจ้า “โปรเตสแตนต์” เมืองมากมายในเยอรมนีถูกทำลาย ส่งผลให้ดินแดนนี้ยังคงแตกแยกปกครองเป็นแคว้นอิสระเช่นเดิมจนถึงต้นศตวรรษที่ 19 สมัยจักรพรรดินโปเลียน โบนาปาร์ต (Napoleon Bonaparte) ที่ปราบดาภิเษกตั้งตนเป็นจักรพรรดิใน ค.ศ.1806 (ค.ศ.1806-1814)

นโปเลียนมิได้เพียงแผ่อำนาจและอิทธิพลทางความคิดแบบฝรั่งเศสไปทั่วยุโรปเท่านั้น แต่ยังพยายามสกัดกั้นชนชาติที่ส่อเค้าว่าจะเป็น “ดาวรุ่งดวงใหม่” ของยุโรปคือเยอรมนีทุกวิถีทางอีกด้วย หลังจากที่ดินแดนเยอรมนีกลายเป็นสนามรบระหว่างสงคราม 30 ปีอยู่เป็นเวลานาน ในขณะที่ฝรั่งเศสในศตวรรษที่ 17 กำลังเข้าสู่ “ยุคคลาสสิก” หรือ “ยุคทอง” ในสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 “จักรพรรดิแห่งสุริยา” เยอรมนียังไม่ทันฟื้นตัวก็ถูกซ้ำเติมจากกุศโลบายทางการเมืองและการทูตของนโปเลียน กันมิให้ชาวเยอรมันรวมตัวกันตั้งชาติเป็นปึกแผ่นได้

136 ปีหลังเยอรมนีรวมชาติ: จากตำนาน "ซิกฟรีด" ถึง WM 2006

นับเป็นช่วงเวลาที่ยุโรปนี้แตกแยกเป็นรัฐเล็กรัฐน้อยมากที่สุดถึงกว่า 300 รัฐ

เหตุการณ์หลังการปฏิวัติฝรั่งเศสในประเทศนี้สู่สมัยการปกครองอันน่าสะพรึงกลัวของกลุ่มจาโคแบง (ยุคมีคัสญูญี หรือ Reign of Terror) รวมทั้งการปลงพระชนม์พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 และพระมเหสีมารีอังตวเนต หลักการประชาธิปไตยของการปฏิวัติฝรั่งเศสทำให้อำนาจของกลุ่มกษัตริย์และขุนนางสั่นคลอนไปทั่วยุโรป แคว้นพรอยเซ็น (ปรัสเซีย) และขุนนางเยอรมันหลายแคว้นรวมตัวกับอังกฤษและออสเตรียต่อต้านฝรั่งเศสที่หวังครอบครองฝั่งตะวันออกของแม่น้ำไรน์ตั้งแต่เมืองบาเซล (Basel) ในสวิตเซอร์แลนด์จรดปากอ่าวแม่น้ำไรน์ลงสู่ทะเลเหนือ กรณีแบ่งแยกดินแดนไปแลนด์และอิทธิพลคุกคามจากรัสเซียผลักดันให้เยอรมนี คือ พรอยเซ็นต้องตกลงทำสัญญาสันติภาพบาเซล (The Peace Treaty of Basel) กับฝรั่งเศสเพื่อหลีกเลี่ยงศึก 2 ด้าน³ โดยเยอรมนียินยอมยกดินแดนฝั่งขวา (หรือฝั่งตะวันออกของแม่น้ำไรน์) ซึ่งเป็นดินแดนเยอรมันให้แก่ฝรั่งเศส ขุนนางเยอรมันหลายเมืองที่ฝักใฝ่แนวคิดปฏิวัติของฝรั่งเศสรวมตัวกันจัดตั้งสาธารณรัฐประชาธิปไตยแห่งแรกบนผืนแผ่นดินเยอรมนี คือ "สมาพันธรัฐแห่งไรน์" (Rheinbund หรือ Confederation of the Rhine) นับเป็นการสวามิภักดิ์ทางความคิดและทางการเมืองกับฝรั่งเศสซึ่งมิได้เป็นผลดีต่อเยอรมนีเลย เพราะเยอรมนีถูกตัดทวงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ มิหนำซ้ำยังถูกลิดรอนทางวัฒนธรรมอีกด้วย⁴

³ ขณะนั้น เยอรมนีกำลังมีปัญหากับรัสเซียอยู่ด้วย

⁴ ดูรายละเอียดใน พรสวรรค์ วัฒนางกูร, สองยุคแห่งวัฒนธรรมไวมาร์, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2543, หน้า 49-62.

ประวัติศาสตร์ยุโรปเรื่องความขัดแย้งระหว่างเยอรมนีและฝรั่งเศสที่คนไทยรู้จักมักเริ่มที่กรณีแคว้นอัลซาส-ลอเรน (Alsace-Lorraine) และสตราสบูร์ก (Strasbourg) ที่ฝรั่งเศสต้องเสียให้แก่เยอรมนี รวมทั้งเรื่องราวที่ฝรั่งเศส “แก้แค้น” เยอรมนีหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ผ่านสนธิสัญญาแวร์ซาย กับเรื่องที่น่าซีเยอรมันยึดครองฝรั่งเศส เรื่องราวที่ฝรั่งเศสแพ้อิทธิพลทางวัฒนธรรม ความคิด หรือ รุกรานเยอรมนีทางสังคมและการเมืองเป็นเวลายาวนานหลายร้อยปี ชัดเจนตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 โดยเฉพาะตอนต้นศตวรรษที่ 19 ในสมัยนโปเลียนมีค้อยเป็นที่ประจักษ์ การรุกรานดังกล่าวมีส่วนตอกย้ำและยืดเวลาหลายวัฒนธรรมหลายชนเผ่าของชนชาติเยอรมันให้ยาวนานออกไป รวมทั้งเสริมและหนุนปมเด่นและปมด้อยของชนเผ่าเยอรมันให้ชัดเจนขึ้นเป็นรูปธรรมด้วย

การที่นโปเลียนรุกรานเยอรมนี ทำให้ชนชาตินี้เสียดินแดนฝั่งขวาของแม่น้ำไรน์แก่สาธารณรัฐฝรั่งเศสนับเป็นชนวนต้นตอของกระแสโรมานติก ผนวกกับความรู้สึก “ชาตินิยมทางการเมือง” เป็นครั้งแรกในเยอรมนี ริเริ่มโดยนักปราชญ์กลุ่มโรมานติกสะท้อนให้เห็นในวรรณคดีและภาษาศาสตร์⁵ เป็นกระบวนการสืบเนื่องจากความพยายามรวมตัว

⁵ ปราชญ์และกวีเยอรมันพยายามค้นคว้าหาต้นตอของชนเผ่า รวมทั้งต้นตอที่มาของภาษาและวัฒนธรรม วรรณคดียุคโรมานติกของเยอรมนีจึงสนใจเรื่องราวไกลโพ้นในยุคกลางเมื่อชนชาติต่างๆ ของยุโรปยังมีพรมแดนทางการเมืองไม่ชัดเจน “กลุ่มโรมานติกไฮเดลแบร์ก” โดยกวีหลายท่านรวบรวมเพลงพื้นบ้านเยอรมัน นิทานเยอรมัน (นิทานกริมม์) ปราชญ์และกวีท่านอื่นได้แก่ ฟรีดริช ชเลเกิล (Friedrich Schlegel 1772-1829) ศึกษาต้นตอของภาษาเยอรมันเปรียบเทียบกับภาษาอื่น ทำให้ค้นพบว่าภาษาเยอรมันเป็นภาษาที่มีลักษณะคล้ายกับภาษากรีก ละติน สันสกฤตและบาลี นับเป็นภาษาใน

136 ปีหลังเยอรมนีรวมชาติ: จากตำนาน "ซิกฟรีด" ถึง WM 2006

กันทางวัฒนธรรมผ่านทางการศึกษา (Bildung) และละคร โดยกวีและ
ปราชญ์เยอรมันมาตลอดศตวรรษที่ 18 ได้แก่ เลสซิง⁶ เกอเทอ⁷ และชิล
เลอร์⁸

กวีเยอรมันทั้งสามท่านโดยเฉพาะเกอเทอและชิลเลอร์เชื่อมั่น
ว่า เยอรมนีในศตวรรษที่ 18 ยังไม่พร้อมทางการเมือง จึงจำเป็นต้อง
เตรียมคนเยอรมันให้พร้อมทางวัฒนธรรมอันจะเป็นหนทางนำไปสู่การ
รวมชาติทางการเมืองต่อไป ความพร้อมทางวัฒนธรรมหมายถึงความ
พร้อมทาง "การศึกษา" คือการที่คนเยอรมันมีความรู้ มีศีลธรรมอันดี
งามและมีสำนึกอันดีด้วย โดยเฉพาะเรื่องศีลธรรมนั้น ชิลเลอร์เห็น
ตรงกับเลสซิงว่า สามารถกล่อมเกลาคคนเยอรมันทางศีลธรรมได้ด้วย
"ละคร" ชิลเลอร์เองถึงกับกล่าวว่า "...ถ้าเรามีโรงละครแห่งชาติเมื่อใด
เมื่อนั้นเราจะเป็นชาติ"⁹ ส่วนวิลเฮล์ม ฟอน ฮุมโบลท์ (Wilhelm von
Humboldt 1767-1835) บิดาแห่งการศึกษาของเยอรมนี ได้ก่อตั้ง
สถานศึกษาที่แบร์ลิน ใน ค.ศ.1810 (คือมหาวิทยาลัยฮุมโบลท์ใน
ปัจจุบัน) ด้วยเหตุผลทางการเมืองที่ว่า "ประเทศชาติควรรวบรวมพลัง

ตระกูลอินโดเจอร์มานีน (Indo-Germanen) การค้นพบนี้คือที่มาของวิชา
ภาษาศาสตร์เชิงประวัติในศตวรรษที่ 19 และการศึกษาภาษาเชิงเปรียบเทียบ

⁶ Gotthold Ephraim Lessing (1729-1781)

⁷ Johann Wolfgang von Goethe (1749-1832)

⁸ Friedrich von Schiller (1759-1805)

⁹ งานของชิลเลอร์เล่มที่ 5 ใน: T.J. Reed, "Chapter 2: Theatre and Nation,"
The Classical Centre: Goethe and Weimar, Oxford University Press,
1986, หน้า 21.

ทางวัฒนธรรม และศิลปะวิทยาการให้แข็งแกร่ง เพื่อทดแทนความสูญเสียทางการเมือง”¹⁰

3. เยอรมนีหลัง ค.ศ.1945 สู่วันรวมชาติ 3 ตุลาคม ค.ศ.1990 ถึงบอลโลก WM 2006

จากหนทาง อันยาวนานนับร้อยๆ ปีสู่การรวมชาติทางการเมืองของชนชาติเยอรมันในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 เราได้พบว่า “ปมด้อย” ลึกๆ ทำให้ชนชาติเยอรมันมีสำนึกในชนเผ่าในแต่ละแคว้นของตนสูงมาก อีกทั้งชนแต่ละเผ่าก็ยังมีภาษาถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่น และกฎเกณฑ์ทางสังคมที่มีลักษณะเฉพาะของตนเองอีกด้วย

หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 1 ฝรั่งเศสคู่รัก-คู่แค้น” ของเยอรมนีพยายามตักตวงผลประโยชน์ทางทรัพย์สินและปล้นเกียรติยศของชนชาตินี้ แต่สิ่งที่ฝรั่งเศสไม่ได้ทำหรือทำไม่สำเร็จก็คือ การทำลายศูนย์รวมทางวัฒนธรรมของคนเยอรมันอันได้แก่ วัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมชุมชนของเยอรมัน ตลอดจนโครงสร้างการปกครองแบบ

¹⁰ Rudolf Buchner (1975), Deutsche Geschichte im europäischen Rahmen. Göttingen: Verlag Musterschmidt, หน้า 3, 8.

¹¹ ที่ว่าฝรั่งเศสเป็น “คู่รัก” ด้วยเพราะวัฒนธรรมฝรั่งเศสมีส่วนเกี่ยวพันและส่งเสริมวัฒนธรรมเยอรมันเป็นอันมากมาตลอด จนบางสมัยเกือบจะเรียกได้ว่าสองวัฒนธรรมได้ปรับเป็นเนื้อเดียวกันไปแล้ว เกอเธ่กวีเอกของเยอรมันชาวซึ่งถึงข้อเท็จจริงนี้ดี แต่ท่านเองเป็นเสาหลักสำคัญที่ได้ปลดแอกเยอรมนีจากอิทธิพลทางวัฒนธรรมของฝรั่งเศสผ่านทางวรรณศิลป์และทำให้ภาษาเยอรมันได้รับยกย่อง ว่าเป็นภาษาวรรณศิลป์ มิใช่ภาษาของชาวบ้านที่อึดอัดซื่อปื้อ (“Deutsch ist eine plumpe Sprache”) ดังที่เคยถูกดูถูกจากราชสำนักทั่วดินแดนเยอรมันและยุโรปมาตลอดศตวรรษที่ 17 และ 18

“Bund” (รัฐ) ที่กระจายอำนาจสู่ชาวบ้านและช่วยลดหรือบรรเทาความแตกต่างระหว่างชนชั้นในสังคมให้น้อยลง ทำให้ชาวบ้านไม่ถูกกดขี่ได้รับความยุติธรรมจากขุนนางหรือส่วนกลางเช่นประเทศที่มีการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจสู่เมืองหลวง ยิ่งไปกว่านั้น สิ่งหนึ่งที่ฝรั่งเศสหรือพันธมิตรผู้ชนะทำลายไม่สำเร็จก็คือจิตสำนึกและความภูมิใจในสายเลือดเผ่าพันธุ์เยอรมันที่เข้มข้นและถูกปลูกปั้นจนเกินพอดีหลังสงครามโลกครั้งที่ 1. ผสมผสานกับแนวโน้มนิสัยของคนเยอรมันที่จะซื่อสัตย์รับใช้ “เจ้านาย” หรือ “อำนาจรัฐ”¹² จนนำไปสู่การปกครองลัทธินาซีและความหายนะของประเทศช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ในที่สุดการที่คนเยอรมันมักมีแนวโน้มที่จะเชื่อฟังผู้มีอำนาจเหนือกว่านี้เองที่ล้มพันธมิตรหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มองเห็นและต้องการทำลาย นี่คือนักคิดต้นตอของระบบการศึกษาแบบ “Anti-Authority” ซึ่งอเมริกันนำเข้ามาบังคับใช้ในเยอรมนีตะวันตกหลังสิ้นสุดสงครามโลกตั้งประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันใน ค.ศ. 1949 เนื่องจากเกรงว่า จะเกิดปรากฏการณ์นาซีซ้ำอีก และดูเหมือนว่า ระบบการศึกษาแบบ “ต่อต้านผู้มีอำนาจเหนือกว่า และ/หรือ อำนาจรัฐ” จะประสบผลสำเร็จ เพราะคนเยอรมันรุ่นใหม่มีความ “เป็นตัวของตัวเองสูง” คิดเองทำเองด้วยความมั่นใจอย่างอิสระ เด็กเยอรมันหลังสงครามจำนวนไม่น้อยรู้สึกอับอายกับอดีตโดยเฉพาะอาชญากรรมสงครามสังหารยิวจำนวนหลักล้านคนที่คน “รุ่นพ่อ” ของพวกเขากระทำในสมัยนาซี โดยที่พวกเขามีได้มีส่วนร่วมเลยแม้แต่น้อย เยอรมนียุคหลังสงครามสนใจที่จะให้ประเทศเยอรมันตะวันตกรุ่งเรืองและร่ำรวยทัดเทียมประเทศอื่นๆ การที่ประเทศถูกแบ่งออกเป็น 2 ฝั่งคือเยอรมัน

¹² แนวคิดที่ยกอำนาจรัฐอยู่สูงสุด มีรากฐานจากปรัชญาของฟรีดริช เฮเกล (Georg Wilhelm Hegel ระหว่าง ค.ศ. 1770 -1831)

ตะวันตกและเยอรมันตะวันออกยิ่งทำให้คนเยอรมันสองฝั่งห่างไกลกัน ในทางวัฒนธรรมการเมืองและการใช้ชีวิตสังคมมากขึ้น และที่ชัดเจนยิ่งกว่านั้นก็คือ ความอับอายในอดีตของเด็กเยอรมันรุ่นที่สองหลังสงครามทำให้สำนึกของความเป็น “คนเยอรมัน” ถดถอยลงอย่างมาก เด็กรุ่นใหม่จำนวนไม่น้อยไม่รู้ลึกภูมิใจที่จะบอกใครว่าเป็นคนเยอรมัน เพราะอดีตจากอาชญากรรมสงครามอันขมขื่นผนวกกับปรากฏการณ์ “สงครามเย็น” ที่สะท้อนการต่อสู้ทางแนวความคิดการเมืองสอง กระแสคือ “เสรีประชาธิปไตย” และ “สังคมนิยมคอมมิวนิสต์” เราจึงพบว่า ประชาชาติเยอรมันถูกแบ่งแยกเป็น สอง ประเทศ โดย สอง แนวความคิดทางการเมือง แต่ที่น่าสังเกตก็คือ ในขณะที่สำนึกในความ เป็น “เยอรมัน” น้อยลง แต่สำนึกของคนเยอรมันในวัฒนธรรมท้องถิ่น ของชนเผ่าก็ยังคงเข้มข้นอยู่เหมือนเดิม

ปรากฏการณ์ถดถอยของสำนึกในความเป็นชาติเยอรมันหลัง สงครามโลกครั้งที่ 2 นี้เอง เป็นข้ออธิบายอย่างดีว่า เหตุใดเยอรมัน ตะวันตกจึงชวนเงินเข้ามาซื้อประเทศเยอรมันตะวันออกทั้งประเทศโดย ผ่านการจัดการของรัฐบาลเยอรมันตะวันตกอย่างเป็นทางการโดย บริษัท “ทรอยฮันท์” (Treuhand) ให้เข้ามา “เหมา” กิจการธุรกิจและ อุตสาหกรรมของเยอรมันตะวันออกโดยหวังว่า เมื่อธุรกิจเหล่านั้นล่ม สลายแล้ว “ตะวันตก” จะเข้ามา “แทนที่” นอกจากนี้ ยังเป็นที่รู้กัน ทั่วไปว่า คนเยอรมันตะวันตก “ดูถูกดูแคลน” คนเยอรมันตะวันออก มากเพียงใด ว่า “เฉื่อยช้า ทำงานไม่เป็นระบบ ไม่มีความทะเยอทะยาน รักความก้าวหน้า” ซึ่งเราคนไทยได้ฟังได้อ่านแล้วก็รู้สึกพิศวงเป็น กำลังว่า “นี่หรือคือสิ่งที่คนชาติเยอรมัน คิด พูด และปฏิบัติต่อชนชาติ เดียวกัน”

ปรากฏการณ์เมื่อ ค.ศ.2006 ที่คนเยอรมันดูเหมือนจะเป็น หนึ่งเดียวกันหลังรวมชาติใน ค.ศ.1990 มากที่สุดทั้งในช่วง ก่อน และ

136 ปีหลังเยอรมนีรวมชาติ: จากตำนาน "ซิกฟรีด" ถึง WM 2006

ระหว่าง การเป็นเจ้าภาพการแข่งขันฟุตบอลโลก ค.ศ.2006 หรือเรียกชื่อย่อว่า WM 2006¹³ นำไปสู่บรรยากาศแห่งความสามัคคีภายในชาติจนทำให้คนเยอรมันจำนวนมากรู้สึกถึง WM 2006 หรือฟุตบอลโลก 2006 ได้ผนึกคนเยอรมันให้เป็นหนึ่งเดียวรักชาติอีกครั้งหนึ่ง

4. สรุป

เยอรมนี หลังยุคกลางจนถึงกลางศตวรรษที่ 19 เป็นเยอรมนีแห่งนครรัฐ ปกครองโดยขุนนางผู้ครองแคว้น และแม้จะมีจักรพรรดิที่ได้รับเลือกตั้งจากขุนนาง และได้รับการแต่งตั้งจากสันตะปาปาปกครองอาณาจักรโรมันศักดิ์สิทธิ์แห่งเยอรมันมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 15 ก็เป็นเพียงจักรพรรดิในนาม เนื่องจากการแก่งแย่งอำนาจระหว่างจักรพรรดิและสันตะปาปาแห่งศาสนจักรโรมันคาทอลิกที่กรุงโรม นอกจากนี้ ความขัดแย้งทางการเมืองในแต่ละแคว้นทำให้อำนาจการปกครองที่แท้จริงอยู่ที่เจ้าผู้ครองแคว้นแต่ละแคว้น เยอรมนีจึงเป็น "รัฐวัฒนธรรม" ที่รวมตัวกันเพียงหลวมๆ โดยมี ภาษา และวัฒนธรรม ร่วมกันซึ่งแม้แตกต่างกันแต่ก็มาจากรากฐานเดียวกัน เยอรมนีจึงมีใช้ "รัฐชาติการเมือง" เช่นประเทศอังกฤษหรือฝรั่งเศส การที่เยอรมนีแบ่งแยกออกเป็นแคว้นย่อยๆ ทำให้เกิดการกระจายอำนาจการปกครองและกระจายศูนย์รวมทางวัฒนธรรมไปยังเมืองต่างๆ ทั่วดินแดน มีวัฒนธรรมเยอรมัน ภาษาเยอรมัน ตลอดจนอุปนิสัยแบบเยอรมันที่หลากหลาย ก่อให้เกิด "วัฒนธรรมชุมชน" ของกลุ่มชนต่างๆ ในแต่ละสังคม เช่น ชุมชนที่รวมตัวกันเพื่อประโยชน์ร่วมกันในทางการค้าในรูปแบบสหพันธ์การค้าและการเมืองของพ่อค้า

¹³ Fußball-Weltmeisterschaft 2006

เยอรมันจากเมืองเคิลน์ (Köln) หรือโคโลญ สมาพันธ์การค้าของเมือง
ท่าเยอรมันริมฝั่งทะเลตะวันออก เช่น เมืองลือเบค (Lübeck) ฮัมบวร์ก
(Hamburg) เบรเมน (Bremen) สมาพันธ์การค้าและการเมืองดังกล่าว
เริ่มก่อตั้งตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 12 และตั้งแต่ ค.ศ.1356 ลือเบคได้
กลายเป็นเมืองหัวหอกและเป็นผู้นำเมืองท่าเยอรมันแข่งขัน
ผลประโยชน์ทางการค้ากับพ่อค้าจากประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวีย
จนถึงกลางศตวรรษที่ 17 เรียกว่า *กลุ่มฮันซา* (Hansastädte) ชื่อของ
บริษัทเดินอากาศของเยอรมันก็มีต้นตอจากชื่อสมาพันธ์การค้าและ
การเมืองของเมืองท่าด้วย คือ ลูฟฮันซา (Lufthansa “ลูฟ” แปลว่า
อากาศ) นอกจากการรวมตัวกันเพื่อรักษาผลประโยชน์ทางการค้าแล้ว
ยังมีการรวมตัวกันของประชาชนเพื่อดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรม
เช่น กลุ่มนักดนตรี วงดนตรีประจำตำบล กลุ่มช่างฝีมือในแต่ละอาชีพ
มีการกระจายตัวของมหาวิทยาลัยไปทั่วดินแดนเยอรมนี เป็นต้น
ปรากฏการณ์ที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือ ราชสำนักของแต่ละแคว้น
จะมีความสนใจแตกต่างกันต่างสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรม
การเมืองที่ต่างกัน เราจึงพบว่ามาร์ติน ลูเธอร์หนีจากการถูกไล่เร่ใจโทษ
โดยศาสนจักรที่เมืองวอร์มส์ (Worms) ในแคว้นรายลันท์-พาลซ์
(Rheinland-Pfalz) ไกล่เมืองไมนซ์ (Mainz) ไปยังวาร์ทบูร์ก
(Wartburg) ที่เมืองไอเซินนาค (Eisenach) ไกล่นครไวมาร์ในแคว้น
เทือริงเงินโดยเจ้าผู้ครองแคว้นที่มีความคิดอิสระรับให้ลูเธอร์ลี้ภัยอยู่ที่
นั้น

ข้อเท็จจริงที่ว่า ชนชาติเยอรมันไม่สามารถรวมประเทศเป็น
อันหนึ่งอันเดียวกันทางการเมืองได้หลังจากยุคกลางในสมัยอัศวิน
เช่นเดียวกับประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ ในยุโรปนั้นมีผลอย่างมากมาย
มหาศาลต่อชนเผ่านี้ เพราะส่งผลกระทบต่อการสร้างภายนอกโดยรวม
ของประเทศ ทำให้ไม่มีเมืองหลวง ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการเมือง

สังคม และวัฒนธรรม เช่น ปารีส วีน (เวียนนา) หรือลอนดอน และแม้คนเยอรมันจะแบ่งแยกระหว่างคน “เมือง” ชั้นสูงและคนบ้านนอก ชาวบ้านที่แสนซนไร้สนิทยังก็ตาม แต่ก็ยังไม่ทำให้เกิดความอยุติธรรม เพราะความแตกต่างระหว่างชนชั้นรุนแรงเท่าในสังคมของประเทศที่มีการปกครองแบบรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง เราจึงพบว่าประวัติศาสตร์การเมืองและสังคมของยุโรปหลายชาติเหล่านี้ได้ก้าวสู่การปฏิวัตินองเลือด เช่น ประเทศรัสเซีย หรือฝรั่งเศส สาเหตุเพราะในประเทศเหล่านั้น มีความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างชนชั้นและฐานะอย่างชัดเจน กษัตริย์และกลุ่มขุนนางผู้ปกครองกุมอำนาจและปกครองอย่างไร้ศีลธรรมทำให้ราษฎรที่ถูกกดขี่ได้รับความไม่เป็นธรรมลุกฮือขึ้น

ยุโรปหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเมืองเล็กใหญ่ในประเทศต่างๆ มากมาย คือมีการกระจายตัวของเมืองใหญ่สู่ชนบทมากขึ้น แต่เมืองใหญ่ที่เกิดขึ้นใหม่เหล่านี้ไม่เคยมีประวัติศาสตร์และชนบททางวัฒนธรรมสืบทอดกันมาจนเป็นศูนย์รวมของวัฒนธรรมในตัวของมันเองเช่นเดียวกับแวนแคว้นต่างๆ ของเยอรมนี นอกจากนี้ การปกครองแบบนครรัฐของเยอรมนียังส่งผลให้เจ้านครของราชสำนักแข่งขันกันเป็นเอกในทางวัฒนธรรมโดยให้การอุปถัมภ์กวี ศิลปิน ตลอดจนนักดนตรี เช่น เจ้านครไวมาร์อุปถัมภ์คีตกวีโยฮัน เซบาสเตียน บาค (J. S. Bach) พระเจ้าฟรีดริชมหาราชอุปถัมภ์วอลแตร์ที่นครแบร์ลิน หรือการแข่งขันทางวัฒนธรรมระหว่างเมืองซือริชกับเมืองไลพ์ซิกในศตวรรษที่ 18 ระหว่างเมืองแบร์ลินกับมิวนิคในศตวรรษที่ 19 และแม้ว่าในศตวรรษที่ 18 ชาวบ้านเยอรมันจะเริ่มตื่นตัวทางด้านการศึกษาและพยายามยืนหยัดอยู่ด้วยตนเองมากขึ้นทั้งทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม เกิดกลุ่มกวี นักดนตรีและนักเขียนอิสระ หรือมีการออกวารสารทางวิชาการและวารสารวรรณกรรมเพื่อเผยแพร่แนวคิดทางวรรณศิลป์และปรัชญาเลียนแบบอย่างอังกฤษก็

ตาม แต่วัฒนธรรมราชสำนักในดินแดนเยอรมนีก็ยังคงสืบสานต่อมา อย่างเหนียวแน่นมากน้อยแล้วแต่สภาวะทางวัฒนธรรม สังคม และการเมืองในแต่ละถิ่น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี เหตุผลสำคัญที่ทำให้วัฒนธรรมราชสำนักในเยอรมนียืนยาวขึ้นก็คือ เยอรมนีเพิ่งเริ่มฟื้นตัวจากสงคราม ศาสนา 30 ปีในปลายศตวรรษที่ 17 และชาวนา ชาวบ้าน ตลอดจนชนชั้นกลางยังไม่เข้มแข็งทางสังคมและเศรษฐกิจเท่าที่ควรนั่นเอง

การที่ชาวเยอรมันในแต่ละแคว้นมีวัฒนธรรมและภาษา (คือ ภาษาถิ่นต่างๆ ของเยอรมัน) เป็นของตนเอง มีผลต่อจิตใจของชาวเยอรมันอย่างมาก เพราะนอกจากจะทำให้ชนชาตินี้ไม่ค่อยจะรู้สึกผูกพันกับ “ชาติเยอรมัน” ของตนเท่าใดนัก แต่กลับมีความผูกพันกับเผ่าพันธุ์และถิ่นกำเนิดที่ตนอาศัยอยู่มากกว่า เช่น คนเยอรมันที่อาศัยอยู่แถบลุ่มแม่น้ำไรน์จะมองตนเองว่าเป็นชาวไรน์ลันท์ (Rheinland) หรือชาวเยอรมันในแคว้นบาเยิน (Bayern หรือบาวาเรีย) ทางแถบตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นแคว้นใหญ่ที่สุดทางตอนใต้ของดินแดนเยอรมนี ก็มักจะมองตนเองว่าเป็นคนพรังเกิน การขาดเอกลักษณ์ของความเป็นชาตินำไปสู่ปัญหาทางจิตใจ ซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะของชนชาติเยอรมันในการแสวงหา เอกลักษณ์ของชาติตนจากเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมแทนเอกลักษณ์ทางการเมือง เป็นความพยายามนับเป็นเวลาหลายศตวรรษ นับตั้งแต่มาร์ติน ลูเธอร์เริ่มวางรากฐานของภาษาเยอรมันมาตรฐานที่สืบต่อมาจนถึงภาษาเยอรมันปัจจุบันจากผลงานแปลพระคัมภีร์ในศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา นอกจากนี้ การอธิบายความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” หรือ “Kultur” ในภาษาเยอรมันว่า หมายความว่าเฉพาะตั้งแต่สิ่งดีงาม รวมทั้งความสำเร็จด้านวรรณกรรมและ ตั้งแต่เลสซิงจนถึงเฮเกิล ก็ล้วนสะท้อนให้เห็น

ภูมิปัญญาเยอรมันที่ต้องการจะสร้างโลกอันน่าพิศวงของตนเองทั้งสิ้น (Bruford 1975, 3)¹⁴

อย่างไรก็ดี แม้ว่าอุดมการณ์ด้านวัฒนธรรมและการศึกษาแบบเยอรมันจะทำให้วัฒนธรรมของชนชาตินี้ยิ่งใหญ่ "สุดยอด" ในหลายด้านโดยเฉพาะระหว่างศตวรรษที่ 17 จนถึงต้นศตวรรษที่ 20 โดยเฉพาะเด่นมากในสาขาวรรณศิลป์ ดนตรี ปรัชญา ศิลปะ รวมทั้งเทคโนโลยีและวิทยาการจากการค้นคว้าของนักวิทยาศาสตร์ชาวเยอรมันที่ทำงานค้นคว้าวิจัยอย่างละเอียดลออถึงต้นตอตามแนวการทำงานวิชาการแบบเยอรมัน

อย่างไรก็ดี ประวัติศาสตร์ได้พิสูจน์แล้วว่า หลักการด้านวัฒนธรรมและการศึกษาที่เริ่มด้วยความภาคภูมิใจในอิสระและพลังสร้างสรรค์ของวัฒนธรรมของชนชาติเยอรมันเพื่อทดแทนเอกภาพทางการเมืองที่หายไปในตัวเอง อาจเปลี่ยนแปลงเป็นพลังแห่งการทำลายหรือเป็นไปในทางลบ ดังปรากฏการณ์ประวัติศาสตร์แห่งสงครามโลกทั้งสองครั้ง และเหตุการณ์รวมชาติเยอรมันตะวันตกและเยอรมันตะวันออกหลัง ค.ศ.1990 ดังที่ชาวเยอรมัน ชาวยุโรปและชาวโลกได้ประจักษ์แล้ว

¹⁴ W.H. Bruford, *Culture & Society in Classical Weimar 1775-1806*. London: Cambridge University Press, 1975.

บรรณานุกรม

- พรสวรรค์ วัฒนางกูร. (2543) สองยุคแห่งวัฒนธรรมไวมาร์, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พรสวรรค์ วัฒนางกูร (2546). "สาธารณรัฐไวมาร์ หนทางสู่อำนาจของฮิตเลอร์และอาณาจักรเยอรมันที่ 3." ใน พรสวรรค์ วัฒนางกูร (บรรณาธิการ), *ความสัมพันธ์ไทย-ยุโรป จากอดีตสู่ปัจจุบัน เยอรมนี โปรตุเกส รัสเซีย*, กรุงเทพฯ: ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 13-57.
- พรสวรรค์ วัฒนางกูร (2546). "ปัญหานาซีใหม่ในเยอรมนี บทวิเคราะห์ความเป็นมาและสาเหตุ." ใน พรสวรรค์ วัฒนางกูร (บรรณาธิการ), *ความสัมพันธ์ไทย-ยุโรป จากอดีตสู่ปัจจุบัน เยอรมนี โปรตุเกส รัสเซีย*, กรุงเทพฯ: ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 129-159.
- พรสวรรค์ วัฒนางกูร (2546). "ยุโรป: ประเด็นการศึกษาด้านความคิด ภาษา และวัฒนธรรม." บทความวิจัยเสนอในการสัมมนา / ประชุมประจำปีโครงการเอเชีย-ยุโรปศึกษา แนวทางการศึกษาค้นคว้าด้านเอเชีย-ยุโรปศึกษา สกว., ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 21 มิถุนายน 2545. ใน วีระ นุชเปี่ยม (บรรณาธิการ) *จากตะวันออก-ตะวันตก สู่โลกาภิวัตน์ทางปัญญา*, โครงการเอเชีย-ยุโรปศึกษาภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กรุงเทพฯ: บริษัทเฟื่องฟ้าพรินต์ติ้ง จำกัด, หน้า 5-25.
- Beutin, Wolfgang / Ehlert, Klaus u.a.: *Deutsche Literaturgeschichte von den Anfängen bis zur Gegenwart*, Stuttgart: J.B. Metzler Verlag, 3. Auflage 1989.

136 ปีหลังเยอรมนีรวมชาติ: จากตำนาน "ซีกฟรีด" ถึง WM 2006

- Boerner, Peter (rowohlts monographien): GOETHE, Reinbek bei Hamburg: Rowohlt Taschenbuch Verlag, 27. Auflage 1993.
- Bolten, Jürgen (hrsg): Schillers Briefe über die Ästhetische Erziehung, Frankfurt / Main: Suhrkamp, 1984.
- Borchmeyer, Dieter: Die Weimarer Klassik, Eine Einführung, Band 2, Frankfurt am Main: Athenäum Verlag, 1980.
- Borchmeyer, Dieter: Goethe Der Zeitbürger. München. Wien: Carl Hanser Verlag, 1999.
- Bruford, W.H.: Culture & Society in Classical Weimar 1775 -1806, London: Cambridge University Press, 1975.
- Buchner, Rudolf: Deutsche Geschichte im europäischen Rahmen, Göttingen: Verlag Musterschmidt, 1975.
- Buck, Theo / Franke, Hans-Dieter / Staehle, Ulrich / Steinbach, Dietrich / Wenzelburger, Dietmar: Von der Weimarer Republik bis 1945, Stuttgart : Ernst Klett Verlag, 1985.
- Burns, Rob: German Cultural Studies - An Introduction, New York: Oxford University Press, 1995.
- Craig, Gordon A.: Über die Deutschen, München: Deutscher Taschenbuch Verlag GmbH & Co. K.G., 1985.
- Ernst, Fritz: The Germans and Their modern History, translated from German by Charles M. Prugh, New York & London: Columbia University Press, 1966.
- Gay, Peter: Weimar Culture – The Outsider as Insider, Penguin Books, 1974.
- Glaser, Hermann / Lehmann, Jakob / Lubos, Arno: Wege der deutschen Literatur. Eine geschichtliche Darstellung, Frankfurt am Main-Berlin – Wien: Ullstein Buch, 1961, 1972, 1984.

วารสารยุโรปศึกษา

- Gössmann, Wilhelm: Deutsche Kulturgeschichte im Grundriß, München: Hueber Verlag, 1978.
- Grimm, Reinhold / Hermand, Jost: From the Greeks to the Greens – Images of the Simple Life, Wisconsin: The University of Wisconsin Press, 1989.
- Hermand, Jost / Trommler, Frank: Die Kultur der Weimarer Republik, München: Nymphenburger Verlagshandlung, 1978.
- Hoffmann, Hilmar / Klotz, Heinrich: Die Kultur unseres Jahrhunderts 1918-1933, Düsseldorf, Wien, New York, Moskau: Econ Verlag, 1993.
- Horst, Karl August: Anatomy and Trends of 20th Century German Literature, Munich: Nymphenburger Verlagshandlung, 1964.
- Johann, Ernst / Spangenberg, Berthold: Deutsche Kulturgeschichte Die Zeit von 1860 bis zur Gegenwart, München: Nymphenburger Verlagshandlung, 1984.
- Frenzel, Ivo (rowohltsmonographien): Nietzsche, Reinbek bei Hamburg: Rowohlt Taschenbuch Verlag, 26. Auflage, 1993.
- Klauss, Jochen: Alltag im <Klassischen> Weimar 1750 -1850, Nationale Forschungs-und Gedenkstätten der Klassischen deutschen Literatur in Weimar, 1990.
- Krömer, Wolfram: Dichtung und Weltsicht des 19. Jahrhunderts, Wiesbaden: Akademische Verlagsgesellschaft Athenaion, 1982.
- H. Maehl, William: Germany in Western Civilization, Alabama: The University of Alabama Press, 1979.
- MERIAN WEIMAR, Hamburg: Hoffmann und Campe Verlag, 4/47 April, 94/C 4701 E 1994; 4/47 April 94/C 1999..

136 ปีหลังเยอรมนีรวมชาติ: จากตำนาน "ซีกฟรีด" ถึง WM 2006

- Müller-Seidel, Walter: Die Geschichtlichkeit der deutschen Klassik, Literatur und Denkformen um 1800. Stuttgart: J.B. Metzler, 1983.
- Mommsen, Wilhelm: Otto von Bismarck, Reinbek bei Hamburg: Rowohlt Taschenbuch Verlag, 1966.
- Nicholls, A.J.: Weimar and the Rise of Hitler, second edition, New York: St.martin's Press, 1979.
- Oellers, Norbert/ Steegers, Robert: Treffpunkt Weimar, Literatur und Leben zur Zeit Goethes. Stuttgart: Reclam, 1999.
- Peukert, Detlev J.K.: The Weimar Republic, (translated by Richard Deveson), Copyright Frankfurt am Main : Suhrkamp Verlag 1987, Published in Penguin Books 1993.
- Reed, T.J.: The Classical Centre: Goethe and Weimar 1775 -1832, Oxford: Oxford University Press, 1986.
- De Staël, Anne Louise: De l'Allemagne (Über Deutschland), Frankfurt am Main: Insel Verlag, 1985.
- Willett, John: The New Sobriety 1917-1933. Hamshire: Thames and Hudson, 1987.

สารบัญ

- Hoffmeister, Johannes: Wörterbuch der philosophischen Begriffe,
Hamburg: Verlag Felix Meiner, 2. Auflage, 1955.
- Meyers Grosser Taschenlexikon in 24 Bänden, Bibliographisches
Institut Mannheim Wien / Zürich: Meyers Lexikonverlag, 6.,
neu bearbeitete Auflage 1998.
- Taddey, Gerhard (hrsg.): Lexikon der deutschen Geschichte. Personen
– Ereignisse – Institutionen, Von der Zeitwende bis zum
Ausgang des 2. Weltkrieges, Stuttgart: Alfred Kröner Verlag,
1977.

ABSTRACT

Is there a future for Social Democracy?

Ji Ungpakorn

Most people today understand Social Democracy to mean the attempt to reform capitalism within its own state and economic structures. These reforms are designed to make capitalism a more just system. Often Social Democratic parties were the political representatives of labour congresses and they stood in elections for parliament. When they won elections in the past, these parties attempted to use the state to oppose the worst aspects of the market. A good example was the setting up of Welfare States and collection of progressive taxes in order to lessen inequality in society. However, today Social Democratic parties throughout the world have lost faith in their original political positions. The two main reasons for this change are the long term trend towards falling rates of profit, which have led to capitalist class attacks on the Welfare State, and also the collapse of Stalinist dictatorships in Eastern Europe, due to the crisis of the State Capitalist economic model. The change in policy of Social Democratic parties has meant that they have adopted the "Third Way" as proposed by academics like Anthony Giddens. However, in practice, the Third Way is just the adoption of Neo-liberalism and attacks on the Welfare State.

Marxists have always supported and fought for small reforms in everyday life under capitalism, especially the building of Welfare States. This is why modern Marxists are at the centre of struggles to defend the Welfare State against attacks by Third Way Social Democratic parties. Marxists are also at the centre of building new coalition parties of the Left which promote the Welfare State. Examples of such parties include Die Linke in Germany, Respect in the U.K., P-Sol in Brazil and the KDLP in South Korea.

Keywords: Social Democracy, Third Way, Welfare State

พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย มีอนาคตหรือไม่?

ใจ อึ๊งภากรณ์

เมื่อไม่นานมานี้ มูลนิธิ Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) จัดเสวนาให้นักเคลื่อนไหวภาคประชาชนที่กรุงเทพฯ เพื่อให้ศาสตราจารย์โทมัส เมเยอร์ (Thomas Meyer) จากเยอรมนีมาเสนอประเด็นเกี่ยวกับอนาคตของสังคมนิยมประชาธิปไตย เสวนาครั้งนี้สอดคล้องกับการเปิดตัวหนังสือ “อนาคตของสังคมนิยมประชาธิปไตย” ของโทมัส เมเยอร์ และนิโคล เบรเยอร์ (Nicole Breyer)¹ และการประกาศ “นโยบายใหม่” ของพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเยอรมัน (SPD)

เพื่อความโปร่งใสและความเป็นธรรมต่อผู้แต่งหนังสือ “อนาคตของสังคมนิยมประชาธิปไตย” และเพื่อความชัดเจนสำหรับผู้อ่าน ผมขอออกตัวก่อนเลยว่า ในฐานะนักมาร์กซิสต์² ผมมีมุมมอง

¹ Thomas Meyer and Nicole Breyer (2007) “The Future of Social Democracy.” SAMSKRITI in collaboration with Friedrich-Ebert-Stiftung.

² นักมาร์กซิสต์ไม่ใช่สำนักความคิดทางการเมืองเดียวกับพรรคคอมมิวนิสต์สายสตาลิน-เหมา เจ๋อตุง ในอดีตและปัจจุบัน ดูรายละเอียดได้ใน ใจ อึ๊งภากรณ์และคณะ (2549), ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในไทย, สำนักพิมพ์ประชาธิปไตยแรงงาน, บทที่ 1.

ตรงข้ามและตั้งใจจะวิจารณ์ข้อเสนอของโทมัส เมเยอร์ และนิโคล เบรเยอร์ เพราะในมุมมองของสองคนนี้ อนาคตของแนวคิดและพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยคือ การประนีประนอมกับทุนนิยมตลาดเสรี

คำว่า “สังคมนิยมประชาธิปไตย”³ มีหลายความหมายในประวัติศาสตร์ แต่ทุกวันนี้คนส่วนใหญ่เข้าใจร่วมกันว่าเป็นแนวทางการเมืองที่พยายามปฏิรูปทุนนิยมภายในโครงสร้างรัฐและเศรษฐกิจของมัน การปฏิรูปทำไปเพื่อสร้างความเป็นธรรมมากขึ้น บ่อยครั้งพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยจะเป็นตัวแทนการเมืองของสภาแรงงาน มีการลงสมัครรับเลือกตั้งในระบบรัฐสภาทุนนิยม และเมื่อได้รับชัยชนะ พรรคก็จะใช้รัฐในการฝืนส่วนที่เป็นข้อเสียของกลไกตลาดทุนนิยม เช่น มีการสร้างรัฐสวัสดิการโดยรัฐเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้าเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม หลายคนเรียกระบบเศรษฐกิจแบบนี้ว่า “เศรษฐกิจผสม” (Mixed Economy) เพราะมีการผสมภาคเอกชนกับภาครัฐภายในกรอบทุนนิยม

ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิรูปและการปฏิวัติ

ในเรื่อง ของการต่อสู้เพื่อปฏิรูประบบทุนนิยมโดยการสร้างรัฐสวัสดิการ นักมาร์กซิสต์เห็นด้วยกับนักสังคมนิยมประชาธิปไตย และได้ร่วมมือกันในการต่อสู้เพื่อสิ่งดีๆ เล็กๆ น้อยๆ ประจำวันสำหรับชนชั้นกรรมาชีพเสมอ ปัญญาชนนักมาร์กซิสต์อย่าง โรซา ลักเซมเบิร์ก (Rosa Luxemburg) อธิบายในหนังสือ “ปฏิรูปหรือปฏิวัติ?”⁴ ว่านัก

³ พรรคการเมืองแนวนี้รวมถึงพรรคแรงงานอังกฤษและพรรคสังคมนิยมฝรั่งเศส

⁴ Rosa Luxemburg (1900) “Reform or Revolution?”

(www.marxists.org/archive/luxemburg/index.htm)

พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยมีอนาคตหรือไม่?

มาร์กซิสต์มองว่าความเสมอภาคและระบบสังคมนิยมที่ถาวรต้องมาจากการปฏิวัติโค่นล้มระบบทุนนิยม การโค่นล้มดังกล่าวต้องทำทั้งในด้านการเมือง (ล้มรัฐ) และเศรษฐกิจ (กำจัดกลไกตลาดและการชู้ตริตทางชนชั้น) แต่ในขณะเดียวกันนักมาร์กซิสต์ ในคำพูดของโรซา “เป็นนักปฏิรูปที่ขยันและดีที่สุด” สำหรับมาร์กซิสต์การต่อสู้ทั้งนอกและในรัฐสภาเพื่อการปฏิรูปภายในกรอบระบบทุนนิยมมีความสำคัญสองประการคือ (1) มันเป็นเรื่องผลประโยชน์ปากท้องระยะสั้นของกรรมกรและคนจนที่เราต้องสนับสนุน และ (2) ในขณะเดียวกันการต่อสู้และชัยชนะเล็กๆ น้อยๆ มีผลในการสร้างประสบการณ์และความมั่นใจในการจัดตั้งทางการเมืองและการรวมพลังเพื่อปฏิวัติสังคมนิยมในอนาคต โรซาอธิบายว่ามุมมองนี้ต่างจากมุมมองพวกปฏิรูป เพราะเขาไม่คิดล้มระบบทุนนิยม แต่เชื่อว่าการปฏิรูปเล็กๆ น้อยๆ ผ่านรัฐสภาจะทำให้ทุนนิยมค่อยๆ หายไป หรืออย่างน้อยทำให้มันมีความเป็นธรรมอย่างถาวร โรซาฟันธงว่าคนที่มองจุดหมายปลายทางในรูปแบบการปฏิรูปทุนนิยม กับนักปฏิวัติที่ต้องการรื้อถอนระบบและสร้างใหม่เดินบนถนนคนละเส้น เพราะนักปฏิรูปต้องการปกป้องระบบทุนนิยมในที่สุด และในยามวิกฤตจะเสนอให้กรรมกรเสียสละ แต่สำหรับนักมาร์กซิสต์ปัญหาของมุมมองนักปฏิรูปคือ (1) การปฏิรูปทุนนิยมไม่มีวันทำให้การชู้ตริตทางชนชั้นหายไป ไม่ทำให้รัฐเป็นของประชาชน และ (2) วิกฤตทุนนิยมที่เกิดเป็นประจำจะนำไปสู่การทวงคืนสวัสดิการที่กรรมกรได้มาในอดีต ดังที่มีการพยายามทำลายรัฐสวัสดิการในตะวันตกทุกวันนี้

อย่างไรก็ตามในยุคปัจจุบัน แม้แต่จุดร่วมระหว่างนักมาร์กซิสต์กับนักสังคมนิยมประชาธิปไตยที่เคยต่อสู้เพื่อการปฏิรูปเล็กๆ

น้อยๆ ก็หายไป เพราะพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยทั่วโลก เลิกคิดที่จะปฏิรูประบบ ซึ่งจะอธิบายในรายละเอียดต่อไป

“ฉันทามติสังคมนิยมประชาธิปไตย” ผู้ “ฉันทามติเสรีนิยม”

ถ้าเรา พิจารณายุโรปตะวันตกหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (หลัง ค.ศ.1945) เราจะเห็นว่าพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยทั้งหลาย และขบวนการแรงงาน ในหลายประเทศของยุโรป สามารถสร้างรัฐสวัสดิการได้และพัฒนาความเป็นอยู่ของพลเมืองอย่างมหาศาล ดังนั้น เราจะเห็นประโยชน์ของการต่อสู้เพื่อการปฏิรูป แต่เราต้องเข้าใจอีกว่า กระแสปฏิรูปดังกล่าวมีสองส่วนที่ขัดแย้งกันคือ ส่วนหนึ่งมาจากการต่อสู้ของขบวนการแรงงาน และอีกส่วนมาจากความต้องการของนายทุนที่จะพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตของแรงงาน สองสิ่งนี้ไปด้วยกันได้ภายใต้เงื่อนไขที่เศรษฐกิจทุนนิยมขยายตัวอย่างต่อเนื่องอย่างที่เราเห็นในช่วง 30 ปี หลัง ค.ศ.1945 การขยายตัวดังกล่าวมาจากการฟื้นเศรษฐกิจหลังสงครามและจากการกระตุ้นเศรษฐกิจโลกโดยการผลิตอาวุธของสหรัฐและรัสเซียในช่วงสงครามเย็น⁵ สำหรับยุโรป เอเชีย แอฟริกา และละตินอเมริกา⁶ ยุคนั้นเป็นยุคของ “ฉันทามติสังคม

⁵ Michael Kidron (1967) “The Permanent Arms Economy.”

(www.marxists.org/archive/kidron/works/1967/xx/permarms.htm)

⁶ สหรัฐอเมริกาเป็นกรณียกเว้น

พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยมีอนาคตหรือไม่?

นิยมประชาธิปไตย” แม้แต่ในไทย พรรคประชาธิปัตย์หลัง 14 ตุลา เคยประกาศว่าจะใช้นโยบายสังคมนิยมประชาธิปไตย !⁷

แต่ในรอบ 30 ปีหลังจากนั้นเราเริ่มเห็นการเปิดศึกกับรัฐสวัสดิการจากฝ่ายทุนเสรีนิยมอย่างต่อเนื่อง พร้อมกันนั้นมีการเสียขวัญและเปลี่ยนนโยบายโดยพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย จนมีการยอมแพ้ต่อกระแสเสรีนิยมและหันมาใช้นโยบายตลาดเสรี (neo-liberal) ล่าสุดเราจะเห็นภาพของกอร์ดอน บราวน์ (Gordon Brown) นายกรัฐมนตรีคนใหม่ของพรรคแรงงานอังกฤษ ออกมาชมอดีตนายกรัฐมนตรีพรรคอนุรักษนิยมมาร์กาเรต แทตเชอร์ (Margaret Thatcher) ที่เคยใช้นโยบายเสรีนิยมสุดขั้วและพยายามทำลายขบวนการสหภาพแรงงานอังกฤษ⁸ และเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ ก่อนหน้านั้น โทนี แบลร์ (Tony Blair) นายกรัฐมนตรีคนก่อนของพรรคแรงงาน ก็เคยชมแทตเชอร์เช่นกัน

ปรากฏการณ์ดังกล่าวในขบวนการสังคมนิยมประชาธิปไตยยุโรปพิสูจน์ให้เห็นว่าการวิเคราะห์ของโรซา ลักเซมเบิร์ก และของคาร์ล มาร์กซ และมาร์กซิสต์อื่นๆ ถูกต้อง เพราะมองว่าการหยุดอยู่แค่การปฏิรูปภายในระบบจะนำไปสู่ความล้มเหลวและการกลับไปเริ่มใหม่จากศูนย์เมื่อฝ่ายทุนเปิดศึก ในปัจจุบันนี้องค์กรที่นำการต่อสู้เพื่อปกป้องรัฐสวัสดิการและการปฏิรูปล้วนแต่เป็นพรรคปฏิวัติหรือกึ่งปฏิวัติของฝ่ายซ้ายที่แยกตัวออกมาจากพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย ในขณะที่สังคมนิยมประชาธิปไตยเดิมนั้น ทำเนวร่วมกับนายทุนในการเปิดศึกเพื่อทำลายรัฐสวัสดิการ

⁷ ชาญวิทย์ เกษตรศิริและอัครศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, บรรณาธิการ (2541), จาก 14 ถึง 6 ตุลา, มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์

⁸ Financial Times, 5 September 2007.

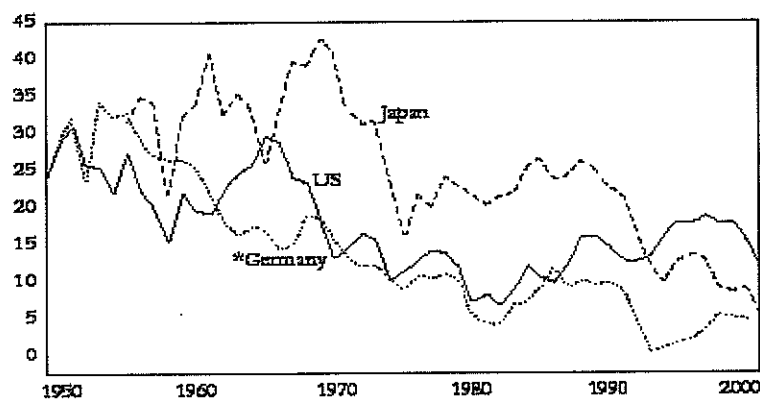
อะไรเกิดขึ้นในโลกที่ทำลาย “ฉันทามติสังคมนิยมประชาธิปไตย?” ฉันทามติที่เคยมีในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง แตกสลายไปเมื่อระบบทุนนิยมโลกเริ่มกลับสู่วัฏจักรของวิกฤตเศรษฐกิจกลางทศวรรษที่ 70⁹ สาเหตุที่มีการทำลาย “ฉันทามติสังคมนิยมประชาธิปไตย” มีสาเหตุหลักคือ การใช้วิธีการกระตุ้นเศรษฐกิจแบบเคนส์ โดยการเพิ่มค่าใช้จ่ายของรัฐ เริ่มไม่ค่อยมีผลในการฟื้นเศรษฐกิจเท่าที่คาดหวัง เพราะไม่สามารถแก้ไขสาเหตุลึกๆ ของปัญหาได้ นั่นคือ “ปัญหาแนวโน้มการลดลงของอัตรากำไร”¹⁰ (The Tendency for the Rate of Profit to Fall) จริงๆ แล้วการกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยภาครัฐมีทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวปนๆ กัน แล้วแต่เงื่อนไขและปริมาณการใช้งบประมาณ บางครั้งรัฐบาลไม่พร้อมจะลงทุนเท่าที่ควรในโครงการต่างๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ เพราะต้องเก็บภาษีสูง กรณียกเว้นคือการใช้งบประมาณในด้านการทหาร ซึ่งมีผลในการกระตุ้นเศรษฐกิจในช่วงสงครามเย็นอย่างมาก อย่างไรก็ตามสาเหตุที่นโยบายรัฐบาลไม่สามารถแก้ปัญหาพื้นฐานที่ทำให้อัตรากำไรลดลงไม่ได้ ก็เพราะระบบทุนนิยมภายใต้กลไกตลาดและการแข่งขัน บังคับให้มีการลงทุนในเครื่องจักรสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้อัตรากำไรลดลง ลักษณะทั่วไปของระบบทุนนิยมอันนี้เป็นข้อสังเกตของ คาร์ล มาร์กซ์ ในหนังสือ “ว่าด้วยทุน” โดยเฉพาะในเล่มที่ 3 และถ้าเราดูตัวเลขอัตรากำไร (เปอร์เซ็นต์ของการลงทุน) ในสหรัฐ ญี่ปุ่น และเยอรมนี ระหว่าง

⁹ Chris Harman (1984) Explaining the Crisis. Bookmarks.

¹⁰ Jonathan Neale (2004) What's Wrong with America? London: Vision, p. 11.

พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยมีอนาคตหรือไม่?

ค.ศ.1950 ถึง ค.ศ.2000 ในตารางข้างล่าง¹¹ เราจะเห็นว่าข้อสรุปของ
มาร์กซ์เกี่ยวกับแนวโน้มของการลดลงของอัตรากำไรสอดคล้องกับโลก
จริง

เมื่อชนชั้นปกครองในหลายๆ ประเทศเผชิญหน้ากับปัญหา
การลดลงของอัตรากำไร มีการหันมาประหยัลดค่าใช้จ่ายในสวัสดิการ
สังคมและค่าจ้างต่างๆ ดังนั้นตั้งแต่กลางทศวรรษที่ 70 เป็นต้นไป ถือ
ว่าเป็นยุคที่มีการรื้อฟื้นความนิยมในแนวคิดเสรีนิยมดั้งเดิม ซึ่งเรียกว่า
แนวเสรีนิยมใหม่ (neo-classical หรือ neo-liberal) การฟื้นตัวของ
เสรีนิยมในรูปแบบคลังกลไกตลาดเสรีดังกล่าวนี้โดยนักคิดสำคัญ
เช่น มิลตัน ฟรีดแมน (Milton Friedman) และนำมาปฏิบัติโดย
นักการเมืองเช่น แทตเชอร์ในอังกฤษ หรือโรนัลด์ เรแกน (Ronald

¹¹ จาก Chris Harman (2007) "Snapshots of Capitalism Today and
Tomorrow," *International Socialism*, 113 Winter.

Reagan) ในสหรัฐฯ ซึ่งในที่สุดมีการสอดแทรกเข้าไปในนโยบายเศรษฐกิจขององค์กรระหว่างประเทศอย่างธนาคารโลก (World Bank) และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund-IMF) แนวโน้มนี้มองว่าควรมีการลดบทบาทรัฐ โดยเฉพาะบทบาทรัฐในการเก็บภาษีและบริการประชาชน ควรมีการทำลายอำนาจสหภาพแรงงานเพื่อลดค่าแรงและสร้างบรรยากาศที่เลิกจ้างคนง่ายขึ้น (ความยืดหยุ่นในตลาดแรงงาน) และรัฐควรมีหน้าที่เป็นแค่เป็นผู้ดูแลกติกาของตลาดและให้บริการกับคนที่จนที่สุดในสังคมเท่านั้น¹²

แนวทางที่สาม (Third Way)

ในยุคนี้ ผู้นำพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยของยุโรป เริ่มหมดความมั่นใจในจุดยืนเก่า ส่วนหนึ่งมาจากปัญหาอัตราค่าจ้างและการเปิดศึกของนายทุน แต่อีกส่วนหนึ่งมาจากการล่มสลายของรัฐบาลเผด็จการแนวสตาลินในยุโรปตะวันออกเนื่องจากความเสื่อมของระบบทุนนิยมโดยรัฐ (State Capitalism) ในประเทศเหล่านั้น¹³ ดังนั้น ในหมู่พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยมีการหันมารับความคิดเสรีนิยมใหม่ภายใต้ชื่อกลุ่มของ “แนวทางที่สาม” (Third Way) ที่ถูกเสนอโดย

¹² N. Deakin (1987) *The Politics of Welfare*. Methuen. p. 16, R. Lowe (1999) *The Welfare State in Britain since 1945*. Macmillan Press p. 307.

¹³ ระบบทุนนิยมโดยรัฐเป็นระบบทุนนิยมรวมศูนย์ภายใต้รัฐข้าราชการที่ใช้ในประเทศ “คอมมิวนิสต์” ระบบนี้มีปัญหาเพราะเป็นเผด็จการที่สะสมทุนภายในประเทศโดยไม่เชื่อมโยงกับโลกาภิวัตน์; ดู ใจ อึ้งภากรณ์ และคณะ (2542) *อะไรนะลัทธิมาร์กซ์ เล่ม 1*, สำนักพิมพ์ประชาธิปไตยแรงงาน

พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยมีอนาคตหรือไม่?

นักวิชาการอย่าง แอนโทนี กิดเดนส์ (Anthony Giddens)¹⁴ โดยสรุปแล้ว “แนวทางที่สาม” มีจุดยืนดังนี้

- ยอมรับประสิทธิภาพของกลไกตลาด
- มองว่ารัฐไม่ค่อยมีประสิทธิภาพในการด้านตลาด
- เสนอว่าแรงงานต้อง “ยืดหยุ่น” ต้องมีการตัดค่าแรงและทำลายมาตรฐานการจ้างงานเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ
- สวัสดิการเดิมๆ “แพงเกินไป” ต้องมีการ “ปฏิรูป” แต่ไม่ควรสุดขั้วเกินไป รัฐต้องจัดสวัสดิการบ้างให้คนจนแต่ไม่ถ้วนหน้า และต้องคอยดูแลความยุติธรรมทางเศรษฐกิจบ้าง
- ต้องดึงสภาพแรงงานเข้ามามีส่วนร่วม เช่น ในระบบไตรภาคี เพื่อให้สหภาพยอมรับตัดค่าแรงและทำลายสวัสดิการ ทั้งนี้เพื่อสร้างภาพว่าไม่มีความขัดแย้งระหว่างสหภาพ รัฐบาล และนายทุน

การที่ “แนวทางที่สาม” ยังยอมรับว่ารัฐสามารถควบคุมบางส่วนของตลาดได้ และยังเสนอในเชิงนามธรรมว่ายังต้องมีรัฐสวัสดิการ (แต่ในรูปแบบที่เปลี่ยนไป) จะแตกต่างจากจุดยืนของฝ่ายเสรีนิยมซึ่งขวาสุดขั้ว แต่ในรูปธรรมของการบริหารประเทศ สองแนวนี้น่าจะคล้อยกันจนบางครั้งแยกออกจากกันไม่ได้ พรรคการเมืองกระแสหลักในยุโรป ทั้ง “ซ้าย” และ “ขวา” จึงเริ่มสร้าง “ฉันทามติเสรีนิยม” หรือที่บางคนเรียกว่า “ฉันทามติวอชิงตัน”

สาเหตุของความคล้อยคลึงระหว่างพรรคการเมืองกระแสหลักดังกล่าว มาจากความชอบธรรมของรัฐสวัสดิการในสายตาประชาชน

¹⁴ Anthony Giddens (2000) *The Third Way and Its Critics*. Polity Press.

นักการเมืองและนักวิชาการแนวเสรีนิยมฝ่ายขวา และ “แนวทางที่สาม” อาจมองว่าตอนนี้หมดยุคแห่ง “ฉันทามติสังคมนิยมประชาธิปไตย” แต่ในความเห็นของพลเมืองทั่วไปยังมีการชื่นชมและหวงแหนรัฐสวัสดิการต่อไป เพราะรัฐสวัสดิการมีผลชัดเจนในการเพิ่มคุณภาพชีวิตประชาชนและลดความเหลื่อมล้ำ ทั้งหมดนี้หมายความว่าฝ่ายเสรีนิยมจะต้องขยับในการเปิดศึกทางความคิดการเมืองด้วย เพื่อแสวงหาความชอบธรรมในการทำลายรัฐสวัสดิการ อย่างไรก็ตามนักการเมืองต่างๆ รวมถึงฝ่ายเสรีนิยมสุดขั้วอย่างเทตเชอร์ ไม่สามารถทำลายรัฐสวัสดิการได้จริง เพราะประเมินว่าการกระทำดังกล่าวจะก่อให้เกิดการลุกฮือของประชาชนหรือน้อยเขาจะเสียคะแนนเสียงและแพ้ในการเลือกตั้ง

การโจมตีรัฐสวัสดิการของฝ่ายเสรีนิยมต้องค่อยๆ ทำ ต้องพยายามสอดแทรกเข้าไปในระบบ โดยอ้างทุกครั้งว่าเป็นการ “ปฏิรูป” ให้คุ้มกับการลงทุน ไม่ใช่ “ทำลาย” เพราะประชาชนไม่มีวันยอมให้รัฐบาลทำลายรัฐสวัสดิการอย่างเปิดเผย แต่แม้ว่าจะอ้างว่าไม่ทำลายรัฐสวัสดิการแค่ไหน ประชาชนก็ไม่หลงเชื่อง่ายๆ ในรอบสิบปีที่ผ่านมาเราเห็นการประท้วง และนัดหยุดงานเพื่อปกป้องรัฐสวัสดิการจาก “การปฏิรูป” ในลักษณะการทำลายโดยรัฐบาลพรรคต่างๆ เช่น ในฝรั่งเศส เยอรมัน และอังกฤษ เป็นต้น

ข้อถกเถียงใหญ่ในสหภาพยุโรปในยุคนี้คือเรื่องธรรมนูญใหม่ของยุโรป (new European Constitution) เนื้อหาหลักๆ ของธรรมนูญนี้เต็มไปด้วยมาตรการเสรีนิยมที่เน้นกลไกตลาดและการแข่งขัน แต่มีการพูดถึงสวัสดิการสังคม (Social Policy) ในลักษณะนามธรรมบ้าง (ซึ่งไม่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญไทย 40 หรือ 50) ธรรมนูญใหม่ของยุโรปนี้ถูกปฏิเสธในการลงประชามติในฝรั่งเศสกับเนเธอร์แลนด์ใน ค.ศ.

พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยมีอนาคตหรือไม่?

2005 โดยที่ประเด็นหลักในการปฏิเสศคือการคัดค้านเนื้อหาเสรีนิยม ดังนั้นในปัจจุบันมีการอ้างโดยรัฐบาลต่างๆ ของยุโรปว่ามีการเขียนใหม่ และเปลี่ยนชื่อเป็น “ข้อตกลงเพื่อปฏิรูป” (Reform Treaty) แทน “ธรรมนูญ” แต่ผลไม่ดีขึ้นเลย ไม่มีการลดมาตรการเสรีนิยมกลไกตลาดแต่อย่างใด และมีการเพิ่มความสำคัญของศาสนาคริสต์อีกด้วย มันเป็นหลักเก่าในชุดใหม่ แถมยังมีการระบุกันว่าเนื่องจากเป็น “ข้อตกลง” แทน “ธรรมนูญ” ไม่จำเป็นต้องมีการลงประชามติให้ประชาชนรับรองเลย สาเหตุแท้ที่ “ไม่ต้อง” มีการลงประชามติอีกก็เพราะประชาชนคงคัดค้านอีกอย่างแน่นอน¹⁵

พร้อมๆ กับการค่อยๆ ทำลายรัฐสวัสดิการ ฝ่ายเสรีนิยมพยายามเปิดศึกทางความคิด โดยการเสนอ “นิยาย” เกี่ยวกับรัฐสวัสดิการและกลไกตลาดที่มีการส่งถ่ายกันผ่านองค์กรระหว่างประเทศ นักวิชาการและมหาวิทยาลัยต่างๆ นิยายเหล่านี้ถูกเสนอในประเทศไทยและที่อื่น เหมือนกับว่าเป็น “ข้อมูลวิทยาศาสตร์” แต่ในความเป็นจริงมักจะเป็น “ความเชื่อ” ของฝ่ายเสรีนิยมมากกว่า ตัวอย่างนิยายสำคัญๆ เช่น

1. “กลไกตลาดมีประสิทธิภาพในการให้บริการมากกว่าภาครัฐ” นิยายอันนี้เป็นความพยายามอย่างหยาบๆ ที่จะลดบทบาทรัฐแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และบังคับให้ประชาชนจำนวนต่อกลไกตลาด แต่ในโลกแห่งความเป็นจริง กลไกตลาดนอกจากจะมองไม่เห็นคนจนที่ไม่มีกำลังซื้อ ซึ่งหมายความว่าตลาดจะไม่แจกจ่ายอะไรให้คนจนแล้ว การแข่งขันในตลาด

¹⁵ Alex Callinicos. Socialist Worker, 2067, 8 September 2007 (www.socialistworker.co.uk/art.php?id=12923)

นำไปสู่วิกฤตของอัตราค่าอะไรเป็นประจำ และในประเด็นการบริการทางสังคมการเน้นตลาดมีผลในการลดประสิทธิภาพค่าใช้จ่ายต่อหัวในระบบสาธารณสุขแบบอิงตลาดเอกชน ที่เน้นการประกันตนเองแทนการเก็บภาษีในระบบถ้วนหน้าของรัฐ มักจะสูงกว่าเสมอ และสาเหตุสำคัญคือการจ้างคนมาบริหารบัญชีของระบบอย่างสิ้นเปลือง¹⁶ ระบบสาธารณสุขของสหรัฐอเมริกาที่ใช้ระบบเอกชนเป็นหลักแพงกว่าระบบอังกฤษสองเท่า (เมื่อเทียบค่าใช้จ่ายต่อหัว) และไม่ครอบคลุมคนจนหลายล้านคนอีกด้วย ถ้าเปรียบเทียบคุณภาพและประสิทธิภาพของระบบสาธารณสุขสหรัฐกับระบบของประเทศอื่น จะพบว่าสหรัฐอยู่ในอันดับที่ 70 ของโลก ในขณะที่ประเทศที่มีรัฐสวัสดิการ หรืออย่างน้อยระบบถ้วนหน้าที่บริหารโดยรัฐอยู่ในอันดับ 1 ถึง 25¹⁷ ข้อมูลจากทั่วโลกในระบบการบริการอื่นๆ เช่น การเก็บขยะ การศึกษา และสาธารณสุขโลก ก็พิสูจน์ว่าภาคเอกชนและกลไกตลาดมีประสิทธิภาพต่ำในการบริการประชาชนทั้งหมด¹⁸ และสุดท้ายอีกปัญหาหนึ่งของกลไกตลาดคือมันทำลายสิ่งแวดล้อม เพราะมองว่าธรรมชาติในโลกไม่มีราคา

¹⁶ R. Lowe (1999), Ibid, p. 58 และ C. Webster (1998) "The National Health Service." A Political History. Oxford University Press, p. 59.

¹⁷ World Health Organisation (2001) World Health Report, and Koichi Kawabuchi (2004) "Health Care for Everyone." Asia Pacific Perspectives (Japan) 1 (12), 14-15.

¹⁸ N. Deakin (1987), Ibid, p. 177.

พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยมีอนาคตหรือไม่?

2. "รัฐสวัสดิการตะวันตกล้มเหลวเพราะคนชรามีมากเกินไป" ทุกวันนี้นักวิชาการและนักการเมืองเสรีนิยมกำลังเสนอว่าพ่อแม่เรา หรือคนชราทั่วไปในสังคม "เป็นภาระ" เพราะดันทุรังไปมีสุขภาพดีและอายุยืนนานกว่าสมัยก่อน ความคิดนี้นอกจากจะไม่ระลึกถึงบุญคุณที่เราควรจะมีต่อคนทำงานรุ่นก่อน ยังเป็นความเชื่อเท็จที่นำไปสู่การยืดเวลาทำงาน มีการพยายามขยายอายุเกษียณถึง 65 หรือ 67 และมีการกดดันระดับสวัสดิการอีกด้วย ในประเทศไทยรัฐบาลเริ่มมีการพูดว่าคนแก่ "เป็นภาระ"¹⁹ ทั้งๆ ที่คนชราในไทยไม่เคยได้สวัสดิการเพียงพอเลย ถ้าพิจารณาสัดส่วนระหว่างคนทำงานกับคนชรา สัดส่วนนี้ลดลงเพราะคนมีแนวโน้มจะมีลูกน้อย และคนแก่มีอายุยืน แต่สิ่งที่พวกเสรีนิยมไม่เคยอยากพิจารณาคือในขณะที่สัดส่วนคนทำงานลดลง ประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คาดว่าใน 50 ปีข้างหน้าคนทำงานจะเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยเฉลี่ยสองเท่า²⁰ ซึ่งแปลว่าคนทำงานสามารถเลี้ยงดูคนชราได้มากขึ้นสองเท่า²¹ นอกจากนี้ในทุกประเทศการชะลอของอัตราเกิดที่ทำให้

¹⁹ Bangkok Post 10/02/2003.

²⁰ Charlie Kimber (2004) "This is How We Can Defend Our Pensions." Socialist Worker, 18 December 2004.

²¹ F. Shaw (2002) "Is the Ageing Population the Problem It I Made out to Be?" Foresight (4) 3, 4-11., R. Lowe (1999), Ibid, p. 76.

ลัดส่วนคนชราเพิ่มขึ้นเป็นปรากฏการณ์ชั่วคราว เพราะในที่สุดสัดส่วนนั้นจะคงที่และไม่เปลี่ยนอีก²²

3. “รัฐสวัสดิการสร้างวัฒนธรรมการพึ่งพา” แนวคิดหลอกลวงนี้ถูกคนจนเชื่อกัน รัฐสวัสดิการเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของพลเมือง และในการสร้างคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งตรงข้ามกับการพึ่งพา ในทางตรงข้ามสังคมใดที่มีคนจนมากเพราะไม่มีรัฐสวัสดิการ จะมีปัญหาของการที่คนจนต้องถูกบังคับให้พึ่งพามูลนิธิ การกุศล หรือความเมตตา ซึ่งสร้างระบบอุปถัมภ์ ยิ่งกว่านั้นในสังคมทุนนิยมที่เต็มไปด้วยความเหลื่อมล้ำ คนกลุ่มหนึ่งได้ทรัพย์สินมหาศาลจากการเป็นเจ้าของที่ดินและเจ้าของหุ้นหรือเงินทุนโดยไม่ได้ลงมือทำงานเอง คนกลุ่มนี้ต่างหากที่พึ่งพาการทำงานของคนส่วนใหญ่และเป็นกลุ่มคนที่ ปรีดี พนมยงค์ เคยเรียกว่า “กาฝากสังคม”²³
4. “ถ้าจะตัดอัตราว่างงานต้องตัดค่าแรง และทำลายความมั่นคงในการทำงาน” พวกเสรีนิยมมองว่าค่าแรงสำหรับกรรมชีพสูงเกินไป และมีผลกระทบต่อกำไรนายทุน ดังนั้นมีการเรียกร้องให้ “สร้างตลาดแรงงานยืดหยุ่น” ที่ลดความมั่นคงในการทำงาน ลดอำนาจต่อรองของสหภาพ และเรียกร้องให้สหภาพแรงงานเสียสละเพื่อชาติ ในขณะเดียวกัน พวกเสรีนิยมบ่นเป็นประจำว่าผู้บริหารระดับสูงได้ค่าตอบแทน

²² R. Minns and S. Sexton (2006) “Too Many Grannies?” in Private Pensions Corporate Welfare and Insecurity. Corner House Briefing 35.

²³ ปรีดี พนมยงค์ (2475) “เค้าโครงการเศรษฐกิจ” ใน ศิษย์อาจารย์ ฉบับที่ 3 (2541) สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม.

พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยมีอนาคตหรือไม่?

“ถ้าเกินไปต้องมีการเพิ่มเงินเดือนเพื่อดึงคนดีๆ มาทำงาน” แต่การตัดค่าแรงของคนส่วนใหญ่ การทำลายความมั่นคงของการทำงาน และลดอำนาจต่อรองของสหภาพ เป็นการเพิ่มอำนาจให้เผด็จการนายทุนเพื่อสร้างกำไรให้คนส่วนน้อย ท่ามกลางการทำลายคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ มันไม่ใช่ข้อเสนอก้าวหน้าแต่อย่างใด

“อนาคตของสังคมนิยมประชาธิปไตย” ของโทมัส เมเยอร์ และนิโคล เบรเยอร์

เมื่อเรา อ่านหนังสือ “อนาคตของสังคมนิยมประชาธิปไตย” ของโทมัส เมเยอร์ และนิโคล เบรเยอร์ เราจะพบว่าหนังสือนี้เสนอจุดยืนคร่าวๆ ดังนี้คือ

- มีการมองว่ากลไกตลาดเป็นเครื่องมือที่ดีในการแจกจ่ายผลผลิตของสังคม และไม่ว่าเราจะคิดอย่างไรโทมัส เมเยอร์กับนิโคล เบรเยอร์ มองว่าเราไม่สามารถยกเลิกตลาดได้ เพราะเป็นกฎเหล็กของธรรมชาติ²⁴
- มีการมองว่าอำนาจรัฐในโลกปัจจุบันลดลง มีประสิทธิภาพน้อยลง แต่รัฐยังต้องควบคุมตลาดเพื่อสร้างความเป็นธรรมระดับหนึ่ง แต่ต้องไม่ฝืนกฎของตลาด²⁵

²⁴ บทที่ 3 และ 4

²⁵ บทที่ 3

- โทมัส เมเยอร์กับนิโคล เบรเยอร์ ชมโทนี แบลร์ นายกรัฐมนตรี “แนวทางที่สาม” ของอังกฤษ²⁶
- มีการเสนอตามแนวเสนีนียมาว่า เอ็นจีโอควรเข้ามาบริการสวัสดิการในราคาถูกแทนเจ้าหน้าที่รัฐ²⁷ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายธนาคารโลก ไอเอ็มเอฟ และเสนีนียมาฝ่ายขวาอย่างแทตเชอร์ที่พยายามทำลายรัฐสวัสดิการ
- โทมัส เมเยอร์กับนิโคล เบรเยอร์ ไม่คัดค้านการแปรรูปรัฐวิสาหกิจถ้าควบคุมดูแลได้²⁸ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดคมช. ในไทยและรัฐธรรมนูญปี 50
- โทมัส เมเยอร์กับนิโคล เบรเยอร์ ชอบตลาดแรงงานที่ “ยืดหยุ่น” คือมีการกดค่าแรง รับเหมาช่วง และไล่คนออกง่าย ขึ้น ดังนั้นเขาเสนอว่าต้องปรับกฎหมายแรงงานสัมพันธ์²⁹
- โทมัส เมเยอร์กับนิโคล เบรเยอร์ เสนอให้คนงานมีส่วนร่วมในการบริหารบริษัท³⁰ แต่ไม่เท่านายทุน ซึ่งแปลว่าผู้แทนสหภาพเป็นเพียงไม้ประดับในกรรมการบริหาร
- มีการวิเคราะห์ว่าวิกฤตของพรรคการเมืองกระแสหลักมาจากปัญหาในการสื่อสาร ไม่ใช่ปัญหา นโยบาย³¹ ซึ่งสอดคล้องกับกระแส “การสร้างภาพในสื่อ” (Spin-Doctoring) ที่เห็นอยู่ในพรรคแรงงานอังกฤษ

²⁶ บทที่ 7

²⁷ บทที่ 3

²⁸ บทที่ 4

²⁹ บทที่ 4

³⁰ บทที่ 4

³¹ บทที่ 3

พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยมีอนาคตหรือไม่?

จะเห็นว่าทั้งหมดเป็นการเสนอความคิดเสรีนิยมกลไกตลาดในรูปแบบ
“แนวทางที่สาม” อย่างชัดเจน

“สังคมนิยมประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 21”

ในขณะที่ หนังสือของโทมัสเมเยอร์ กับนิโคล เบรเยอร์
ออกมา พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเยอรมัน (SPD) ซึ่งพึ่งแพ้การ
เลือกตั้งรอบที่แล้วมา ก็เสนอ “นโยบายใหม่” หรือที่เขาเรียกว่า “สังคม
นิยมประชาธิปไตยในศตวรรษที่ 21”³² โดยมีสาระสำคัญคือ

- สนับสนุนการค้าเสรี และองค์กรค้าโลก (WTO)
- ชุมประสิทธิภาพของกลไกตลาด
- ยอมรับว่าความมั่นคงในการทำงานของพลเมืองจะ “ต้อง
ลดลงเป็นปกติ” เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขันกับ
ประเทศอื่นอย่างสหรัฐฯ³³
- ยอมรับนิยายเรื่องคนชราว่าเป็นภาระมากขึ้น ดังนั้นมีการ
ผลักดันบทบาทของบริษัทเอกชนแทนรัฐในการให้
สวัสดิการ

³² “Social Democracy in the 21st Century.” Draft programme presented
by the Executive Board of the Social Democratic Party of Germany
(Bremen Draft Programme) เสนอในที่ประชุมที่เมืองเบรเมน (Bremen) ต้น
ค.ศ.2007.

³³ คนงานสหรัฐฯ ทำงานหนักกว่าคนงานยุโรปและมีสวัสดิการน้อยกว่า

- สอนสหภาพแรงงานว่าต้องรู้จัก “รับผิดชอบ” และเสียสละเสนอว่าชั่วโมงการทำงาน ที่สหภาพพยายามรณรงค์ให้ลดลง ไม่ควรลดถ้าไม่ “สอดคล้องกับประสิทธิภาพในการแข่งขันในตลาด”
- เสนอว่าธรรมนูญยุโรปต้องเน้น “ประเด็นด้านสังคม” คือเรื่องสวัสดิการ เท่าๆ กับการเน้นการแข่งขันในกลไกตลาด
- เน้นนโยบายครอบครัวนุรักษ์นิยมที่ทำให้หญิงและคนรักเพศเดียวกันเสียเปรียบ
- เสนอนโยบายต่างประเทศที่สนับสนุนจักรวรรดินิยมและสงคราม เช่น การสร้าง “กองทัพยุโรป” การร่วมมือกับสหรัฐ และการสนับสนุนอิสราเอลในตะวันออกกลาง

จะเห็นว่าเป็นข้อเสนอที่ยอมรับทั้งกลไกตลาดเสรีและจักรวรรดินิยม

ยุคแห่งการสร้างพรรคซ้ายใหม่

การที่ พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยและพรรคอนุรักษนิยม มีนโยบายที่สอดคล้องกันทั่วยุโรป ทำให้มีวิกฤตแห่งศรัทธาในพรรคกระแสหลัก ตอนนี้การขึ้นมาเป็นรัฐบาลหรือไม่ขึ้นอยู่กับความเบื่อหน่ายในนักการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งเท่านั้น ไม่เกี่ยวกับการเลือกระหว่างนโยบาย สิ่งที่เราเห็นในรอบห้าปีที่ผ่านมาคือ พรรคแรงงานอังกฤษเสียคะแนนเสียง เพราะทำสงครามร่วมกับสหรัฐและใช้แนวเสรีนิยม แต่ยังเป็นรัฐบาลได้เพราะฝ่ายค้านอ่อนแอและตีกันเอง ส่วนพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยเยอรมัน (SPD) และพรรคสังคมนิยมฝรั่งเศส (PS) แพ้การเลือกตั้งเพราะตัดสวัสดิการและสนับสนุนแนวเสรีนิยมจนสมาชิกพรรคขาดความศรัทธา

พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยมีอนาคตหรือไม่?

ในหลายๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องนโยบายเศรษฐกิจ หรือเรื่องนโยบายสงครามจักรวรรดินิยม พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยทั้งหลายมีจุดยืนที่ไม่สอดคล้องกับกระแสการตื่นตัวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม แต่พรรคเหล่านี้ยังได้คะแนนเสียงพอควรเพราะขบวนการเคลื่อนไหวไม่มีตัวแทนทางการเมืองของตนเอง นี่คือสาเหตุที่มีการพยายามสร้างพรรคการเมืองซ้ายใหม่ๆ ในหลายๆ ประเทศ เช่น พรรค Respect ในอังกฤษ พรรค Die Linke เยอรมนี พรรคแนวร่วม Left Block ในโปรตุเกส พรรครีโอพื้นคอมมิวนิสต์ในอิตาลี พรรคใหม่ที่ถูกเสนอมาโดย LCR ในฝรั่งเศส พรรคแรงงานประชาธิปไตยในเกาหลี และพรรค P-Sol ในบราซิล เป็นต้น

“พรรคซ้าย” (Die Linke) ในเยอรมนี ตั้งมาไม่กี่เดือน แต่มีสมาชิก ถึง 70,000 คนแล้ว มีทั้งนักสหภาพแรงงาน อดีตสมาชิกพรรค SPD อดีตสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ และนักศึกษา มีสาขาในมหาวิทยาลัย 38 สาขา นับเป็นครั้งแรกตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มีพรรคมวลชนที่มีจุดยืนซ้ายกว่าพรรค SPD และผู้นำพรรค SPD กังวลอย่างยิ่งกับการสร้างพรรคใหม่นี้ เพราะทราบว่าไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของสมาชิก SPD สนับสนุนจุดยืนของ Die Linke และเบื่อหน่ายกับจุดยืน SPD ทั้งๆ ที่เขาอาจยังไม่พร้อมจะย้ายพรรค และ ประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์ หรือ 4 หมื่นคนแสดงความเห็นที่กำลังพิจารณาย้ายพรรคอีกด้วย ในการเลือกตั้งท้องถิ่นที่เมืองเบรเมน (Bremen) พรรคใหม่ได้ประมาณ 8.4 เปอร์เซ็นต์ ของคะแนนเสียงในปี 2007

ในอังกฤษพรรค Respect ซึ่งเป็นพรรคแนวร่วมระหว่างฝ่ายซ้าย เยาวชนมุสลิม และนักสหภาพแรงงาน มีส่วนสำคัญในการนำขบวนการด้านสงครามและการสนับสนุนการนัดหยุดงานของนักสหภาพในภาครัฐ โดยเฉพาะสหภาพไปรษณีย์ สหภาพครู สหภาพ

พยาบาล และสหภาพข้าราชการ พรรคนี้มีสมาชิกสภาหนึ่งคนและ
ผู้แทนในเทศบาลหลายเมือง

ในเกาหลีใต้ฝ่ายซ้ายกำลังผลักดันให้พรรคแรงงาน
ประชาธิปไตย (KDLP) สร้างช่องทางเลือกใหม่ระหว่างพวกอนุรักษนิยม
ที่เคยอยู่กับเผด็จการทหาร และพรรครัฐบาลของสายอดีตนักเอ็นจีโอ
ซึ่งแปรตัวมารับแนวเสรีนิยม โดยการเซ็นสัญญาการค้าเสรี (FTA) และส่ง
ทหารไปช่วยสหรัฐที่อิรักและอัฟกานิสถาน

จุดร่วมของพรรคซ้ายใหม่เหล่านี้ ซึ่งเกือบทุกพรรคเป็นพรรค
แนวร่วมระหว่างนักปฏิรูปสังคมนิยมกับนักปฏิวัติมาร์คซิสต์ คือมีการ
มองว่าการวางแผนโดยภาคประชาชนผ่านกลไกประชาธิปไตย ดีกว่า
กลไกตลาด มีการมองว่าต้องมีการสร้างหรือปกป้องรัฐสวัสดิการ ต้อง
เก็บภาษีก้าวหน้าจากคนรวยเพื่อเป็นงบประมาณสำหรับรัฐสวัสดิการ
และเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ มีการมองว่าต้องคัดค้านการทำสงคราม
จักรวรรดินิยม ต้องเพิ่มอำนาจภาคประชาชน สหภาพแรงงาน และ
ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในการบริหารสังคมเหนืออำนาจของชน
ชั้นนายทุน ต้องปกป้องสิ่งแวดล้อมด้วยการวางแผน และต้องต่อสู้เพื่อ
สิทธิเสรีภาพทางเพศ ศาสนา และเชื้อชาติ

ในไทยจุดยืนนี้สอดคล้องกับจุดยืนของ “พรรคแนวร่วมภาค
ประชาชน” “คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน”
(กปอพช.) และหลายๆเครือข่ายที่เข้าร่วม “สมัชชาสังคมไทย” และ
“เวทีไทยพูด” ในขณะที่ “พรรคสังคมประชาธิปไตย” ของอดีตผู้นำ
“พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” หรือของโชคชัย สุทธาเวช ผู้
ประสานงาน “องค์กรพันธมิตรเพื่อสังคมประชาธิปไตย” เลือกที่จะใช้
“แนวทางที่สาม” เพราะยอมรับกลไกตลาด ไม่เสนอให้เก็บภาษีก้าวหน้า
และปฏิเสธการสร้างคามอิสระของภาคประชาชน เพราะพวกนี้เคย

พรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยมีอนาคตหรือไม่?

เรียกร้องมาตรา 7 ในยุคไล่ทักษิณ แล้วหันมาทำแนวร่วมกับเผด็จการทหารหลัง 19 กันยา และล่าสุดสนับสนุนรัฐธรรมนูญปี 50 ที่ลดสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ถ้าจะมาตอบคำถามว่าพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยมีอนาคตหรือไม่ คำตอบคือยังมีอนาคต ยังไม่ต้องเตรียมไปงานศพมัน เพราะตราบไคที่ทุนนิยมยังดำรงอยู่ จะมีคนกลุ่มหนึ่งในภาคประชาชนที่พร้อมจะประนีประนอมกับชนชั้นปกครองและกลไกตลาดเสมอ แต่สิ่งที่ชัดเจนคือพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยแบบ “แนวทางที่สาม” ไม่มีวันแก้ปัญหาคาความเหลื่อมล้ำและวิกฤตในสังคมได้ และไม่มีวันปกป้องหรือสร้างรัฐสวัสดิการได้ ภารกิจในการสร้างหรือปกป้องรัฐสวัสดิการขึ้นอยู่กับผู้ที่ฟันถึงโลกใบใหม่ ที่ไม่มีการกดขี่ขูดรีด ที่มีการบริหารบ้านเมืองและเศรษฐกิจโดยภาคประชาชนและชุมชนแทนนายทุนและข้าราชการ ที่เคารพความเป็นมนุษย์ของทุกเพศทุกเชื้อชาติที่คัดค้านการทำสงครามและความรุนแรง และที่พยายามสร้างวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม ผู้ที่ฟันถึงโลกใบใหม่แบบนี้ และพร้อมจะสู้เพื่อการปฏิรูปเล็กๆ น้อยๆ ในชีวิตประจำวันคือพวกสังคมนิยมมาร์กซิสต์นั่นเอง

วารสารยุโรปศึกษา

โทนี แบลร์ (ซ้าย)
กอร์ดอน บราวน์ (ขวา)
(www.time.com)

“...การเปลี่ยนตัวผู้นำของอังกฤษในครั้งนี้
จึงเป็นการเปลี่ยนแค่ผู้นั่งเคียงข้างผู้ขับเกวียนเล่มใหญ่
ที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้คุมบังเหียน...”

ABSTRACT

UNITED KINGDOM IN TRANSLATION: IMPACT ON UK-US RELATIONS?

Narut Charoensri

As World War II ended, the world had to face various kinds of situations, such as Gulf War, Vietnam War, terrorist attack, etc. Not only the world transformation, but also the transformation in one state is attractive to the global studies, such as the transformation in Iraq's government or France's politics. One of the most attractive issues of so-called transformation is the reallocation of power in UK's politics in 2007. The reasons why UK's politics are appealing are not only the British leaders' unique characteristics, but also the odd relationship between US and UK. As UK has been allying with US since the end of World War II, the relationship of US and UK therefore should be examined in order to understand the past and the present alike. In 2007, UK's politics is more astonishing, as Tony Blair declared himself quit on 27 June 2007. The new Prime Minister of Britain, Gordon Brown, took the position and avowed himself as close ally to the US. The question from this shift is, whether this relation, as Brown declared, will differ from Bush's period comparing to Brown's? Hence the question of the relationship as mentioned arises and begs for the exploration of the transformation possibility. This article is divided into six parts: introduction; general ideas of UK's politics; Blair's policies toward US; Brown's policies toward US; the analysis of transatlanticism; and the conclusion. Furthermore, the impacts of UK's politics transformation toward the EU are also studied here. However, the article does not study the details of British role in EU formation.

Keywords: Foreign Policy, Gordon Brown, Tony Blair, Transatlantic

การเปลี่ยนผ่านผู้นำอังกฤษ: ผลกระทบความสัมพันธ์ ระหว่างอังกฤษและสหรัฐอเมริกา?

นฤตม์ เจริญศรี¹

หลายทศวรรษที่ผ่านมาอังกฤษเปรียบเสมือนพันธมิตรที่ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาโดยตลอด การเมืองระหว่างประเทศได้ทำให้สองประเทศมีความใกล้ชิดเกิดเป็น **ความสัมพันธ์ข้ามมหาสมุทรแอตแลนติก (Transatlantic Relations)** ทั้งเหตุการณ์ครั้งที่ 2 รวมไปถึงสงครามอิรัก หรือสงครามการต่อต้านการก่อการร้าย เป็นต้น

ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศมีความแนบแน่นผ่านการดำเนินนโยบายทางการทูตของผู้นำของทั้งสองประเทศที่มีความใกล้ชิดและสนับสนุนกันมาโดยตลอด จนกระทั่งเมื่อนายกรัฐมนตรีของอังกฤษ โทนี แบลร์ (Tony Blair) ได้ประกาศลาออกจากตำแหน่ง จึงเป็นที่น่าสนใจติดตามถึงความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร

ประเด็นหลักของบทความ คือ ต้องการศึกษาแนวคิดของผู้นำทั้งสองประเทศ ว่าการเปลี่ยนผ่านผู้นำอังกฤษจากโทนี แบลร์ไปเป็น

¹ ผู้เขียนขอขอบคุณ กษิร ชีพเป็นสุข อาจารย์ประจำภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับคำแนะนำทางวิชาการตลอดการเขียนบทความ.

กอร์ดอน บราวน์ (Gordon Brown) นั้น จะส่งผลอย่างไรต่อความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร

กระนั้น บทความนี้ยังมิได้ครอบคลุมถึงบทบาทของอังกฤษต่อประเด็นในยุคเปลี่ยนภาพของสหภาพยุโรป ซึ่งผู้เขียนคาดว่าในอนาคตจะมีการศึกษาเป็นภาษาไทยเพิ่มเติมอย่างละเอียดและลึกซึ้งต่อไป²

โทนี แบลร์³

กอร์ดอน บราวน์⁴

² อย่างไรก็ตามก็ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของอังกฤษต่อสหภาพยุโรปไว้เป็นภาษาไทยไว้บ้างแล้ว; ดู สมบัติ อัมรธัญวงศ์, การเมืองอังกฤษ, (กรุงเทพฯ: เสมาธรรม), 2543, น.253-285; พงศทิศาน ชุมพล, ม.ร.ว., ประชาธิปไตยแบบรัฐสภาในอังกฤษ (British Parliamentary Democracy), (กรุงเทพฯ: ศูนย์ยุโรปศึกษา แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2544, น. 283-299; และ วิมลวรรณ ภัทโรตม (บก.), สหภาพยุโรปโฉมใหม่และ 25 ประเทศสมาชิก, (กรุงเทพฯ: พี. เพรส), 2549, น. 190-207.

³ <http://www.hindu.com>

⁴ <http://image.guardian.co.uk>

การเปลี่ยนผ่านผู้นำอังกฤษ:

ผลกระทบความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษและสหรัฐอเมริกา?

I

ในช่วง สงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ.1918-1945) เป็นช่วงที่ อังกฤษและสหรัฐอเมริกาได้เริ่มเข้ามามีความสัมพันธ์กัน เมื่อ สหรัฐอเมริกาประกาศตัวเข้าร่วมสงครามและอยู่ฝ่ายสัมพันธมิตร หลังจากสหรัฐอเมริกาทิ้งระเบิดปรมาณูที่ฐานทัพเรือที่อ่าวเพิร์ล (Pearl Harbour) ใน ค.ศ.1941 การเข้าร่วมสงครามของสหรัฐอเมริกา ครั้งนี้ ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างของอังกฤษและสหรัฐอเมริกา มากขึ้น ในฐานะความสัมพันธ์ที่สองประเทศมีการดำเนินนโยบายความ มั่นคงร่วมกัน

การดำเนินนโยบายในช่วงสงครามที่ 2 ประเทศมีต่อกัน คือ การที่สองประเทศร่วมกันต่อสู้กับฝ่ายอักษะ โดยสหรัฐอเมริกาได้ทิ้ง ระเบิดนิวเคลียร์ (Atomic Weapon) ที่ประเทศญี่ปุ่น ณ เมืองฮิโรชิมา เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม ค.ศ.1945 และเมืองนางาซากิ เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม ค.ศ.1945 ประเทศญี่ปุ่น ส่งผลให้ประชากรชาวญี่ปุ่นเสียชีวิต กว่า 250,000 คน⁵ โดยสรุปมีผู้คนล้มตายจากสงครามโลกครั้งที่ 2 จำนวนมากกว่า 60 ล้านคน

ผลจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจและ สังคมภายในยุโรปพังทลายลง เนื่องด้วยสาธารณูปโภค การเชื่อมโยง ทางธุรกิจเสียหาย การสูญเสียเหล่านั้นทำให้ประเทศต่างๆ ต้องเร่งฟื้นฟู ระบบเศรษฐกิจโดยเร็ว อีกทั้งระบบการเมืองที่มีการแบ่งประเทศ ดินแดนผู้แพ้สงคราม ได้แก่ เยอรมนี และออสเตรีย โดยให้มหาอำนาจ

⁵ Frank Barnaby, How to Build a Nuclear Bomb and Other Weapons of Mass Destruction, (London: Granta Books), 2004, p. 15.

เข้าไปยึดครอง และหลายประเทศทั่วโลกต้องทนทุกข์จากการล่มสลายทางเศรษฐกิจ

ในเรื่องระบบโครงสร้างการเมืองโลกนั้น ได้ปรับเปลี่ยนไปหลังสงคราม กล่าวคือ ประเทศมหาอำนาจในโลกแต่เดิมนั้น คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมนี แต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ก่อให้เกิดประเทศมหาอำนาจใหม่ คือ สหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียต ในขณะที่อังกฤษ และฝรั่งเศสกลับเป็นประเทศที่มีอำนาจรองลงมา เพราะอังกฤษได้รับผลกระทบจากสงคราม และฝรั่งเศสตกเป็นเขตยึดครองของกองทัพนาซีระหว่างสงคราม และเยอรมนีกลายเป็นประเทศผู้แพ้สงคราม

การมีอำนาจขึ้นของสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตเป็นระบบที่เรียกว่า “สองขั้วอำนาจ” (Bi-polar System) มีการแย่งชิงอำนาจทางการเมือง แข่งขันกันทางการเมืองระหว่างสองประเทศ จนทำให้ประเทศต่างๆ ในยุโรปต้องยอมรับการที่มีสหรัฐอเมริกา และสหภาพโซเวียตเข้ามาควบคุมการดำเนินนโยบาย

หลังสงครามโลก ระบบเศรษฐกิจที่พังทลายลง ได้ส่งผลให้อังกฤษไม่สามารถให้ความช่วยเหลือแก่กรีซ และตุรกีได้อีกต่อไป จึงขอให้สหรัฐอเมริกาเข้าช่วยเหลือสองประเทศดังกล่าว สหรัฐอเมริกาภายใต้การนำของประธานาธิบดีทรูแมน (Henry S. Truman) จึงได้ประกาศความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจให้แก่ยุโรป ความคิดและ

⁶ ดู ศัญชัย สุวังบุตร, ยุโรป: สามทศวรรษหลังสงคราม ค.ศ.1945-1975. (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2531, น. 114-124 และ Andreas Wenger and Doron Zimmermann, International Relations: From the Cold War to the Globalized World, (London: Lynne Rienner), 2003, pp. 18-20.

การเปลี่ยนผ่านผู้นำอังกฤษ:

ผลกระทบความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษและสหรัฐอเมริกา?

แนวทางนี้เป็นที่รู้จักกันในนาม “หลักการทรูแมน” (Truman Doctrine) ใน ค.ศ.1947 โดยระบุสาระสำคัญไว้ว่า สหรัฐอเมริกามีความกังวลว่าการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์นั้นเป็นอันตรายต่อระบบการปกครองประชาธิปไตยอย่างมาก ดังนั้น สหรัฐอเมริกาต้องให้ความช่วยเหลือประเทศเสรีเพื่อต่อต้านและทำลายกองกำลังติดอาวุธของชนกลุ่มน้อย (ซึ่งหมายถึงคอมมิวนิสต์) แนวคิดดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของที่สหรัฐอเมริกา เข้าไปมีบทบาทสำคัญในยุโรป และเป็นจุดเริ่มต้นแห่งสงครามเย็น

II

นายกรัฐมนตรี คนล่าสุดก่อนที่จะมีการเปลี่ยนผู้นำประเทศอังกฤษมาเป็นกอร์ดอน บราวน์ คือ โทนี แบลร์ (Tony Blair) แบลร์มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา จอร์จ ดับเบิลยู. บุช (George W. Bush) อย่างมาก ผ่านการเมืองโลกที่มีการเปลี่ยนแทบในทุกภูมิภาค โดยทั้งสองได้กลายเป็น “เพื่อนคู่ชีพปฏิบัติการณ์” ร่วมกันในภารกิจต่างๆ แบลร์ได้ผลักดันและมีการสนับสนุนการดำเนินการของสหรัฐอเมริกาในประเด็นเรื่องการค้า การรื้อถอนอย่างมากมาย จนมีคำกล่าวว่าการกระทำของแบลร์เปรียบเหมือน “สุนัขพุดเดิลของบุช” (Bush's Poodle)⁷

⁷ Declan Walsh and Simon Tisdall in Rawalpindi, “Musharraf Insists: I'm Not George Bush's Poodle,” Friday April 28, 2006, <http://www.guardian.co.uk/pakistan/Story/0,,1763499,00.html> (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2007).

หากศึกษาตามบทความของแบลร์ที่เขียนให้ไว้กับนิตยสาร ดิ อีโคโนมิสต์ (The Economist) ตามคำเชิญของนิตยสาร ฉบับวันที่ 2 มิถุนายน ค.ศ. 2007⁸ จะพบว่าแนวคิดของแบลร์ส่วนหนึ่งในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจการโลกตามสหรัฐอเมริกา นั้น เนื่องด้วยแบลร์มองว่า อังกฤษ “ต้องเป็นผู้เข้าไปมีส่วนร่วม มิใช่เพียงแค่ผู้เฝ้าดูการเปลี่ยนแปลงเท่านั้น” แบลร์ตระหนักถึงบทบาทของอังกฤษที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองโลก เช่น การกำจัดความยากจนในแอฟริกา การพยายามให้เกิดการเจรจาในการค้าโลก หรือแม้แต่การที่อังกฤษเข้าไปมีบทบาทในประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศโลก หรือแม้แต่หากการเข้าไปมีส่วนร่วมดังกล่าว มีความจำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณทางทหาร อังกฤษก็พร้อมที่จะใช้งบประมาณ ด้วยเหตุดังกล่าว อังกฤษควรเตรียมพร้อมที่จะเข้าแทรกแซง เพื่อไปหยุดการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) ทั้งในโคโซโว (Kosovo) เซียร์รา ลีออน (Sierra Leone) อัฟกานิสถาน และอิรัก

ในประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ข้ามมหาสมุทรแอตแลนติก ระหว่างสองประเทศ แบลร์ย้ำว่าความสัมพันธ์นี้เป็นสิ่งที่จำเป็น โดยแบลร์ได้ชูประเด็นคำถามขึ้นมาเพื่อสนับสนุนความคิดเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและอังกฤษนั้นคุ้มค่าหรือไม่ และจากคำถามนี้เขาแสดงความคิดเห็นไว้ว่าเนื่องจากสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ รวมถึงยุโรปมี “ค่านิยม” (Values) เดียวกัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะคงรักษาความสัมพันธ์ลักษณะดังกล่าวไว้ และการที่จะรักษาความสัมพันธ์ไว้นั้นมิใช่เรื่องของอังกฤษแต่เพียงประเทศด้วย

⁸ ดู Tony Blair, What I've Learned, The Economist, 2 June 2007, pp. 23-25.

การเปลี่ยนผ่านผู้นำอังกฤษ:

ผลกระทบความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษและสหรัฐอเมริกา?

หากแต่รวมไปถึงการร่วมมือกันของยุโรปด้วย ที่จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับสหรัฐอเมริกา

นอกจากนี้ เขายังได้กล่าวถึงการปกป้องค่านิยม ซึ่งประเด็นนี้ของแบลร์เป็นประเด็นที่มีความคิดเห็นที่น่าสนใจ เนื่องด้วยแบลร์กล่าวถึงความจำเป็นและความสำคัญในการที่ประชาชนจะมีอิสระและเสรีภาพ สิทธิมนุษยชน และเน้นย้ำว่าค่านิยมเหล่านี้ “เป็นสากล” โดยกล่าวว่า การที่ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็น พร้อมกล่าวว่า การกระทำที่ป่าเถื่อนของการก่อการร้ายเป็นสิ่งที่ต้องกำจัดทิ้งไปเสีย

นัยในประโยคเหล่านี้ที่แบลร์ได้แสดงออกผ่านบทความของแบลร์เอง ทำให้เราตระหนักได้ถึงมุมมองของแบลร์ในฐานะที่เป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกา ด้วยว่าแนวคิดและเหตุผลในการสนับสนุนแนวคิดของแบลร์ล้วนสอดคล้องกับแนวนโยบายของสหรัฐอเมริกา ทั้งการส่งเสริมสิทธิมนุษยชน การมองการก่อการร้ายเป็นภัยคุกคาม การกล่าวถึงบทบาทของกำลังทางทหารในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศเพื่อรักษาสันติภาพระหว่างประเทศ

บทบาทที่ได้รับการกล่าวถึงในช่วงที่แบลร์ดำรงตำแหน่ง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสหรัฐอเมริกานั้น คือ บทบาทของอังกฤษที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการบุกอิรัก ด้วยว่าการเข้าไปมีบทบาทในครั้งนี้แม้จะประชาชนออกมาประท้วงการเข้าร่วมปฏิบัติการ ด้วยเล็งเห็นถึงผลเสียที่อังกฤษจะได้รับจากการสูญเสียงบประมาณทรัพยากร และเสมือนหนึ่งการชักศึกเข้าบ้าน เพราะการเข้าร่วมกับสหรัฐอเมริกาเปรียบการประกาศตนว่าเป็นฝ่ายตรงกันข้ามกับกลุ่ม “ผู้ก่อการร้าย” (Terrorist) ซึ่งเป็นได้ว่าหากอังกฤษเข้าร่วมกับสหรัฐอเมริกาแล้วจะเกิดการโกรธแค้นของผู้ก่อการร้ายและจะเข้ามาทำลายหรือปฏิบัติการก่อการร้ายในอังกฤษก็เป็นได้

นโยบายต่างประเทศสมัยแบลร์ยังเป็นประเด็นถกเถียงกันถึงความสัมพันธ์ที่ทำให้แบลร์ตัดสินใจเข้าร่วมปฏิบัติการกับสหรัฐอเมริกาในการใช้กองกำลังเพื่อรักษาความสงบในอิรักและอัฟกานิสถาน เพราะการที่แบลร์ให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในเรื่องดังกล่าวนี้ เป็นความร่วมมือที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์

อีกทั้งแนวลักษณะของความใกล้ชิดที่แบลร์มีต่อ布什ได้เป็นการดำเนินลักษณะการมองปัญหาภัยคุกคาม (Threat) ซึ่งมีความสอดคล้องกับสหรัฐอเมริกา โดยหากศึกษาจากสุนทรพจน์เกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศของโทนี่ แบลร์⁹ เขาประกาศอย่างชัดเจนว่า "...ว่าที่จริงแล้วก็คือ เราต้องการอเมริกา" โดยให้เหตุผลสนับสนุนไว้ว่าการแก้ไขปัญหานั้นทั้งเรื่องการก่อการร้าย ปัญหาในโคโซโว หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกมากมายไม่สามารถแก้ไขได้หากปราศจากสหรัฐอเมริกา¹⁰

III

ค.ศ.2007 เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของการเมืองอังกฤษเมื่อแบลร์ประกาศลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยมีกอร์ดอน บราวน์ เข้ารับตำแหน่งสืบทอดต่อมา การเปลี่ยนผ่านผู้นำครั้งนี้เป็นประเด็นคำถามที่เป็นประเด็นของบทความนี้ว่า การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะส่งผลหรือไม่ และอย่างไร ต่อความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ

⁹ ดู Tony Blair, "Tony Blair Foreign Policy Speech,"

http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/6145454.stm (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2007).

¹⁰ Tony Blair, Ibid.

การเปลี่ยนผ่านผู้นำอังกฤษ:

ผลกระทบความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษและสหรัฐอเมริกา?

หากดูจากแนวคิดของบุชหลังการที่บราวน์ขึ้นมารับตำแหน่ง บุษมองว่าบราวน์เป็น “มิตรที่ดี” (a good fellow)¹¹ วิธีมองและคำพูดในลักษณะดังกล่าวทำให้พอที่จะเห็นภาพผ่านสายตาของบุช ว่าการเปลี่ยนแปลงผู้นำของอังกฤษในครั้งนี้ มิได้ทำให้บุชลำบากใจมากนัก เพราะการเปลี่ยนแปลงผู้นำในครั้งนี้เป็นการเปลี่ยนแค่ตัวคน แต่แนวนโยบายหรือความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศจะไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด

การเกิดขึ้นของมุมมองดังกล่าวน่าจะเกิดจากการที่สหรัฐอเมริกา มองว่าแม้จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในการเมืองอังกฤษแต่ อังกฤษจะตระหนักถึงผลประโยชน์ของตนเองที่จะได้รับหากยังมีการวางแนวนโยบายหรือมีการดำเนินการที่สอดคล้องหรือเป็นไปในทิศทางเดียวกับสหรัฐอเมริกา เช่น การคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน การดำเนินนโยบายต่อต้านการก่อการร้าย เป็นต้น

หากดูมุมมองหรือจุดยืนของบราวน์ที่มีต่อสหรัฐอเมริกา จะมองเห็นแนวนโยบายดังกล่าว กล่าวคือ เมื่อครั้งที่บราวน์ไปเยือนแคมป์เดวิด (Camp David) ที่สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม ค.ศ.2007 โดยเป็นการเยือนสหรัฐอเมริกาอย่างเป็นทางการ ครั้งแรกของบราวน์หลังการเข้ารับตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีของอังกฤษ บราวน์ได้กล่าวถึงบทบาทของสหรัฐอเมริกาต่อการเมืองโลกปัจจุบันไว้ว่า สหรัฐอเมริกาเป็นคู่พันธมิตรทวีภาคที่สำคัญที่สุดของ

¹¹ Deborah Summers and Matthew Tempest, "Grown Promises New Priorities as He Accepts Leadership,"

<http://politics.guardian.co.uk/print/0,,329868665-125204,00.html> (สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2007).

อังกฤษ โดยเน้นย้ำว่าอังกฤษจะดำเนินการปฏิบัติการอย่างใกล้ชิดกับ
สหรัฐอเมริกาต่อไป¹²

“ในศตวรรษนี้สหรัฐอเมริกาจะเป็นผู้แสดงหลักบน
เวที ... เหตุการณ์ 11 กันยายน ได้แสดงให้เห็นแล้วว่าตีกัส
ชาวนั้นสามารถถูกทำลายลงไปได้ แต่คุณธรรมร่วมไม่
สามารถถูกทำลายได้ ... เราควรตระหนักถึงสิ่งที่
สหรัฐอเมริกาได้ให้แก่โลกในการเป็นผู้นำในการต่อต้าน
การก่อการร้ายระหว่างประเทศ”¹³

นอกจากนี้หากดูจากคำกล่าวของผู้ที่ทำงานในคณะรัฐบาลของ
บราวน์แล้ว เช่น เดวิด มิลิแบนด์ (David Miliband) รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการต่างประเทศของอังกฤษได้เน้นย้ำว่า “ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม
สหรัฐอเมริกาจะเป็นพันธมิตรที่สำคัญที่สุดของอังกฤษ” โดยยังเน้นย้ำ
เพิ่มอีกว่า

¹² “Special Friends,”

http://www.economist.com/world/na/displaystory.cfm?story_id=9567049
(สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2007).

¹³ “PM Brown: U.S. Is Britain's 'Most Important' Ally,”

[http://www.cnn.com/2007/WORLD/europe/07/29/brown.bush.ap/index.h](http://www.cnn.com/2007/WORLD/europe/07/29/brown.bush.ap/index.html?iref=newssearch)
tml?iref=newssearch (สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2007).

¹⁴ “Minister: U.S. Is UK's No.1 Ally,”

[http://www.cnn.com/2007/WORLD/europe/07/15/uk.miliband.reut/index.](http://www.cnn.com/2007/WORLD/europe/07/15/uk.miliband.reut/index.html?iref=newssearch)
html?iref=newssearch (สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2007).

การเปลี่ยนผ่านผู้นำอังกฤษ:

ผลกระทบความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษและสหรัฐอเมริกา?

“หลายคนมองว่าการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลจะทำให้
เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ
ซึ่งแท้จริงแล้ว ไม่ได้เปลี่ยนแปลง และจะไม่มี
การเปลี่ยนแปลง”¹⁵

นอกจากนี้ อังกฤษยังได้ตัดสินใจว่าจะใช้อัฟกานิสถานเป็น
ฐานและป้อมปราการในการต่อต้านการก่อการร้าย มิใช่อิรัก โดย
อังกฤษเชื่อว่า ในอัฟกานิสถานมีเครือข่ายของกลุ่มอัลเคด้า (al-
Qaeda) อยู่¹⁶ และกล่าวเสริมถึงบทบาทการตัดสินใจในการเข้า
ปฏิบัติการครั้งนี้ว่าเพื่อผลประโยชน์ของโลก โดยมีสหรัฐอเมริกาเป็น
ผู้นำ ซึ่งอังกฤษจะให้ความร่วมมือ และยังคงกระชับความสัมพันธ์ให้
แน่นแฟ้นไว้ โดยเขากล่าวว่า

“ความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาเป็นความสัมพันธ์วิ
ภาคีที่เข้มแข็งที่สุด และข้าพเจ้าได้ตัดสินใจที่จะทำทุก
วิถีทางเพื่อสร้างความมั่นใจว่าความสัมพันธ์นี้จะยังได้ผล
และคงอยู่ต่อไป”¹⁷

¹⁵ เฟิ่งอ้าง.

¹⁶ “Afghanistan Becomes Main Focus for UK,”

<http://www.guardian.co.uk/afghanistan/story/0,,2143908,00.html>

(สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2007).

¹⁷ “Britains' Brown: Al Qaeda Fight a 'Generation-Long Battle',”

<http://www.cnn.com/2007/POLITICS/07/30/bush.brown/index.html?iref=newssearch> (สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2007).

การเปลี่ยนผู้นำอังกฤษในครั้งนี้ ส่วนหนึ่งที่พึงพิจารณา คือ การแปรเปลี่ยนนโยบายต่างประเทศของกระทรวงต่างประเทศ แม้จะตระหนักได้ว่า นโยบายที่แจ้งกล่าวต่อสาธารณะเป็นเช่นไร แต่ก็สามารถคาดเดาได้อย่างไม่มีข้อกังขาว่า นโยบายแอบแฝงย่อมเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงมิได้ และไม่มีทางที่จะทราบได้หากไม่มีการวิเคราะห์พฤติการณ์ที่แท้

กระนั้นการศึกษานโยบายที่ป่าวประกาศก็ยิ่งพอจะเป็นเครื่องมือในการศึกษานโยบายต่างประเทศได้ในระดับหนึ่ง และเมื่อได้ศึกษานโยบายต่างประเทศของอังกฤษในสมัยของบราวน์แล้ว จะพบว่ามี การไล่ลำดับหัวข้อความสำคัญของประเด็นปัญหาระหว่างประเทศที่น่าสนใจอย่างยิ่ง โดยกระทรวงต่างประเทศได้ไล่ลำดับความสำคัญจัดเรียงไว้ ดังนี้

1. ทำให้โลกปลอดภัยจากการก่อการร้ายระดับโลก (Global Terrorism) และอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง (Weapons of Mass Destruction - WMD)
2. ลดความเสี่ยงของอังกฤษจากการก่ออาชญากรรมระหว่างประเทศ (International Crime) รวมไปถึงการค้ายา (Drug Trafficking) การค้ามนุษย์ (Human Trafficking) และการฟอกเงิน (Money Laundering)
3. ป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งผ่านระบบระหว่างประเทศที่เข้มแข็ง (a strong international system)
4. สร้างการแข่งขันระดับโลกและมีประสิทธิภาพของสหภาพยุโรปในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

การเปลี่ยนผ่านผู้นำอังกฤษ:

ผลกระทบความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษและสหรัฐอเมริกา?

5. สนับสนุนเศรษฐกิจของอังกฤษผ่านการเปิดและขยายทางเศรษฐกิจโลก วิทยาศาสตร์ นวัตกรรม และพลังงานที่ปลอดภัย
6. จัดการปัญหาด้านความมั่นคงทางชั้นบรรยากาศ โดยการสนับสนุนให้เกิดการใช้พลังงานที่ยั่งยืน และเศรษฐกิจโลกที่ใช้คาร์บอนในปริมาณที่ต่ำ
7. สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) และการบริหารจัดการความยากจนโดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย ธรรมรัฐ (Good Governance) และการปกป้องสิ่งแวดล้อม
8. จัดการการเคลื่อนย้ายของประชากรและการต่อสู้กับการเคลื่อนย้ายของประชากรที่ผิดกฎหมาย
9. ส่งความช่วยเหลือที่มีคุณภาพสูงของอังกฤษแก่โลกทั้งในเวลาสันติและเวลาฉุกเฉิน
10. สร้างความมั่นใจทางความมั่นคง และ ธรรมรัฐ ของดินแดนโพ้นทะเลในอาณัติ (UK's Overseas Territories)¹⁶

การศึกษาในรูปแบบนี้ คือ การศึกษาผ่านการจัดลำดับความสำคัญของนโยบายหรือประเด็นระหว่างประเทศว่า รัฐรัฐหนึ่งมีการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นอย่างไร เปรียบเหมือนการจัดวางว่าประเด็นในอยู่ในลำดับที่สูงกว่า ก็น่าจะเป็นไปได้ว่าประเด็นนั้นเป็น

¹⁶ "Active Diplomacy for a Changing World: The UK's International Priorities."

<http://www.fco.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1007029393465> (สืบค้นเมื่อ 14 สิงหาคม 2007).

ประเด็นที่มีความสำคัญกว่า การศึกษาในรูปแบบนี้ จึงจะช่วยให้เกิดความเข้าใจโดยพื้นฐานว่า นโยบายหรือมุมมองของรัฐหนึ่งที่มีมองออกไปผ่านแว่นทางการเมืองนั้นมองประเด็นปัญหาที่แตกต่างกันออกไปอย่างไร

ในยุคของบราวน์ เราจะเห็นได้ว่าคณะทำงานของบราวน์ได้จัดวางลำดับความสำคัญของประเด็นเรื่องการก่อการร้ายและอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงไว้ลำดับแรก ซึ่งเมื่อสังเกตแล้วจะเห็นว่าประเด็นเรื่องสหภาพยุโรปซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวกว่านั้นกลับถูกจัดลำดับความสนใจในระดับที่รองลงมา

การจัดลำดับเรื่องการก่อการร้ายและอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูงให้อยู่ในระดับที่สูง เป็นไปได้ว่าเกิดจากการมีทัศนคติต่อภัยคุกคาม (Threat Perception) ในลักษณะที่มองว่าประเด็นสองประเด็นนี้เป็นเรื่องที่เข้ามามีผลต่อความมั่นคงของประเทศอย่างเห็นได้ชัด และจะส่งผลร้ายหรือทำลายประเทศได้มากกว่าประเด็นอื่นๆ การนำเอาสองประเด็นนี้ขึ้นมาไว้ลำดับแรกจึงเป็นเรื่องที่พอเข้าใจได้

อีกทั้งเมื่อดูจากคำพูดของบราวน์ที่ได้ยกตัวอย่างมาในช่วงต้นกับการยกเอาการจัดลำดับประเด็นมาเสนอแล้ว จะพบว่าสองอย่างนี้สอดคล้องกันอย่างเห็นได้ชัดว่าการเปลี่ยนแปลงผู้นำของอังกฤษในครั้งนี้จะยังคงเป็นเหมือนเพียงแค่การเปลี่ยนแปลงตัวคนเท่านั้น มิได้เปลี่ยนแปลงนโยบายระหว่างประเทศที่สำคัญไปเลยแม้แต่น้อย นั่นคือการยังคงผูกความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นไว้กับสหรัฐอเมริกา

กระนั้นก็เชื่อว่าผู้เขียนมีความเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงผู้นำอังกฤษดังกล่าวจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศได้โดยง่าย เพราะผลประโยชน์แห่งชาติเป็นประเด็นที่นำคำนึงถึงอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ การที่อังกฤษเอาใจเข้าข้างสหรัฐอเมริกา นั้นก็คงเป็นเรื่องที่สร้างประโยชน์ให้แก่อังกฤษมิใช่น้อย การได้รับ

การเปลี่ยนผ่านผู้นำอังกฤษ:

ผลกระทบความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษและสหรัฐอเมริกา?

อภิลิทธิทางเศรษฐกิจ หรือการได้รับการปกป้องทางการเมือง ความมั่นคงก็ยังคงเป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับอังกฤษอยู่เสมอว่าจะสร้างให้เกิดความเจริญแก่ประเทศได้

IV

ความสัมพันธ์ ระหว่างอังกฤษและสหรัฐอเมริการู้จักกันอีกชื่อหนึ่งว่า “ความสัมพันธ์แบบแองโกล-อเมริกัน” (Anglo-American Relations) ความสัมพันธ์นี้เป็นความสัมพันธ์ที่สืบย้อนต่อเนื่องมาแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เน้นความสัมพันธ์ด้านการทูตและความร่วมมือทางการทหาร” ดังที่แมกมิลแลนผู้นำอังกฤษเคยกล่าวไว้ว่า การคงอิทธิพลผ่านการมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาเป็นความจำเป็นพื้นฐานที่จะส่งผลประโยชน์ที่ดีต่ออังกฤษทั้งในแง่การเมืองและเศรษฐกิจ

ในยุคสงครามเย็นความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศเป็นความสัมพันธ์ที่ก่อตัวในรูปของความร่วมมือทางการเมืองที่มีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือ ในประเด็นเรื่องพันธมิตรทางการทหารที่มี “เจ้าอำนาจ” (Hegemon) เป็นสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ดูแลความมั่นคงเหล่านั้น โดยอังกฤษใช้ความสัมพันธ์นี้เป็นเครื่องมือในการที่จะทำให้อังกฤษไม่ต้องดูแลทรัพยากรมากนัก เพราะจะเป็นระบบพันธมิตรที่

¹⁹ Jutamanee Samakkeenit, "Afghanistan War (2001): Atlanticism in British Foreign Policy," in *Journal of European Studies*, Vol. 14 No. 1-2 (January-December), 2006, p. 88.

ช่วยล้าภาระของอังกฤษลงไป และทำให้อังกฤษหันไปทุ่มทรัพยากรไปกับอาณาจักรและเขตอำนาจของตนเองได้มากขึ้น²⁰

หลังสงครามเย็นสิ้นสุดลง สหรัฐอเมริกากลายเป็นประเทศอภิมหาอำนาจ (Super Power) เพียงหนึ่งเดียวในเวทีการเมืองโลก และกลายเป็นศูนย์กลางในการดำเนินนโยบายในประเด็นต่างๆ อังกฤษจึงเล็งเห็นโอกาสในการเข้าไปใกล้ชิดกับสหรัฐอเมริกาเพื่อผลประโยชน์ อังกฤษจึงได้เข้าไปมีความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาในลักษณะที่เรียกว่า “ความสัมพันธ์เชิงต่อรอง” (Bargain Relationship) ที่อังกฤษจะให้ความช่วยเหลือสหรัฐอเมริกาในการดำเนินนโยบายของสหรัฐอเมริกา โดยอังกฤษจะได้ผลตอบแทน ผลประโยชน์จากการให้ความร่วมมือนั้นๆ

การสร้างความร่วมมือระหว่างสองประเทศที่อังกฤษมอบให้สหรัฐอเมริกาเป็นผู้ที่มีอำนาจบทบาทในการดำเนินนโยบายนี้อาจเป็นไปได้ตามแนวคิดเรื่อง “เสถียรภาพของการครองความเป็นเจ้า” (Hegemonic Stability)²¹ กล่าวคือ โดยแนวคิดแล้วการให้มีเจ้าอำนาจจะเป็นการมอบอำนาจให้กับผู้หนึ่งผู้ใดในการดูแลรักษาความเรียบร้อยนั้น ซึ่งตามจริงแล้วก็เกิดข้อถกเถียงถึงแนวทางอันพึงเหมาะสมของการเมืองว่า ผู้เล่นหรือผู้ที่เข้ามามีบทบาทในเวทีการเมืองนั้น ควรจะมีเพียงแค่หนึ่งเจ้าหรือไม่ที่มีอำนาจมากที่จะดูแลหรือกำหนดประเด็น

²⁰ Peter Gowan, "Cooperation and Conflict in Transatlantic Relations after the Cold War," in *Intervention* (Vol. 5, 2), 2003, p. 221.

²¹ ดู Andrew Wyatt-Walter, "The United States and Western Europe: the Theory of Hegemonic Stability," in Ngaire Woods (ed.), *Explaining International Relations since 1945*, (New York: Oxford University Press), 2002, pp. 126-154.

การเปลี่ยนผ่านผู้นำอังกฤษ:

ผลกระทบความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษและสหรัฐอเมริกา?

ต่างๆ ให้ขับเคลื่อนไป หรือควรมีหลายเจ้าเพื่อให้เกิดการถ่วงดุลและรักษาสมดุลที่เหมาะสมไว้ กล่าวคือ เพื่อการคานอำนาจกันนั่นเอง

การให้ความร่วมมือของอังกฤษในยุคต่างๆ ที่ข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกเพื่อร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาจึงเป็นประเด็นน่าสนใจเพราะการให้ความร่วมมือเพื่อแลกกับผลประโยชน์ดังกล่าวเหล่านั้น อังกฤษโดยแท้แล้วเป็นเจตนาแห่งการให้ความร่วมมือเพื่อผลประโยชน์ของประชากรโลก หรือเพื่อรักษาสันติภาพในโลกจริงหรือไม่

ประวัติศาสตร์การเมืองโลกจากอดีตจวบจนปัจจุบันได้ก่อร่างสร้างขึ้นจากการดำเนินการของรัฐต่างๆ ทั่วโลก ทั้งที่โดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ผ่านนโยบายต่างประเทศที่มีเป้าหมายที่แตกต่างกันไปตามบริบททางกาลเวลา สหรัฐอเมริกาและอังกฤษสองประเทศมหาอำนาจในเวทีการเมืองโลกก็เป็นผู้เล่นที่ได้แสดงบทบาททางการเมืองระหว่างประเทศมาโดยตลอด ผ่านกาลเวลาที่เปลี่ยนผ่าน

ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศก่อร่างสร้างขึ้นมาจากอดีตที่มีเป้าหมายร่วมกันในการจัดการหรือรับมือกับประเทศที่ตนเองมองว่าเป็นศัตรู และความเชื่อที่อาจคุกคามตนเอง บทบาทของทั้งสองประเทศจึงเป็นความร่วมมือที่ประสานประโยชน์ซึ่งกันและกันมาโดยตลอด

การเปลี่ยนถ่ายอำนาจของผ่านอังกฤษหลังการประกาศลาออกของ แบลร์นับว่าเป็นการเปลี่ยนผ่านอำนาจครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่งของอังกฤษหลังจากที่เขาดำรงตำแหน่งมาสิบปี การเปลี่ยนอำนาจไปสู่บรรดานโยบายภายในประเทศที่สำคัญของเขา คือ การเน้นเกี่ยวกับการศึกษา สุขภาพ และการสร้างความเชื่อมั่นทางการเมือง²²

²² "Brown Is UK's New Prime Minister,"

นโยบายต่างประเทศของบราวน์ก็เป็นประเด็นที่น่าศึกษาต่อไปว่าจะดำเนินต่อไปเช่นไร เพราะหากจะจัดการดำเนินนโยบายของบราวน์แล้ว เราก็คงจัดได้ว่าเขาอยู่ในกลุ่มของพวกนิยมสหรัฐอเมริกา (Pro-American) และกลุ่มที่เน้นความสัมพันธ์ข้ามมหาสมุทรแอตแลนติก (Atlanticist)²³ โดยดูได้จากนโยบายต่างประเทศที่ได้เสนอมมาแล้วในส่วนข้างต้น

ลักษณะการดำเนินนโยบายข้ามทวีปครั้งนี้เป็นการดำเนินนโยบายที่ยังสอดคล้องกับแนวนโยบายเดิมที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมานานตามการเมืองอังกฤษ หว่าการเดินทางหรือการปฏิบัติตามสหรัฐอเมริกาที่สืบทอดกันมานี้ใช้ว่าจะเป็นจุดที่สามารถสรุปได้เลยว่าไม่มีจุดที่มีความคิดเห็นแตกต่างด้านการปฏิบัติ สามารถเห็นได้ว่าโดยแท้แล้วก็ยังมีคามพยายามที่จะดึงเอายุโรปและอังกฤษให้ออกมาจากความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นนี้ ทอม เบนท์ลีย์ (Tom Bentley) แห่งสถาบันดีมอส (Demos Institute)²⁴ ประเทศอังกฤษ เสนอผ่านบทความที่มีชื่อว่า "Redefining the Transatlantic Partnership" ไว้เกี่ยวกับวิธีการที่จะทำให้ยุโรปสามารถดำเนินนโยบาย หรือสร้างความมั่นคงโดยเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งพาสหรัฐอเมริกา ด้วยการใช้นโยบายที่จะทำให้ยุโรปสามารถคงอำนาจได้ เช่น การจับประเด็นเรื่องที่สหรัฐอเมริกาไม่สามารถได้แต่เพียงผู้เดียว และในขณะเดียวกันก็เป็น

http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/6245682.stm (สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2007).

²³ "Will Brown Change UK Foreign Policy?,"

http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/politics/6234592.stm (สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2007).

²⁴ เป็นสถาบันที่ทำวิจัยเกี่ยวกับประชาธิปไตยเพื่อให้สามารถประชาธิปไตยสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ; ดู www.demos.co.uk

การเปลี่ยนผ่านผู้นำอังกฤษ:

ผลกระทบความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษและสหรัฐอเมริกา?

นโยบายที่สหรัฐอเมริกาไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้²⁵ อย่างไรก็ตาม บทความนี้กลับมิได้ยกตัวอย่างระบุอย่างชัดเจนในประเด็นเรื่อง ดังกล่าวว่าย้ายที่สุดแล้วประเด็นดังกล่าวคืออะไรบ้าง

อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศก็เกิด เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความชะงักงันในยุคปัจจุบันได้เช่นกัน จากสงคราม ในอิรักที่สหรัฐอเมริกาตัดสินใจเข้าปฏิบัติการในอิรัก ทำให้ประชาชนใน ยุโรปมีความคิดและการแสดงออกส่วนหนึ่งที่ไม่พอใจต่อการกระทำ ของสหรัฐอเมริกา จึงทำให้ความสัมพันธ์นั้นถูกมองว่าสั่นคลอนและเบา บางลงไป นักวิชาการ เช่น ซิล อองเดร-อานี (Gilles Andréani) ได้ เสนอไว้ในบทความที่ชื่อ "Europe and the Transatlantic Relationship after the Iraq Crisis" ไว้ว่า ควรแก้ไขสถานะภาพ ความสัมพันธ์ลักษณะดังกล่าวโดยด่วน ด้วยเหตุผลที่ว่า การที่ปล่อยให้ เกิดความคิดเห็นที่แตกแยกกันในประเด็นนี้จะทำให้ยุโรปอ่อนแอ และ ชาวยุโรปเห็นว่าการที่ชาวยุโรปไม่สามัคคีกันเป็นปัญหามาก ในขณะที่ ชาวอเมริกันกลับมองว่าความสัมพันธ์ข้ามทวีปดังกล่าวที่อ่อนลงนั้น มิได้เป็นปัญหาแต่อย่างใด²⁶ โดยเขาเสนอวิธีการประสานความสัมพันธ์ ไว้ โดยประการแรกต้องแก้ไขการมีความคิดเห็นที่แตกต่างทางสงคราม กระบวนการที่สหรัฐอเมริกาและอังกฤษมีต่อการบูรณะอิรัก และยัง เสนอต่อไปอีกว่ากระบวนการการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ สหรัฐอเมริกาอาจจะทำได้โดยเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับสหรัฐอเมริกาใน

²⁵ Tom Brently, "Redefining the Transatlantic Partnership," in Nikos Kotzias and Petros Liacouras (eds.), *EU-US Relations: Repairing the Transatlantic Rift*, (New York: Palgrave Macmillan), 2006, p. 77.

²⁶ Gilles Andréani, "Europe and the Transatlantic Relationship after the Iraq Crisis," in Nikos Kotzias and Petros Liacouras (eds.), *Ibid.*, p. 49.

ประเด็นเรื่องการแพร่กระจายของอาวุธ การก่อการร้าย สิทธิมนุษยชน และประเด็นปัญหาในคาบสมุทรบอลข่าน เป็นต้น”²⁷

V

หากจะกล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศและสองภูมิภาคที่เกิดขึ้นสืบทอดมานานนี้จะเป็นตัวกำหนดอนาคตของโลก เพราะความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์แบบระบบพันธมิตรทางการเมืองการทหารที่จะเข้าช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีอำนาจทางกองกำลังทางทหารใหญ่และทรงอำนาจภาพที่สุดในโลก หากได้รับการสนับสนุนการกระทำหรือการปฏิบัติการจากประเทศพันธมิตรที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ และมีบทบาททางการเมืองโลกประเทศหนึ่ง ความร่วมมือในระบบพันธมิตรดังกล่าวก็จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การขับเคลื่อนโลกไปตามที่ “เจ้าอำนาจ” ต้องการ

ปัจจัยที่แปรเปลี่ยนเพียงเล็กน้อยเช่นการเปลี่ยนแปลงผู้นำของอังกฤษ มีอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะแนวนโยบายที่สำคัญในการเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดระหว่างสองประเทศได้ ความเปลี่ยนแปลงจึงมีปรากฏในการเปลี่ยนแปลงที่คงที่เช่นครั้งนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศและภูมิภาคจะดำเนินต่อไปเช่นไรก็ คงต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมที่แปรเปลี่ยนไปอันมีอาจคาดเดาอนาคตได้ แต่ก็ทำให้ว่าปัจจัยในอนาคตนั้นจะทำให้ความสัมพันธ์ที่เกื้อหนุนผลประโยชน์แปรเปลี่ยนไปได้โดยง่าย เพราะตราบไคที่รัฐยังคงต้องแสวงหาผลประโยชน์อันไม่มีที่สิ้นสุดแล้ว ตราบนั้น ความเสถียรหรือความแปรเปลี่ยนก็ยังคงเป็นคนละเรื่องเดียวกันที่ผูกโยง

²⁷ Ibid., pp. 51-53.

การเปลี่ยนผ่านผู้นำอังกฤษ:

ผลกระทบความสัมพันธ์ระหว่างอังกฤษและสหรัฐอเมริกา?

และเกี่ยวกระหวัดเชื่อมโยงไว้จนแยกมือออกว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็น
ความเปลี่ยนแปลงจริงหรือไม่ หรือการคงที่นั้นเป็นการคงที่โดยแท้หรือไม่

การเปลี่ยนตัวผู้นำของอังกฤษในครั้งนี้จึงเป็นการเปลี่ยนแค่ผู้
นั่งเคียงข้างผู้ขับเกวียนเล่มใหญ่ที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้คุมบังเหียน แต่
ก็ทำให้ว่าการเปลี่ยนผู้นั่งข้างผู้ขับเกวียนจะแปรเปลี่ยนความสัมพันธ์
ระหว่างสองรัฐนี้ไปได้

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

วิมลวรรณ ภัทโรตม, ยุโรปหลังสงครามโลกครั้งที่สอง, (กรุงเทพฯ: ศักดิ์
โสภาคการพิมพ์), 2544.

สัญญาชัย สุวัจนุต, ยุโรป: สามทศวรรษหลังสงคราม ค.ศ.1945-1975
(กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2531.

หนังสือภาษาอังกฤษ

A.J.P. Taylor, English History, 1914-1945 (New York: Oxford University
Press), 1965.

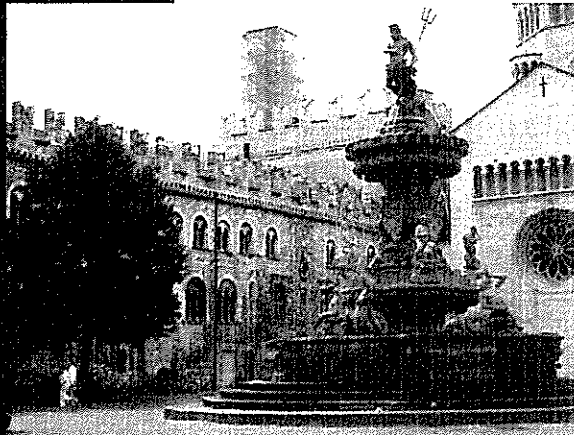
Alex May, Britain and Europe since 1945, (New York: Longman), 1999.

Andreas Wenger and Doron Zimmermann, International Relations:
From the Cold War to the Globalized World, (London: Lynne
Rienner), 2003.

- David S. Painter, *The Cold War: An International History*. (London: Routledge), 2004.
- Frank Barnaby, *How to Build a Nuclear Bomb and other Weapons of Mass Destruction*, (London: Granta Books), 2004.
- John Baylis and Steve Smith (eds.), *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*, 3 ed., (New York: Oxford University Press), 2006.
- Lord Beloff, *Britain and European Union: Dialogue of the Deaf*, (London: Macmillan), 1996.
- Mark Garnett, *Principles & Politics in Contemporary Britain*, (New York: Longman), 1996.
- Nikos Kotzias and Petros Liacouras (eds.), *EU-US Relations: Repairing the Transatlantic Rift*, (New York: Palgrave Macmillan), 2006.
- Reynolds, D. (ed.), *The Origin of Cold War Europe: New International Viewpoints*, (New Heaven: Yale University Press), 1992.

เว็บไซต์

- กระทรวงต่างประเทศไทย (www.mfa.go.th)
- หนังสือพิมพ์และสำนักข่าว Guardian, BBC, CNN
- หน่วยงาน Foreign and Commonwealth Office (www.fco.gov.uk)

จัตุรัสดูโอโม
(Duomo Square)

“...จุดมุ่งหมายของโปรแกรมคือการสร้างบุคลากร
ระดับปริญญาเอกที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดแรงงาน
ทางวิชาการระหว่างประเทศ
และองค์การระหว่างประเทศได้...”

ABSTRACT

EUROPEAN STUDIES AT THE UNIVERSITY OF TRENTO

Jiradej Mahawannakij

Nowadays the knowledge about the European Union is being interested dramatically because of the increasing role of the European Union, both politically and economically, in the world. However, in Thailand, this kind of knowledge is not enough promoted because of the lack in personnel who specialises in European affairs. And there is only one teaching unit that offers Master degree in European Studies, which is at Chulalongkorn University.

Trento School of International Studies at the University of Trento in Italy is one of the best schools that offer Master and Doctoral degree in European and international studies in Europe. The author has visited this school as a visiting scholar for about 1 month, during April 30 to May 27, 2005. This article is an attempt to depict the academic activities of the School and the experience of the author in Trento. Also, aspects on culture and interview of Ph.D. student are added.

Keywords: European Studies, Trento Italy

ยุโรปศึกษาที่วิทยาลัยศึกษา การระหว่างประเทศแห่งเดรสโด *

จิริเดช มหาวรรณกิจ

เกริ่นนำ

การศึกษา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (International Relations-IR) มีสาขาสลี่ย่อยมากมาย หนึ่งในสาขาที่สำคัญก็คือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศภายในกลุ่มสหภาพยุโรป ซึ่งเราเรียกสาขานี้ว่า ยุโรปศึกษา (European Studies) ในปัจจุบันนี้ สาขาดังกล่าวได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในต่างประเทศ เพราะสหภาพยุโรปเองเป็นผู้ผลักดันในการส่งเสริมการเรียนการสอนในสาขาดังกล่าวทั้งภายในและนอกยุโรป และเพราะสหภาพยุโรปกำลังมีบทบาทมากขึ้นในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม องค์ความรู้ด้านยุโรปศึกษาในประเทศไทยยังนับว่าไม่เติบโตนัก เพราะยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านนี้อยู่มาก ทั้งผู้ที่ตื่นตัวในการติดตามข่าวสารของยุโรปยังอยู่ในวงจำกัด

บทความนี้เขียนขึ้นตามโครงการแลกเปลี่ยนทางวิชาการระหว่างศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับวิทยาลัยศึกษาระหว่างประเทศแห่งเดรสโด มหาวิทยาลัยเดรสโด อิตาลี ระหว่างวันที่ 30 เมษายน - 27 พฤษภาคม พ.ศ.2550 ซึ่งเขียนโดย จิริเดช มหาวรรณกิจ เจ้าหน้าที่การศึกษาและเจ้าหน้าที่วิจัยประจำศูนย์ยุโรปศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนั้นหลักสูตรในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทที่มีการเรียนการสอนยุโรปศึกษาก็มีเพียงที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเท่านั้น จึงไม่น่าแปลกใจที่ผู้สนใจยุโรปอย่างเข้มข้นจึงมุ่งหมายที่จะไปศึกษาในต่างประเทศ การศึกษาต่อด้านยุโรปศึกษาในยุโรปนับเป็นโอกาสอันดีของผู้เรียนเพราะนอกจากจะได้เรียนรู้องค์ความรู้ในแหล่งกำเนิดแล้ว การใช้ภาษาต่างประเทศในชีวิตประจำวันและในชั้นเรียน รวมถึงโอกาสในการไปฝึกงานหรือดูงานในหน่วยงานที่สำคัญของสหภาพยุโรป เช่น รัฐสภายุโรป หรือคณะกรรมการยุโรป ยังจะอำนวยความสะดวกต่อความรู้และความเข้าใจในรายวิชาและโอกาสทางวิชาชีพในอนาคตอีกด้วย

บทความนี้จึงเป็นเสมือนการนำเสนออีกทางเลือกหนึ่งของผู้ที่สนใจเดินทางไปศึกษาต่อในสาขาวิชายุโรปศึกษาในต่างประเทศทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก วิทยาลัยที่จะกล่าวถึงในบทความชิ้นนี้นับเป็นหนึ่งในสถานศึกษาชั้นนำของอิตาลี และในขณะเดียวกันนั้น บทความนี้จะพาท่านผู้อ่านไปเยี่ยมชมมหาวิทยาลัยและเมืองเล็กๆ ที่อันแสนสงบเงียบแห่งนี้

เตรนโต (Trento): ที่ตั้งและความสำคัญในอดีต

หากกล่าวถึง เทรนโต คงมีน้อยคนนักที่จะรู้จักที่ตั้งของเมืองนี้ เพราะเตรนโตไม่ใช่นครหลวงหรือเมืองใหญ่ในยุโรป เทรนโตเป็นเพียงเมืองเล็กๆ มีประชากรราว 110,000 คน เทรนโตเป็นเมืองหลวงของแคว้นที่มีชื่อว่าเตรนติโน-อัลโต-อาดีเจ (Trentino-Alto-Adige) ซึ่งเป็นเขตปกครองตนเอง (autonomous province) ตั้งอยู่ในใจกลางหุบเขาทางตอนเหนือของประเทศอิตาลี ภูมิประเทศของเตรนโต

ยุโรปศึกษาที่วิทยาลัยศึกษาระหว่างประเทศแห่งเตรนโต

สวยงามมากเพราะมีทั้งภูเขา ทะเลสาบและ แม่น้ำ อากาศเย็นสบาย โดยเฉพาะในฤดูใบไม้ผลิ ส่วนในฤดูหนาวอากาศจะหนาวเย็นมากและ เตรนโตก็จะเป็นสถานที่สำหรับเล่นกีฬาดูหนาว เทรนโตมีพรมแดนติดกับประเทศออสเตรีย สามารถเดินทางจากเตรนโตไปยังอินสbruck (Innsbruck) โดยใช้ระยะเวลาเพียงแค่ชั่วโมงเดียวเท่านั้น

ตามประวัติศาสตร์ บริเวณที่เป็นเมืองเตรนโตปัจจุบันนี้สร้างขึ้นเมื่อประมาณ 400 ปีก่อนคริสตกาล โดยพวกเรเทียน (Rhaetian) หรือบางตำราอาจบอกว่าพวกไกล (Gauls) ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวฝรั่งเศส จากนั้นเตรนโตก็ถูกพวกโรมันยึดครองในช่วงปลาย 100 ปีก่อนคริสตกาล ด้วยสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมเป็นจุดเชื่อมต่อของดินแดนที่เป็นอิตาลีในปัจจุบันและดินแดนในยุโรปตอนกลางอื่นๆ จึงทำให้ชาวโรมันใช้ประโยชน์จากเมืองนี้ในการเอาชนะวัฒนธรรมอื่นๆ ในแถบเทือกเขาแอลป์ได้ และชาวโรมันก็ได้ขนานนามเมืองนี้ใหม่เป็นภาษาละตินว่า ไตรเดนตุม (Tridentum) ซึ่งแปลว่าสามง่าม (trident) อันเป็นอาวุธของเทพเจ้าเนปจูนหรือโปไซดอนซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งท้องทะเลตามเทวตำนานของกรีกและโรมัน อันเนื่องมาจากสภาพทางภูมิศาสตร์ของเมืองนี้มีแม่น้ำสามลำล้อมรอบ

ทิวทัศน์เตรนโตริมฝั่งแม่น้ำอาดีเจ (Adige)

ภายหลังการล่มสลายของอาณาจักรโรมันตะวันตก¹ ใน ค.ศ.476 เทรนโตก็ถูกปกครองต่อมาโดยพวกกอต (Goths) ลอมบาร์ด (Lombards) และแฟรงก์ (Franks) เรื่อยมาตามลำดับ จนท้ายที่สุดก็กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ (Holy Roman Empire) และใน ค.ศ.1027 จักรพรรดิคอนราดที่ 2 (Conrad II) ได้สถาปนาตำแหน่งเจ้าชายราชาคณะแห่งเตรนโต (Prince-Bishop of Trento) ขึ้นเพื่อปกครองดินแดนซึ่งตำแหน่งนี้จะกุมอำนาจทางการเมืองเหนือบริเวณเตรนโตทั้งหมดซึ่งดินแดนตรงนี้เรียกกันว่า “สังฆมณฑลแห่งเตรนโต” (Bishopric of Trento) การที่จักรพรรดิตั้งตำแหน่งนี้ขึ้นก็เพื่ออำนวยความสะดวกในเส้นทางการคมนาคมทางตอนเหนือของอิตาลี โดยให้พระราชาคณะเป็นผู้ปกครอง แทนที่จะเป็นเจ้าชายในท้องถิ่นที่มักก่อกบฏอยู่เสมอ

ในช่วงศตวรรษที่ 16 เทรนโตเป็นเมืองที่มีชื่อเสียงมาก โดยเฉพาะในวงการศาสนาคริสต์ อันเนื่องมาจากการสังคายนาแห่งเมืองเตรนต์ (The Council of Trent) ระหว่าง ค.ศ.1545-1563 ขบวนการดังกล่าวเป็นความเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกนำโดยพระสันตะปาปาปอลที่ 3 (Paul III) ที่ต้องการต่อต้านการปฏิรูปศาสนา (Reformation)² ของมาร์ติน ลูเทอร์ หลังจากสังคายนาได้มีการประกาศบัญญัติทางศาสนาใหม่หลายประการเพื่อตอกย้ำความศักดิ์สิทธิ์ของสันตปาปา และในช่วงนั้นมี

¹ โรมันตะวันตกหมายถึงอาณาจักรโรมันที่มีกรุงโรมเป็นนครหลวง ส่วนโรมันตะวันออกนั้นมีกรุงคอนสแตนติโนเปิลเป็นศูนย์กลาง

² หมายถึงการต่อต้านการตีความพระศาสนาใหม่ตามแบบมาร์ติน ลูเทอร์ (Martin Luther) ขบวนการนี้จึงมีแนวความคิดรื้อฟื้นหลักการคาทอลิกดั้งเดิม (อนุรักษนิยม)

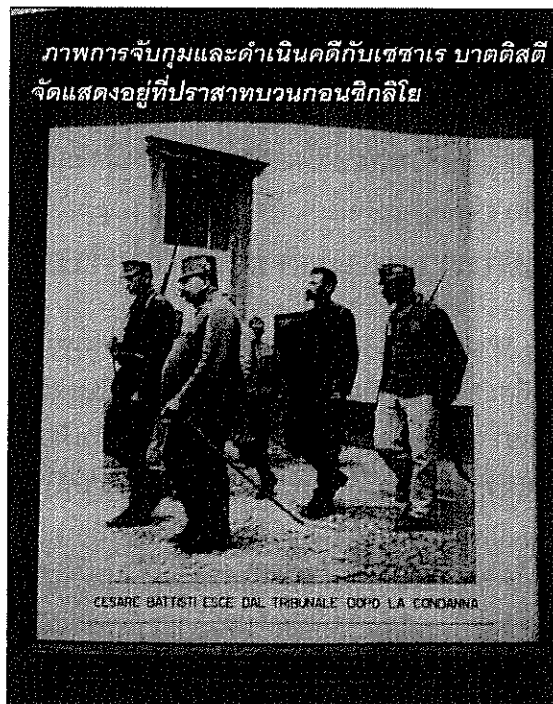
ยุโรปศึกษาที่วิทยาลัยศึกษาระหว่างประเทศแห่งเตรนโต

เจ้าชายราชาคณะ 2 พระองค์ที่ได้ช่วยขยายขอบเขตและตกแต่งตัวเมืองให้สวยงามมากขึ้นคือ เบร์นาโด เคลซิโอ (Bernardo Clesio) และ คริสโตโฟโร มาดรูซโซ (Cristoforo Madruzzo)

ตำแหน่งเจ้าชายราชาคณะนี้ปกครองเตรนโตเรื่อยมา (ประมาณ 800 ปี) จนถึงสมัยที่จักรพรรดินโปเลียนแห่งฝรั่งเศสเรืองอำนาจ จากนั้นในช่วงของการปรับปรุงโครงสร้างของอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ครั้งที่ 2 ใน ค.ศ.1802 อำนาจการปกครองก็ถูกเปลี่ยนแปลงมาสู่ผู้ปกครองที่เป็นกษัตริย์และเตรนโตก็ถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรราชวงศ์ฮับส์บูร์ก (Habsburg) จากนั้นเตรนโตก็ส่งผ่านมาเป็นดินแดนของอิตาลีในสมัยของจักรพรรดินโปเลียนเพราะพระองค์มีอำนาจมากจนกระทั่งเป็นจักรพรรดิของอิตาลีด้วย จากนั้นเมื่อพระองค์พ่ายแพ้สงครามที่วอเตอร์ลูใน ค.ศ.1814 เทรนโตจึงถูกผนวกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดไทรอล (Tyrol province) ในดินแดนออสเตรีย แห่งราชวงศ์ฮับส์บูร์ก

ช่วงศตวรรษที่ 19 เทรนโตและทริเอสเต (Trieste) เป็นดินแดนสองแห่งซึ่งมีประชากรพูดภาษาอิตาเลียนแต่อยู่ในความครอบครองของออสเตรีย กระแสของลัทธิชาตินิยมในช่วงนั้นได้ส่งผลให้เตรนโตกลายเป็นสัญลักษณ์ของความต้องการกลับมาเป็นของอิตาลี จากนั้นอิตาลีก็เข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 1 และมีบุคคลสำคัญในท้องถิ่นคือ เซซาเร บาดติสตี (Cesare Battisti) ที่ได้เข้าร่วมกองทัพอิตาลีในการรบกับทหารของจักรวรรดิออสเตรีย-ฮังการี เพื่อให้ดินแดนเตรนโตนี้กลับคืนมาเป็นการรวมสิทธิ์ของอิตาลีอีกครั้งหนึ่ง เขาจึงถูกทางการออสเตรีย-ฮังการีจับกุมด้วยข้อหาเป็นผู้ทรยศและถูกตัดสินประหารชีวิตภายในบริเวณของปราสาทบวอนชิกิลิโอ (Buanconsiglio - ซึ่งตอนนั้นถูกใช้เป็นโรงฝึกทหารของออสเตรีย-ฮังการี) ซึ่งปัจจุบันนี้ห้องซังและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลผู้นี้ยังสามารถชมได้ที่ปราสาทแห่ง

นี่ การสูญเสียบุคคลที่รักชาติอย่างบาดติสตีทำให้กระแสชาตินิยมรุนแรงมากขึ้นเป็นเท่าตัว ต่อมาเมื่อสงครามจบลง จักรวรรดิออสเตรีย-ฮังการีก็ล่มสลายลงส่งผลให้เตรนโตกลับมาเป็นดินแดนของอิตาลีในที่สุด ชาวเตรนโตสำนึกในความกล้าหาญและความเสียสละของบาดติสตีมากจนทำให้ในสมัยต่อมา มา มีงานเฉลิมฉลองให้กับวีรกรรมดังกล่าว และเรียกเหตุการณ์นั้นว่า “การปลดปล่อยเตรนโต” (Liberation of Trento)

ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 อิตาลีภายใต้การนำของมุสโสลินี (Mussolini) เข้าร่วมสงครามกับฝ่ายเยอรมนี และในช่วงสงครามตัวเมืองเตรนโตบางส่วนถูกทิ้งระเบิดเสียหายเป็นอย่างมากและเป็นสนามรบของ “ยุทธภูมิเบรนเนอร์” เนื่องด้วยเบรนเนอร์เป็นชื่อของห่องเขา

ยุโรปศึกษาที่วิทยาลัยศึกษาระหว่างประเทศแห่งเตรนโต

ใกล้เตรนโตที่ฝ่ายเยอรมันใช้ในการขนส่งเสียงและอาวุธยุทโธปกรณ์ แต่ก็นับว่าโชคดีที่ตัวเมืองโบราณตั้งแต่ยุคกลางและยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) ยังรอดปลอดภัยมาได้ เมื่อสงครามจบลงทางการเตรนโตจึงต้องบูรณะตัวเมืองใหม่

หลังจากทศวรรษ 1950 เป็นต้นมา รัฐบาลกลางของอิตาลีก็ได้ให้อำนาจปกครองตนเองแก่เตรนโต ปัจจุบันนี้เตรนโตจึงเป็นจังหวัดที่มีอำนาจในการปกครองตนเอง (autonomous province) เศรษฐกิจของเตรนโตในปัจจุบันนี้เติบโตเป็นอย่างมากเพราะการค้าขาย การท่องเที่ยว เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมอาหาร รวมถึงเป็นศูนย์กลางของการวิจัยและการประชุมที่มหาวิทยาลัยเตรนโตอีกด้วย

การเดินทางและความเป็นอยู่ในเตรนโต

การเดินทาง จากประเทศไทยสู่เตรนโตนั้นทำได้หลายวิธี แต่ทางที่สะดวกที่สุดคือการโดยสารเครื่องบินไปลงที่สนามบินมิลาน มาลเพนซา (Milan Malpensa) ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองมิลานประมาณ 46 กิโลเมตร จากนั้นก็โดยสารรถบัสจากสนามบินไปยังสถานีรถไฟกลางของมิลาน (Milano Centrale Stazione) เพื่อโดยสารรถไฟต่อไปยังเตรนโต ระยะเวลาการเดินทางโดยรถไฟจากมิลานถึงเตรนโตใช้เวลาราว 3 ชั่วโมง โดยต้องเปลี่ยนรถไฟที่สถานีเวโรนา (Verona) ซึ่งอยู่ตรงกลางระหว่างมิลานและเตรนโต

ส่วนการเดินทางภายในเมืองนั้นทำได้โดยการโดยสารรถประจำทาง โดยสามารถหาซื้อตั๋วรถเมล์ได้ที่ร้านขายบุหรี่และนำตัวไปตอกบนรถ หรือหากต้องการเช่ารถส่วนตัวขับก็สามารถทำได้ เพราะมีบริการรถเช่าอยู่ใกล้สถานีรถไฟของเมือง นอกจากนั้นยังมีอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจในการเดินทางภายในเตรนโตก็คือการเช่ารถจักรยาน

ช่วงราคาสำหรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเตรนโตอยู่ที่ประมาณ 60 ยูโร ถือเป็นค่ามัดจำและจะคืนให้ราว 50-55 ยูโรหลังจากนำจักรยานไปคืน ระยะเวลาการเช่าสูงสุดอยู่ที่ 3 เดือน หลังจากนั้นหากต้องการเช่าต่อต้องทำการต่อสัญญา โดยหน่วยงานบริหารของทุกเมืองในอิตาลีได้ส่งเสริมการใช้จักรยานโดยทำลู่สำหรับจักรยานโดยเฉพาะซึ่งนับว่าปลอดภัยพอสมควร

ส่วนเรื่องของที่อยู่นั้น ทางองค์กรบริหารของเมืองจะทำรายชื่อห้องพักภายนอกมหาวิทยาลัยหรือหอพักภายในมหาวิทยาลัยให้นักศึกษาเลือก โดยจะมีราคาแตกต่างกันไป และมีที่พักสำหรับนักศึกษาที่ทุพพลภาพโดยเฉพาะด้วย ซึ่งโดยส่วนใหญ่ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยจะได้รับอัตราค่าเช่าพิเศษ หรือหากได้รับทุน ทางมหาวิทยาลัยก็จะหาที่พักให้โดยอัตโนมัติ

ระบบการศึกษาของอิตาลีและการแบ่งส่วนของมหาวิทยาลัยเตรนโต

ระบบการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของอิตาลีภายหลังจากความตกลงโบโลญญา (Bologna Accord)³ นั้นแบ่งออกเป็น 3 วงรอบ

³ Bologna Accord เป็นความตกลงระหว่างรัฐบาลของ 29 ประเทศในยุโรปซึ่งมาประชุมกันที่เมืองโบโลญญา ประเทศอิตาลี เรื่องการปฏิรูปมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษาของแต่ละประเทศให้ใกล้เคียงกันและสามารถเทียบโอนหน่วยกิต ระหว่างกันได้เพื่อความสามารถในการแข่งขันและเพื่อให้เป็นที่น่าสนใจสำหรับพลเมืองในยุโรปและนักศึกษาหรือนักวิชาการต่างชาติ ความตกลงดังกล่าวเริ่มต้นมีผลบังคับใช้ใน ค.ศ. 1999 หากสนใจหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความตกลงดังกล่าวโปรดเข้าไปที่เว็บไซต์ของสหภาพยุโรป

http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna_en.html

ยุโรปศึกษาที่วิทยาลัยศึกษาการระหว่างประเทศแห่งเตรนโต

(cycles) โดยวงรอบที่ 1 นั้นหมายถึงการศึกษาในระดับปริญญาตรี
วงรอบที่ 2 หมายถึงระดับปริญญาโท และวงรอบที่ 3 หมายถึงระดับ
ปริญญาเอก ซึ่งมีรายละเอียดดังจำแนกในตารางต่อไปนี้

วงรอบ	University Degree Programme	Degree	จำนวน เครดิตที่ ได้รับ	จำนวน ปีที่ ศึกษา
1 st Cycle	Bachelor's Programme	ปริญญาบัณฑิต	180	3
2 nd Cycle	Master's Programme	มหาบัณฑิต	120	2
	1 st Level Professional Master's Programme	มหาบัณฑิตวิชาชีพ ชั้นสูง ระดับที่ 1	60+	1+
3 rd Cycle	2 nd Level Professional Master's Programme	มหาบัณฑิตวิชาชีพ ชั้นสูง ระดับที่ 2	60+	1+
	Specialisation Programme	ประกาศนียบัตร เฉพาะทาง	60 - 300	1-5
	Research Doctorate Programme	ดุษฎีบัณฑิต	ไม่มี	3+

มหาวิทยาลัยเตรนโตแบ่งการจัดการศึกษาออกเป็น 7 คณะ
ได้แก่ ศึกษานานวิทยา (cognitive sciences) เศรษฐศาสตร์
สังคมศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ นิติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์
และปรัชญา และวิทยาลัยศึกษาการระหว่างประเทศ

ในแต่ละปี ทางมหาวิทยาลัยจะให้ทุนการศึกษาสำหรับ
นักศึกษาทั้งจากต่างชาติและนักศึกษาอิตาเลียนเป็นจำนวนมาก โดยใน
ค.ศ.2007 นี้ มีทุนการศึกษาให้ทั้งสิ้น 1,950 ทุน

วิทยาลัยศึกษาการระหว่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยเตรนโต ถือเป็นบัณฑิตวิทยาลัยด้านการศึกษาระหว่างประเทศ (Graduate School of International Studies) เพียงแห่งเดียวในอิตาลีที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบชั้นสูงสำหรับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (3 ปี) แล้ว วิทยาลัยนี้จัดตั้งขึ้นใน ค.ศ.2001 โดยความร่วมมือระหว่าง 4 คณะ คือ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมวิทยา คุณภาพการศึกษาของที่นี่เป็นที่ยอมรับของมหาวิทยาลัยยุโรป

นอกจากนี้วิทยาลัยศึกษาการระหว่างประเทศฯ ยังมีความตกลงทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยชั้นนำในต่างประเทศ เช่น ศูนย์สหภาพยุโรป (European Union Centre) เมืองพิตส์เบิร์ก มลรัฐเพนซิลเวเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา สถาบันด้านยุโรปและรัสเซียศึกษา (Institute of European and Russian Studies) มหาวิทยาลัยคาร์ลตัน ประเทศแคนาดา เป็นต้น และวิทยาลัยฯ ยังมีความตกลงด้านการแลกเปลี่ยนนักศึกษา กับมหาวิทยาลัยหลายแห่งในประเทศออสเตรเลีย เช่น เมลเบิร์นและควีนส์แลนด์

สำนักงานของวิทยาลัยศึกษาการระหว่างประเทศแห่งเตรนโต ตั้งอยู่เลขที่ 70 ถนนโรสมินิ (Via Rosmini) ใกล้กับห้องสมุดและสำนักบริหารกลาง (Administrative Office) ของมหาวิทยาลัย โดยผู้อำนวยการของวิทยาลัยดังกล่าวคือศาสตราจารย์ ดร.เซร์โจ ฟาบบรินนิ (Sergio Fabbrini)

ยุโรปศึกษาที่วิทยาลัยศึกษาระหว่างประเทศแห่งเตรนโต

หลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอกด้าน ยุโรปศึกษาของวิทยาลัยศึกษาระหว่าง ประเทศแห่งเตรนโต⁴

รองศาสตราจารย์ ดร.ซีโมนา ปีอาตโตนี
(Simona Piattoni)
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเตรนโต

การศึกษาต่อในวิทยาลัยศึกษาระหว่างประเทศแห่งเตรนโต
นั้นมี 2 ระดับ คือ ระดับปริญญาโท และปริญญาเอก

ระดับปริญญาโท

ทางวิทยาลัยมีหลักสูตร *Laurea Specialistica in European and International Studies* ซึ่งเป็นหลักสูตรปริญญาโทใช้ระยะเวลา
ศึกษา 2 ปี มีจุดมุ่งหมายให้นักศึกษามีความรู้แบบสหสาขาวิชา
(Interdisciplinary) ทั้งในด้านเศรษฐศาสตร์ กฎหมายและการเมือง
เพื่อให้สามารถวิเคราะห์และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งในระดับ
ยุโรปและระดับระหว่างประเทศได้

⁴ เนื้อหาในเรื่องหลักสูตรปริญญาโทด้านยุโรปศึกษาและกิจการระหว่างประเทศ
นี้ผู้เขียนเรียบเรียงขึ้นหลังจากการเข้าพบและสัมภาษณ์รองศาสตราจารย์ ดร.ซี
โมนา ปีอาตโตนี (Assoc. Prof. Simona Piattoni) แห่งคณะสังคมวิทยา เมื่อ
วันที่ 14 พฤษภาคม ค.ศ. 2007 ปัจจุบันนี้เธอเป็นผู้ประสานงานหลักสูตร
ปริญญาโทดังกล่าวด้วย

แต่ก่อนที่นักศึกษาจะเข้ามาเรียนในสถาบันแห่งนี้ได้นั้นจะต้องผ่านการสอบคัดเลือกเสียก่อน โดยการสอบนั้นจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน ส่วนแรกคือความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยุโรปและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และส่วนที่สองคือการสอบภาษาอังกฤษซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก

การเรียนการสอนจะเน้นการวิเคราะห์ตัวแสดงทางสถาบันและมิใช่สถาบัน (institutional and non-institutional actors) ซึ่งมีบทบาทในระดับยุโรปและระดับระหว่างประเทศ กลไกการทำงานของระบบกฎหมาย ระบบเศรษฐกิจ และระบบการเมืองในยุโรปและในโลก รวมถึงระบบธรรมาภิบาลระหว่างประเทศและในยุโรปด้วย

เมื่อพูดถึงจำนวนนักศึกษาในหลักสูตรปริญญาโท รศ. ดร.ซีโมนา กล่าวว่าในแต่ละปีนั้นจะมีนักศึกษาเข้าสอบคัดเลือกราว 60-70 คน แต่ไม่ใช่ทุกคนที่จะสอบผ่าน ยกตัวอย่างเช่นในปีที่ผ่านมา (ค.ศ. 2006) นั้น มีผู้เข้าสอบ 60 คน แต่มีผู้ที่ผ่านการสอบทั้งสองส่วนและเข้ามาศึกษาต่อประมาณ 36 คน โดยในจำนวนนี้มีนักศึกษาต่างชาติอยู่ 5 คน

นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาต่อที่นี่ส่วนใหญ่จะมาจากคณะหลักๆ 3 คณะคือ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และสังคมวิทยา (หรือรัฐศาสตร์) เมื่อผ่านการสอบแล้วก็จะเข้ามาศึกษาร่วมกันในปีแรกโดยแบ่งเนื้อหาของการศึกษาออกเป็น 6 หมวดหลัก คือ เศรษฐศาสตร์ เน้นมหภาค เช่น การค้าและการเงินระหว่างประเทศ นิติศาสตร์ แบ่งออกเป็นกฎหมายของสหภาพยุโรปและกฎหมายระหว่างประเทศ ประวัติศาสตร์ ทั้งประวัติศาสตร์สมัยใหม่มาจนถึงยุคร่วมสมัย สังคมวิทยา เน้นเรื่องโลกาภิวัตน์และกระแสต่อต้าน รัฐศาสตร์ ประกอบด้วยการเมืองในยุโรปและการเมืองระหว่างประเทศ และ

ยุโรปศึกษาที่วิทยาลัยศึกษาการระหว่างประเทศแห่งเตรนโต

สุดท้ายคือ ภาษาอังกฤษ โดยจะเน้นการเขียนและไวยากรณ์ขั้นสูง และพัฒนาทักษะในการสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อถึงปีที่ 2 ของการศึกษานักศึกษาจะแยกออกเป็น 3 สาย (tracks) ตามแต่ความถนัดของแต่ละคน โดยจะมีสายนิติศาสตร์ สายเศรษฐศาสตร์ และสายรัฐศาสตร์ ในแต่ละสายจะมีการเรียนการสอนที่แตกต่างกันไปเพราะรายวิชาที่จะเน้นต่างกันและนักศึกษาในทุกสายจะได้รับการผลักดันให้ไปฝึกงานที่องค์กรการระหว่างประเทศหรือที่กระทรวงการต่างประเทศของอิตาลี และทุกคนต้องทำวิทยานิพนธ์ก่อนจบการศึกษา

รศ. ดร.ซีโมนา กล่าวว่าจุดแข็ง (strengths) ของหลักสูตรปริญญาโทดังกล่าวมีอยู่สองประการ ประการแรก (1) คือลักษณะการเรียนการสอนที่เป็นแบบสหสาขาวิชา (Multidisciplinary) เพราะเธอมองว่าปัญหาในโลกปัจจุบันนี้ไม่อาจเข้าใจได้ด้วยศาสตร์เพียงแขนงเดียว ดังนั้นการศึกษาแบบหลายมุมมองจะทำให้นักศึกษามีความเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ ได้ดีขึ้น และจุดแข็งประการที่สอง (2) คือ ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ เพราะเธอเชื่อว่าภาษาอังกฤษเป็นกุญแจสำคัญสู่ตลาดแรงงานระหว่างประเทศในปัจจุบัน และการเรียนภาษาอังกฤษที่นี้ก็จะทำให้นักศึกษาสามารถใช้ภาษาเขียนได้ดีขึ้น และช่วยพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษของนักศึกษาอิตาลีให้มากขึ้นด้วย

และใน ค.ศ.2008-2009 ทางรัฐบาลอิตาลีจะทำการปฏิรูปหลักสูตรปริญญาโทนี้อีกครั้งโดยเธอคาดว่าจะการปฏิรูปดังกล่าวจะทำให้ทางวิทยาลัยเปิดรับนักศึกษาที่มาจากหลายสาขามากยิ่งขึ้น และรูปแบบของหลักสูตรก็จะเปลี่ยนไป

ข้อเสนอแนะที่สำคัญสำหรับผู้สนใจศึกษาต่อด้านยุโรปศึกษาที่วิทยาลัยศึกษาการระหว่างประเทศแห่งมหาวิทยาลัยเตรนโตก็คือควรมี

ความรู้ภาษาอิตาเลียนพื้นฐาน (ในระดับที่สามารถสื่อสารได้) เพราะแม้การเรียนการสอนจะเป็นภาษาอังกฤษ แต่ในชีวิตประจำวันล้วนแต่ต้องใช้ภาษาอิตาเลียนทั้งสิ้น อีกทั้งเอกสารในการสอนอาจมีที่เป็นภาษาอิตาเลียน บางรายวิชาอาจสอนเป็นภาษาอิตาเลียน และความรู้ภาษาอิตาเลียนจะยิ่งทำให้นักศึกษาใกล้ชิดกับคนท้องถิ่นมากขึ้นด้วย และในหลักสูตรนี้นักศึกษายังอาจต้องเรียนภาษาอื่นๆ ของสหภาพยุโรป นอกเหนือจากภาษาอังกฤษด้วย

นักศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

↓
การสอบคัดเลือก

↓
ปีการศึกษาแรก

เศรษฐศาสตร์
นิติศาสตร์
ประวัติศาสตร์
สังคมวิทยา
รัฐศาสตร์
ภาษาอังกฤษ

ปีการศึกษาที่สอง

Law Track	Economic Track	Political Science Track
กฎหมาย	เศรษฐศาสตร์	รัฐศาสตร์ - สังคมวิทยา

ยุโรปศึกษาที่วิทยาลัยศึกษาระหว่างประเทศแห่งเตรนโต

ฝึกงาน	ฝึกงาน	ฝึกงาน
วิทยานิพนธ์	วิทยานิพนธ์	วิทยานิพนธ์

และนอกเหนือจากการเรียนการสอนแบบเลกเชอร์ภายในห้องแล้ว นักศึกษายังมีโอกาสในการเข้าร่วมสัมมนาซึ่งจัดโดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งทำงานให้กับองค์การระหว่างประเทศ (ทั้งที่เป็นภาษาอังกฤษ ภาษาอิตาลี ภาษาสเปน และภาษาอื่นๆ ของสหภาพยุโรป) แต่อาจจะไม่บ่อยครั้งนัก เพราะนักศึกษาต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการศึกษาเนื้อหารายวิชาหลัก รวมถึงการฝึกงานกับองค์การระหว่างประเทศอีกด้วย

ระดับปริญญาเอก

หลักสูตรสำหรับนักศึกษาปริญญาเอกคือ โปรแกรมการทําวิจัย 3 ปี (Research Doctorate Programme) โดยหลักสูตรดังกล่าวได้ผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานวิจัยชั้นนำในสาขากฎหมายระหว่างประเทศ เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ และการเมืองระหว่างประเทศ มาร่วมกันดำเนินการเรียนการสอนแบบสหสาขาวิชา โดยทั้งหลักสูตรนั้นประกอบด้วยการเรียนการสอนในชั้นเพียง 150 ชั่วโมงเท่านั้น ส่วนที่เหลือจะเป็นการทําวิจัยทั้งในและนอกประเทศอิตาลี รวมถึงการเขียนวิทยานิพนธ์ภายใต้การกำกับดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษา 3 ท่าน

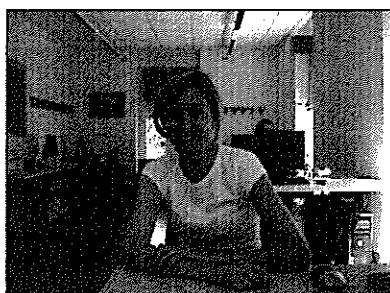
หลักสูตรปริญญาเอกมีทุนแบบเต็มจำนวนให้นักศึกษาที่สนใจศึกษาต่อ และในช่วงฤดูใบไม้ผลิของแต่ละปีจะมีการคัดเลือกนักศึกษาประมาณ 10-20 คนจากผู้สมัครจากหลายประเทศเพื่อเข้ามาศึกษาต่อ นักศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาโทจากสถาบันด้านสังคมศาสตร์ชั้นนำและมีความชำนาญในการใช้ภาษาอังกฤษมาก

จุดมุ่งหมายของโปรแกรมคือการสร้างบุคลากรระดับปริญญาเอกที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดแรงงานทางวิชาการระหว่างประเทศ

รวมถึงสามารถประกอบอาชีพในองค์การระหว่างประเทศที่เป็นของ
รัฐบาล (IGOs) และองค์การระหว่างประเทศที่มีใช้รัฐบาล (NGOs) ได้

บทสัมภาษณ์นักศึกษาต่างชาติที่เข้ามา ศึกษาต่อในวิทยาลัยศึกษาระหว่าง ประเทศ

ในแต่ละปีนั้น มีนักศึกษาต่างชาติเข้ามาศึกษาต่อใน
วิทยาลัยศึกษาระหว่างประเทศเป็นจำนวนรวมแล้วเกือบ 50 คน
บทสัมภาษณ์ต่อไปนี้นี้เป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งของผู้ที่ได้เข้ามาศึกษาต่อใน
สถานที่แห่งนี้ซึ่งผู้เขียนได้มีโอกาสสนทนากับ

บาบารา คริพเพิล
(Barbara Crippi)
นักศึกษาปริญญาเอก
วิทยาลัยศึกษาระหว่าง
ประเทศ

Q: สวัสดีครับ ช่วยแนะนำตัวเองด้วยครับ

A: ดิฉันชื่อบาบารา คริพเพิล อายุ 28 ปี มาจากประเทศออสเตรีย

Q: คุณเรียนอยู่ระดับไหน

A: ดิฉันเป็นนักศึกษาปริญญาเอก

ยุโรปศึกษาที่วิทยาลัยศึกษาการระหว่างประเทศแห่งเตรนโต

Q: คุณจบการศึกษามาจากที่ไหน

A: ดิฉันจบปริญญาโทจากมหาวิทยาลัยที่เวียนนา ด้านธุรกิจระหว่างประเทศ

Q: ไม่ทราบว่าคุณรู้จักวิทยาลัยศึกษาการระหว่างประเทศได้อย่างไร

A: ดิฉันค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาต่อด้านกิจการระหว่างประเทศในเว็บไซต์ อย่างเช่น Yahoo แล้วก็พบว่าที่นี่มีการเรียนการสอนในสาขาดังกล่าวในระดับปริญญาเอก แล้วก็ยังที่ทุนการศึกษาให้ด้วย ดิฉันจึงยื่นสมัครเข้ามาศึกษาต่อที่นี่

Q: ถ้าอย่างนั้นคุณก็ได้รับทุนให้ศึกษาที่นี่ใช่ไหม

A: ใช่

Q: คุณคิดว่าอะไรเป็นจุดแข็งที่สำคัญของที่นี่ซึ่งดึงดูดนักศึกษาจากต่างชาติให้มาศึกษาต่อ

A: ดิฉันคิดว่าการที่ได้คณาจารย์ที่มีประสบการณ์ และการบูรณาการศาสตร์หลายสาขาเข้าด้วยกันทำให้การเรียนการสอนของที่นี่น่าสนใจมาก และเนื้อหาของการสอนก็สอดคล้องกับการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างมาก

Q: แล้วการใช้ชีวิตที่นี่เป็นอย่างไรบ้าง

A: ดิฉันอยู่ห้องพักไม่ไกลจากที่นี่ ใช้เวลาเดินทางโดยเท้าประมาณ 20 นาทีเอง เตรนโตเป็นเมืองที่ไม่ใหญ่มาก ฉันเช่าห้องพักกับเพื่อนร่วมห้องอีกคนหนึ่งที่เป็นชาวอิตาลี แต่เธอเป็นครูสอนภาษาอังกฤษ

Q: การใช้ชีวิตอยู่ที่นี่มีปัญหาอะไรบ้างหรือเปล่า

A: ไม่มี เพื่อนร่วมห้องของฉันเธอสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ดีเยี่ยม และเวลาฉันมีปัญหาเกี่ยวกับภาษาอิตาลีเธอก็สามารถช่วย

ฉันได้ตลอดเวลา ส่วนในเรื่องของวัฒนธรรมนั้นฉันคิดว่าไม่ค่อยมีความแตกต่างกันมากกับของออสเตรเลีย เพราะเราเป็นประเทศเพื่อนบ้านกันอยู่แล้ว

Q: หลังจากจบการศึกษาที่นี่แล้วคุณมีแผนที่จะศึกษาต่อไหม

A: อันนี้ยังไม่แน่ใจค่ะ เพราะว่าตอนนี้เพิ่งเรียนอยู่ปีแรกของที่นี่เอง เรายังต้องใช้เวลาศึกษาที่นี่อีกอย่างน้อย 2 ปี

Q: หัวข้อในการทำวิจัยของคุณคืออะไร

A: เป็นเรื่องการปฏิรูปของสหประชาชาติค่ะ โดยเน้นไปที่การปฏิรูปองค์กรสำคัญที่จะช่วยดูแลเรื่องสิทธิมนุษยชน เช่น สภาสิทธิมนุษยชน (Human Rights Council) โดยหัวข้อวิจัยของเราก็ต้องมีข้อมูลอ้างอิงสนับสนุนพอสมควร และจะมีการพิจารณาหัวอนุมัติ หัวข้อวิจัยอย่างจริงจังในช่วงเดือนธันวาคม

Q: แล้วอย่างนี้คุณต้องออกไปทำวิจัยนอกประเทศด้วยหรือไม่

A: ก็น่าจะได้ไปค่ะ เพราะการทำวิจัยของฉันต้องอาศัยการอ้างอิงข้อมูลจากแหล่งเอกสารของสหประชาชาติทั้งในนิวยอร์กและเจนีวา

Q: คุณคิดว่าความรู้ที่ได้จากการศึกษาที่นี่จะเป็นประโยชน์กับการทำงานหรือการศึกษาต่อของคุณในอนาคตหรือไม่ และอย่างไร

A: เป็นประโยชน์มากค่ะ เพราะในอนาคตดิฉันตั้งใจจะทำงานในองค์กรระหว่างประเทศอย่างสหประชาชาติ นอกจากนั้นที่นี่ยังมีความร่วมมืออย่างเหนียวแน่นกับมหาวิทยาลัยดังๆ ในสหรัฐอเมริกาหรือแคนาดาด้วย เราอาจมีโอกาสดำเนินทางไปประเทศเหล่านั้นในฐานะนักเรียนแลกเปลี่ยนเพื่อทำวิจัยได้

ยุโรปศึกษาที่วิทยาลัยศึกษาการระหว่างประเทศแห่งเตรนโต

ศูนย์ของ มอนเนตเพื่อความเป็นเลิศด้าน ยุโรปศึกษา (Jean Monnet European Centre of Excellence)

นอกจาก ทางวิทยาลัยศึกษาการระหว่างประเทศจะมี
หลักสูตรเกี่ยวกับยุโรปศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกดังที่
ได้กล่าวมาแล้ว ทางมหาวิทยาลัยเตรนโตเองยังเล็งเห็นความพร้อมของ
ตนเองในการเป็นศูนย์กลางเพื่อความเป็นเลิศด้านข้อมูลเกี่ยวกับยุโรป
ศึกษาอีกด้วย ทางมหาวิทยาลัยจึงได้มีดำริในการจัดตั้งศูนย์ของ มอน
เนตขึ้นในปี ค.ศ.1999 โดยความอุปถัมภ์ของคณะกรรมการยุโรป มี
สำนักงานอยู่ที่ถนนปราติ (Via Prati) ด้านหลังคณะสังคมวิทยาเดิม
(ขณะนี้พื้นที่คณะสังคมวิทยากำลังถูกปรับปรุง จึงได้ย้ายที่ทำการไปอยู่
ที่บริเวณเจตุรัสเวเนเซีย)

ศูนย์นี้จัดตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ.1999 โดยมีภารกิจหลักคือ การส่งเสริมองค์ความรู้ด้านยุโรปศึกษาทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและในระดับภูมิภาค กิจกรรมของศูนย์มีมากมาย เช่น การจัดสัมมนาเกี่ยวกับสหภาพยุโรป การทำวิจัย การจัดบรรยายพิเศษ การจัดการเรียนการสอนภาคฤดูร้อนว่าด้วยแง่มุมและปัญหาของการบูรณาการยุโรป กิจกรรมนี้มีชื่อเสียงเป็นอย่างมากเพราะจะจัดขึ้นทุกปีเป็นเวลาสองสัปดาห์ (สัปดาห์หนึ่งจัดในเตรนโตและอีกสัปดาห์หนึ่งจัดในอินสบรูก ประเทศออสเตรีย) ในเดือนกันยายนของทุกปีโดยจะมีหัวข้อที่แตกต่างกันไป (ครั้งต่อไปจะจัดในหัวข้อ *EU External Relations: Africa and Asian Areas*) และในภาคปกติก็มีการเรียนการสอนรายวิชาเกี่ยวกับสหภาพยุโรปในคณะต่างๆ เช่น นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา และวรรณคดี และมีหลักสูตรปริญญาโทเป็นของตัวเอง แต่หลักสูตรปริญญาโทของสถาบันนี้จะจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอิตาลีทั้งหมด (ดร.ริกการ์โด สการ์เตซซินี - Riccardo Scartezzini - ผู้อำนวยการของศูนย์ดังกล่าวบอกว่าในปีหน้าอาจมีการปรับปรุงหลักสูตรโดยใช้ภาษาอังกฤษในการเรียนการสอน) โดยเมื่อจบแล้วจะมีการมอบประกาศนียบัตรด้านยุโรปศึกษา (Certificate on European Studies หรือ CES) ให้กับนักศึกษาด้วย

นอกเหนือจากนั้นทางศูนย์ฯ ยังมีศูนย์เอกสารเกี่ยวกับยุโรป (European Documentation Centre) ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยเตรนโตและหน่วยงานบริหารราชการจังหวัดเพื่อรวบรวมสื่อสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับสหภาพยุโรปไปสู่สาธารณชนด้วย

ยุโรปศึกษาที่วิทยาลัยศึกษาการระหว่างประเทศแห่งเตรนโต

สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และมรดกทางวัฒนธรรม

นอกจาก จะได้ศึกษาในหนึ่งในมหาวิทยาลัยที่สำคัญของ
อิตาลีแล้ว ในช่วงวันหยุดราชการหรือช่วงสุดสัปดาห์ นักศึกษายัง
สามารถเที่ยวชมมรดกทางวัฒนธรรมของเตรนโตซึ่งมีอยู่มากมาย
รวมถึงการเดินทางไปยังเมืองท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงโดยรถไฟด้วย

○ ไตรเดนตุม (Tridentum) เมืองโบราณใต้ดิน

เมื่อมีการบูรณะโรงละคร (Teatro Sociale) ในจัตุรัสเซซาเร
บาตติสตี (Piazza Cesare Battisti) กลางเมืองเตรนโตตอนต้น
ศตวรรษที่ 20 นั้นก็ได้มีการค้นพบบางสิ่งบางอย่างอยู่ใต้ดิน นั่นก็คือ
ที่มาของเมืองโบราณตั้งแต่สมัยโรมันของเตรนโตที่มีชื่อเป็นภาษาละติน
ว่า “ไตรเดนตุม” นับเป็นสถานที่สำคัญทางโบราณคดีซึ่งมีเนื้อที่กว่า
1,700 ตารางไมล์ อันประกอบไปด้วยตัวอาคารสาธารณะและส่วน
บุคคล ซากกำแพงเมืองโบราณ หอคอย และทางเดินที่ปูด้วยหินสีแดง
นอกจากนั้นยังค้นพบข้าวของเครื่องใช้ เงินตรา เครื่องประดับ และรูป
สลักต่างๆ ด้วย

พิพิธภัณฑ์เปิดให้เข้าชมทุกวัน ยกเว้นวันจันทร์และวันหยุด
ประจำชาติ ระหว่างเวลา 09.30-12.00 และ 14.00-17.00 อัตราค่าเข้า
ชมปกติอยู่ที่ 2 ยูโร ส่วนนักเรียนนักศึกษาราคา 1 ยูโร

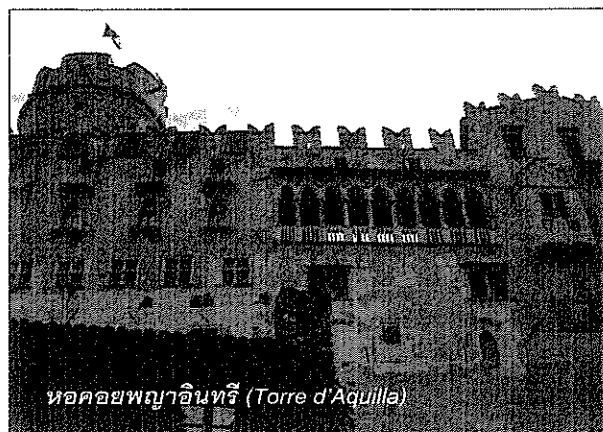

○ กาสเตลโล เดล บวนคอนซิกลิโย

(Castello del Buonconsiglio)

แปลความหมายตามตัวคือ “ปราสาทนวนคอนซิกลิโย” ปราสาทนี้เป็นหนึ่งในโบราณสถานสำคัญของจังหวัดเลย์ที่เดียว ทำเลที่ตั้งอยู่บนกำแพงเมืองโบราณซึ่งอยู่ใจกลางเมือง ตัวปราสาทเริ่มก่อสร้างมาตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 13 โดยประกอบด้วยตัวปราสาทหลายส่วนที่เชื่อมต่อกันด้วยสะพานและล้อมรอบด้วยสวนสไตล์อิตาลีเลียน จุดประสงค์เริ่มแรกคือใช้เป็นป้อมปราการป้องกันการรุกรานกระทั่ง ค.ศ.1255 ปราสาทแห่งนี้ก็กลายเป็นที่ประทับของเจ้าชายบิชอปแห่งเตรนโตหลายพระองค์และเจ้าชายเหล่านั้นก็ได้ปรับปรุงให้ปราสาทแห่งนี้กลายเป็นเคหสถานอันหรูหราโอ่อ่าส่วนตัว การตกแต่งภายในใช้ศิลปะหลากหลายยุค เช่น ฟื้นฟูศิลปวิทยาการ เวเนเทียนโกทิกและบารอก ภายในจัดแสดงงานศิลปะ ข้าวของเครื่องใช้ เงินตรา และที่สำคัญคือภาพวาดปูนเปียกหรือเฟรสโก (Fresco) ในภาษาอิตาลีเขียนที่อยู่ในหอคอยพญาอินทรี (Torre d'Aquila) นั้นสวยงามและเก่าแก่มาก

ยุโรปศึกษาที่วิทยาลัยศึกษาการระหว่างประเทศแห่งเตรนโต

ปราสาทเปิดให้เข้าชมทุกวัน ยกเว้นวันจันทร์และวันหยุด
ประจำชาติ ตั้งแต่เวลา 09.30-17.00 น. อัตราค่าเข้าชมปกติอยู่ที่ 6 ยูโร
แต่ นักศึกษาจะได้อัตราพิเศษคือ 3 ยูโร และหากต้องการเข้าชมภาพปูน
เปียกเก่าแก่ในหอคอยพญาอินทรีด้วยต้องเสียค่าเข้าชมเพิ่มอีก 1 ยูโร

○ โบสถ์ซานตามาเรีย มักจอเร (Santa Maria Maggiore)

โบสถ์ซานตามาเรีย มักจอเรตั้งอยู่บนจัตุรัสที่มีชื่อเดียวกัน
เริ่มสร้างมาตั้งแต่สมัยของเจ้าชายบิชอปเบิร์นาโด เคลส (Bernardo
Cles) ในช่วงศตวรรษที่ 16 โบสถ์แห่งนี้มีความสำคัญเพราะเคยเป็น
สถานที่จัดการประชุมสภาแห่งเตรนโตหลายวาระ การก่อสร้างได้
ช่างฝีมืออย่างอันโตนิโอ เมดาเกลีย (Antonio Medaglia) โดยใช้เวลา
สร้าง 4 ปี โดยใช้หินสีแดงและสีขาวซึ่งสกัดมาจากเหมืองหินของเตรน
โต ด้านหน้าของโบสถ์เป็นประตูทางเข้าโค้งสไตล์เรอแนสซองส์ เหนือ

ประตูลิ้นไปนั้นเป็นภาพปูนเปียกครึ่งวงกลมบรรยายภาพพระแม่แมรีได้รับข่าวดี ฝีมือของมาร์ติน โปลักโก (Martin Polacco)

โบสถ์เปิดให้เข้าชมฟรีทุกวัน ตั้งแต่เวลา 08.00-12.00 น. และ 14.30-18.00 น. แต่ในช่วงที่ผู้เขียนมาดูงานที่โบสถ์แห่งนี้ต้องปิดลงชั่วคราวเพื่อการบูรณะปฏิสังขรณ์ภายใน

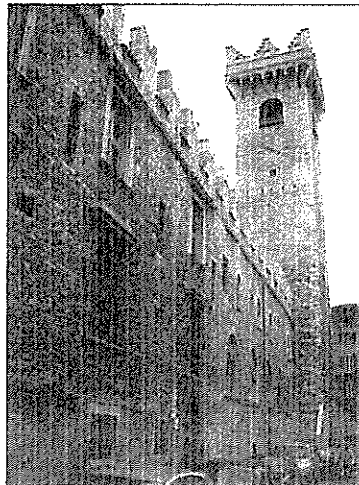
○ พิพิธภัณฑ์ดีโอเซซานो ตรินเดนติโน (Diocesano Tridentino)

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ตั้งอยู่ใจกลางเมืองเตรนโตบริเวณจัตุรัสดูโอโม (Piazza Duomo) พอตี ตัวอาคารตั้งอยู่ติดกับวิหารดูโอโม รูปลักษณะภายนอกเป็นหอนาฬิกาและกำแพงปราสาทแบบยุคกลาง สถานที่แห่งนี้จัดแสดงงานศิลปะ เช่น ภาพวาดสีน้ำมัน งานไม้แกะสลัก โบราณวัตถุ งานแกะสลักหินอ่อน หนังสือโบราณ และพรมประดับฝาผนัง ตัวอาคารจัดการแสดงออกเป็น 3 ชั้น และมีส่วนที่เชื่อมต่อกับวิหารดูโอโมด้วย

พิพิธภัณฑ์เปิดให้เข้าชมช่วง 09.30-12.00 น. และ 14.00-17.30 น. ค่าเข้าชมปกติอยู่ที่ 4 ยูโร ส่วนนักศึกษาเข้าชมฟรี

⁵ The Annunciation of Mary คือเหตุการณ์ที่ทูตสวรรค์เกเบรียลมาแจ้งแก่พระแม่มารีว่านางเป็นผู้ได้รับเลือกให้เป็นผู้ให้กำเนิดพระเยซู บุตรแห่งพระเจ้า

ยุโรปศึกษาที่วิทยาลัยศึกษาระหว่างประเทศแห่งเตรนโต

- พิพิธภัณฑ์ศิลปะสมัยใหม่และร่วมสมัยแห่งเตรนโตและโรเวเรโต (Museum of Modern and Contemporary Art of Trento and Rovereto)

พิพิธภัณฑ์แบ่งการจัดแสดงออกเป็น 2 อาคาร ส่วนแรกคือ “พระราชวัง เดลเล อัลเบเร” (Palazzo delle Albere) ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ทางรถไฟของเตรนโต เปิดแสดงเป็นพิพิธภัณฑ์ให้สาธารณชนเข้าชมมาตั้งแต่ปี ค.ศ.1981 อาคารดังกล่าวมีอายุตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 16 จัดแสดงผลงานศิลปะที่มีอายุก่อน ค.ศ.1918 และตัวอาคารอีกส่วนตั้งอยู่ในเมืองโรเวเรโตซึ่งอยู่ไม่ไกลจากเตรนโต (เพียง 15 นาทีโดยรถไฟ) อาคารใหม่นี้เพิ่งเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อ 15 ธันวาคม ค.ศ.2002 ตัวอาคารเป็นอาคารสมัยศตวรรษที่ 18 สองอาคารเชื่อมต่อกันตรงกลางด้วยอาคารรูปวงกลมซึ่งมีหลังคาเป็นโดมทำจากกระจกและเหล็กกล้า ตัวอาคารออกแบบโดยสถาปนิกมาริโอ บอตตา (Mario Botta) และกิ

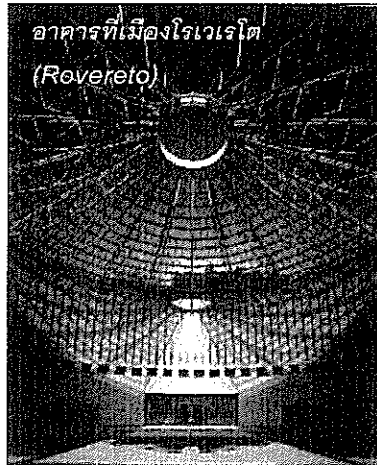
ลิโอ อันเดรโอลลี (Giulio Andreotti) ปัจจุบันจัดแสดงภาพวาดและ
ศิลปวัตถุจำนวนมาก

โดยในแต่ละปีนั้น นอกจากพิพิธภัณฑ์จะจัดแสดงงานศิลปะที่มีอยู่เป็นสมบัติถาวรแล้ว ยังมีการนำงานศิลปะมาจัดแสดงเป็นการชั่วคราวอีกด้วย โดยงานที่เด่นมากก็คือศิลปะสไตล์อนาคต (Futurism) และศิลปะของขบวนการแนวหน้าแห่งศตวรรษที่ 20 (avant-garde movement) สำหรับผู้ที่ชื่นชอบงานศิลปะแล้ว พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ถือเป็นหนึ่งในสถานที่สำคัญที่ต้องมาเยือนเลยทีเดียว

พิพิธภัณฑ์เปิดให้เข้าชมทุกวัน ยกเว้นวันจันทร์ ตั้งแต่ 10.00-18.00 น. โดยเฉพาะวันศุกร์จะเปิดให้เข้าชมถึง 21.00 น. อัตราค่าเข้าชมปกติอยู่ที่ 8 ยูโร

ยุโรปศึกษาที่วิทยาลัยศึกษาระหว่างประเทศแห่งเตรนโต

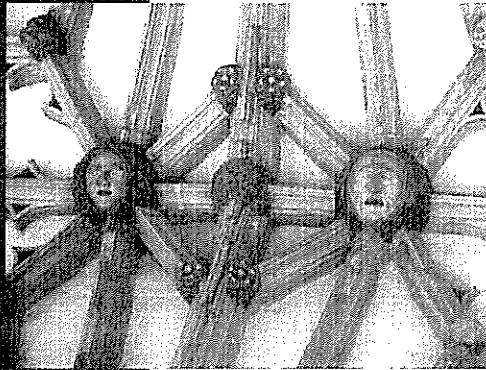

บทสังท้าย

จากการที่ได้บรรยายให้ผู้อ่านทราบเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมือง การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย หลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอกด้านยุโรปศึกษา ตลอดจนข้อมูลด้านวัฒนธรรมของเตรนโต ผู้เขียนหวังว่าการนำเสนอสถานศึกษาที่(ผู้เขียนมองว่า) แม้จะเล็กแต่แปลกใหม่และน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งนี้จะเป็นการเปิดโลกการศึกษาแห่งใหม่ให้เป็นที่รู้จักในแวดวงนิสิตและนักศึกษาที่สนใจจะศึกษาต่อ (และกำลังหาที่ศึกษาต่อ) ด้านยุโรปศึกษาในทวีปยุโรป รวมถึงผู้ที่สนใจข้อมูลด้านการท่องเที่ยวทั่วไปด้วย

รายละเอียดเพิ่มเติมของวิทยาลัย สามารถสืบค้นได้ที่ www.unitn.it

วารสารยุโรปศึกษา

“มนุษย์พืช”
(Green Man)

“...เมื่อทำความเข้าใจกับวิถีชีวิตของคนโบราณ
พิจารณาความเชื่อของพวกเขาในอารยธรรมเก่าๆ
จากทุกมุมโลก เราประจักษ์ชัดเจนว่า
คนมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติรอบข้างอย่างไร...”

ABSTRACT

THE CELTIC BELIEF IN TREES

Chotiros Kovithvattanaphong

This article gives the example of the druids' belief in trees which can be traced in different European cultural practices extant till this day. The druid calendar system is briefly explained in this article to show how each day, each month, each season and indeed everyday of the year concerns a specific tree and what is the meaning of those trees among the Celts. The druids also associated each human being to trees. Each person was bound to a specific tree of his birth which would be his "patron-tree" during his lifetime. The druids had profound understanding about trees. Their sacred grove was within the enclosure of specific trees in a very specific order. They understood their signs and drew wisdom from nature. Modern scientific investigations lead to the conclusion that trees have "feeling" and "memory." Like all other beings they appreciate love, care and communication, and they too are afraid to die. The druids' belief in trees encourages us to get closer to those quiet friends of us who really are a great help and support to our stressful life. They are the key to our survival.

Keywords: Celtic Belief, Druid, Green Man

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

โชติรส โกวิทวัฒนพงศ์

ปัจจุบันนี้ เราสำนึกถึงความเลื่อมทรมที่มีต่อมรดกที่มีค่าที่สุดที่คนเรามีในชีวิตนี้คือ ธรรมชาติบนพื้นโลก วิทยาการสมัยใหม่ได้เข้ามาช่วยกู้ธรรมชาติไว้ได้บ้างแต่ก็ยังทำได้ไม่ทั่วถึง อย่างไรก็ตาม องค์กรต่างๆ ที่เห็นในโลกปัจจุบัน ยังสร้างความหวังใหม่ๆ ให้เราอยู่บ้าง เป็นความหวังที่แฝงความหวาดกลัวสำหรับอนาคตของลูกหลานเรา การย้อนกลับไปพิจารณาธรรมชาติในโลกในอดีตกาล พิจารณาความสัมพันธ์ที่คนเคยมีกับธรรมชาติในอดีตกาล คือการย้อนรอยประวัติศาสตร์ และประวัติศาสตร์เท่านั้นที่อาจให้ข้อมูลที่ถูกต้องน่าเชื่อถือ ที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตเราในปัจจุบันและเตรียมเราให้พร้อมสำหรับอนาคตได้ เพราะเหตุนี้งานของนักโบราณคดีและนักมานุษยวิทยาผู้ศึกษาอดีต จึงมีความหมายมากพอๆ กับโครงการสำรวจอวกาศเพื่ออนาคต

เมื่อทำความเข้าใจกับวิถีชีวิตของคนโบราณ พิจารณาความเชื่อของพวกเขานในอารยธรรมเก่าๆ จากทุกมุมโลก เราประจักษ์ชัดเจนว่า คนมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติรอบข้างอย่างไร เป็นความผูกพันที่มีอาจแยกจากกัน เป็นใยที่ตัดไม่ขาด สื่อความเคารพยำเกรงจนเป็นความยอมตนอย่างสิ้นเชิงต่อธรรมชาติผู้มีอำนาจเหนือพวกเขาทั้งหมด ศาสนาดั้งเดิมทุกศาสนาเกี่ยวกับการบูชาดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ชุนเขา น้ำตก ถ้ำ และต้นไม้ เป็นต้น ความผูกพันนั้นแสดงออกใน

ชนบทรรมนิยมเก่าๆ พิธีกรรม ตำนานและศิลปะของยุคต่างๆ ในอดีต ในกระบวนการนี้ ความเชื่อเกี่ยวกับต้นไม้ เป็นสิ่งหนึ่งที่เชื่อมมนุษยชาติกับธรรมชาติเสมอมาอย่างไม่เสื่อมคลาย

ข้อมูลวิทยาศาสตร์ยืนยันว่าพืชพรรณอุบัติขึ้นในโลกหลายพันล้านปีก่อนมนุษยชาติ ตำนานการสร้างโลกและกำเนิดของมนุษยชาติในอารยธรรมโบราณของชนชาติต่างๆ (ไม่เฉพาะคริสต์ศาสนาเท่านั้น) ก็เล่าไว้ในทำนองคล้ายๆ กันว่า แรกเริ่มเดิมทีมีท้องฟ้ากับพื้นโลก ท้องฟ้าเป็นผู้ชายและพื้นโลกเป็นผู้หญิง สรรพชีวิตบนโลกไม่ว่าจะอยู่ในรูปลักษณะใด คน สัตว์หรือต้นไม้ คือพี่น้องกัน ส่วนธรรมชาติ ภูเขา หินผา น้ำพุ ธารน้ำ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เฝ้าอำนวยการชีวิต ในลัทธิที่มีพระเจ้าหรือเทพเจ้าสูงสุด พระเจ้าหรือเทพเจ้าองค์นั้นคือผู้เนรมิตจักรวาลและโลกตลอดจนพืชพรรณและมวลสัตว์ต่างๆ ขึ้นก่อนที่จะเนรมิตมนุษย์ นั่นคือพระองค์เป็นผู้จัดระบบโลก บันดาลความอุดมสมบูรณ์ไว้ให้ก่อน และเพราะมนุษย์ยังมีคุณสมบัติไม่พร้อมยังมีความขัดแย้งในตัวเอง จึงต้องเรียนต้องสั่งสมคุณสมบัติดีๆ ระหว่างที่อยู่ในโลกที่เป็นเพียงทางผ่าน ก่อนที่จะได้ไปอยู่ในสวรรค์ที่แท้จริง การสร้างสรรค์สวนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตามค่านิยมของชาวตะวันตกและชาวอาหรับ ก็เพื่อให้เป็นสวรรค์บนดินระหว่างที่รอคอยสวรรค์ที่แท้จริงในอาณาจักรของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของตามความเชื่อของพวกเขา ภาพธรรมชาติป่าเขาลำเนาไพร ทุ่งหญ้ากว้าง ต้นไม้ใหญ่ๆ ที่ให้ร่มเงาอันน่าอภิรมย์ กลายเป็นแบบฉบับของ "สวรรค์" ในค่านิยมและในจิตสำนึกของคนตะวันตกผู้จะอุทานเมื่อเห็นสภาพธรรมชาติแบบนี้ว่า "This is paradise!"

ในวัฒนธรรมของหลายเชื้อชาติ ต้นไม้เป็นสัญลักษณ์ของชีวิตในแนวตั้ง โดยเทียบกับทำเนียบของคนบนพื้นโลก ต้นไม้ยึดผืนดิน ขอนไขลงไปถึงลึกเกินกว่าที่ตาคนจะมองเห็น รากที่แผ่ออกอย่างเป็นสัดส่วน

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

คือภาพของเท้าคนที่โยงไปถึงอดีตและธรรมเนียมที่เขารับมา ถึงต้นกำเนิดและอนาคตของเขา ลำต้นที่พุ่งทะยานขึ้นสู่เมืองบน กิ่งก้านสาขาที่แผ่ออก รับน้ำค้าง ฝน เหมือนรองรับจิตวิญญาณจากสวรรค์ ผุพังนกที่เข้าไปเกาะบนต้นไม้เหมือนผู้ถือสารจากสวรรค์ ภาพของต้นไม้ที่เด่นตระหง่าน ยืนหยัดสู้ลมสู้ฝน สู้กาลเวลา แสดงพลังอำนาจที่แข็งแกร่งกว่าคน นอกจากเป็นที่กำบัง ที่หลบภัย ปกป้องคุ้มกันคนที่อ่อนแอกว่า เป็นที่หลับที่นอนแล้ว ต้นไม้เป็นที่พึ่งพาทางใจของคน ผู้ล้าลึกแนแนใจว่าต้นไม้คือชีวิต คือภาพลักษณ์ของการดำรงชีวิตที่คนอาจยึดเป็นแบบอย่างของการปรับตัวให้สมดุลกับธรรมชาติและจักรวาล ต้นไม้ใหญ่ๆ มีชีวิตยืนนานกว่าคน ตั้งแต่โบราณ อาวุธคู่มือของชายฉกรรจ์ เป็นกระบองที่ตัดเหล่าเจียนจากกิ่งต้นไม้ใหญ่ ไม่ยังมาทำเป็นโล่ เป็นคทาผู้นำ หรือคทาแห่งความยุติธรรม และในวัยชราคนก็ได้ไม้เท้าช่วยค้ำจุนเขาไปจนถึงวันสุดท้าย

การกราบไหวบูชาต้นไม้ การอธิษฐานขอพรกับต้นไม้ หรือสื่อสารกับเทพโดยผ่านทางต้นไม้ แทรกอยู่ในเทพตำนาน หรือในนิทานมหัศจรรย์ทั้งหลายที่เล่าว่า สารจากสวรรค์มาถึงคนในรูปของสายลมหรือกลิ่นระรวยที่พัดผ่านมวลใบไม้ของต้นไม้ เป็นเสียงซู่ เสียงครวญ เสียงคำราม เสียงถอนใจ ฯลฯ ธรรมชาติแบบต่างๆ คือการมาปรากฏตัวของเทพเจ้าบนพื้นโลกตามวาระต่างๆ และเทพเจ้าแต่ละองค์ก็มีต้นไม้ที่โปรดมากที่สุดและสื่อให้คนเข้าใจ ผู้ที่สนใจสังเกตต้นไม้แต่ละชนิดในป่า จะสามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงในต้นไม้ที่คนอื่นอาจมองข้ามไป ทำให้เขามีญาณลึกลึกกว่าคนอื่นและในที่สุดเข้าใจเจตนาของเทพเจ้าและถ่ายทอดสู่คนอื่น ๆ เขารู้จักเลือกต้นไม้มาประกอบกันเป็นป่าศักดิ์สิทธิ์สำหรับประกอบพิธีกรรมบวงสรวงบูชาเทพเจ้า ป่าศักดิ์สิทธิ์ธรรมชาตินั้น คือโบสถ์ หรือเทวสถานของลัทธิความเชื่อต่างๆ ที่อุทิศให้แก่เทพเจ้า เป็นที่ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ความเชื่อเกี่ยวกับ

เทพารักษ์ประจำต้นไม้ หรือที่วิญญาณผู้ตายเข้าไปสิงหรือถูกกักไว้ในต้นไม้ ก็ปรากฏในตำนานของชนหลายเชื้อชาติทั้งตะวันตกและตะวันออก แบบลวดลายประดับในสถาปัตยกรรมโดยเฉพาะในศิลปะโรมาเนสก์ (Romanesque) และกอทิก (Gothic) เป็นพยานแห่งความเชื่อที่คนเคยมีเกี่ยวกับต้นไม้พืชพรรณในอดีต เช่น ใบหน้าคนในหมู่ไบไม ลวดลายพืชพรรณที่จำหลักลงบนหินประดับตอนบนสุดของเสา (หัวบัว) เป็นต้น

นักวิจัยชาวตะวันตกตั้งข้อสังเกตว่า ความเชื่อเก่าๆ ได้กลับมาเผชิญหน้าสู่กับเทคโนโลยีใหม่ๆ ยิ่งวัฒนธรรมโลกก้าวรุดไปข้างหน้า กลับยังมีคนจำนวนมากขึ้นที่ย้อนกลับไปใกล้ชิดต้นไม้ และพบว่าการได้ไปอยู่กับต้นไม้ใหญ่ๆ นั้น แม้จะมีได้ช่วยแก้ปัญหาเชิงวัตถุนิยมในชีวิต สามารถช่วยลดความเครียดของเขาลงได้ยิ่งกว่าสิ่งใดทั้งหมด ความรู้ความเข้าใจวิถีชีวิตในอดีตอาจมีส่วนช่วยกระชับความเข้าใจของเราว่า อนาคตต้องก้าวไปด้วยจิตสำนึกที่เคารพอดีต ว่าชนบทนิยมเก่าๆ ที่อธิบายไม่ได้ตามแนววิทยาศาสตร์นั้น อาจมีประสิทธิภาพเหนือกว่าการกลืนกินยาสารพัดชนิดเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพ

ต้นไม้กับชาวเคลต์ในลัทธิดรูอิด

ตามหลักฐาน โบราณคดีที่เก่าที่สุด ชนเผ่าเคลต์ (Celt) อาศัยอยู่บนดินแดนที่เป็นประเทศฝรั่งเศสและเยอรมนีตะวันตกในปัจจุบันเมื่อประมาณ 1,200 ปีก่อนคริสตศักราช ต่อมาได้กระจายออกไปในยุโรปตะวันตกจนถึงหมู่เกาะอังกฤษ และลงไปถึงบริเวณประเทศสเปนและโดยรอบทะเลดำ ในระหว่าง 900-100 ปีก่อนคริสตศักราช ชาวเคลต์จึงมีหลายหมู่หลายเผ่าด้วยกัน ชาวโรมันเรียกพวกที่อยู่ตอนบนของยุโรปว่า "Galli" หรือ "Gauls" และเราใช้คำ "โกล" ใน

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

ที่นี่ ในยุคนั้นยังไม่มี การแยกเป็นประเทศต่างๆ มีแต่ชนเผ่าเคลต์ ขนบธรรมเนียมและภาษาของชนชาตินี้ยังปรากฏในวัฒนธรรมบน ดินแดนตะวันตกของฝรั่งเศส [ในแคว้นเบรอตานี (Bretagne)] บน เกาะอังกฤษโดยเฉพาะในแคว้นเวลส์ (Wales) บนดินแดนที่ราบสูงใน สก็อตแลนด์และในไอร์แลนด์ ชาวเคลต์แต่ละเผ่าประกอบด้วยสามัญ ชนหนึ่ง นักรบหนึ่ง และพระนักบวชที่เรียกว่า “ดรูอิด” (druid) นักรบมี ดาบและหอกเป็นอาวุธ ในยามศึกผู้ชายทุกคนรวมเป็นกองทหารราบ ชาวเคลต์ชอบกินชอบดื่ม ทำมาหากินด้วยการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ พวกเขาเชื่อว่าสืบเชื้อสายมาจากพระเจ้าสูงสุด เคารพพูซาเทพยดาฟ้า ดิน เทพารักษ์ต่างๆ ในป่า ภูเขาดวงอาทิตย์ เชื่อว่ามียักษ์แคระและอสูร อื่นๆ รวมทั้งเชื่อในวิญญาณอมตะ ว่าวิญญาณผู้ตายจะย้ายเข้าสิงใน ทารกเกิดใหม่เช่นนี้ไปเรื่อยๆ จึงเคารพพูซาดวงวิญญาณบรรพบุรุษ รวมกันเป็นลัทธิดรูอิด (Druidism) เผ่าต่างๆ ผูกพันกันเพราะร่วม ภาษาและขนบธรรมเนียมเดียวกัน หากได้มีระบบการปกครองที่เหมือน รัฐบาลกลางรวมทุกเผ่าไว้ไม่ มีหัวหน้าแต่ละเผ่า จึงเป็นจุดอ่อนที่ทำให้ เผ่าที่สู้ศัตรู (ชาวโรมัน) ไม่ได้ ตกเป็นเหยื่อและถูกกลืนไปในที่สุด

นักบวชดรูอิดทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรม สอน ตัดสินความ และบริหารบ้านเมือง หัวหน้านักบวช (archdruid) เป็นผู้มีอำนาจและ อภิลิทธิสูงสุด บางตำรายังระบุว่านักบวชดรูอิดเป็นผู้พูดคนแรกในที่ ประชุมก่อนหัวหน้าเผ่า และยังเป็นผู้คัดเลือกหัวหน้าเผ่า เป็นผู้ฝึก ความพร้อมของนักรบให้เข้าใจสิ่งที่ต้องทำและสิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยง ใน ที่สุดอำนาจและคุณสมบัติเด่นๆ ของนักบวชดรูอิด ทำให้ชนชั้นนักบวช เป็นภาพสะท้อนของเทพบริษัท นักบวชดรูอิดมีความรู้เกี่ยวกับ โหราศาสตร์ เวทมนตร์คาถา อำนาจลึกลับของต้นไม้พืชพรรณ นักปราชญ์สมัยหลังๆ ได้วิเคราะห์ชื่อ “druid” ว่าน่าจะมาจากคำที่ แปลว่า “ไม้” กับ “ต้นไม้” ต้นไม้ภาพลักษณ์ของพลังอำนาจ ดูจะตรง

กับแนวความเชื่อของลัทธิที่โอบอุ้มพลังปัญญากับพลังอำนาจไว้ด้วยกัน ปราชญ์ชาวโรมันนามพลินี (Pliny - Caius Plinius Secundus 23-79 AD) เชื่อว่า คำ “druid” น่าจะมาจากคำกรีก “drūs” ที่หมายถึงต้นโอ๊ก ดังที่รู้กันว่า ลัทธินี้เคารพบูชาต้นโอ๊กอย่างไม่มีชนเผ่าใดเสมอเหมือน พิธีกรรมต่างๆ ทำกันในป่าที่มักจะมีต้นโอ๊กล้อมรอบ รายละเอียดที่น่ารู้ก็คือ ดวงจันทร์เป็น “ชาย” เป็นผู้มียุทธิพลสูงสุด เป็นผู้กำหนดเดือน (ปฏิทินเคลต์เหมือนปฏิทินโบราณทุกชาติเป็นปฏิทินจันทร์คติ) กำหนดวันประกอบพิธีกรรม กำหนดวันมงคลและวันอัปมงคล ให้กำเนิดกลางวัน ดวงจันทร์จะนำหน้าดวงอาทิตย์ผู้เป็น “หญิง” ดวงอาทิตย์ฉายแสงสว่างและทำให้มวลพืชพรรณเจริญเติบโต ดังนั้น ป่าจึงเป็นเทวสถาน และนักบวชดรูอิดเป็นผู้เลือกต้นไม้ที่จะเป็นสัญลักษณ์ของวงจรแห่งเวลาในแต่ละปี

ต้นไม้มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในพิธีกรรมของชนชาวเคลต์สำคัญจนเป็นเครื่องหมายของความอยู่รอดของเผ่าพันธุ์เคลต์ ในศตวรรษที่ 5 เมื่อนักบุญแพทริก (Patrick ค.ศ.385-461) ต้องการล้มศาสนาและพิธีกรรมต่างๆ ของชาวเคลต์ที่ไอร์แลนด์ เขาต้องทำลายต้นโอ๊กใหญ่ๆ ที่ขึ้นสูงเด่น ณ ใจกลางหมู่บ้าน และยังเผาทำลายป่าศักดิ์สิทธิ์จนราบเป็นหน้ากลอง เพื่อขจัดพลังอำนาจของเหล่านักบวชดรูอิดให้สูญสิ้นไปจากแผ่นดินนั้น ไม่มีต้นไม้ ไม่มีป่า พวกนักบวชดรูอิดเหมือนถูกตัดหัวตัดตัว สูญสิ้นชีวิตจิตใจ หมดพลังอำนาจใดๆ หลังจากทีนักบุญแพทริก ได้ทำการล้างป่าแบบนั้นแล้ว เขาสถาปนาวัดที่อาร์มาจ (Armagh - อยู่ตอนใต้ของประเทศไอร์แลนด์เหนือ) ให้เป็นศูนย์สั่งสอนและเผยแพร่คริสต์ศาสนา เล่ากันว่าตลอดระยะเวลาหลายศตวรรษต่อมา เหล่านักบวช (ในนามของคริสต์ศาสนา) ที่นั่น นอกจากเรียนรู้เกี่ยวกับคริสต์ศาสนาแล้ว ยังศึกษาประวัติของไอร์แลนด์เรียนรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์และความมหัศจรรย์ต่างๆ ของวีรบุรุษและ

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

เหล่านักบวชดรูอิด ในต้นคริสต์กาลมีตำนานพระเจ้าอาร์เทอร์กับอัศวิน
โต๊ะกลม (King Arthur and the Knights of the Round Table)
อัศวินทั้งหมด 401 คน ตรงกับเดือน 401 เดือนในศตวรรษเคลต์
ทั้งหมดมารวมกันอยู่รอบๆ โต๊ะกลม ที่เป็นสัญลักษณ์ของท้องฟ้า
อัศวินแต่ละคน เหมือนดาวดวงหนึ่ง เหมือนปรากฏการณ์ธรรมชาติ
แบบหนึ่งในท้องฟ้าอันไพศาล ต่างมาเพื่อค้นหาถ้วยศักดิ์สิทธิ์ (The
Holy Grail - ที่เคยใส่เหล้าองุ่นในมื้ออาหารสุดท้ายของพระเยซูกับ
เหล่าอัครสาวก ถ้วยนี้ยังได้รองรับโลหิตจากบาดแผลบนกายของพระ
เยซูคริสต์) มีผู้วิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องนี้ว่า การค้นหาถ้วย
ศักดิ์สิทธิ์ในที่สุดคือการค้นหาความรู้ที่แท้จริง คือการค้นพบมโนสำนึก
อันยอดเยี่ยมที่ซ่อนอยู่ในธรรมชาตินิสัยของแต่ละคน

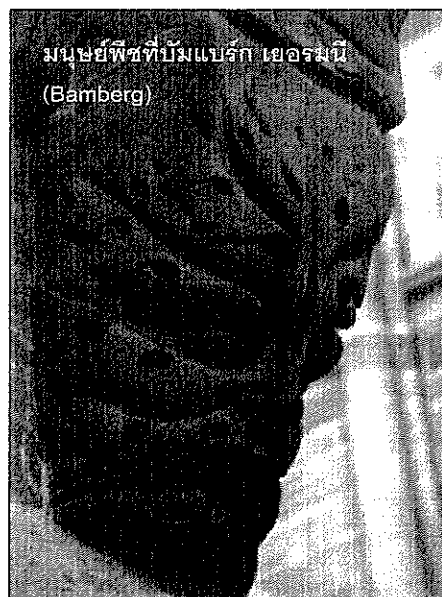
แม้ว่าศาสนาคริสต์จะเข้าไปตั้งรกรากในดินแดนของพวกชาว
เคลต์นานนับยี่สิบศตวรรษ ความเชื่อของชาวเคลต์ยังคงฝังรากอย่างไม่
คลอนแคลนในจิตสำนึกของประชาชน งานเทศกาลแบบคริสต์ศาสนา
ยังคงมีร่องรอยของพิธีเก่าๆ ที่นักบวชดรูอิดเคยปฏิบัติกัน เช่นในวัน
ฉลองการประสูติของพระเยซู ธรรมเนียมการประดับต้นสนในวัน
คริสต์มาส พิธีกรรมต่างๆ ที่ทำกันในวันซอลูแกโทซที่เป็นเทศกาล
ศาสนาในแคว้นเบรอตาญของฝรั่งเศส ที่เรียกว่า “เลอ ปาร์ดง” (le
Pardon) พิธีจุดกองไฟกองใหญ่เพื่อฉลองในวันนักบุญจอห์น ซึ่งใน
สมัยก่อนมีการเดินลุยไฟด้วย เรียกว่า “Feu de la Saint-Jean” ที่เริ่ม
มาตั้งแต่ ค.ศ.1414 และยังคงปฏิบัติกันต่อมาจนทุกวันนี้ที่นั่น หรือการ
กำหนดวันนักบุญ ซึ่งตรงกับวันที่ 1 พฤศจิกายน ให้เป็นวันฉลอง
นักบุญทั้งหมดด้วยกัน และในขณะเดียวกันก็เป็นวันรำลึกถึงผู้ตาย ใน
ฝรั่งเศสเรียกว่า “ลา ตูสแซง” (la Toussaint) ตรงกับในภาษาอังกฤษ
ว่า “All Saints’ Day” ขนบนี้เริ่มขึ้นในศตวรรษที่ 13 ตามด้วยวันระลึก
ถึงผู้ตายในวันรุ่งขึ้น ต่อมาได้มีการรวมทั้งสองวาระเข้าไว้ในวันเดียวกัน

ในบางประเทศเช่นสหรัฐอเมริกา เปลี่ยนชื่อเรียกเป็นวันฮัลโลวีน (Halloween) เชื่อกันว่าเป็นชนบั้งเดิมในลัทธิดรูอิด คือในคืนวันที่ 31 เดือนตุลาคม เป็นคืนที่ซาตาน (Satan) ผู้เป็นเจ้าของยมโลกเรียกประชุมเหล่าวิญญาณร้ายๆ ทั้งหมด นักบวชดรูอิดจุดกองไฟกองใหญ่ เพื่อขับไล่วิญญาณเหล่านั้น ในหมู่ชาวเคลต์โบราณ คืนวันฮัลโลวีนซึ่งเป็นคืนสุดท้ายของปี เป็นโอกาสที่ชาวเคลต์สำรวจดูโชคชะตาในอนาคต ชาวเคลต์ยังเชื่อว่าเป็นคืนที่วิญญาณบรรพบุรุษกลับมาเยี่ยมบ้านที่เคยอยู่ ต่อมาเมื่อชาวโรมันเข้าไปครองอำนาจบนเกาะอังกฤษ ได้เพิ่มค่านิยมโรมันเข้าในวันที่ 1 พฤศจิกายน โดยจัดให้เป็นวาระเฉลิมฉลองเทพโพโมนา (Pomona) ผู้เป็นเทพนารีแห่งผลไม้ และในที่สุดกลายเป็นวันฉลองการเก็บเกี่ยวตามค่านิยมโรมัน ถึงกระนั้นธรรมเนียมการจุดไฟกองใหญ่ตามแบบชาวเคลต์ยังคงปฏิบัติกันต่อมาในสกอตแลนด์และในแคว้นเวลส์จนถึงสมัยใหม่ ส่วนความคิดเรื่องผีที่จะมาหลอนหลอกผู้คน ก็ยังคงเป็นส่วนหนึ่งของวันฮัลโลวีน แม้จะเบนไปในแง่สนุกสนานก็ตาม รวมทั้งการนำฟักทองผลโตๆ มาคว้านภายในให้กลวงสำหรับจุดเทียน และแกะสลักเปลือกหนาเป็นใบหน้าหน้าเกลียดน่ากลัว “เหมือนผี” ในทำนองใช้ “ผีหลอกๆ” ไล่ผีจริง

ศิลปะแบบโรมานเนสก์ได้สืบทอดและอนุรักษ์สัญลักษณ์และคำสอนจากลัทธิดรูอิดด้วย ดังปรากฏจำหลักไว้ในสถาปัตยกรรม เช่น ลวดลายพืชผักและต้นไม้แบบแปลกพิเศษ หรือการจำหลักใบหน้าคนในหมู่ใบไม้เป็นต้น โบสถ์คริสต์ใหญ่ๆ ในยุคกลางเช่น โบสถ์ที่เมืองชาร์เทรอะ (Chartres) ในฝรั่งเศส ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่เคยเป็นเทวสถานของลัทธิดรูอิดมาก่อน ที่ที่คนเคยอยู่ในดุลยภาพกับธรรมชาติและที่มนิสำนักเกี่ยวกับศาสนาเป็นไปตามจังหวะธรรมชาติบนพื้นโลก โบสถ์คริสต์จึงเหมือนมาสืบสานความศักดิ์สิทธิ์ของเทวสถานธรรมชาติของนักบวชดรูอิดในยุคโบราณ

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

รูปลักษณะหนึ่งที่มักจะพบเห็นเสมอในหมู่ประติมากรรมจำหลักบนนกกำแพงหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของโบสถ์ใหญ่ๆ ในยุโรป คือ ใบหน้าคนหรือสัตว์แฝงตัวในกิ่งไม้ใบไม้ โดยมีกิ่งไม้ใบไม้ทะลุออกจากปาก ตา จมูกหรือหู (ส่วนใหญ่จะทะลุออกทางปากมากกว่าแบบอื่น) บางทีก็เห็นเพียงตาและจมูก ชาวอังกฤษเรียกรูปลักษณะแบบนี้ว่า “Green Man” แปลตามตัวได้ว่า “มนุษย์สีเขียว” ที่เราอาจเรียกว่า “มนุษย์พืช”

ธรรมเนียมการจำหลักใบหน้าคนในมวลใบไม้นั้น นิยมกันมานานแล้วในยุโรปภาคเหนือ ก่อนที่จักรวรรดิโรมันจะแผ่อำนาจไปถึง ศิลปะโรมันสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 1 มีรูปคนตัวจิ๋วเล่นอยู่ในหมู่กิ่งไม้ใบไม้ หรือรูปครึ่งคนครึ่งใบไม้ รูปลักษณะแบบนี้จำหลักประดับเป็นแถบยาวบนกำแพงวัดไปทั่วจักรวรรดิโรมันตั้งแต่ตุรกีไปถึงแถบลุ่ม

แม่น้ำไรน์ ยังเป็นแบบประดับในศิลปะอินเดียนตั้งแต่ศตวรรษที่ 8 ในประเทศอังกฤษ ภาพมนุษย์พีชที่เก่าที่สุดในศตวรรษที่ 12 ชาวยุโรปสร้างแบบใบไม้ที่ดูเหมือนหน้าคน แล้วต่อมาเปลี่ยนให้ใบไม้พุ่งออกจากปากคนเหมือนหนวดพีช รูปลักษณะหลังนี้เริ่มจำหลักเป็นครั้งแรกบนหินสุสานของนักบุญอาบร์ (Abre - ใกล้เมืองปัวติเยร์ - Poitiers ในฝรั่งเศส) หลังจากนั้นกลายเป็นแบบประดับแบบหนึ่งในศิลปะกอธิคของถิ่นนั้น

ในศิลปะเคลต์ ลวดลายหลักๆ คือรูปลักษณะสอดเกี่ยวไขว้กันไปอย่างซับซ้อน ที่มองดูคล้ายแบบการเจริญเติบโตของพืชพรรณ ลวดลายแบบนี้บางทีก็ปรับไปใช้สื่อรูปร่างหน้าตาของสัตว์หรือของหัวคน ยังมีรูปลักษณะที่ดูแล้วเหมือนทั้งพืชและหัวคนพร้อมกัน ศิลปะแบบนี้สลายลงเมื่อชาวโรมันเข้ารุกรานแผ่นดินของชนเผ่าไกล ถึงกระนั้นศิลปินในยุคจักรวรรดิโรมันยังคงชื่นชอบลวดลายใบไม้ ภาพมนุษย์พีชรุ่นแรกๆ ลอกเลียนแบบมาจากเอกสารเขียนด้วยลายมือที่มีภาพจิตรกรรมน้อยประดับ สรรพสิ่งเหมือนได้สูญเสียอัตลักษณ์ของตนเพราะการปลอมแปลงตัวไปเป็นอีกสิ่งหนึ่ง คนแอบแฝงภายหลังพุ่มไม้ใบไม้ ส่วนใหญ่แสดงวิสัยทัศน์ที่หวาดกลัว ระวัง ความกลัวตายที่อาจสืบเนื่องมาจากความกลัวกาฬโรคที่ชาวยุโรปเรียกว่า “โรคดำมรณะ” ที่ทำให้ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมากในยุคกลาง ทำให้มนุษย์พีชมีหน้าตาน่าเกลียดน่ากลัว และหากเรานึกถึงสภาพความเป็นอยู่ในยุคกลาง คนที่หลบๆ ซ่อนๆ หลังพุ่มไม้ อาจเป็นโจรหรือขโมยที่คอยหลอกหรือข่มขู่คน หรือเป็นนางไม้ในป่าที่ลือกันว่าชอบยั่วยวนให้ชายหลงติดกับ และคนก็ยังเชื่ออีกว่ามีวิญญาณถูกกักขังไว้ในลำต้นไม้ เพราะฉะนั้นความหวาดหวั่นจึงดูเหมือนฝังอยู่ในจิตสำนึกของคนยุคกลาง ต่อมาปรากฏหน้าตาแบบอื่นๆ ที่สื่ออารมณ์ขัน น่ายำเกรง หรือน่าหมั่นไส้ เป็นต้น นอกจากนี้ใบอ่อนๆ ที่เพิ่งผลิใหม่นำความสุข ความ

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

กระป๋องกระป๋องแก้วผู้ได้พบเห็น ทั้งๆ ที่เหล่าบาทหลวงพยายามเตือนให้ระวังตัว ว่าฤดูใบไม้ผลิเป็นฤดูที่ยาวนานแต่หา แต่น้อยคนนักอยากจะฟังหนุ่มสาวออกเดินเล่นในป่าละเมาะเป็นคู่ๆ โดยเฉพาะในเดือนพฤษภาคม ปรากฏว่ามีมนุษย์พืชที่ดูเหมือนหนุ่มเจ้าชู้

ภาพมนุษย์พืชเต็มตัวมีน้อยมากแต่ก็มี เช่นเป็นไม้จำหลักพบที่โบสถ์เมืองแฮมเชียร์ (Hampshire) ในอังกฤษ เป็นต้น นอกจากนี้ใบหน้าคนแล้วยังมีใบหน้าของสัตว์ มองดูเหมือนแมว เสือหรือมังกร (อังกฤษใช้คำ "cat-masks" ที่แปลว่า "หน้ากากแมว") ไม่มีใครบอกได้ว่าทำไมจึงเกิดภาพ "มนุษย์พืช" ตัวอย่างที่เก่าแก่ที่สุดที่ตกทอดมาถึงเราอยู่ตามโบสถ์ ตามอาคารที่อยู่ส่วนตัวก็มีภาพมนุษย์พืชประดับด้วย แต่เนื่องจากอาคารที่อาศัยสมัยเก่าทรุดโทรมลงหรือถูกบูรณะตามยุคสมัยหลังๆ มากกว่า โบสถ์จึงยังยืนหยัดและแบกทรัพย์มรดกจากอดีตไว้ กล่าวได้ว่า ภาพมนุษย์พืชนั้นเป็นเสมือนรอยนิ้วมือของนายช่างจำหลักหินที่ทิ้งไว้ ไม่ปรากฏมีภาพมนุษย์พืชในงานเนรมิตศิลป์แบบอื่นๆ เช่น ไม่มีภาพมนุษย์พืชปรากฏเป็นเนื้อหาในศิลปะการทำกระจกสี เป็นต้น

นายช่างอาจจำหลักโดยตรงลงบนหินตรงนั้นเลย เช่น บนหินก้อนใหญ่ที่วางทับหัวเสา หรือบนกำแพงด้านนอกของตัวอาคารโบสถ์ แต่ก็ยังมีที่จำหลักบนก้อนหินในโรงงานก่อนแล้วนำไปติดตั้งที่หลังตามที่เหมาะสมไว้ ฝีมือจำหลักจะพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ เพิ่มรายละเอียด แทรกนกตัวเล็กๆ หรือกระรอกหรือสัตว์อื่นเข้าไปด้วย และเน้นความเหมือนจริงมากที่สุด ใบไม้กิ่งไม้ของประติมากรรมโดยรอบก็ดูมีชีวิตชีวาสมจริงทีเดียว ส่วนใหญ่แล้ว แบบที่สวยงามที่สุดมักเป็นแบบที่ชั่วร้ายที่สุด มองดูน่าเกลียดน่ากลัวที่สุด แต่ทำขึ้นอย่างประณีตมีศิลป์ อีกอย่างหนึ่ง เราต้องไม่ลืมด้วยว่าโบสถ์ยุคกลางนั้นดั้งเดิมมีสีทาที่รูปปั้นและประติมากรรมจำหลักที่เป็นแถบยาวบนกำแพง เป็นสีเขียว สีทองและสี

อื่นๆ อีก คนยุคกลางดูเหมือนจะชอบสีสดใสๆ แต่ดูเหมือนว่าสีเขียวจะเป็นสีที่เด่นที่สุด เป็นสีที่ชาวตะวันตกชอบด้วยสัญลักษณ์ เพราะเป็นสีของธรรมชาติ อย่างไรก็ตามก็ดี ฮิลเดการ์ต (Hildegard of Bingen ค.ศ.1098-1179) เคยเขียนระบุความหมายของ “viriditas” ในภาษาลาตินว่าเป็น “the greening of the soul” (ในความหมายว่า จิตวิญญาณเปลี่ยนคล้อยตามสีธรรมชาติ หรือเข้าไปใกล้ชิดและมีพฤติกรรมตามธรรมชาติ) และจะมาเป็นความหมายอีกนัยหนึ่งของ “มนุษยพืช” ⁽¹⁾

ปฏิทินต้นไม้ตามตำราดรูอิด

สำหรับชาวเคลต์ ต้นไม้เป็นแกนตั้งที่เชื่อมสามโลก คือ โลกใต้ดิน โลกมนุษย์กับโลกสวรรค์ รากของต้นไม้ที่กระจายออกอย่างได้สัดส่วน คือต้นตระกูล อดีตและอนาคตของคน นักบวชดรูอิดผู้มีความรู้เกี่ยวกับต้นไม้ เป็นผู้เลือกต้นไม้มาปลูกเป็นวงล้อมอย่างมีระเบียบระบบ กำหนดอาณาเขตของป่าศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นเทวสถานของเหล่าดรูอิด เป็นที่ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของชาวเคลต์ ต้นไม้ที่จะนำมาปลูกนั้นถือว่าเป็นต้นไม้สำคัญที่สุดที่มีคุณสมบัติเลิศ ⁽²⁾ มีเจ็ดต้นเจ็ดชนิด ปลูกเรียงกันตามลำดับดังนี้ 1) Birch [สกุล Betula papyrifera] 2) Alder [สกุล Alnus] 3) Willow [สกุล Salix] 4) Oak tree [สกุล Quercus] 5) Holly [สกุล Ilex aquifolium] 6) Hazel tree [สกุล Corylax avellana] 7) Apple tree [สกุล Malus หรือ Malus pumila] ลำดับก่อนหลังของต้นไม้เหล่านี้ ตรงกับ “วงจรการผลิดอกออกผลตามธรรมชาติ” ที่เริ่มตั้งแต่วันที่ดวงอาทิตย์โคจรข้ามเส้นศูนย์สูตร ที่ทำให้โลกมีกลางวันยาวเท่ากับกลางคืน (มีสองครั้งในหนึ่งปี) คือวสันตวิษุวัตและศารทวิษุวัตซึ่งเป็นวันเก็บผลแอปเปิล

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

ด้วย ยกเว้นต้น Birch ที่แตกกิ่งใหม่ในระหว่างปลายปีถึงต้นปี ถือกันว่าต้นแอปเปิลเป็นต้นไม้ “ผู้ดี” ที่สุด ต้นไม้เหล่านี้มีความหมายพิเศษอย่างไหน โปรดดูต่อไปข้างล่างนี้ บนต้นไม้จะมีการลักตัวอักษร คัทดีลิตี้ เป็นสัญลักษณ์ลึกลับแบบโบราณ

ชื่อต้นไม้แต่ละต้นในภาษาของชาวเคลต์ยังมาเป็นตัวอักษร สระหรือพยัญชนะในระบบอักษรของชนชาวเคลต์ ที่ประกอบด้วย พยัญชนะ 13 ตัว และสระอีก 5 ตัว “อักษรแต่ละตัวมาจากอักษร ตัวแรกของชื่อต้นไม้” ขบวนการมีต้นไม้-อักษรนี้ย้อนหลังกลับไปได้ ไม่ต่ำกว่าหลายพันปี ไม่มีผู้ใดสามารถเจาะจงได้ว่ามีตั้งแต่เมื่อใดและ ใครเป็นผู้เริ่มขึ้น เหล่านักบวชดรูอิดในยุคสองสามศตวรรษก่อน จักรวรรดิโรมัน สามารถถอดรหัสอักษรได้ และเข้าใจในที่สุดว่าแต่ละ อักษรมาจากชื่อต้นไม้ต้นหนึ่ง ตั้งแต่นั้นหลายภาษารับไปใช้หรือเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบอักษรสมัยใหม่ เช่น ในระบบอักษรไอร์แลนด์ที่ ยังคงเห็นชัดเจนว่า อักษรแต่ละตัวคืออักษรแรกของชื่อต้นไม้ มียกเว้น เพียงไม่กี่ตัวอักษรเท่านั้น ⁽³⁾

พยัญชนะ 13 ตัวในภาษาเคลต์ ตรงกับเดือน 13 เดือนตาม ระบบจันทรคติที่กำหนดว่าแต่ละเดือนมี 28 วัน ส่วนสระทั้ง 5 ตัว เชื่อมโยงไปถึงฤดูกาลที่แยกเดือนทั้งหมดเป็นกลุ่มฤดูหนึ่งฤดูใด เลข 13 บอกจำนวนครั้งที่ดวงจันทร์เต็มดวงในหนึ่งปี เลข 15 เป็นตัวเลข ของจันทรเทพ (หมายถึงวันที่ดวงจันทร์เต็มดวง) ต้นไม้แต่ละต้นยัง ตรงกับตัวเลขเฉพาะตัวเลขหนึ่ง เป็นที่รู้กันว่า ระบบตัวเลขในอารย ธรรมโบราณและจนถึงปัจจุบัน มีความสำคัญมากเพียงใดในการ ถอดรหัสความลึกลับ หรือในการอธิบายจำกัดความที่ชัดเจนที่สุด เพราะการใช้ภาษาแบบนี้อาจทำให้สับสนได้เสมอ ตัวเลขจึงเป็น องค์ประกอบสำคัญมากในระบบภาษาเคลต์ (การถอดรหัส DNA ที่ ต้องใช้ตัวเลขเข้ามาช่วยจึงเป็นตัวอย่างที่พิเศษชัดเจนที่สุดยิ่งกว่า

คำอธิบายใดๆ) ปฏิทินดรูอิดที่แบ่งออกเป็น 13 เดือนดังกล่าว เกี่ยวโยงไปถึงต้นไม้ 13/14 ประเภท ที่รวมต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ 7 ชนิดที่กล่าวมาข้างต้น และต้นไม้อื่นอีก 7 ชนิด จำนวนต้นไม้ที่มีเพิ่มขึ้นหนึ่งชนิดนั้น เพราะต้น Willow กับต้น Blackthorn (สกุล Prunus spinosa) ถูกจัดให้ร่วมเดือนเดียวกัน ในฐานะที่มีบทบาทคล้ายกันมากในพิธีกรรมเกี่ยวกับเวทมนตร์คาถาต่างๆ ต้นไม้ที่เพิ่มเข้ามาคือ 8) Service tree ชนิดหนึ่ง [สกุล Sorbus] 9) Ash [สกุล Fraxinus] 10) Hawthorn [สกุล Crataegus] 11) Vine [สกุล Vitis vinifera] 12) Ivy [สกุล Hedera helix] 13) Reed [สกุล Arundo donax] และ 14) Elder tree [สกุล Sambucus]

ในที่สุดปฏิทินชาวเคลต์ จัดเป็น 13 เดือนดังนี้

ระยะเวลาของเดือน	ชื่อต้นไม้ประจำเดือน	เลขรหัสประจำต้นไม้
24 ธันวาคม - 21 มกราคม	Birch	5
21 มกราคม - 15 กุมภาพันธ์	Service tree	14
16 กุมภาพันธ์ - 17 มีนาคม	Ash	13
18 มีนาคม - 14 เมษายน	Alder	8
15 เมษายน - 12 พฤษภาคม	Willow คู่กับ Blackthorn	16
13 พฤษภาคม - 9 มิถุนายน	Hawthorn	ไม่มีรหัสตัวเลขประจำต้นไม้ เนื่องจากตรงกับเดือนของการชำระล้างตนให้บริสุทธิ์
10 มิถุนายน - 7 กรกฎาคม	Oak Tree	12

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

8 กรกฎาคม - 4 สิงหาคม	Holly	11
5 สิงหาคม - 1 กันยายน	Hazel Tree คู่กับ Apple	9
2 กันยายน - 29 กันยายน	Vine	6
30 กันยายน - 27 ตุลาคม	Ivy	10
28 ตุลาคม - 24 พฤศจิกายน	Reed	7
25 พฤศจิกายน - 22 ธันวาคม	Elder tree	15

ตามตารางการแบ่งวันเดือนนี้ มีหนึ่งวันขาดหายไปในเดือนที่ 13 คือวันที่ 23 ธันวาคม ซึ่งเป็นวันที่กลางวันและกลางคืนยาวเสมอกันในฤดูหนาว และหลังจากวันนั้นแสงสว่างลดน้อยตามลำดับในแต่ละวัน

ส่วน สระ ในระบบอักษรของชาวเคลต์ มี 5 ตัวที่ตรงกับชื่อที่ใช้เจาะจงแต่ละฤดูกาลในภาษาเคลต์ (คำในวงเล็บ) โดยมีระยะขึ้นปีใหม่ที่ได้รับเกียรติจัดเป็นฤดูเทศกาลพิเศษเพิ่มขึ้น แต่ละฤดูก็มีต้นไม้ตัวแทนของแต่ละฤดูเช่นกัน ชื่อต้นไม้ข้างล่างนี้ให้ไว้เป็นภาษาอังกฤษเท่านั้นเพื่อความกระชับรัด

1. เทศกาลปีใหม่ (Ailim) ตรงกับสระ A เป็นฤดูของต้น Spruce (สกุล Picea abies) ต้นไม้นี้มีรหัสตัวเลขประจำต้นคือ 1
2. ฤดูใบไม้ผลิ (Onn) ตรงกับสระ O เป็นฤดูของต้น Furze (สกุล Ulex) ต้นไม้นี้มีรหัสตัวเลขประจำต้นคือ 4
3. ฤดูร้อน (Ur) ตรงกับสระ U เป็นฤดูของต้น Heather (สกุล Erica หรือ Daboecia) ต้นไม้นี้มีรหัสตัวเลขประจำต้นคือ 5
4. ฤดูใบไม้ร่วง (Eadda) ตรงกับสระ E เป็นฤดูของต้น Poplar (สกุล Populus) สีขาว ต้นไม้นี้มีรหัสตัวเลขประจำต้นคือ 2

5. ฤดูหนาว (Idho) ตรงกับสระ I เป็นฤดูของต้นไม้ Yew (สกุล Taxus) ต้นไม้ที่ไม่มีรหัสตัวเลขประจำต้นคือ 3

ส่วนการกำหนดต้นไม้ประจำแต่ละวันในสัปดาห์ เป็นดังนี้

วันอาทิตย์ เป็นวันของต้นไม้ Birch

วันจันทร์ เป็นวันของต้นไม้ Willow

วันอังคาร เป็นวันของต้นไม้ Holly

วันพุธ เป็นวันของต้นไม้ Hazel Tree และต้นไม้ Ash ด้วยกัน

วันพฤหัสบดี เป็นวันของต้นไม้ Oak Tree

วันศุกร์ เป็นวันของต้นไม้ Apple Tree

วันเสาร์ เป็นวันของต้นไม้ Alder

ปฏิทินชาวเคลต์อีกแบบหนึ่ง ระบุต้นไม้สำคัญที่สุดสี่ต้น ประจำอยู่ ณ สี่ทิศ ทำหน้าที่เหมือนเป็นผู้ควบคุมวัฏจักรชีวิตให้ดำเนินไปในดลยภาพ เริ่มจากทิศตะวันออก เป็นตำแหน่งของต้นไม้ Olive tree (สกุล Eleagnus) ต้นมะกอกฝรั่งเป็นสัญลักษณ์ของความสมดุลและความฉลาดสุขุม ทิศใต้เป็นตำแหน่งของต้นไม้ Beech ถือกันว่าเป็นสัญลักษณ์ของความอดทนและความรู้จักกระหมัดกระหม่อม ทิศตะวันตกเป็นตำแหน่งของต้นไม้ Oak (Oak tree) ต้นโอ๊กเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่พักพิงของต้นไม้ Mistletoe (ต้นกาฝากที่ชาวเคลต์หลงใหลกันมาก ว่าเป็นสัญลักษณ์ของพลังแสงอาทิตย์) ต้นโอ๊กเองเป็นสัญลักษณ์ของความยั่งยืน ของอำนาจ ความยุติธรรมและชนบประเพณี ทิศเหนือเป็นตำแหน่งของต้นไม้ Birch ที่เป็นสัญลักษณ์ของความอดทน ของการสู้ไม่ถอย แม้ลักษณะลำต้นจะดูเปราะบาง แต่ต้นไม้มีความทนทานเป็นเลิศและจะเบิกบานสวยงามในกลางฤดูร้อน

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

การจัดระบบปฏิทินอาจมีหลายแบบในหมู่ชนเผ่าเคลต์และการเลือกต้นไม้ก็อาจไม่ตรงกันเสมอไป คงขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่ชนเผ่าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ เช่น ชาวเคลต์ที่ตั้งถิ่นฐานในไอร์แลนด์มิได้กล่าวถึงต้นมะกอกเลย เพราะต้นมะกอกไม่ขึ้นในภาคเหนือที่อากาศหนาวจัดเกินไป สิ่งที่เป็นจุดยืนอย่างมั่นคงคือความผูกพันกับต้นไม้ เราเห็นชัดเจนว่า ต้นไม้เข้าไปประจำในชีวิตทุกวันของชาวเคลต์ จนอาจพูดได้ว่าเป็นกลไกที่ทำให้วงจรชีวิตหมุนไปๆ นอกจากที่ระบุมาข้างบน ยังมีต้นไม้อื่นๆ อีกในบริบทอื่น ต้นไม้แต่ละต้นแต่ละชนิด อาจมีความหมายต่อชาวเคลต์แต่ละเผ่าไม่เหมือนกันและที่โยงเป็นนัยความหมายสัญลักษณ์ต่างๆ กันไป เช่น เป็นต้นไม้แห่งชีวิต ต้นไม้แห่งความรู้ ต้นไม้แห่งการทำนาย ต้นไม้แห่งชีวิตนิรันดร์ ต้นไม้แห่งกาพย์กลอน เป็นต้น

ต้นไม้แต่ละต้นมีธรรมชาติวิสัยเฉพาะตัวเหมือนที่คนมีนิสัยใจคอต่างๆ กัน คุณสมบัติของต้นไม้แต่ละชนิดเปรียบได้กับคุณสมบัติของคน เหล่าดรูอิดเรียนรู้และสังเกตต้นไม้เป็นประจำ จนทำให้พวกเขารู้พฤติกรรมของต้นไม้ ว่าต้นนั้นต้นนี้มีความประพฤติดังไรในช่วงไหนของปี ความรู้จากประสบการณ์โดยตรงดังกล่าว ได้มาเป็นภูมิหลังสำหรับการทำนายทายทักอุปนิสัยของคน ในทำนองเดียวกับการดูดวงตามตำราโหราศาสตร์ แต่ชนบดรูอิดมิได้ยึดดวงดาวเป็นฐานพิจารณาพิจารณาชะตาของคน แต่ใช้ต้นไม้เป็นฐานความรู้ เพราะตระหนักแล้วว่าคนกับต้นไม้สะท้อนให้เข้าใจซึ่งกันและกันได้ แต่ละคนจึงมีต้นไม้ที่ตรงกับธรรมชาตินิสัยของเขา และการที่ใครชอบต้นไม้ใดมากกว่ารูปร่างแบบใดของกิ่งไม้ ใบไม้ ดอกไม้ หรือสีกลิ่นที่เกี่ยวกับต้นไม้พืชพรรณทั้งหลาย ก็เป็นข้อมูลบอกอุปนิสัยของคนได้เช่นกัน การเลือกต้นไม้ในแง่หนึ่งเหมือนเราเลือกซื้อเสื้อผ้า เราย่อมเลือกสิ่งที่เราใส่ได้เหมาะกับเรา ที่จะทำให้เราสวยขึ้น เหมือนกับที่วิธีการกิน อาหารที่กิน

บอกอุปนิสัยใจคอของผู้กิน วิธีการแต่งตัวของแต่ละคนก็แสดงให้เห็นนิสัยของคนนั้น รูปลักษณะของต้นไม้ กิ่งไม้ที่เราชอบและถูกใจมากกว่าต้นไม้ใด ก็อาจเผยให้เราเข้าใจสภาพจิตของเราเอง ว่าเรามีความคิด ความหวังอย่างไรโดยที่บางทีเราเองยังเจาะจงไม่ถูกนัก เหมือนผู้ที่ตัดต้นไม้บ็อนไซ เขาพยายามตัดมันตามความคิด ตามความอุดมการณ์ความงามของเขาที่เขาต้องการถ่ายทอดเป็นแบบให้ประจักษ์บนบ็อนไซต้นนั้น เพราะฉะนั้นคนจึงพูดกันว่าบ็อนไซของใคร บอกนิสัยของคนนั้น จะเห็นว่าทุกอย่างเป็นแง่คิดได้ทั้งนั้นถ้าเพียงแต่เราอยากจะทำ และผู้ที่รู้จักคิดและมองสิ่งที่คนอื่นมองข้าม จึงเป็นผู้ที่ลุ่มลึกกว่าคนอื่นฯ⁽⁴⁾

ต้นไม้ประจำดวงกำเนิดในความเชื่อของชาวเคลต์

ชาวเคลต์ เชื่อกันมาว่า คนแต่ละคนมีต้นไม้ประจำดวงกำเนิด ต้นไม้นั้นเป็นเหมือนเทพหรือนางฟ้าผู้ดูแลแต่ละคน เป็นผู้อุปถัมภ์ เป็นแหล่งสะสมพลังที่คนนั้นต้องการในการดำรงชีวิต สำหรับชาวเคลต์สมัยก่อน ชาวตะวันตกสมัยนี้ หรือผู้คนที่อาศัยอยู่ในเขตหนาวเขตอบอุ่นที่มีต้นไม้พันธุ์เดียวกัน อาจอาศัยตำรา “ต้นไม้ประจำดวงกำเนิด” ของชาวเคลต์ เพื่อหาต้นไม้ประจำดวงของตนเอง และเมื่อรู้ว่าต้นไม้ประจำดวงคือต้นอะไร ก็อาจไปทำความรู้จักกับต้นไม้นั้นได้บ่อยๆ เท่าที่ต้องการ หรืออาจไปหามาปลูกมาเลี้ยงไว้ที่บ้านก็คงจะดียิ่ง

ในความเป็นจริง ดวงกำเนิดของแต่ละคนเจาะจงการ “เลือก” ในชีวิตผู้นั้นโดยที่ผู้นั้นอาจไม่รู้ตัวเลย ในโลกทัศน์ของชาวเคลต์ วันแต่ละวัน แต่ละเวลาในปีหนึ่งๆ โฉมหน้าของดวงจันทร์แต่ละลักษณะ ตรงกับต้นไม้หนึ่ง หรือพืชอีกนัยหนึ่งได้ว่า วันเวลานั้นปรากฏบนพื้นโลกใน

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

รูปของต้นไม้ ระบบนี้ทำให้สามารถโยงต้นไม้หนึ่งกับแต่ละโอกาส แต่ละเทศกาล และต้นไม้ก็เป็นพยานรู้เห็นของเหตุการณ์มาแต่ไหนแต่ไรแล้ว

วัฏจักรต้นไม้ตามคติของเหล่านักบวชดรูอิดนั้นจัดแสดงเป็นรายชื่อต้นไม้ต่อด้วยระยะเวลาที่ต้นไม้ที่มีพฤติกรรมสูงสุด พฤติกรรมในนี้หมายถึงปฏิกิริยาของต้นไม้ การแสดงออกของกิ่งก้านสาขาและของใบ (หากนึกเทียบกับสัตว์ ฤดูผสมพันธุ์คงจะเป็นฤดูที่สัตว์มีพฤติกรรมสูงสุด) ผู้ที่เกิดในช่วงเวลาที่ต้นไม้หนึ่งมีพฤติกรรมธรรมชาติสูงสุด ผู้นั้นมีต้นไม้เป็น "ต้นไม้อุปถัมภ์" การแบ่งระยะเวลาตามคตินี้ ไม่ตรงกับโหราศาสตร์ที่แบ่งเป็นสิบสองจักรราศี เพราะมิได้ยึดดวงดาวเป็นหลัก ระยะเวลาในหนึ่งปีถูกแบ่งละเอียดย่อยลงไปถึง 35 ระยะ มีต้นไม้ประจำดวงกำเนิด 12 ชนิด เพราะฉะนั้นต้นไม้ 1 ใน 12 ชนิดนี้จึงมีอิทธิพลต่อดวงกำเนิดของคนสามคน นักบวชดรูอิดสามารถอ่านอุปนิสัยใจคอของผู้เกิดตามระยะเวลาเหล่านี้ได้โดยผ่านทางความรู้สึกซึ่งที่พวกเขาเกี่ยวข้องกับต้นไม้ในแต่ละระยะ เหมือนที่หมอดูทั้งหลายสามารถบอกได้ ไม่ว่าจะยึดดวงดาวเป็นหลัก หรือเส้นลายมือ ลายเท้าเป็นหลัก

เราสรุปเป็นตารางตามวันเวลาก่อนหลังในปฏิทินได้ดังนี้

ผู้เกิดระหว่างวันที่	ต้นไม้อุปถัมภ์
2 มกราคม - 11 มกราคม	Fir tree
12 มกราคม - 24 มกราคม	Linden tree
25 มกราคม - 3 กุมภาพันธ์	Birch
4 กุมภาพันธ์ - 8 กุมภาพันธ์	Poplar
9 กุมภาพันธ์ - 18 กุมภาพันธ์	Olive tree
19 กุมภาพันธ์ - 29 กุมภาพันธ์	Pine tree

วารสารยุโรปศึกษา

1 มีนาคม - 10 มีนาคม	Chestnut tree
11 มีนาคม - 20 มีนาคม	Beech
21 มีนาคม - 31 มีนาคม	Oak tree
1 เมษายน - 10 เมษายน	Hazel tree
11 เมษายน - 20 เมษายน	Maple
21 เมษายน - 31 เมษายน	Apple tree
1 พฤษภาคม - 14 พฤษภาคม	Fir tree
15 พฤษภาคม - 24 พฤษภาคม	Linden tree
25 พฤษภาคม - 3 มิถุนายน	Birch
4 มิถุนายน - 13 มิถุนายน	Poplar
14 มิถุนายน - 24 มิถุนายน	Olive tree
25 มิถุนายน - 4 กรกฎาคม	Pine tree
5 กรกฎาคม - 14 กรกฎาคม	Chestnut tree
15 กรกฎาคม - 25 กรกฎาคม	Beech
26 กรกฎาคม - 4 สิงหาคม	Oak tree
5 สิงหาคม - 13 สิงหาคม	Hazel tree
14 สิงหาคม - 23 สิงหาคม	Maple
24 สิงหาคม - 2 กันยายน	Apple tree
3 กันยายน - 12 กันยายน	Fir tree
13 กันยายน - 23 กันยายน	Linden tree
24 กันยายน - 3 ตุลาคม	Birch
4 ตุลาคม - 13 ตุลาคม	Poplar
14 ตุลาคม - 23 ตุลาคม	Olive tree
24 ตุลาคม - 11 พฤศจิกายน	Pine tree
12 พฤศจิกายน - 21 พฤศจิกายน	Chestnut tree
22 พฤศจิกายน - 1 ธันวาคม	Beech
2 ธันวาคม - 11 ธันวาคม	Oak tree

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

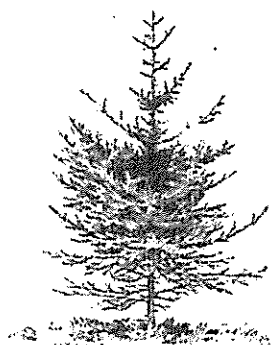
12 ธันวาคม - 22 ธันวาคม	Hazel tree
23 ธันวาคม - 1 มกราคม	Maple

ต้นไม้ 12 ชนิดนี้ มีต้นไม้ 6 ชนิดที่อยู่ในรายชื่อต้นไม้ประจำวัน ประจำเดือนที่กล่าวมาแล้วข้างต้น มีอีก 6 ต้นที่เพิ่มเข้ามาคือ ต้น Fir tree (สกุล Abies) Linden tree (สกุล Tilia) Olive tree (สกุล Eleagnus) Pine tree (สกุล Pinus) Beech (สกุล Fagus) และต้น Maple (สกุล Acer) ต้นไม้ประจำดวงกำเนิดไม่ตรงกับต้นไม้ประจำวันเสมอไป เพราะตัวกำหนดการเลือกต้นไม้แตกต่างกัน ต้นไม้ประจำวันกำหนดตามระยะเวลาการออกดอกออกผล ส่วนต้นไม้ประจำดวงกำเนิดยึดพฤติกรรมของต้นไม้เป็นหลัก ฤดูออกดอกออกผลอาจนับเป็นพฤติกรรมสำคัญอย่างหนึ่งของต้นไม้ แต่พฤติกรรมของต้นไม้ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะการออกดอกออกผลเท่านั้น ในจำนวนต้นไม้ทั้งหมดของเหล่าดรูอิด มีต้นไม้ห้าชนิดนี้ ที่ปรากฏเสมอในทุกบริบท คือต้น Birch, Willow, Oak tree, Hazel tree และ Apple ทั้ง 5 ชนิดนี้อยู่ในหมู่ต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ ที่ประกอบกันเป็นป่าศักดิ์สิทธิ์ หรือเทวสถานของเหล่าดรูอิด

ต้นไม้ประจำดวงกำเนิด 12 ชนิดนี้มีอิทธิพลอย่างไรต่อผู้ที่เกิดภายใต้ “ไม้” ต้นไม้นั้น ความเชื่อเกี่ยวกับต้นไม้แต่ละต้นในสิบสองชนิดนี้ยังปรากฏชัด และสืบทอดต่อมาในสมัยหลังๆ หรือคล้อยจองกับความเชื่อในชนเผ่าอื่นๆ โดยเฉพาะในตำนานกรีกโรมันแต่ละเรื่องมักเกี่ยวกับต้นไม้ต้นใดต้นหนึ่งเสมอ ในที่นี้สรุปได้เพียงสั้นๆ เกี่ยวกับต้นไม้ 12 ชนิดข้างต้นที่กุมดวงตามความเชื่อของชาวเคลต์

sapin / fir tree เป็นต้นไม้ที่ไทยเรารู้จักเคยว่าเป็นต้นคริสต์มาส อยู่ในสกุล Abies สูงได้ถึงยี่สิบกว่าเมตร และมีอายุยืนได้ถึง 500 ปี เป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ ของการเกิดใหม่ ซึ่ง

เห็นได้ชัดจากการที่มันคงเขียวชะอุ่มอยู่เสมอแม้ในยามที่อากาศมีด
สลับและหนาวจัดโดยเฉพาะในภูมิภาคเหนือของโลก เพราะเช่นนี้ชาว
เคลต์ถือว่าต้นไม้นี้เป็นสัญลักษณ์ของความหวัง ของพลังแสงสว่างที่จะ
พบใหม่ใหม่อยู่เสมอเหนือความมืดมนอนธการ เป็นภาพลักษณ์ของ
ชีวิตที่สามารถคงอยู่ตลอดไป แม้ความตายมาพราก แต่ชีวิตยังคงอยู่ ผู้
ที่ไปนั่งภาวนาหรือนั่งสมาธิใกล้ต้นคริสต์มาส จะได้รับพลังเสริม
กำลังใจ พลังที่จะผลักดันให้ผู้นั้นก้าวต่อไปในวิถีชีวิตของเขาด้วย
ความหวัง

Fir Tree
(www.umext.maine.edu)

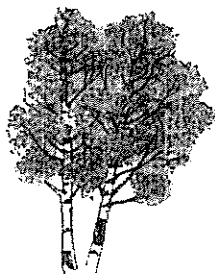
tilleul / Linden tree เป็นต้นไม้ใหญ่ที่งามมากต้นหนึ่ง ใน
สกุล Tilia สูงได้ถึง 20 เมตร สำหรับชาวเคลต์ ต้น Linden tree เป็น
สัญลักษณ์ของคุณธรรมที่เห็นแก่ความสุขของคนอื่นสำคัญกว่าของ
ตนเอง ชาวเคลต์เชื่อกันว่า ได้กึ่งก้านหรือได้ร่มเงาของต้นไม้นี้ เราอาจ
ได้รู้ความจริง เพราะนางไม้ที่อยู่ประจำต้นไม้นี้ จะเป็นผู้เป่าบอกให้รู้
เป็นกระแสดลมที่พัดผ่านกิ่งและใบ เพราะฉะนั้นการไปนั่งภาวนาใต้
ต้นไม้นี้ คนจะเข้าถึงความจริงในอัตตาแห่งตน เห็นชะตากรรมของตน

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

Linden tree
(www.theoi.com)

boulean / birch เป็นต้นไม้ในสกุล *Betulus* สูงได้เกิน 20 เมตร แตกกิ่งตอนปลายปีถึงต้นปี จึงเป็นต้นไม้ต้นแรกในวงจรของปี และเป็นสัญลักษณ์การเริ่มวัฏจักรชีวิต ลือถึงแสงสว่างที่จะเพิ่มขึ้นตามลำดับและขับไล่ความมืดมนออกไป เป็นหนึ่งในต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ 7 ต้น เป็นต้นไม้งามมากต้นหนึ่ง ดอกเป็นพู่ห้อยลงรวมดอกกระจริด ช่อกันเป็นช่อยาวประมาณ 5 ซม. ต้นไม้นี้มักบวชตรูอิด ถือว่าเป็นต้นไม้แห่งปัญญาที่ฉลาดสุขุม หรือเป็นภาพลักษณ์ของความรู้ ผู้ที่มีต้นไม้นี้อุปถัมภ์ มักเป็นผู้ที่รู้จักพูด สามารถพูดเรื่องยากๆ ด้วยคำง่ายๆ ที่ทำให้ทุกคนเข้าใจ ที่อาจช่วยคลี่คลายปัญหาข้างเคียงลงได้ ในค่านิยมปัจจุบัน การมีต้นไม้นี้ในสวนจะช่วยสร้างบรรยากาศที่สงบให้กับบ้าน สีเขียวอ่อนๆ ของต้นไม้ทำให้สบายตาและสบายใจ ใบไม้ระริกไหวเสมอในสายลม จึงเป็นการดีที่จะนั่งสมาธิ หรือแม้เพียงไปยืนพักใต้ต้นไม้นี้

Birch
(www.cofnod.org.uk)

peuplier / poplar ในสกุล *Populus* ต้นไม้สูงได้ถึงยี่สิบเมตร ใบระริกไหวเสมอ อาจพูดได้ว่าทำให้ได้ยินเสียงลมหายใจของต้นไม้ตลอดเวลา จึงเป็นภาพลักษณ์ของชีวิตที่ดำเนินต่อมิได้หยุดหย่อนโดยเฉพาะเมื่อเทียบกับต้นไม้อื่นๆ ที่ดูทึบกว่าหนากว่าจนเหมือนแน่นิ่งไร้ชีวิตชีวา สำหรับนักบวชตรูอิต ต้นไม้นี้เป็นสัญลักษณ์ของวัยชราของคนเหมือนลีโปไม้ที่ออกขาวๆ ขนบโบราณในยุโรปถือว่าต้นไม้นี้เป็นต้นไม้ของโลกภพอื่น เป็นภาพลักษณ์ของความทรงจำ วัฏจักรของวิญญาน เน้นย้ำความเศร้าสุดเพราะการตายจากไป เชื่อกันว่าต้นไม้เก็บความทรงจำของโลกที่ผ่านมาและอนาคตที่กำลังมา ไม่ว่าจะไปอยู่ที่ไหน ต้นไม้นี้เป็นผู้นำความหวังและสัญญาของการฟื้นตัวใหม่ ความหมายดังกล่าวมากระตุ้นให้ผู้ที่ไม่พึงสมมติได้ต้นไม้ค้นพบความทรงจำที่แท้จริง ที่คือการลืมสิ่งไร้สาระไม่เป็นแก่นสารทั้งหลายเสีย

Poplar
(www.allrefer.com)

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

olivier / olive tree ต้นมะกอก (ฝรั่ง) อยู่ในสกุล Eleagnus เป็นต้นไม้ที่มีอายุยืนนานหลายศตวรรษทีเดียว และสูงได้ถึงสิบเมตร สื่อการผ่านชีวิตขั้นสุดขีดนานัปการแล้ว จึงเป็นภาพลักษณ์ของพลังที่สามารถเอาชนะทุกอย่างเพื่อให้ได้สันติภาพ ความสงบสุขมาครอบครอง ผู้ใดมีต้นมะกอกเป็นต้นไม้อุปถัมภ์ย่อมได้พลังเพิ่มพูนจากต้นไม้เข้าไปช่วยเสริมความกล้าหาญและความแน่วแน่ของจิตใจ

Olive Tree
(www.altcancer.com)

pin / pine tree เป็นต้นไม้ในสกุล Pinus ไม่ว่าจะเป็นชนิดสนป่าและสนทะเล ขึ้นทั่วไปในยุโรป เป็นต้นไม้สง่างาม ผู้นำแสงสว่างและความอบอุ่น เป็นต้นไม้ที่เหมือนคนอารมณ์ดียิ้มแย้มแจ่มใสเสมอ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นต้นไม้ที่ทนลมทนแดดทนหิมะ ชาวเคลต์ตั้งฉายาให้ว่า เป็น “ต้นไม้ไฟ” ซึ่งตรงกับความจริงอีกข้อหนึ่งว่า สมัยก่อนคนใช้ยางสนนี้ทาคบไม้จนชุ่มก่อนแล้วจึงจุดเป็นคบเพลิง การไปนั่งใต้ต้นสน โดยเฉพาะต้นสนฉัตร นั่งภาวนาหรือนั่งสมาธิโดยไม่ปล่อยตัวปล่อยใจให้เรื่อยเรื่อยไร้แก่นสาร ถือเป็นกุศกรรรมอย่างหนึ่ง

châtaignier / chestnut tree (ต้นเกาลัด) เป็นต้นไม้ในสกุล Castanea เป็นต้นไม้ที่นักบวชจากเอเชียตะวันตกกลาง (โดยเฉพาะจากประเทศลิเบีย) นำเข้าฝรั่งเศสและกระจายไปทั่วยุโรป ต้นไม้นี้ได้ช่วยชีวิตชาวบ้านชาวเมืองไว้มากในยุคที่เกิดทุรกันดานเมื่อข้าวยาก หมากรแพง ผลเกาลัดเป็นอาหารของทั้งคนและสัตว์ ใบเกาลัดมีหยักแหลมหลายหยัก ทำให้ชาวเคลต์เปรียบต้นไม้นี้เป็นนักรบผู้ซื่อสัตย์ ผู้ไม่ตาย ต้นเกาลัดในที่สุดสื่อนัยความถาวรของบัญญัติแห่งสวรรค์ ความยุติธรรมของเทพเจ้าและของคน และยังเป็นสัญลักษณ์ของความจริง ความเข้มแข็งและความเอื้อเฟื้อ ผู้ที่มีต้นเกาลัดอุปถัมภ์ตามดวงกำเนิด เมื่อไปนั่งสมาธิใต้ต้นไม้ จะพบความสมดุลระหว่างความคิด และการกระทำ ที่ช่วยให้เขาพบดุลยภาพในชีวิตสังคม เพราะธรรมชาติของคนที่เกิดตามดวงนี้ ใฝ่หาความสมบูรณ์แบบสูงสุดที่ไร้ที่ติใดๆ ทั้งสิ้น และผลึกความตั้งใจของตนเองไกลเกินหน้าคนอื่น ๆ ในบริบทนี้ อาจทำให้คนในดวงนี้เป็นนักวิจารณ์ที่ไม่ไว้หน้าใครที่น้อยคนนักจะรับได้ คนจะพอใจในความจริงใจ ในความยุติธรรมของคนนี้มากกว่าคุณสมบัติอื่น และทุกคนก็เชื่อในคำพูดของคนดวงนี้ เพราะเป็นคนพูดจริงทำจริง

Chestnut
(www.inkart.com)

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

hêtre / beech เป็นต้นไม้ในสกุล Fagus ต้นบีชสามารถสูงได้ถึง 50 เมตร และอาจมีชีวิตนานไปถึง 200 ปี สำหรับลัทธิดรูอิดในไอร์แลนด์ ต้นบีชเป็นสัญลักษณ์ของความรู้ที่จารึกถ่ายทอดลงของเครื่องหมายต่างๆ คำ book ในภาษาอังกฤษที่แปลว่า “หนังสือ” นั้นมาจากคำในภาษาเก่าที่หมายถึง “ตัวอักษร” ที่โยงไปเป็นชื่อ Beech และคนก็ใช้ไม้จากต้นบีชทำแผ่นกระดานสำหรับเขียน ในที่สุดชื่อต้นไม้นี้เป็นคำที่มีความหมายเหมือนคำ “วรรณคดี” การไปอยู่ใต้กิ่งก้านของต้นบีชจึงทำให้ผ่อนคลายเพียงพอสำหรับการเผชิญชีวิตที่แสนจะปั่นป่วน ต้นไม้ยังให้พลังที่ช่วยให้ยืนหยัดสู้กับรับมือกับสรรพสิ่งที่ชีวิตในสังคมบังคับหรือเรียกร้องจากเรา ต้นไม้จะช่วยเพิ่มความสุขุมหนุนความอดทน ที่เป็นคุณธรรมจำเป็นในการดำเนินชีวิตอย่างราบรื่น

Beech
(www.2020site.org)

chêne / oak tree (ต้นโอ๊ก) อยู่ในสกุล Quercus ขึ้นนามทั่วไปในยุโรป เป็นสัญลักษณ์ของพลังอำนาจ เพราะเป็นต้นไม้ใหญ่ สูงตระหง่าน มีหลายชนิดในสกุลเดียวกันนี้ที่ดูแตกต่างกันมาก ในตำราดรูอิด ต้นโอ๊กเป็นหนึ่งในต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ 7 ชนิด ชื่อในภาษาดรูอิดว่า “Duir” และให้อักษร D แก่ระบบตัวอักษรดรูอิด คำ “Duir” เป็นราก

ศัพท์ที่แปลว่า “ประตู” ในภาษายุโรปหลายภาษา เช่นคำอังกฤษ “door” ก็มาจากคำดรูอิด “Duir” ไม้ต้นโอ๊กใช้ทำประตูที่แข็งแรงทนทานที่สุด ระยะเวลาระหว่างวันที่ 10 มิถุนายนถึงวันที่ 7 กรกฎาคม ถือกันว่าเป็นเดือนของต้นโอ๊ก ตรงกับระยะเวลาที่ดอกโอ๊กบาน

มีจารึกบทหนึ่งกล่าวว่า ‘ต้นโอ๊กแผ่กิ่งก้านเหมือนคล้ายปม ออก แล้วกระจายไปเหนือความเชื่อดรูอิดแนวใหม่’ ในความหมายว่า คำสอนและความรู้ของลัทธิดรูอิดที่ดูเหมือนได้สูญหายไปกับชาวเคลต์ จะเป็นฐานของอารยธรรมใหม่ที่จะเกิดตามมา และเมื่อนั้นต้นโอ๊กก็จะยังคงอยู่อีกแน่นอน เพื่อสื่อสารและสานใยระหว่างคนกับธรรมชาติ เพราะต้นไม้มีชีวิตยืนนานกว่า 500 ปี

Oak
(<http://etc.usf.edu>)

ต้นโอ๊กเป็นต้นไม้งามสง่าแผ่เผย ให้กำลังและพลังจำเป็นสำหรับชีวิต เป็นต้นไม้ที่ต้องการพื้นที่ทั้งในด้านสูงและด้านลึก เพื่อขึ้นไปวิสาสะกับเทพเจ้า หรือหยั่งความลึกถึงจิตใจกลางโลก ใครก็ตาม (ไม่เฉพาะคนที่มีความเกี่ยวเนื่องกับต้นโอ๊ก) ที่ไปนั่งสมาธิใต้ต้นโอ๊ก คุณสมบัติของต้นไม้จะแผ่เข้าสู่ตัวผู้นั้น และไปเกลี่ยสิ่งที่หยาบกระด้างในนิสัยผู้นั้นให้นุ่มนวลขึ้น ในกรณีที่ผู้นั้นเกิดความท้อแท้ใจในชีวิต ต้นโอ๊กจะแผ่พลังของมันให้ เพื่อคำจูงกำลังใจและกระตุ้นให้

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

มองโลกในแง่ดีขึ้น แนะนำกันมาว่า เป็นการดีที่จะมีกิ่งต้นโอ๊กเล็กๆ กิ่งหนึ่งในบ้านที่อาศัย หรือแม้เพียงใบโอ๊ก 2-3 ใบ เพื่อว่าทุกครั้งที่สัมผัสพลังที่มีอยู่ในตัวจะฟื้นฟูมีชีวิตชีวาขึ้นใหม่อีก

สำหรับชาวกรีกและชาวเคลต์ ต้นไม้นี้เป็นสัญลักษณ์ของอำนาจที่ไม่เคยถดถอย เป็นสัญลักษณ์ของการมีชีวิตยืน นอกจากนี้ต้นโอ๊กยังเคยเป็นต้นไม้ผู้ทำนายชะตาชีวิต เพราะเทพเจ้าพุดผ่านใบและกิ่งก้านสาขาของต้นโอ๊ก นักบวชทรูธิดเก็บกิ่งศักดิ์สิทธิ์ของ mistletoe ใช้ในพิธีกรรมต่างๆ และเชื่อกันว่าใครก็ตามที่ไปตัดกิ่งหรือต้นโอ๊กที่มีพืชกาฝากนี้ขึ้น ต้องตกกระถาล่าบาก เวลาจะตัดกิ่งพืชกาฝากนี้ต้องรองรับด้วยผ้าขาว มิให้กิ่งตกลงถูกพื้นดิน และกิ่งกาฝากนี้จะเป็นวัตถุมงคลอย่างยิ่งหากตัดด้วยมีดทองคำเป็นต้น

Mistletoe เป็นพืชกาฝากในสกุล *Viscum album* ที่มีลูกเม็ดกลมๆ เล็กๆ เป็นช่อสีขาวเหลือง ชาวยุโรปใช้ประดับบ้านในเทศกาลคริสต์มาส เป็นหนึ่งในพืชลึกลับและมีมนตร์ขลังของโลกชนิดหนึ่ง รู้จักกันตั้งแต่ในยุคลัทธิทรูธิด และโดยเฉพาะหากมันไปขึ้นบนต้นโอ๊ก เพราะเท่ากับมันรวมคุณสมบัติอันแข็งแกร่งของต้นโอ๊กเข้าไปในตัวมันด้วย กาฝากนี้มีได้เป็นต้นไม้และก็ได้เป็นไม้พุ่ม ความลึกลับของพืชนี้อยู่ที่ลักษณะห้อยตัวระหว่างพื้นดินกับท้องฟ้า และในยามที่ทุกสิ่งในธรรมชาติเงียบเหงา จำศีลหรือตายลงในฤดูหนาว ใบสีเขียวเทาๆ ของกาฝากนี้กับผลเล็กสีขาวๆ เหลืองๆ ดังไข่มุกกลับเป็นประกายอบอุ่นเหมือนกับว่ามันได้กักรวมพลังชีวิตทุกอย่างไว้ภายใน กาฝากนี้ที่ขึ้นบนต้นโอ๊กในป่าศักดิ์สิทธิ์ของลัทธิทรูธิดยิ่งน่าประทับใจมากขึ้น ถือว่าเป็น “กิ่งทอง” เป็นสัญลักษณ์ของการมาปรากฏตัวของเทพเจ้า ของสันติภาพและความเอื้อเฟื้อจากสวรรค์ สารชั้นๆ ภายในผลเม็ดกลมๆ ขาวๆ เหลืองๆ เหมือนไข่มุกนั้น คือน้ำอสุจิของเทพผู้สถิตอยู่ที่ต้นโอ๊กนั้น เนื่องจากมีลักษณะบางประการที่ดูเหมือนอวัยวะเพศชาย ใน

ตะวันตกคู่รักยังคงนิยมไปจูมพิตกันใต้ต้นกาฝากนี้ (บนกิ่งต้นโอ๊ก) และต้องนำกิ่งพืชกาฝากนั้นไปเผาในวันที่ 12 หลังจากวันคริสต์มาส มิฉะนั้นคู่รักจะไม่ได้แต่งงานกัน เป็นต้น

Noisetier / hazel tree เป็นต้นไม้ในสกุล *Corylus avellana* เป็นต้นถั่วชนิดหนึ่ง ใครที่มีต้นนี้ทว่าเป็นต้นไม้อุปถัมภ์ดวงกำเนิด คนนั้นมีชีวิตที่อุดมสมบูรณ์ เหมือนต้นนี้ที่ออกดอกออกผลเสมอตามฤดูกาล คนนั้นเป็นคนไม่ชอบอะไรจำเจ และจะทำทุกอย่างเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (โดยไม่ต้องมีไม้เท้าวิเศษ) ลัทธิดรูอิดเชื่อว่าคนในดวงกำเนิดนี้เป็นคนที่คุณสมบัติที่สามารถสะกดคนอื่น เพราะมีจิตหัวหาญของวีรชน มีพลังและความคล่องตัวเหมือนมีปีกติดที่ปลายเท้า แต่ธรรมชาติแบบนี้อาจทำให้เขาดกที่นั่งลำบากได้ เพราะผิดจากสามัญชนทั่วไป เป็นหนึ่งในต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ในป่าเทวสถานของลัทธิดรูอิด เคียงข้างต้นแอปเปิล ชาวยุโรปนิยมเด็ดกิ่งพืชกาฝาก mistletoe ที่ขึ้นบนต้นนี้ด้วย และเชื่อว่าหากมีกิ่งนั้นใกล้ตัว จะพ้นชะตากรรมร้ายๆ ใครไปหลับใต้ต้นนี้ อาจมองเห็นอนาคตของตน (ในฝัน) รู้เห็นเหตุการณ์ล่วงหน้า เป็นต้น ความเชื่อนี้ ช่วยให้เข้าใจว่าทำไมคนสมัยก่อนใช้กิ่งต้นนี้ทเป็นไม้เท้า และไปบนดินเพื่อหาแหล่งน้ำใต้ดิน เป็นไม้ที่ใช้ทำคทาหรือกระบองคู่มือของนักบวชดรูอิดและของกวีชาวเคลต์ ต้นนี้จึงเป็นสัญลักษณ์ของปัญญา การใช้เป็นไม้เท้าหาแหล่งน้ำใต้ดิน โยงนัยไปถึงความรู้อันล้ำลึกที่สามัญชนมองไม่เห็นหรือไม่เข้าใจ ต้นนี้จึงเหมือนปราชญ์ผู้รู้แจ้งในหมู่ปราชญ์จอมปลอม

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

Hazel Nut
(www.2020site.org)

érable / maple (ต้นเมเปิล) เป็นต้นไม้ในสกุล Acer สำหรับชาวเคลต์ สีขาวๆของต้นเมเปิลเป็นเพียงสิ่งผ่านชั่วคราวเหมือนหิมะที่ตกในเดือนเมษายนและละลายทันที เชื่อกันว่า การไปอยู่ใกล้ต้นเมเปิลจะช่วยเพิ่มกำลังใจแก่ผู้ห่อแ่จากการถูกบีบคั้นแบบต่างๆ ในชีวิต ต้นเมเปิลเป็นสัญลักษณ์ของความอดทนและทนทานอุปสรรค ผู้ที่มีดวงกำเนิดเกี่ยวกับต้นไม้จึงมีพลังใจเข้มแข็งที่สามารถตัดตนออกจากทุกสิ่งได้เมื่อจำเป็น เป็นผู้ที่รู้คุณค่าของตนเองที่ไม่ใช่การเข้าข้างหรือหลงตัวเอง เป็นคนที่ชอบความเป็นอิสระและสามารถแยกตนไปอยู่ตามลำพังห่างจากโลกที่อึกทึกครบวุ่น มีดาวดวงหนึ่งที่คอยดูแลเอาใจใส่คนในดวงกำเนิดนี้ เพราะต้นเมเปิลเป็นเหมือนผู้ถือสารของเทพเจ้าผู้มาบอกอะไรบางอย่างแก่คนด้วยการเป่าเป็นลมพัดต้องใบที่อยู่ใกล้ยอดต้นไม้

pommier / apple tree (ต้นแอปเปิล) อยู่ในสกุล Malus เป็นต้นไม้สามัญในยุโรป มีหลายพันธุ์หลายชนิด เป็นหนึ่งในต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์เจ็ดต้นที่ประกอบเป็นป่าเทพสถานของลัทธิดรูอิด ต้นแอปเปิลอยู่ในช่วงเดือนเดียวกับต้นหน่ ทั้งสองต้นมีดอกพร้อมกัน ผลไม้จาก

ทั้งสองต้นมีสรรพคุณเสริมและหนุนซึ่งกันและกัน ต้นหน้เป็นต้นไม้ของกวีผู้ได้แรงดลใจจากเทพเจ้าที่ต้นนั้น ส่วนแอปเปิลเลี้ยงดูให้กวีอิ่มท้อง ถือว่าต้นแอปเปิลเป็นต้นไม้ที่มีเมตตาและเอื้อเฟื้อต่อคน เป็นภาพลักษณ์ของปัญญาความรู้ ความอุดมสมบูรณ์ ความงาม และเป็นสัญลักษณ์ของความรัก เป็นที่รู้กันดีว่าไม้จากต้นแอปเปิล แข็งแรงทนทาน และเนื้อละเอียดสวยงาม

ยังมีต้นไม้อีกจำนวนมากที่มีนัยความหมายพิเศษสำหรับชนชาติต่างๆ และมีตำนานเกี่ยวกับต้นไม้แต่ละต้น ที่เรามิอาจนำมารวมไว้ในบทนี้และผู้อ่านสามารถไปค้นศึกษาเพิ่มเติมได้ อย่างน้อยจากรายชื่อหนังสืออ้างอิงที่ให้ไว้ในบรรณานุกรม เรารู้กันแล้วว่าภูมิปัญญาชาวบ้านที่รู้จักคุ้นเคยกับพืชพรรณในระบบนิเวศรอบข้าง ทำให้พวกเขาสามารถทำนายลมฟ้าอากาศได้จากการสังเกตพืชพรรณ ผลไม้หรือผักเป็นต้น เช่น ถ้าปีไหนเปลือกหัวหอมใหญ่บาง ปีนั้นจะไม่หนาวมาก แต่ถ้าเปลือกหนา ปีนั้นอากาศจะหนาวมากเป็นต้น ชาวนาชาวไร่รู้ดีว่าผู้ใดว่าเมื่อไรจะหว่านเมล็ดปลูกพืชผักชนิดใด เป็นต้น เกร็ดเล็กเกร็ดน้อยเหล่านี้รวมกันเป็นหนังสือที่ให้ความรู้มาก เป็นความรู้ที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ จากการเรียนรู้และเข้าถึงธรรมชาติอย่างแท้จริง และรับทอดมาด้วยการเข้าร่วม ลงมือทำและเรียนจากธรรมชาติ เป็นความรู้ที่คนในสมัยปัจจุบันต้องย้อนไปคิดคำนึงถึง

ต้นไม้มีความรู้สึก

ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นคนโกล้านหรือคนโกลดต้นไม้ ต่างตระหนักแก่ใจว่าต้นไม้เป็นมากกว่าพืชพรรณที่นิ่งอยู่กับที่ไม่มีวิญญาณ ต้นไม้เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก และมีวิธีแสดงความรู้สึกด้วยวิธีของมันเอง เราได้ยินได้ฟังกันหนาหูมากขึ้นทุกทีว่า ต้นไม้มีปฏิกิริยาต่อสิ่งที่ไป

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

กระตึ้นมันทุกชนิด สิ่งที่ข่มขู่มันหรือสิ่งที่ทำให้มันพอใจ เหมือนกับคนที่มีความรู้สึกเศร้า หงอยเหงา อ้างว้าง เบื่อหน่าย หรือมีความพอใจที่มีผู้ดูแลเอาใจใส่อยู่อบข้าง อาจถึงเวลาแล้วที่เราต้องยอมรับว่า ต้นไม้มี “มโนสำนึก” มีความหวัง กลัวเจ็บและกลัวตาย

นักวิจัยเกี่ยวกับต้นไม้ ได้อาศัยเทคนิคทันสมัยแบบต่างๆ เพื่อทดลองหาปฏิกิริยาของต้นไม้และเรียนรู้โครงสร้างภายในของต้นไม้ มีการพิสูจน์ให้เห็นว่า ต้นไม้มีปฏิกิริยาต่อความเจ็บ ต่อการถูกทำร้าย และยังจดจำไว้อีกด้วย ถึงขนาดเกิดปฏิกิริยาขับพล้นเมื่อผู้ที่เคยทำร้ายมันหวนกลับไปหามันอีกหรือไปปรากฏตัวในรัศมีที่ต้นไม้รับรู้ได้ ในกรณีนี้ เราไม่พูดว่าต้นไม้มีโลกทัศน์ หรือมีความเข้าใจเหมือนคน แต่พูดไปในแง่ว่ามันรู้สึกได้และจดจำความรู้สึกนั้นในรูปของพลังงานความร้อนเป็นต้น

ในทศวรรษที่ 1950 นักวิศวกรชาวรัสเซียและภรรยาชื่อ เซเมียน คีร์เลียนและวาเลนตินา (Semyon Kirlian and Valentina) ได้ค้นพบเทคนิคที่เรียกต่อมาว่า “Kirlian photography” เทคนิคนี้อาศัยกระแสไฟฟ้าแรงสูง (ระหว่าง 30,000-50,000 โวลต์) เข้ากระตุ้นแผ่นฟิล์มถ่ายภาพ สร้างแผ่นฟิล์มนั้นให้เป็นสนามไฟฟ้าแรงสูง เมื่อนำแผ่นฟิล์มสนามไฟฟ้าเข้าใกล้วัตถุหนึ่งที่ต้องการบันทึกภาพ ปฏิกิริยาระหว่างวัตถุนั้นกับคลื่นไฟฟ้าบนสนามฟิล์มนั้น ถูกบันทึกออกมาเป็นภาพได้ ให้ภาพลักษณะของปฏิกิริยาตอบโต้ระหว่างคลื่นไฟฟ้าจากวัตถุและจากแผ่นฟิล์ม วัตถุที่เป็นตัวนำไฟฟ้าที่ดี ให้ภาพของพื้นผิวหน้าของวัตถุนั้น ส่วนวัตถุที่มีใช้ตัวนำไฟฟ้าจะเห็นภาพภายในโครงสร้างของวัตถุนั้น วัตถุที่ไม่มีชีวิตให้ภาพคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง ในขณะที่วัตถุที่มีชีวิตให้ภาพที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในกรณีหลังนี้ ภาพที่เห็นเป็นสนามพลังงานที่มีในสรรพชีวิต บางคนมองว่า รูปลักษณะ สีและความเข้มมากน้อยของสนามพลังงานนั้น เป็นภาพสะท้อนของพลังงานทาง

กายและทางจิตของสิ่งมีชีวิตนั้น ข้อมูลที่ได้จากภาพในเทคนิคนี้ อาจช่วยให้แพทย์ผู้บำบัดสามารถแกะรอยความผิดปกติภายในร่างกายได้ดีขึ้น ช่วยการวิเคราะห์ด้วยการเปรียบเทียบสภาพเนื้อเยื่อปกติและเนื้อเยื่อที่ติดเชื้ เช่นกรณีเนื้อเยื่อมะเร็งเป็นต้น ในอนาคต ระบบคอมพิวเตอร์ จะสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากรูปแบบต่างๆ ของปฏิกิริยาไฟฟ้าในสนามพลังงาน ให้ข้อมูลพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับการวินิจฉัยโรคเกี่ยวกับเนื้อเยื่อแนวใหม่

เมื่อนำเทคนิคนี้ถ่ายภาพต้นไม้ ผลที่ได้ยืนยันอย่างชัดเจนว่า ต้นไม้หรือแม้ใบไม้ เปลี่ยนพฤติกรรมไปตามสภาพความรู้สึกหงอยเหงา กังวล อมเศร้า หรือกำลังมีความสุข การทดสอบครั้งแล้วครั้งเล่า เพื่อถ่ายภาพปฏิกิริยาของสนามพลังงานของต้นไม้เมื่อมีสิ่งกระตุ้นแบบต่างๆ เช่น เมื่อวางอะโรสีสตๆ หรือสีทึบๆ ไว้ใกล้มัน หรือเมื่อปล่อยเสียงเข้าไปในปริมาตรที่ต้นไม้อยู่ เสียงทุกแบบ ทั้งเสียงดนตรี เสียงร้องที่แสดงความลึกลับใจ หรือเสียงร้องให้ครวญคราง สรุปผลการทดลองได้ว่า ต้นไม้หรือพืชพรรณ “มีความรู้สึกอะไรสักอย่าง” เพราะภาพสนามพลังงานของต้นไม้ในสภาพแวดล้อมต่างๆ กันไม่เหมือนกันเลย หรือต้นไม้มีปฏิกิริยาต่อสิ่งกระตุ้นสิ่งเร้าไม่เหมือนกันเลย ในอนาคตอันใกล้นี้ อาจเป็นไปได้ที่จะผลักการทดลองให้ไกลออกไปอีกเพื่ออธิบายว่า ทำไมพืชพรรณทุกชนิดไม่มีปฏิกิริยาแบบเดียวกันต่อสิ่งกระตุ้นที่เหมือนกันทุกประการ เช่นมีการทดลองให้ต้น Willow และต้น Poplar ฟังดนตรีของโมซาร์ท (Mozart) ทั้ง 2 ต้น แสดงปฏิกิริยาไม่เหมือนกัน ในทำนองเดียวกับที่หากขับเพลงโศกโกลั ต้น Ash กับต้นมะกอกฝรั่ง ปฏิกิริยาที่เห็นจากทั้งสองต้นก็ต่างกันมาก หรือยิ่งคนหนึ่งสื่อสารพูดคุยกับต้นไม้มาก ต้นไม้ยังมีปฏิกิริยา ทำความคุ้นเคยกับเสียงคนพูด กับคำพูดและเสียงสูงต่ำของคนพูด ความคุ้นเคยที่ต้นไม้สัมผัสเกี่ยวกับคนนั้น มีส่วนอธิบายว่า ทำไมต้นไม้

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

ไม่ออกดอกเลยเมื่อคนที่เคยพูดคุยกับมันหายหรือจากไป และทำไมต้นไม้หยุดให้ผลไม้เป็นเวลานานหลายฤดู เมื่อเกิดการเปลี่ยนคนสวนที่เคยทำงานอยู่ในบริเวณนั้น นอกจากนี้ วิวัฒนาการการถ่ายภาพในปัจจุบันทั้งด้วยระบบความเร็วสูงและระบบลดความเร็ว ก็เผยให้เห็นอย่างชัดเจนถึงปฏิกิริยาของต้นไม้พืชพรรณที่มีต่อสิ่งกระตุ้นรอบข้าง ที่เป็นความมหัศจรรย์ยิ่งนักสำหรับสายตาคอนที่มีศักยภาพค่อนข้างจำกัด เมื่อเทียบกับกล้องถ่ายภาพสมัยปัจจุบันหลายประเภท ทั้งหมดนี้เอื้ออำนวยต่อความเข้าใจโลกของพืชพรรณอย่างไม่มีอะไรเสมอเหมือน

ผลจากการทดลองดังกล่าว อาจกระตุ้นให้เราเข้าไปใกล้ชิดต้นไม้มากขึ้น เราอาจสื่อสารกับต้นไม้ได้ด้วยวิธีต่างๆ หลายวิธีทีเดียว มีทั้งวิธีง่ายๆ และวิธีซับซ้อน แต่วิธีง่ายๆ มักเป็นวิธีที่ดีที่สุดเสมอ อาจจะเป็นการพูดด้วย การรูปไข่ การมอง การถามอย่างตรงๆ การขออะไรจากต้นไม้ วิธีการเหล่านี้ชาวตะวันตกนึกไม่ถึงและไม่ยอมเชื่อก็มีมากน้อยคนที่จะยอมลดตัวไปถามต้นไม้ว่ามันสบายดีหรือไม่มันตั้งใจจะออกดอกออกผลไหม เพราะเขาสามารถออกไปซื้อปุ๋ยมาโรยใต้ต้นไม้มันก็จะได้ออกได้ผลสมใจ ง่ายกว่ามากและไม่ถูกมองว่าเสียสติ แต่เป็นสิ่งที่คนลองทำดูได้ ถ้าไม่ลอง ย่อมไม่รู้ หรือไม่ได้อะไร บางทีอาจให้ผลดีเกินคาดก็ได้ ผู้ที่เคยทดลองยืนยันว่านั่นเป็นสิ่งที่ตรวจสอบได้จริงๆ เช่นไปขุดต้นไม้ที่หยุดให้ดอก ยังผลให้ให้ต้นไม้มันออกดอกในฤดูถัดมาไปปลูกหรือไปขอบใจต้นไม้เมื่อมันให้ผลงาม จะเห็นว่าต้นไม้มันยิ่งให้ผลงามมากขึ้นอีกในปีถัดมา (เมื่อไม่มีปัจจัยเรื่องสภาพอากาศที่แปรปรวนรุนแรง พายุพัดฤดู ที่กระหน่ำต้นไม้มัน สภาพอากาศเป็นเรื่องสุดวิสัยของทั้งคนและต้นไม้)

คิดในทางกลับกัน ต้นไม้พืชพรรณอาจพยายามส่งสารให้คนเข้าใจความรู้สึกของมันว่าทุกข์ สุข เบิกบานหรือกลัว ฯลฯ เช่นแม้เมื่อมีหิมะตกปกคลุมเต็มกิ่งในฤดูหนาว หรือความร้อนแผดเผาที่ทำให้ใบไม้

แห่งกรอบ หากยังมีคนปลูกคนดูแลอยู่ใกล้ๆ ก็จะช่วยต้นไม้จากความกลัวความเศร้า ต้นไม้แสดงการรับรู้ด้วยวิธีของมันที่เราต้องเรียนจากการสังเกตความเปลี่ยนแปลงที่มีกับต้นไม้ ตำนานต่างๆ ยังเล่าสืบมาว่าต้นไม้รู้สึกร่วมในความทุกข์ ความกังวลของเรา และพยายามช่วยเราด้วยวิธีของมันเอง เราควรจะมีความรู้สึกทำนองเดียวกันต่อต้นไม้ด้วย

การปลูกต้นไม้บางชนิดไว้ด้วยกันเป็นหมู่ละเมาะพิเศษกลายเป็นป้าศักดิ์สิทธิ์ของนักบวชคติโบราณต่างๆ เป็นพยานยืนยันว่าเหล่านักบวชสมัยนั้นมีความรู้ ว่าต้นไม้สื่อสารระหว่างกันเองด้วยตั้งแต่นั้นมา นักวิจัยสมัยหลังๆ พิสูจน์กันแล้วว่าจริงอย่างที่คนโบราณเชื่อและรู้ เราารู้แล้วว่า พฤติกรรมทั่วไปของกลุ่มต้นไม้เปลี่ยนไป เมื่อมีผู้เดินผ่านเข้าไปในป่านั้น เพื่อไปเดินเล่นพักผ่อน หรือเพื่อไปตัดไม้ ตำนานเก่าๆ มักโยงพฤติกรรมของต้นไม้ไปถึงนางฟ้าและนางไม้เหมือนสมาชิกในสมาคมกลุ่มหนึ่ง ต้นไม้บางต้นชอบพอ ถูกอกถูกใจกับต้นไม้อื่นบางต้น ในขณะที่มีต้นไม้หลายต้นหลายประเภทที่ทนอยู่ด้วยกันไม่ได้ จนอาจถึงกับทำลายโค่นล้มกันเลยทีเดียวถ้าถูกบังคับให้อยู่ด้วยกัน เพราะฉะนั้น นักบวชโบราณรู้ดีว่าต้องปลูกต้นไม้ชนิดใด จัดกลุ่มอย่างไรในป่าศักดิ์สิทธิ์ ความรู้นี้สำคัญมากเพราะสื่อถึงมิตรภาพในหมู่ต้นไม้ต่างชนิด และมิตรภาพระหว่างต้นไม้กับคน รวมกันแล้วสร้างเป็นศูนย์รวมพลังงานที่สมดุลและสมบูรณ์ ในดุลยภาพดังกล่าว ป้าศักดิ์สิทธิ์ จึงเฝ้าอำนวยการต่อจินตนาการ ต่อการ “เห็น” นิमितอัศจรรย์ต่างๆ ที่ชาวโบราณขนานนามเรียกว่าเทพเจ้า และที่คนสมัยปัจจุบันคิดว่า เป็นจินตนาการบริสุทธิ์ของคนนั่นเอง

แน่นอนที่ปฏิกิริยาของต้นไม้พืชพรรณนั้น มีจำกัดแต่ก็อาจแสดงออกได้หลายวิธี เช่น การกระจายอนุกลินที่ดึงดูด ชับไล่ หรือทำให้พวกแมลงตึนตระหนก หรือการส่งสาร tannin ออกเป็นจำนวนมาก

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

ในใบไม้เพื่อขับไล่เหล่ากาฝากที่เข้าไปบุกรุกบริเวณต้นไม้ หรือด้วยการหุดตัวของใบไม้ หรือการเปลี่ยนแปลงของสีบางจุดบางหย่อมบนต้นไม้ เพื่อให้สิ่งที่ไม่พึงปรารถนาผลออกไป ปฏิกริยาเหล่านี้แตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิดพืชพรรณและผู้ที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวด้วย (แมลงหรือคนเป็นต้น) ต้นไม้บางชนิดไม่ลังเลที่จะใช้ตัวต่อมาเป็นกองทหารหนุน ด้วยการส่งอนุมูลสารบางชนิดออกจากต้นไม้ไปในอากาศโดยรอบ อนุมูลเหล่านี้ไปกระตุ้นตัวต่อที่อยู่บนต้นไม้ให้ลุกฮือ และเข้าโจมตีทุกคนที่เข้าใกล้ต้นไม้ โดยที่เหล่าตัวต่อเองปลอดภัย และต้นไม้ก็ไม่ถูกต่อแยอีก

เมื่อเราไม่อาจออกเดินทางไปในป่า หรือโยกย้ายไปอยู่ในบริเวณที่มีป่าไม้ มีต้นไม้สูง ที่เป็นประโยชน์ต่อคนโดยตรง เรายังอาจเป็นพยานชีวิตพืชพรรณ อาจชื่นชมดูความเจริญเติบโตของมันจากต้นไม้ที่เราเข้ามาปลูกในบ้าน เป็นต้นอะไรก็ได้ เป็นบอนไซก็ดี การเลี้ยงดูบอนไซ แม้ว่าต้นไม้ต้องทนทรมานถูกจัดให้อยู่ในที่เล็กคับแคบ ถูกตัดถูกเล็มให้มันกลายเป็นต้นแคระผิดธรรมชาติที่แท้จริงของมัน แต่หากผู้เลี้ยงให้ความรักมันอย่างแท้จริง คอยดูแลมันและจัดแต่งให้มันเป็นแบบความงามแบบหนึ่ง ในที่สุดต้นบอนไซนั้นก็รับสภาพใหม่ของมันได้ และมีได้หยุดนิ่ง กลับเข้าร่วมในชีวิตของผู้ปลูกผู้เลี้ยง ทั้งยังมอบพลังส่วนเพิ่มให้แก่ผู้นั้น และทำให้สภาพแวดล้อมโดยรอบมีดุลยภาพ เพราะฉะนั้นผู้ที่เลี้ยงบอนไซและตัดเล็มมันด้วยความรัก ในที่สุดกลายเป็นผู้ฉลาดสุขุมน่านับถือ หน้าตาเบิกบานแจ่มใส เหมือนอัมเอิบอะไรสักอย่าง

ข้อพึงระวังอย่างยิ่ง คือต้องไม่ละเลยต้นไม้ใดให้อยู่โดดเดี่ยวในที่ที่ไม่มีคนอยู่ เพราะจะทำให้สุขภาพต้นไม้แยลงเรื่อยๆ หยุดให้ดอกให้ผลในที่สุด ต้นไม้เหมือนคน มันกลัวความโดดเดี่ยว เปิดหน้าต่างไว้เพียงบานเดียว ให้มีแสงแดดส่องไปถึง ให้มีเสียงนกร้องจากข้างนอกที่

เข้าไปถึงต้นไม้ได้ ก็จะทำให้ต้นไม้ที่เราเข้าไปปลูกในบ้านรู้สึกว่ายู่ใน
แวดล้อมธรรมชาติ ในแวดล้อมของ “มโนสำนึก” หินสองสามก้อนจัด
อย่างถูกต้องใต้ต้นไม้ ก็ช่วยได้มากเช่นกัน เพราะต้นไม้ชอบที่จะพบ
คลื่นสะท้อนในหินที่ต้นไม้จะรับ แลกเปลี่ยนและปรับตัวให้สมดุลกับ
คลื่นนั้น อย่างไรก็ตาม สรุปลงไว้ว่า ไม่มีอะไรดีไปกว่าคำพูดของคน ไม่มี
อะไรดีไปกว่าความรักที่คนมอบให้กับเพื่อนผู้สงบปากสงบคำ เพื่อนผู้
เก็บความทรงจำของคนทั้งตระกูลทั้งบ้าน

สำหรับผู้ที่ยังมอง พื้นที่ใต้ต้นไม้ในป่า ก็มีสวนนรมิตมนตร์
หลังของป่า ของพืชพรรณในสวนด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นเพียงหญ้า
มอส หรือดอกหญ้าอื่นๆ หรือดอกเล็กดอกน้อยที่แทรกตัวโผล่หน้า
ออกจากกอหญ้า สีของต้นไม้ใบไม้ และดอกไม้แต่ละประเภทในแต่ละ
ฤดูกาล เป็นเหมือนเชิงอรรถที่แทรกไว้เพื่อช่วยให้คนเข้าใจสารที่ป่า
สวนหรือต้นไม้ต้องการบอกแก่เราให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

อย่าลืมต้นไม้เพื่อนเรา

ในศตวรรษ ที่ 21 นี้ กลับมีผู้คนที่หันมาพิจารณา
อุดมการณ์ธรรมชาติของเหล่าดรูอิดมากขึ้น เพราะมีสมาคมเคลต์ตั้งขึ้น
มากมายในยุโรป เช่น สมาคมฝรั่งเศสเคลต์ในยุโรป (l'Association
France celtique en Europe) เป็นต้น เพราะฉะนั้นอุดมการณ์เคลต์
และดรูอิดที่เคยแพร่หลายในยุโรปตั้งแต่ตุรกีไปจนถึงไอร์แลนด์ ใน
ศตวรรษที่ 4 ก่อนคริสตกัลกรานั้น ยังมีได้หายสาบสูญไปเลยทีเดียว
สมาชิกในองค์กรหรือสมาคมเหล่านี้ มีทั้งนักปรัชญา นักเทววิทยา นัก
คณิตศาสตร์ แพทย์ ฆาตกร นักธรรมชาติวิทยา นักดาราศาสตร์ และ
นักโหราศาสตร์ เป็นต้น การมารวมของปัญญาชนเหล่านี้ยืนยันความ
ตั้งใจในการศึกษาหาความรู้จากชนเผ่าโบราณเพื่อประโยชน์สุขของชีวิต

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

ในโลกปัจจุบัน สมาชิกในสมาคมเคลต์เหล่านี้จะมาพบกันเป็นครั้งเป็นคราวตามวันสำคัญๆ ในปฏิทินดรูอิดเดิม เพื่อนั่งสมาธิภาวนาและฉลองร่วมกันตามแหล่ง "ศักดิ์สิทธิ์" ในธรรมชาติที่กระจายอยู่ในยุโรป เช่น ในเทศกาลฉลอง "น้ำ" "ไฟ" "การเก็บเกี่ยว" เป็นต้น

ความผูกพันกับต้นไม้และค่านิยมบางอย่างเกี่ยวกับต้นไม้ ดอกไม้ที่นำมาพุดถึงในบทนี้ อาจเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างตัวเราเองกับธรรมชาติรอบข้างได้ง่ายขึ้น ปราชญ์โบราณ นักเขียน กวีทุกยุคทุกสมัยต่างค้นพบว่าต้นไม้ ดอกไม้ เป็นสิ่งช่วยให้ชีวิตเรดีขึ้นอย่างไร มิใช่ในแง่ของวัตถุแต่ในด้านของจิตใจ หากเรามีพลังจิตมั่นคงที่ไม่เสื่อมถอย เราย่อมคิดย่อมทำและย่อมดำเนินชีวิตไปในทางที่จะนำความสุขใจแก่เรา นั่นเป็นรางวัลที่มีอะไรเทียมเท่า ที่ธรรมชาติพิชพรรณมอบให้แก่เราบนโลกนี้

เชิงอรรถ

(1) ในวาระหาเสียงเพื่อเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีคนใหม่ในอังกฤษปี 2007 นี้ ผู้สมัครแต่ละคนต่างเน้นนโยบายสิ่งแวดล้อม นักข่าว BBC จึงล้อว่าระหว่างคนเหล่านั้น ใครเป็นผู้ที่สนใจจะช่วยกู้สิ่งแวดล้อมจริงๆ นักข่าวใช้คำพูดว่า

"Mirror, mirror, on the wall! Who is the greenest of them all"

(BBC. News on Feb 12, 2007)

ในภาษาอังกฤษ มีสำนวนที่ใช้คำว่า "green" หลายคำทีเดียว เช่นคนที่ปลูกพืชพรรณขึ้นงามใช้ว่า "to have green fingers" คนที่อิจฉาใช้ว่า "green with envy" เป็นต้น

(2) เนื่องจากเป็นต้นไม้ที่พบในเขตภูมิอากาศหนาวในยุโรป จึงเห็นสมควรจะให้ชื่อด้านไม้เป็นภาษาอังกฤษ โดยทั่วไปแล้วในภาษาสำคัญๆ ของยุโรป คำสามัญที่ใช้เรียกชื่อด้านไม้เกือบเหมือนกับชื่อในภาษาฝรั่งเศสมากกว่าภาษาอังกฤษ เช่นต้น tilleul ในภาษาฝรั่งเศส เป็นiglio ในภาษาอิตาลี เป็น tilo ในภาษาสเปนและมาจากรากคำภาษาลาตินที่ใช้เป็นชื่อพฤกษศาสตร์ว่า Tilia ส่วนคำในภาษาอังกฤษนั้นมักไม่เห็นร่องรอยของรากศัพท์เดิมเป็น linden tree ในภาษาอังกฤษและเป็น linde ในภาษาเยอรมัน เป็นต้น

(3) รายชื่อด้านไม้เทียบภาษาเคลต์ อังกฤษ และฝรั่งเศส ในรายชื่อด้านไม้ต่อไปนี้ ชื่อแรกเป็นชื่อด้านไม้ในภาษาของดรูอิด ชื่อที่สองพิมพ์อักษรใหญ่เป็นชื่อด้านไม้เดียวกันในภาษาฝรั่งเศส ชื่อที่สามเป็นชื่อในภาษาอังกฤษ ส่วนตัวเลขคือตัวเลขประจำต้นไม้ในในความเชื่อของดรูอิด จำนวนพยัญชนะตรงกับจำนวนเดือนในแต่ละปีตามปฏิทินจันทรคติ มี 13 เดือน จากต้นไม้ 13 ต้น

Beth: B: BOULEAU, Birch, 5

Luis: L: SORBIER, Service tree, 14

Nion: N: FRÊNE, Ash, 13

Fearn: F: AULNE, Alder, 8

Saille: S: SAULE, Willow / Straif: Z: EPINE NOIRE / PRUNELLIER, Blackthorn, 16

Uath: H: AUBÉPINE, Hawthorn, ไม่มีค่าเป็นตัวเลข เพราะตรงกับเดือนของการชำระล้างให้บริสุทธิ์

Duir: D: CHÊNE, Oak Tree, 12

Tinne: T: HOUX, Holly, 11

Coll: C: NOISETTIER, Hazelnut tree / Quert: Q: POMMIER SAUVAGE, Wild Apple, 9

Muin: M: VIGNE, vine, 6

Gort: G: LIERRE, Ivy, 10

ความเชื่อในต้นไม้ของชาวเคลต์

Pethboc: P: HIEBLE (ROSEAU), Reed, 7

Ruis: R: SUREAU, Elder tree, 15

สระ ตรงกับการแบ่งเป็นฤดูกาล โดยเพิ่มระยะขึ้นปีใหม่เข้าเป็นเทศกาลพิเศษ

Ailm: A: EPICEA, Spruce: NOUVEL AN, New Year, 1

Onn: O: AJONC, Furze: PRINTEMPS, Spring, 4

Ur: U: BRUYÈRE, Heather: ETÉ, Summer, 5

Eadda: E : PEUPLIER BLANC, White Poplar: AUTOMNE, Autumn, 2

Idho: I: IF, Yew: HIVER, Winter, 3

(4) บทความที่เกี่ยวกับความชอบต้นไม้ กิ่งไม้ ใบไม้ ดอกไม้ สีสันแบบ
ไตรลักษณ์ใด ที่สื่อให้เห็นธรรมชาติของคนอย่างไรนั้น จำเป็นต้องตัดออกจาก
บทความนี้เพราะมีรายละเอียดมาก และจะนำไปรวมไว้ในหนังสือที่ข้าพเจ้าจะ
นำเสนอในโอกาสหน้า

หนังสืออ้างอิง

ARNOUX, Alexandre. Calendrier de Flore. Paris: Editions Bernard
Grasset. 1946.

BAKER, Margaret. Discovering the Folklore of Plants.
Buckinghamshire: Shire Publications Ltd. UK.2001.

BROSSE, Jacques. Mythologie des arbres. Paris: Petite Bibliothèque
Payot. 1993.

HESIODE. Les travaux et les jours. Exemplaire numéroté de 2330.
Traduit du grec par A. Bignan, illustré par Honoré Broutelle.
Paris: La Collection Antigua. Le XXVI Mars MCMXXVIII.

- HARTE, Jeremy. *The Green Man*. Norwich, UK: Jarrold Publishing, The Pitkin Guide. 2001.
- LANDRY, C.F. *La Ronde des Mois / Reigen der Monate*. มินท์แปลเคียง
ข้างกันเป็นภาษาเยอรมันโดย Johannes von Spallart. Zurich &
Stuttgart, Editions Rascher Zurich. 1963.
- MAETERLINCK, Maurice. *L'Intelligence des fleurs*. Paris: Editions
d'aujourd'hui. 1977.
- PHILPOT, J.H. *The Sacred Tree in Religion and Myth*. Mineola, New
York. Dover Publications, Inc. 2004.
- THEOBALD Erwann, *Les Énergies bénéfiques des arbres*. Editions
Trajectoire, Paris. 2001.
- WOOD, Juliette. *Le Livre de la Sagesse Celte*. Paris: Editions Gründ.
2001.
-

หลักกิโลเมตร
ทางหลวงหมายเลข 9

“...ความสำคัญของประเทศไทยในสายตา
ของประชาชนและภาคเอกชนของ สปป.ลาว
และเวียดนามจะมีมากขึ้น
ภายหลังจากการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3...”

ABSTRACT

The Study on Thai-Laos Border Trade at the Prospect Construction Point of 3rd Maekhong Bridge in the Cultural-economic Context

Chalisa Rattarasarn
Wannarat Wattananimitkul

Trade between Thailand and Laos PDR has gradually increased as a result of Laos wider open the door to the world and adopted more liberal trade policy. The factors contributed to such growth were the country's economic system and transportation linking these two countries and the countries in the Indochina region.

The research project entitled "The study on Thai-Laos border trade at the prospect construction point of 3rd Maekhong Bridge in the cultural-economic context" was, therefore, to study opinions and attitudes of the concerned parties in Nakhon-Phanom, Thailand and those in Kammuan, Laos PDR, including government officials, traders, and consumers. The study revealed that the quality and modern design as well as the reasonable price were the major factors for the consumption of Thai products. The value in consuming Thai product was spread among Cambodian, and Vietnamese. Thailand's commodities and products including consumer products, electric appliances, and clothes were widely accepted among the Indo-china countries.

Keywords: Thai-Laos Bridge, Thai-Laos Trade, Cultural-economic

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว ณ จุดที่จะมีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงครั้งที่ 3

ชลีศา วัตรสาร
วรรณรัตน์ วัฒนานิมิตกุล

1. ความสำคัญของปัญหา (Significance of the Problems)

นับตั้งแต่เมื่อ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ได้รับเอกราช ใน พ.ศ.2497 เป็นต้นมา สปป.ลาวเปิดประตูทางการค้าระหว่างไทย-ลาว มากขึ้น ภายหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ.2518 ลาวดำเนินนโยบายเสรีนิยมทางการค้า การค้าไทย-ลาว จึงเติบโตขึ้นมาได้อย่างต่อเนื่อง

ในช่วง พ.ศ.2516-2518 ลาวขายสินค้าให้ไทยร้อยละ 65 ของสินค้าออกทั้งหมด และซื้อสินค้าไปจากไทย คิดเป็นมูลค่าเล็กน้อยของการค้าต่างประเทศของไทย (สุรัชย์ คิริโกร, 2541) การค้าแบบระบบตามแนวชายแดนมีมูลค่ามากกว่าการซื้อขายอย่างเป็นทางการ แขนงขนาดใหญ่ของลาวขายสินค้ากับไทยอย่างลักลอบและอย่างถูกต้อง และเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจไทยมากกว่าจะเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจลาว เพราะมีการแลกเปลี่ยนริมฝั่งแม่น้ำโขงอย่างไม่เสมอภาค

มูลค่าการค้าไทย-ลาว จะมีอัตราการขยายตัวขึ้นสูงมากนับจาก พ.ศ.2535 เป็นต้นมา ลาวนำเข้าสินค้าจากไทยสูงถึงร้อยละ 51.9 ของมูลค่าการนำเข้าจากทั่วโลก รวมทั้งการส่งออก-นำเข้าและสินค้า

ผ่านแดน ในขณะที่เดียวกันมีสินค้าไทยที่ลาวนำเข้าไป เพื่อเศรษฐกิจของลาวเป็นส่วนถึงร้อยละ 22.1 ของการนำเข้าทั้งหมด ที่เหลือร้อยละ 77.9 ส่งต่อออกไป (Re-Export) ยิ่งประเทศที่สามในลักษณะสินค้าผ่านแดน

สัมพันธ์ภาพทางการค้าไทย-ลาว แนบแน่นอย่างมาก ใน พ.ศ. 2532-2533 เพราะลาวมุ่งจะเปิดประเทศอย่างแท้จริง (ชลีศา รัตตสาร, 2549, น.10) ส่วนไทยมุ่งส่งเสริมธุรกิจกับอินโดจีนโดยเฉพาะกับลาว นับจาก พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา ในขณะเดียวกันนั้นออสเตรเลียให้เงินกู้ให้ไทยสร้างสะพานมิตรภาพ-ลาว¹

ในปัจจุบัน การค้าไทย-ลาว มีการค้าในลักษณะผ่านพรมแดนนำสินค้าเข้าสู่ประเทศที่สามซึ่งเกิดขึ้นมาจากช่องว่างในเชิงนโยบายการค้าประกอบกับความหละหลวมจากการดำเนินนโยบายและมาตรการทางการค้าระหว่างไทย-อินโดจีน นอกจากนี้ คุณภาพและความทันสมัยของสินค้าไทย ร่วมกับระดับราคาสินค้าที่พอจะเป็นที่ยอมรับได้ก่อให้เกิดค่านิยมสินค้าไทยกระจายออกไปถึงประเทศกัมพูชาและเวียดนาม จากการศึกษากาศนามใน สปป.ลาว ก่อนหน้านี้ในช่วง พ.ศ.2546-2548 และจากการศึกษาของกระทรวงพาณิชย์พบว่า ประเทศต่างๆ ในกลุ่มอินโดจีนรู้จักสินค้าไทยในหมวดเครื่อง

¹ สะพานมิตรภาพไทย-ลาว ในระยะที่ผ่านมา มี 2 แห่ง แห่งที่ 1 ที่จุดผ่านแดนจังหวัดหนองคาย-นครหลวงเวียงจันทน์ ใช้เป็นเส้นทางหลักระหว่าง ไทย-ลาว ต่อมา รัฐบาลทักษิณ 1 ได้ทำข้อตกลงในการสร้างสะพานมิตรภาพแห่งที่ 2 ที่จังหวัดมุกดาหาร-แขวงสะหวันนะเขต กับนายกรัฐมนตรีของ สปป.ลาว ชื่อ นาย บุนยัง วอละจิต วางศิลาฤกษ์ร่วมกัน เมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ.2547 และมีกำหนดการเปิดให้บริการได้ในวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ.2549

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

อุปโภคบริโภค เครื่องใช้ไฟฟ้า และเสื้อผ้าสำเร็จรูปในระดับซึ่งเป็นที่
ยอมรับกันสูงมาก

การค้าขายเครื่องอุปโภคบริโภคและสินค้าอื่นๆ ซึ่งเป็นที่นิยม
อย่างสูงใน สปป.ลาว ก็ขึ้นอยู่กับรูปแบบและวิธีการสั่งซื้อเข้าไปขาย
เช่น การใช้บัตรผ่านแดน หรือถ้าเป็นคำสั่งซื้อที่ส่งตรงมายังพ่อค้า
ชายแดนจะใช้การขนส่งแบบกองทัพนัด ผู้ทำการค้าที่เข้ามาอาจร่วมตั้ง
บริษัทการค้าใน สปป.ลาว กลุ่มการค้าในลักษณะนี้จะเรียกว่าเป็น
การค้าชายแดน แต่ถ้าเป็นการค้าสินค้าอุปโภคบริโภคส่งออกไปจาก
ไทยล็อตใหญ่ มีการทำธุรกรรมอย่างเป็นระบบและติดต่อสั่งซื้อผ่านคน
กลาง หรือผู้แทนจัดจำหน่ายในไทย กลุ่มการค้าในลักษณะนี้ เรียกว่า
การค้านิติบุคคล ส่วนการค้าผ่านแดนจะเป็นการส่งออกและนำเข้าไป
ยังประเทศที่สาม (ชลิตา รัตสาร, 2549)

เมื่อการก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 3 ณ ด่าน
นครพนมเกิดขึ้น การค้าไทย-อินโดจีนจึงมีแนวโน้มเจริญรุดหน้า
เพราะสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 3 จะดึงดูดพหุชาและเวียดนาม
เข้ามาหาไทยมากยิ่งขึ้น จังหวัดนครพนมจะกลายเป็นหัวเมืองที่มี
ปริมาณการค้าอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ การพัฒนาเครือข่ายถนนใน
จุดรอยต่อสะพานที่สร้างขึ้นจะทำให้ปริมาณการค้าไทย-อินโดจีน เติบโต
ขึ้นอย่างรวดเร็ว ความสำคัญของไทยในสายตาของลาว-เวียดนาม-
กัมพูชา จะมากขึ้น และประเทศเหล่านี้จะกลายเป็นแหล่งระบายสินค้า
ส่งออกที่สำคัญของไทย

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครพนม (2549) รายงานว่า การค้า
ไทย-ลาว ที่จังหวัดนครพนมเป็นการค้ากับเมืองต่างๆ ในแขวงคำม่วน
โดยผ่านด่านศุลกากรนครพนม ตรงข้ามกับเมืองท่าแขก มีจุดผ่าน
แดนชั่วคราว 1 แห่ง ที่ ตำบลท่าอุเทน อำเภอท่าอุเทน อยู่ตรงข้ามกับ
เมืองหินบูน แขวงคำม่วน มีจุดผ่อนปรน 4 แห่ง ได้แก่ (1) บ้านดอน

แพ่ง อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดนครพนม-บ้านนุ่งกว้าง เมืองปากกระดิ่ง
แขวงบอลิคำไซ (2) อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม-บ้านหินปูน แขวง
คำม่วน (3) อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม-เมืองหนองบก แขวงคำ
ม่วน (4) จังหวัดนครพนม และบ้านหนาด จังหวัดนครพนม-บ้านปาก
เป้ง แขวงคำม่วน

ตารางที่ 1
มูลค่าการค้าชายแดนไทย-ลาว

จังหวัด	พ.ศ.2547			พ.ศ.2548		
	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า
หนองคาย	13,550.59	1,270.97	12,279.62	19,852.72	1,401.38	18,451.34
มุกดาหาร	5,402.06	621.96	4,780.10	5,371.00	954.71	4,416.29
อุบลราชธานี	2,231.04	1,182.99	1,048.05	2,643.93	1,208.78	1,435.15
นครพนม	1,051.94	823.04	228.90	2,419.02	635.64	1,783.38
รวม	23,792.02	5,013.29	18,778.73	32,802.51	5,745.16	27,057.35

ตารางที่ 2
รายการสินค้าส่งออกและนำเข้าของจังหวัดนครพนม

ที่	สินค้าส่งออก			สินค้านำเข้า		
	รายการ	มูลค่า (ล้านบาท)		รายการ	มูลค่า (ล้านบาท)	
		พ.ย.48	ต.ค.48		พ.ย.48	ต.ค.48

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

1	ยานพาหนะ และ ส่วนประกอบ	70.853	18.432	ไม้ ไม้แปรรูป และผลิตภัณฑ์	25.370	30.772
2	เครื่องจักรที่ไม่ใช้ ไฟฟ้าและ ส่วนประกอบ	67.056	36.938	สินค้าแร่	1.273	19.119
3	วัสดุก่อสร้าง	50.048	39.340	เครื่องจักรที่ไม่ ใช้ไฟฟ้า และ ส่วนประกอบ	0.700	0.009
4	สินค้าเชื้อเพลิง	50.048	31.596	เคมีภัณฑ์	0.102	-
5	เครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์	11.457	28.715	เฟอร์นิเจอร์ และชิ้นส่วน	0.085	0.949
6	สินค้า อุตสาหกรรม การเกษตร	11.418	8.585	พาหนะและ ชิ้นส่วน อุปกรณ์	0	0.500
7	เหล็ก เหล็กกล้า และผลิตภัณฑ์	7.460	24.514			-
8	เฟอร์นิเจอร์และ ชิ้นส่วน	2.736	0.506			
9	สินค้ากลีกรรรม	2.164	1.716			
10	ของใช้ประจำวัน	1.882	2.873			
รวม		275.122	193.215		27.53	51.349

การค้าไทย-ลาว ระหว่างจังหวัดนครพนม-แขวงคำม่วน มี 2
วิธีการ ดังต่อไปนี้ คือ

(1) การข้ามฟากของผู้โดยสารและประชาชนไทย-ลาว รวมทั้ง
พ่อค้าชายแดนที่เป็นกองทัพนมด ซึ่งต้องใช้เรือสัญชาติไทย-ลาว ข้าม
ฟากในอัตรา 15 นาที / ลำ สลับกันไป-มา พบว่ามีจำนวนเที่ยวเรือฝ่าย
ละ 15 เที่ยว / วัน จากการศึกษาศักยภาพการการค้า พบว่า ปริมาณการ
ขนส่งสินค้าขากลับ สปป.ลาว หนาแน่นในช่วงบ่ายของทุกๆ วัน ส่วน

ชาวไทยที่เข้าไปประกอบธุรกิจและติดต่อการค้าจะออกไปฝั่งลาวตั้งแต่เช้าของทุกวัน

(2) การขนส่งสินค้าระหว่างไทย-ลาว ซึ่งมีปริมาณการค้าในอัตราหลายๆ จะนิยมใช้รถปิคอัพ รถหกล้อ รถบรรทุกสิบล้อ รถพ่วง เทรลเลอร์ จากฝั่งไทย ขึ้นแพขนานยนต์ข้ามฟากที่ทำด่าน โดยมีค่าใช้จ่ายในอัตรา 250 บาท ต่อเที่ยว

จุดที่กำหนดให้สร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ถ้าได้รับการพัฒนากันอย่างจริงจังแล้วจะเป็นจุดยุทธศาสตร์การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่าง ไทย-ลาว-เวียดนาม อย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าไทยจะต้องจ่ายค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการก่อสร้างสะพานแห่งนี้ ทั้งนี้เป็นเพราะเหตุผล 2 ประการ คือ

(1) จุดดังกล่าวมีระยะความกว้างของแม่น้ำโขงที่ลึกที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับจุดอื่นๆ

(2) จุดดังกล่าวจะเปิดประตูการค้าออกสู่เวียดนามตอนกลาง และสามารถส่งสินค้าขึ้นเวียดนามทางเหนือเพื่อเข้าสู่ประเทศจีนต่อไป หรือขนส่งลงทางเวียดนามตอนใต้เพื่อไปยังกรุงโฮจิมินห์ซิตี้ เมืองหลวงของประเทศเวียดนามได้อีกด้วย

ที่ผ่านมา มีการศึกษาความเป็นไปได้และความคุ้มค่าของโครงการลงทุนในประเด็นต่างๆ จากสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 โดยพบว่าเป็นโครงการที่จะสนับสนุนให้มีการก่อสร้างกัน เมื่อครั้งที่มีการประชุมในระดับคณะรัฐมนตรีไทย-เวียดนาม โดยพบว่าคณะรัฐมนตรีร่วมทั้งสองประเทศ ได้อนุมัติงบประมาณส่วนกลางประจำปีงบประมาณ 2547 เป็นจำนวนเงินถึง 20 ล้านบาท มอบให้กับกรมทางหลวงดำเนินการศึกษาความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และ

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

สิ่งแวดล้อม ของโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงที่จังหวัด นครพนม เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2547 (กรมทางหลวง, 2549)

ความเป็นไปได้ที่โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 จะเกิดขึ้นได้หรือไม่ในขณะนี้ ขึ้นอยู่กับ (1) ผลการศึกษาความคุ้มค่า ของโครงการลงทุนโดยทีมที่ปรึกษาจำนวน 4 ทีมงาน (2) การกำหนด นโยบายเร่งด่วนและการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินของคณะรัฐบาล ซึ่งมีการเปลี่ยนผ่านมือจากรัฐบาลทักษิณซึ่งเป็นผู้ริเริ่มโครงการมายัง รัฐบาลเฉพาะกาลที่มี คมช. กำกับดูแลอยู่ในขณะนี้ (3) ความต้องการ ของภาคเอกชนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะจังหวัด นครพนมที่มีมากกว่าข้อเรียกร้องของรัฐบาลลาวและชาวลาวในแขวงคำ ม่วนและชาวลาวในพื้นที่ซึ่งอยู่ใกล้เคียง เพื่อจะได้เป็นประตูไปสู่ธุรกิจ การค้าในประเทศเวียดนาม เพราะจุดที่มีการชี้จุดแห่งนี้มีระยะทางสั้น ที่สุดสำหรับการเข้าสู่เวียดนาม (4) นักธุรกิจและชาวเวียดนามไม่ใคร่ แสดงความยินดีเท่าใดนักต่อผลที่จะเกิดต่อระบบเศรษฐกิจของ เวียดนาม เพราะว่าถนนเลข 9 เชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจของทั้ง 3 ประเทศได้ดีแล้ว (5) ผู้ประกอบการชาวลาวที่ทำการค้าสินค้าไทยกับ ชาวเวียดนามกลับแสดงความต้องการที่จะให้สะพานข้ามแม่น้ำโขงใน จุดที่ 3 นี้ แล้วเสร็จ (6) ประชาชนลาวในบริเวณพื้นที่จังหวัด นครพนม-แขวงคำม่วน มีความต้องการสัญจรมายังฝั่งไทยมากขึ้น เพื่อซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค และสินค้าที่ผลิตในไทยชนิดอื่นๆ เช่น เครื่องนุ่งห่มแฟชั่น เครื่องสังฆภัณฑ์ หรือโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น

ฝ่ายไทยและลาวได้กำหนดจุดที่จะสร้างสะพานร่วมกันไว้แล้ว คือ บ้านห้อม ตำบลอาจสามารถ อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม ห่าง ออกไปจากตัวเมืองจังหวัดนครพนมประมาณ 11 กิโลเมตร สำหรับฝั่ง ลาว ตรงกับบ้านเวินใต้ เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน ห่างออกไปจากเมือง

ท่าแขกประมาณ 13 กิโลเมตร งบประมาณที่จะใช้ในการก่อสร้างอยู่ในวงเงิน 1,000 ล้านบาท โดยมีการพิจารณาเบื้องต้นว่า จุดดังกล่าวเป็นจุดที่เหมาะสมที่สุดที่จะทำการก่อสร้างสะพาน เนื่องจากจะมีผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด (สำนักประชาสัมพันธ์เขต 2, 2549)

การศึกษาในหัวข้อเรื่องนี้จะสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับผลประโยชน์จากการค้าไทย-ลาว ในบริบทของวัฒนธรรมเศรษฐกิจในเรื่องต่างๆ มูลค่าการค้าไทย-ลาว ตอนกลางของประเทศจะเพิ่มขึ้นมากน้อยแค่ไหน อย่างไร เมื่อเทียบกับในอดีตที่ผ่านมา ความต้องการที่จะบริโภคสินค้าไทยของชาวลาว และชาวเวียดนามจะเป็นอย่างไร รูปแบบการค้าสินค้าไทยใน สปป.ลาว ที่แขวงคำม่วน จะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหรือไม่ และสุดท้าย คือ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการค้าไทย-ลาว จะส่งผลกระทบต่อท่องเที่ยว การขนส่ง และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาผลประโยชน์ทางการค้าที่จะเกิดขึ้น จากการพัฒนาโครงข่ายการคมนาคม (Land Bridge) ภายใต้โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 (จังหวัดนครพนม-แขวงคำม่วน)
2. เพื่อศึกษารูปแบบการค้าชายแดนไทย-ลาว ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทางตอนกลางของ สปป.ลาว และเพื่อศึกษาลู่ทางที่จะสร้างความมีประสิทธิภาพในการสร้างความได้เปรียบด้านการแข่งขันของไทยในกลุ่มอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS-EC) เป็นสำคัญ

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

3. เพื่อศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนต่อโครงการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3

3. คำถามงานวิจัย (Research Questions)

งานวิจัย เรื่องนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็นและทัศนคติของผู้ที่มีส่วนได้เสียต่อการค้า การลงทุน การขนส่งสินค้าผ่านแดน และการท่องเที่ยว เป็นสำคัญ โดยผนวกเข้ากับข้อมูลทุติยภูมิอีกจำนวนหนึ่ง เพื่อตอบคำถามต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. มูลค่าการค้าไทย-ลาวทางตอนกลางของ สปป.ลาว และเวียดนามจะเพิ่มขึ้นหรือไม่เพียงไร เมื่อเปรียบเทียบกับในอดีตที่ผ่านมา

2. รูปแบบและมูลค่าการค้าสินค้าไทยอันเนื่องมาจากความต้องการบริโภคสินค้าของชาวลาว ชาวกัมพูชา และชาวเวียดนามจะเพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร

3. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจจากการสร้างสะพานระหว่างไทย-ลาว แห่งที่ 3 นี้ จะมีส่วนสำคัญต่อการสร้างความร่วมมือในด้านอื่นๆ ด้วยหรือไม่ อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมจากการค้า

4. ขอบเขตงานวิจัย (Scopes of the Study)

1. มีการจำกัดพื้นที่ให้อยู่ในเขตเทศบาลเมืองนครพนม ประเทศไทย และเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. มีการศึกษาสินค้าเฉพาะกลุ่มที่มีปริมาณความต้องการใน สปป.ลาว และเวียดนามสูงสุด โดยศึกษาจากเจ้าของร้านขายเครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องนุ่งห่มแฟชั่น เครื่องมือสื่อสารโทรคมนาคม เครื่องใช้ไฟฟ้า และเครื่องสังฆภัณฑ์ ตลอดจนมีการศึกษาจากผู้ประกอบการค้าปลีก ค้าส่ง ผู้แทนจัดจำหน่ายสินค้าไทยในลาว และผู้รับจัดการขนส่งสินค้าไทย-ลาว
3. มีการศึกษาสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Depths Interview) จากผู้กุ่มนโยบายและมาตรการทางการค้าระหว่างไทย-ลาว ในระดับจังหวัด (นครพนม) และแขวง (คำม่วน) เพื่อศึกษาระดับทัศนคติและความคิดเห็นที่หวังผลได้ต่อการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้า การลงทุน การขนส่ง และการท่องเที่ยวระหว่างไทย-ลาว เป็นสำคัญ

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Expected Advantages)

1. ทำให้ทราบถึงผลประโยชน์ทางการค้าที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงข่ายการคมนาคม-ขนส่งภายใต้โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 (จังหวัดนครพนม-แขวงคำม่วน)

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

2. ทำให้เกิดการกำหนดรูปแบบการค้าชายแดนไทย-ลาว ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อสร้างความได้เปรียบจากการแข่งขัน
3. ทำให้เข้าใจทัศนคติและความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (Insurable Interest) ต่อการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการค้าชายแดนไทย-ลาว
4. ทำให้เกิดยุทธศาสตร์การค้า การลงทุน การขนส่ง และการท่องเที่ยวระหว่างไทย-ลาว ตลอดจนภายในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Sub-Regional Economic Cooperation: GMS-EC)

6. นิยามศัพท์ (Definitions)

การค้าไทย-ลาว หมายถึง การส่งออก – นำเข้าสุทธิ และการค้าผ่านแดน ไทย-ลาว ในกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ไฟฟ้า และเครื่องสังฆภัณฑ์ จากกลุ่มผู้ทำการค้าไทย-ลาว ในพื้นที่จังหวัดนครพนม-แขวงคำม่วน

7. ทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง (Related Theories and Concepts)

7.1 ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ (Globalisation Theory)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 สรุปว่า โลกาภิวัตน์ หรือ โลกานุวัตร (Globalisation) หมายถึง “การแพร่กระจายไปทั่วโลก การที่ประชาคมโลกไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใด สามารถรับรู้ สัมพันธ์ หรือรับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วกว้างขวาง ซึ่งเนื่องมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศเป็นต้น”

การเชื่อมโยงโซ่อุปทานต้องอาศัยตัวจักรที่สำคัญ คือ ระบบการขนส่ง (Logistics) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานธุรกิจและการค้า เนื่องจากเป็นเทคนิคที่สามารถนำมาใช้ใน “การจัดการและการควบคุมการเคลื่อนย้ายสินค้า” การติดต่อสื่อสาร และการขนส่งนับเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมโลจิสติกส์ เนื่องจากมีความสำคัญต่อการกระจายสินค้า และการกำหนดขีดความสามารถของการค้า

โลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ (Economic Globalisation) เป็นจุดที่เน้นอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อมุ่งไปที่ทุนและกำไร ดังที่ได้มีการพบกันว่า สื่อสารสนเทศของไทยที่เข้าไปสู่ สปป.ลาว คือ ปัจจัยสำคัญต่อการกระตุ้นให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านรูปแบบการบริโภค เครื่องอุปโภคบริโภคของไทย และส่งผลต่อความชื่นชมในความสัมพันธ์ของสินค้าแฟชั่นไทยด้วย เมื่อผนวกเข้ากับเส้นทางการขนส่งแล้ว พบว่า การหลั่งไหลสินค้าไทยส่วนที่เกินล้นจากความต้องการในประเทศส่งผ่านเข้าไปสู่ สปป.ลาว และสามารถขายได้ดีมาก (ชลิศารัตตรสาร, 2549) ดังที่ Giddens (Roland Robertson กล่าวใน ชลิศารัตตรสาร, 2549, น. 29-30) สรุปว่า โลกาภิวัตน์เศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อโลกาภิวัตน์ทางวัฒนธรรม สินค้าที่มี ตรายี่ห้อ ที่ผ่านสื่อสารสนเทศออกไปกลายเป็นสินค้าซึ่งเป็นที่นิยมอย่างไม่รู้จักตัว

7.2 ทฤษฎีระบบโลก (World System Theory)

การกระจายสินค้าที่มีความทันสมัยและมีคุณภาพสูงกว่าออกไปยังประเทศที่ล้าหลังเช่นนี้ สามารถเกิดขึ้นได้กับประเทศต่างๆ ที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจโลกที่ขายสินค้านี้ให้ให้กับประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่งกำลังเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ทั่วทั้งโลก ทั้งนี้ รวมไปถึงกระบวนการผลิต การค้า การลงทุน และการตลาด (ชนงกรณ์ กุณฑล

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

บุตร, 2548) ปัญหาดังกล่าวนับได้ว่าเป็นปัญหาส่วนหนึ่งในด้านการถ่ายเททุนและส่วนเกิน (อุปสงค์-อุปทาน) (Wallerstein, 1970) ระหว่างประเทศต่างๆ ที่มีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน ซึ่งถูกขูดรีดไปจากประเทศที่ล้าหลังออกไปยังศูนย์กลางทางเศรษฐกิจอย่างเป็นกระบวนการ

7.3 ทฤษฎีเสรีนิยมใหม่ (Neo-Liberalism Theory)

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์เสรีนิยมใหม่ อาจจำเป็นต้องส่งเสริมด้วยปัจจัยที่แตกต่างกันไป เช่น การส่งออกทำให้เกิดอุตสาหกรรม (Export-led industrialisation) เป็นแนวทางซึ่งเป็นที่นิยมมากที่สุดของประเทศโลกที่สาม (Balassa 1981: pp. 22-23) กลุ่มประเทศละตินอเมริกาขยายการผลิตสินค้าไปสู่กลุ่มสินค้าที่ใช้ทุนเข้มข้น (capital intensive) ส่วนประเทศที่มีระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมต่ำกว่าก็เลือกที่จะส่งออกซึ่งผลิตจากปัจจัยแรงงานที่ไม่มีความชำนาญในการผลิต (unskilled labor)

7.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.4.1 งานวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ไทย-ลาว มองจากมุมมองของลาว" (เขียน ชีระวิทย์, อติศร เสมอแย้ม, และทานตะวัน มโนรมย์, 2544)

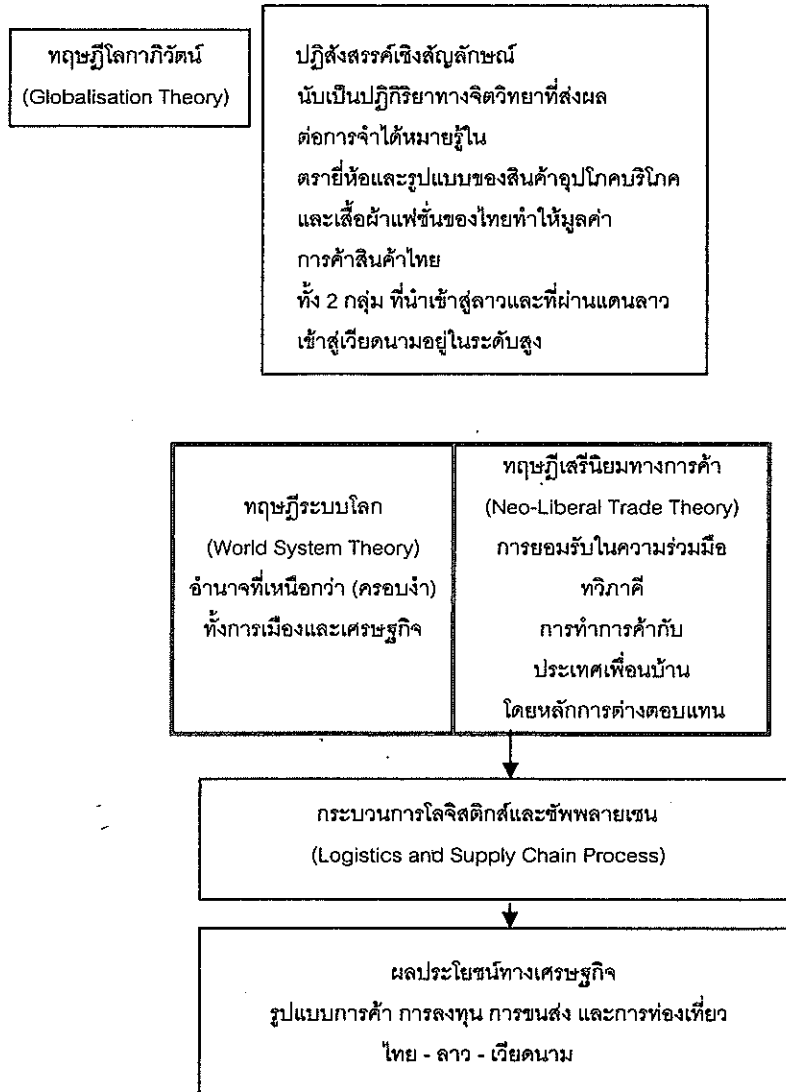
7.4.2 การศึกษาลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นกำแพงนครเวียงจันทน์ ทรงคุณ จันทจร และคณะ (2545) เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

7.4.3 การค้าไทย-ลาว ในบริบทของการครอบงำทางวัฒนธรรม เป็นงานวิจัยระดับดุษฎีบัณฑิต โดย ชลิกา รัตตสาร (2549) ศึกษาวิจัยเชิงลึกทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

7.4.4 Thai foreign policy toward Laos, 1975-1990 เป็น
งานวิจัยปรัชญาดุษฎีบัณฑิตของ Raschada Jiwalai (1994)

7.4.5 A peripheral state encounters globalisation: Laos
and the Mekong River Friendship Bridge เป็นวิเคราะห์ข้อมูลปฐม
ภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ โดย Takeko (2002)

7.5 กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัย (Theoretical Model)

การวิจัยภาคสนาม เรื่อง การศึกษาการค้าไทย-ลาว ณ จุดที่มีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ในบริเวณพัฒนธรรมเศรษฐกิจ ต้องการพยากรณ์แนวโน้มว่าการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 นั้น จะส่งอิทธิพลต่อรูปแบบทางการค้าของไทยในจังหวัดนครพนมและพื้นที่ใกล้เคียง รวมทั้งการค้าไทย-ลาว ที่ผ่านแดนเข้าสู่เวียดนามและในทางกลับกันด้วยในลักษณะอย่างไรบ้าง

7.6 ระเบียบวิธีวิจัย (Methodology)²

7.6.1 ลักษณะการเก็บข้อมูล

ฝั่งไทย:

- (1) ตลาดกลาง ร้านค้า ตลาดอินโดจีน และท่าด่าน จังหวัดนครพนม ท่าเทสโก้ โลตัส ของจังหวัดนครพนม
- (2) ข้าราชการ พ่อค้า และนักธุรกิจรายใหญ่

ฝั่งลาว:

² ผู้วิจัยใช้วิธีการออกเสียงเป็นภาษาลาวทุกครั้งที่เกี่ยวข้องถึง ตำแหน่งงาน และอาชีพการงานของผู้ให้ข้อมูลทุกคนซึ่งเป็นชาวลาว นอกจากนี้ การเรียกขานชื่อสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามตลอดระยะเวลาของการศึกษาวิจัย อาจใช้คำอื่นๆ เช่น ประเทศลาว ลาว ประเทศเวียดนาม และเวียดนาม ในขณะที่การกล่าวถึงพลเมืองของทั้งสองประเทศนี้ จะใช้คำว่า ชาวลาวและชาวเวียดนาม เป็นส่วนใหญ่

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

- (1) ย่านตลาด (ภาษาลาว) ย่านค้าขนาดเล็กที่ขายเครื่องอุปโภคบริโภค เลือกที่จะใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ข้อมูลเป็นกรณีๆ ไป
- (2) ย่านค้าขนาดกลาง ย่านค้าขนาดใหญ่ และโรงงานอุตสาหกรรม ข้าราชการระดับสูง พ่อค้า และนักธุรกิจรายใหญ่ สัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก โดยแนวคำถามที่สร้างขึ้น

7.6.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายลาว ถูกแบ่งออกไปตามประเภทการค้า และขนาดธุรกิจ ทั้งในกรณีบุคคลทั่วไปและข้าราชการระดับสูง จะใช้เกณฑ์การจัดแบ่งแบบเดียวกัน

เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย (1) Accidental Sampling ใช้กับกลุ่มประชากรวิจัยฝ่ายไทยที่เป็นร้านค้าขนาดเล็ก ขนาดกลาง และประชาชน ในจังหวัดนครพนม รวมทั้งฝ่ายลาวที่เป็นร้านค้าขนาดเล็ก ขนาดกลาง และประชาชน ในแขวงคำม่วน (ใช้แบบสอบถามและการสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม) (2) Snowball Sampling ใช้กับกลุ่มประชากรวิจัยฝ่ายไทยที่เป็นข้าราชการระดับสูง นักธุรกิจที่ดำเนินกิจการค้าขนาดใหญ่ของจังหวัดนครพนม รวมทั้งฝ่ายลาวที่เป็นข้าราชการระดับสูง ผู้ค้ารายใหญ่ของแขวงคำม่วน (ใช้การสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก) (3) Propulsive Sampling ใช้กับกลุ่มประชากรวิจัยฝ่ายไทยที่เป็นร้านค้าขนาดใหญ่ และฝ่ายลาวที่เป็นร้านค้าขนาดใหญ่ ซึ่งมีประเภทธุรกิจการค้าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

7.6.3 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ใช้สูตรการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบค่า
ประชากร จากสูตร

$$N = \frac{P (1-P) Z^2}{E^2}$$

เมื่อ

n = จำนวนสมาชิกของกลุ่มตัวอย่าง

P = สัดส่วนประชากรที่ผู้วิจัยกำหนดจะสุ่ม

Z = ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ที่นัยสำคัญทางสถิติ 0.05

E = สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

7.7 ผลประโยชน์จากการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่ง ที่ 3

ผลการศึกษาวิจัยแบ่งออกได้เป็น 2 หมวด มีรายละเอียด
ดังต่อไปนี้ คือ

(1) การศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นของ

(1.1) ข้าราชการระดับสูงของจังหวัดนครพนม ดำเนิน
นโยบายและมาตรการทางการค้าโดยตรงจากรัฐบาลไทย

(1.2) พ่อค้ารายใหญ่ของจังหวัดนครพนม ติดต่อด้านขายกับ
ชาวลาวและชาวเวียดนาม โดยการส่งสินค้าข้ามพรมแดนยนต์เข้า
ไปที่แขวงคำม่วน

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

(1.3) เจ้าของร้านค้าเครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องนุ่งห่มแพชั่น โทรศัพท์มือถือ เครื่องสังฆภัณฑ์ ซึ่งนับได้ว่าเป็นสินค้าที่ผูกพันกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวลาว

(2) การศึกษาทัศนคติและความคิดเห็นของ

(2.1) ข้าราชการระดับสูงของแขวงคำม่วน ซึ่งดำเนินนโยบายและมาตรการทางการค้าสนองตอบต่อรัฐบาลกลางของ สปป.ลาว

(2.2) เจ้าของร้านค้าซึ่งค้าขายสินค้าที่สำคัญระหว่างไทย – ลาว – เวียดนาม ประกอบด้วย เครื่องอุปโภคบริโภค และเครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น

(2.3) ผู้รับจัดการขนส่งสินค้า (Forwarding Agent) ผู้ที่ประกอบธุรกิจนี้ในแขวงคำม่วน จะเรียกว่า เอเยนต์ (ส่งสินค้า)

(2.4) ประชาชนลาว (ชาวลาว) เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและกสิกรรมเป็นหลัก

7.7.1 ผลการศึกษาหมวดที่ 1 (ฝ่ายไทย-นครพนม) (ตัวอย่างเครื่องมือแบบสอบถามอยู่ในภาคผนวก ก.)

a. ผู้ให้ข้อมูล คือ ชาวไทยในจังหวัดนครพนม จำนวนแบบสอบถาม 21 ชุด

b. ข้อมูลในแบบสอบถามแบ่งเป็น

i. ข้อมูลส่วนบุคคล (คำถามข้อที่ 1-7)

ii. ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติ 3 ระดับความคิดเห็น (ข้อ 1-18)

1. ข้อ 5-11 (AT5.11) กล่าวถึงผลประโยชน์จากการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงในด้านการท่องเที่ยว การ

คมนาคนขนส่ง และระบบเศรษฐกิจ
ระหว่างไทย ลาว

2. ข้อ 1-4 (AT1.4) กล่าวถึง ความนิยม
ในสินค้าไทย ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับ
ปริมาณการค้าขายสินค้าไทยในแขวง
คำม่วนและการส่งผ่านแดนเข้าสู่
ประเทศเวียดนาม
3. ข้อ 12-18 (AT12.18) กล่าวถึง สภาพ
ทั่วไปเกี่ยวกับธุรกิจการค้าของจังหวัด
นครพนม และแขวงคำม่วน

c. การประมวลผลสถิติในชุดข้อมูลหมวดที่ 1 แบ่งออกเป็น 4
ประเภท คือ

- i. สถิติเชิงพรรณนาความ (Descriptive Analysis)
- ii. สถิติวิเคราะห์ประเภท Likert Scale
- iii. สถิติวิเคราะห์ประเภท T – Test
- iv. สถิติวิเคราะห์ประเภท F – Test

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลในจังหวัดนครพนม

ผู้ให้ข้อมูล (ประชากรวิจัย) ทั้งหมดนี้มีสัญชาติไทย 20 คน
และมีสัญชาติญี่ปุ่น 1 ราย ช่วงอายุของผู้ให้ข้อมูลที่มีความถี่มากที่สุด
คือ อายุ 46-50 ปี รองลงมา คือ 26-30 ปี ตามลำดับ

ผู้ให้ข้อมูลประกอบอาชีพต่างๆ ดังต่อไปนี้คือ (1) เจ้าของ
ร้านค้าปลีก จำนวน 6 คน (2) นักธุรกิจและเจ้าของ Trading จำนวน 2
คน (3) ลูกจ้าง / เสมียน / พนักงาน จำนวน 9 คน (4) ผู้ทำการค้า
ขายแดนในทะเบียนของพาณิชย์จังหวัด จำนวน 2 คน (5) ประกอบ
อาชีพอื่นๆ จำนวน 4 คน

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

ระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลมี 5 ระดับ คือ (1) ไม่มีการศึกษา จำนวน 1 คน (2) ระดับประถมศึกษา จำนวน 1 คน (3) ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 6 คน (4) ระดับปริญญาตรี จำนวน 12 คน (5) ระดับปริญญาโท จำนวน 1 คน

ระดับรายได้ของผู้ให้ข้อมูล มี 4 ระดับ คือ (1) ไม่มีรายได้ จำนวน 1 คน (2) รายได้ไม่ถึง 100,000 บาท / เดือน จำนวน 14 คน (3) รายได้อยู่ในช่วง 100,000–500,000 บาท / เดือน จำนวน 5 คน (4) อื่นๆ (รายได้ไม่แน่นอน) จำนวน 1 คน

แหล่งที่ซื้อสินค้ามาเพื่อการบริโภคหรือขายต่อมี 6 ประเภท คือ (1) ซื้อสินค้าจากโรงงานผู้ผลิตในกรุงเทพฯ จำนวน 6 คน (2) ซื้อจากผู้รับจัดการขนส่งที่นำไปขายในจังหวัดนครพนม จำนวน 4 คน (3) ซื้อจากตลาดและซูเปอร์มาร์เก็ตในจังหวัด จำนวน 7 คน (4) ฝากเซลล์ไปนำสินค้ามาจากกรุงเทพฯ จำนวน 1 คน (5) เข้าไปสั่งซื้อสินค้าจากกรุงเทพฯ ด้วยตนเอง จำนวน 3 คน (6) อื่นๆ (ซื้อจากชุมชนในท้องถิ่น, มีคนมาขายต่อที่หน้าร้าน) จำนวน 5 คน

สถิติวิเคราะห์ Likert Scale: ทศนคติเกี่ยวกับสะพานข้ามแม่น้ำโขง การค้า และชีวิตความเป็นอยู่

รายการ	ระดับความคิดเห็น			ค่าเฉลี่ยเลขคณิต	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผล
	มากที่สุด	ปานกลาง	น้อย			
1. สินค้าไทยเป็นสินค้าที่ขายได้มากที่สุดที่ลาว	61.9 13	33.3 7	4.8 1	2.650	0.489	เห็นด้วยมาก
2. สินค้าไทยเป็นสินค้าที่	9.5	14.3	61.9	1.389	0.698	เห็น

วารสารยุโรปศึกษา

ขายได้มากที่สุด เวียดนาม	2	3	13			ด้วย ปาน กลาง
3. ชาวลาวนิยมสินค้าไทย เป็นอันดับหนึ่ง	76.2 16	19.0 4	4.8 1	2.714	0.561	เห็น ด้วย มาก
4. ชาวลาวนิยมสินค้าซึ่งมี ภาพยนตร์โฆษณาใน รายการโทรทัศน์	52.4 11	38.1 8	4.8 1	2.500	0.607	เห็น ด้วย มาก
5. เมื่อมีสะพานข้ามแม่น้ำ โขง ชาวเวียดนามซื้อสินค้า ไทยมากขึ้น	33.3 7	33.3 7	19.0 4	2.167	0.786	เห็น ด้วย มาก
6. เมื่อมีสะพานข้ามแม่น้ำ โขง ชาวลาวซื้อสินค้าไปขาย ต่อให้เวียดนาม	28.6 6	23.8 5	33.3 7	1.944	0.873	เห็น ด้วย ปาน กลาง
7. เมื่อมีสะพานข้ามแม่น้ำ โขง ทำให้ไทยเจริญ มากกว่าลาวเจริญ	47.6 10	19.0 4	23.0 5	2.263	0.872	เห็น ด้วย มาก
8. เมื่อมีสะพานข้ามแม่น้ำ โขง ทำให้ชาวเวียดนามเดิน ทางเข้าออกไทยมากขึ้น	47.6 10	28.6 6	14.3 3	2.368	0.761	เห็น ด้วย มาก
9. เมื่อมีสะพานข้ามแม่น้ำ โขง ทำให้ไทยได้ประโยชน์ ทางเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน	52.4 11	38.1 8	4.8 1	2.500	0.607	เห็น ด้วย มาก
10. สะพานข้ามแม่น้ำโขง ทำให้ลาว / เวียดนาม ได้ ประโยชน์	57.1 12	33.3 7	9.5 2	2.476	0.680	เห็น ด้วย ปาน กลาง
11. เมื่อมีสะพานแห่งใหม่	33.3	33.3	33.3	2.000	0.837	เห็น

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

จะทำให้ลาวขึ้นต่อไทยมากยิ่งขึ้นในทุกๆ ด้าน	7	7	7			ด้วย มาก
12. การทำมาค้าขายของคนไทยในจังหวัดนครพนมเปลี่ยนไป	33.3 7	52.4 11	14.3 3	2.190	0.680	เห็น ด้วย มาก
13. การทำมาค้าขายของชาวลาวในแขวงคำม่วนเปลี่ยนไป	42.9 9	47.6 10	9.5 2	2.333	0.658	เห็น ด้วย มาก
14. จังหวัดนครพนมกลายเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจแห่งใหม่ของภาคอีสาน	33.3 7	47.6 10	14.3 3	2.200	0.696	เห็น ด้วย มาก
15. ธุรกิจในแขวงคำม่วนใหญ่โตมากยิ่งขึ้น	33.3 7	47.6 9.5	9.5 2	2.263	0.653	เห็น ด้วย มาก
16. แขวงคำม่วนจะเป็นศูนย์กลางการค้าในลาวกลางและเวียดนาม	23.8 5	57.1 12	14.3 3	2.100	0.641	เห็น ด้วย มาก
17. ชาวลาวในแขวงอื่นๆ และชาวเวียดนามจะติดต่อค้าขายกับแขวงคำม่วนมากยิ่งขึ้น	23.8 5	47.6 10	19.0 4	2.053	0.705	เห็น ด้วย มาก
18. มาตรฐานการครองชีพของชาวคำม่วนจะดีขึ้น	19.0 4	71.4 15	4.8 1	2.150	0.489	เห็น ด้วย มาก

ผลการศึกษาทั้งหมดสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

- (1) การสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงก่อให้เกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจ การค้า การคมนาคมขนส่ง และการท่องเที่ยว

อย่างมาก แสดงว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเห็นว่าสะพานจะทำให้ประเทศไทยได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างมาก

- (2) สินค้าไทยจะได้รับความนิยมในลาวและเวียดนาม ซึ่งทำให้มูลค่าการค้าขายสินค้าไทยที่ออกไปในสองประเทศนี้ดีขึ้นเรื่อยๆ
- (3) ธุรกิจการค้าและการลงทุนในจังหวัดนครพนมและแขวงคำม่วนมีเกณฑ์ที่จะต้องดีขึ้นกว่าเดิมมากหลังจากที่ได้สร้างสะพานแล้ว

สถิติวิเคราะห์: ค่า T - Test

ทัศนคติของผู้ที่ประกอบอาชีพต่างกันจะสะท้อนความคิดเห็นในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 แตกต่างกัน ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

อาชีพของผู้ให้ข้อมูล	กลุ่มทัศนคติ	ค่า T - Stat.	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผลสถิติ
เจ้าของการค้าปลีก	ผลประโยชน์จากการสร้างสะพาน	0.041	0.545	เจ้าของร้านค้าปลีกแสดงความเห็นด้วยว่าไทยจะได้รับประโยชน์จากสะพาน และข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติมีความกระจุกตัวกัน
	ความนิยมในสินค้าไทย	0.196	0.416	
	สภาพธุรกิจการค้าในจังหวัดนครพนม	0.096	0.501	

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

อาชีพของผู้ให้ข้อมูล	กลุ่มทัศนคติ	ค่า T - Stat.	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผลสถิติ
นักธุรกิจ / เจ้าของ Trading	ผลประโยชน์จากการสร้างสะพาน	0.811	0.101	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะว่า ค่า T - Stat. มีค่ามากกว่า 0.05 และข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติมีการกระจาย
	ความนิยมในสินค้าไทย	0.759	0.345	
	สภาพธุรกิจการค้าในจังหวัดนครพนม	0.371	0.101	
ลูกจ้าง / เสมียน / พนักงาน	ผลประโยชน์จากการสร้างสะพาน	0.903	0.515	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะว่า ค่า T - Stat. มีค่ามากกว่า 0.05 แต่ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติมีความกระจุกตัวกัน
	ความนิยมในสินค้าไทย	0.901	0.492	
	สภาพธุรกิจการค้าในจังหวัดนครพนม	0.786	0.493	
กลุ่มผู้ทำการค้าชายแดน	ผลประโยชน์จากการสร้างสะพาน	0.811	0.303	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะว่า ค่า T - Stat. มีค่ามากกว่า 0.05 และข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติมีการกระจาย
	ความนิยมในสินค้าไทย	0.759	0.354	
	สภาพธุรกิจการค้าในจังหวัดนครพนม	0.976	0.303	
อาชีพอื่นๆ (ทำงานที่เขื่อนน้ำเหิน)	ผลประโยชน์จากการสร้างสะพาน	0.028	0.247	เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าไทยจะได้รับประโยชน์จากสะพานและข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติมีความกระจุกตัวกัน
	ความนิยมในสินค้าไทย	0.228	0.125	
	สภาพธุรกิจการค้าในจังหวัดนครพนม	0.309	0.452	

การทดสอบความสัมพันธ์ T - Test ระหว่างแหล่งที่ซื้อขาย
สินค้าและการซื้อขายสินค้าของผู้ให้ข้อมูลเปรียบเทียบกับทัศนคติใน
ด้านต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้ คือ

แหล่งที่ซื้อสินค้า เพื่อการบริโภค เพื่อการซื้อขายต่อ	กลุ่มทัศนคติ	ค่า T - Stat.	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปลผลสถิติ
ซื้อจากโรงงานผู้ผลิต ในกรุงเทพฯ	ผลประโยชน์จาก การสร้างสะพาน	0.882	0.720	ไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติ เพราะว่า ค่า T - Stat.มีค่ามากกว่า 0.05 แต่ข้อมูล เกี่ยวกับทัศนคติมี ความกระจุกตัวกัน
	ความนิยมใน สินค้าไทย	0.653	0.481	
	สภาพธุรกิจ การค้าในจังหวัด นครพนม	0.297	0.630	

แหล่งที่ซื้อสินค้า เพื่อการบริโภค เพื่อการซื้อขายต่อ	กลุ่มทัศนคติ	ค่า T - Stat.	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	การแปลผลสถิติ
ซื้อจากผู้รับจัดการ ขนส่ง	ผลประโยชน์จาก การสร้างสะพาน	0.353	0.836	ไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติ เพราะว่า ค่า T - Stat.มีค่ามากกว่า 0.05 แต่ข้อมูล เกี่ยวกับทัศนคติมี ความกระจุกตัวกัน
	ความนิยมใน สินค้าไทย	0.427	0.554	
	สภาพธุรกิจ การค้าในจังหวัด นครพนม	0.552	0.861	
ตลาดและซูเปอร์สโตร์ ในจังหวัดนครพนม	ผลประโยชน์จาก การสร้างสะพาน	0.421	0.437	ไม่มีนัยสำคัญทาง สถิติ เพราะว่า ค่า T - Stat.มีค่ามากกว่า 0.05 แต่ข้อมูล
	ความนิยมใน สินค้าไทย	0.501	0.433	
	สภาพธุรกิจ	0.790	0.327	

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

	การค้าในจังหวัดนครพนม			เกี่ยวกับทัศนคติมีความกระจุกตัวกัน
เข้าไปซื้อสินค้าในกรุงเทพฯ ด้วยตนเอง	ผลประโยชน์จากการสร้างสะพาน	0.824	0.719	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะว่า ค่า T-Stat. มีค่ามากกว่า 0.05 แต่ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติมีความกระจุกตัวกัน
	ความนิยมในสินค้าไทย	0.986	0.382	
	สภาพธุรกิจการค้าในจังหวัดนครพนม	0.156	0.429	
อื่นๆ (สั่งซื้อสินค้าในชุมชนมีคนนำสินค้ามาเสนอขายที่หน้าร้าน)	ผลประโยชน์จากการสร้างสะพาน	0.359	0.415	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะว่า ค่า T-Stat. มีค่ามากกว่า 0.05 แต่ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติมีความกระจุกตัวกัน
	ความนิยมในสินค้าไทย	0.981	0.312	
	สภาพธุรกิจการค้าในจังหวัดนครพนม	0.734	0.492	

สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ที่กำลังจะสร้างขึ้นนั้นไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อรูปแบบการซื้อขายสินค้าในทัศนะของผู้ประกอบการและประชาชนผู้บริโภคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือบริเวณจังหวัดนครพนม

สถิติวิเคราะห์: ค่า F - Test

การศึกษาความสัมพันธ์ F - Test ระหว่างรายได้ของผู้ให้ข้อมูล กับ ทัศนคติในด้านต่างๆ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วารสารยุโรปศึกษา

รายการ	กลุ่มทัศนคติ	ค่า F - Test	ค่า Significance (F Prob.)	การแปลผลสถิติ
ระดับรายได้ / เดือน เฉพาะที่มีข้อมูล (1) ไม่มีรายได้ (2) น้อยกว่า 1 แสนบาท (3) 1 - 5 แสน บาท (4) อื่นๆ	ผลประโยชน์จากการ สร้างสะพาน	1.0731	0.3868	ระดับรายได้ของ ผู้ให้ข้อมูลแต่ละ ราย ไม่มี ความสัมพันธ์กับ กลุ่มทัศนคติทั้ง 3 กลุ่ม เพราะว่า ค่า นัยสำคัญทางสถิติ ทั้ง 3 ค่า มากกว่า 0.05 เมื่อกำหนดให้ค่า นัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นที่ยอมรับ ได้ คือ 0.05 แสดงว่า ผู้ที่มีระดับรายได้ ในระดับเดียวกัน ไม่มีแนวโน้มที่จะ แสดงทัศนคติ เกี่ยวกับสะพาน ข้ามแม่น้ำโขงแห่ง ที่ 3 ในทิศทาง เดียวกัน
	ความนิยมในสินค้า ไทย	0.5549	0.6519	
	สภาพธุรกิจการค้า การลงทุน ในจังหวัดนครพนม และแขวงคำม่วน	1.7242	0.1999	

สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ไม่มีอิทธิพลใดๆ ต่อรูปแบบวิถี
ชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันและในอนาคตของผู้ประกอบการและ
ประชาชนผู้บริโภคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากนัก

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

7.7.2 ผลการศึกษาหมวดที่ 2 (ฝ่ายลาว-แขวงคำม่วน)

(ตัวอย่างเครื่องมือแบบสอบถามชุดที่ 2 อยู่ในภาคผนวก ก.)

- d. ผู้ให้ข้อมูลแบบสอบถาม คือ ชาวลาวที่ทำการค้าขายระหว่างแขวงคำม่วนกับจังหวัดนครพนม ซึ่งประกอบด้วยเจ้าของร้านค้าเครื่องอุปโภคบริโภค เจ้าของร้านเครื่องนุ่งห่ม และเอเยนต์ที่ทำการค้าส่งสินค้าขนาดใหญ่ (ผู้รับจัดการขนส่งสินค้า) ซึ่งมีแบบสอบถาม จำนวน 26 ชุด
- e. ข้อมูลในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น
 - i. ข้อมูลส่วนบุคคล (คำถามข้อที่ 1-9)
 - ii. ข้อมูลเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าไทย
 - iii. ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติ 3 ระดับความคิดเห็น (1-18) ซึ่งแบ่งออกเป็น
 - 1. ข้อ 5-11 (AT5.11) กล่าวถึง ผลประโยชน์จากการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงในด้านการท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง และระบบเศรษฐกิจระหว่างไทย – ลาว
 - 2. ข้อ 1-4 (AT1.4) กล่าวถึง ความนิยมในสินค้าไทย ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับปริมาณการค้าขายสินค้าไทยในแขวงคำม่วนและการส่งผ่านแดนเข้าสู่ประเทศเวียดนาม
 - 3. ข้อ 12-18 (AT12.18) กล่าวถึง สภาพทั่วไปเกี่ยวกับธุรกิจการค้าของจังหวัดนครพนม และแขวงคำม่วน

- f. การประมวลผลสถิติในชุดข้อมูลหมวดที่ 1 แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ
- i. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)
 - ii. สถิติวิเคราะห์ประเภท Likert Scale
 - iii. สถิติวิเคราะห์ประเภท T – Test
 - iv. สถิติวิเคราะห์ประเภท F – Test

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลในแขวงคำม่วน

ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดนี้มีสัญชาติลาวทั้ง 26 คน จากการสำรวจพบว่า ช่วงอายุของผู้ให้ข้อมูลที่มีความถี่มากที่สุด คือ อายุ 31-35 ปี มีจำนวน 9 คน รองลงมา คือ 36-40 ปี มีจำนวน 6 คน โดยพบว่าประชากรที่มี ช่วงอายุน้อยที่สุด 20-25 ปี มีจำนวน 1 คน

จากการศึกษาโครงสร้างอาชีพ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลประกอบอาชีพหลายอาชีพ บางคนประกอบอาชีพมากกว่า 1 อาชีพ เพราะสภาพเศรษฐกิจที่เดือดเคืองและรายได้หลักน้อยกว่ามาตรฐานการยังชีพ รายละเอียดมีดังต่อไปนี้ คือ (1) เจ้าของร้านค้าปลีก จำนวน 18 คน (2) นักธุรกิจและเจ้าของ Trading จำนวน 3 คน (3) เกษตรกร จำนวน 3 คน (4) ผู้ทำการค้าในทะเบียนของแขวงคำม่วน จำนวน 9 คน (5) อาชีพอื่นๆ จำนวน 7 คน

ระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลมี 4 ระดับ คือ (1) ไม่มีการศึกษา จำนวน 4 คน (2) ระดับประถมศึกษา จำนวน 5 คน (3) ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 15 คน (4) ระดับปริญญาตรี จำนวน 2 คน

ระดับรายได้ของผู้ให้ข้อมูล มี 6 ระดับ คือ (1) ไม่มีรายได้ จำนวน 1 คน (2) รายได้ไม่ถึง 100,000 บาท / เดือน จำนวน 17 คน (3) รายได้อยู่ในช่วง 100,000-500,000 บาท / เดือน จำนวน 4 คน

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

- (4) รายได้อยู่ในช่วง 510,000-1,000,000 บาท / เดือน จำนวน 2 คน
(5) รายได้มากกว่า 1,000,000 บาท / เดือน จำนวน 1 คน (6) อื่นๆ
จำนวน 1 คน

ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการซื้อสินค้าไทยแต่ละครั้ง มีรายละเอียด
ดังนี้ คือ (1) น้อยกว่า 500 บาท จำนวน 3 คน (2) รายจ่ายอยู่ในช่วง
500-1,000 บาท จำนวน 3 คน (3) รายจ่าย 1,001-2,000 บาท จำนวน
1 คน (4) รายจ่าย 2,001-3,000 บาท จำนวน 2 คน (5) รายจ่าย
3,001-5,000 บาท จำนวน 4 คน (6) มากกว่า 5,000 บาท จำนวน 9
คน (7) ระดับรายได้อื่นๆ จำนวน 4 คน

ช่วงความถี่ที่มีการสั่งซื้อมากที่สุด คือ 2 ครั้ง / เดือน
สอดคล้องกับรูปแบบการข้ามแม่น้ำโขง ซึ่งพบว่า ชาวลาวส่วนใหญ่นิยม
ข้ามแม่น้ำโขงมายังฝั่งไทยโดยเฉลี่ย 15 วัน / ครั้ง และพบว่าทุกคน
เคยข้ามแม่น้ำโขงมายังฝั่งไทยกันแล้วทั้งสิ้น

ผู้ให้ข้อมูล 23 คน ยืนยันว่าจะเดินทางข้ามมายังฝั่งไทยมาก
ขึ้น เพราะมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญไปในทางด้านการซื้อหาสินค้าไทยใน
ฝั่งไทยเพื่อไปบริโภคต่อในครัวเรือนเป็นหลัก

รูปแบบการซื้อสินค้าไทยของชาวลาว

รายการสินค้าไทยที่ชาวลาวและพ่อค้าแม่ค้าลาวซื้อเพื่อการ
บริโภคและขายต่อนั้นมีดังนี้ คือ (1) เครื่องสำอาง / ของใช้ส่วนตัว
จำนวน 21 คน (2) เครื่องใช้ในครัวเรือน จำนวน 16 คน (3) อาหาร
กระป๋อง / เครื่องดื่ม จำนวน 7 คน (4) ภาชนะหุงต้มและทำอาหาร
จำนวน 7 คน (5) อาหารแห้ง จำนวน 7 คน (6) เสื้อสายเดี่ยว
กระโปรงสั้น จำนวน 5 คน (7) เสื้อผ้าสำเร็จรูปแบบทันสมัย จำนวน
10 คน (8) กระเป๋าสะพายแฟชั่นและกระเป๋าสตางค์ จำนวนอย่างละ 4

คน (9) รองเท้าแฟชั่น จำนวน 8 คน (10) เครื่องประดับผม จำนวน 4 คน (11) เครื่องประดับเสื้อและเข็มขัดคาดเอว จำนวนอย่างละ 1 คน (12) สินค้าอื่นๆ จำนวน 9 คน

แหล่งที่ซื้อสินค้าเพื่อการบริโภคหรือขายต่อ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) อันดับต้นๆ คือ (1) ตลาดและซูเปอร์สโตร์ในจังหวัดนครพนม (2) ร้านค้าปลีกในตลาดและริมถนนในเมืองต่างๆ ของแขวงคำม่วน

การซื้อของกินของใช้ของไทยมีลักษณะดังนี้ คือ หมาดแล้วซื้ออีกเรื่อยๆ ส่วนใหญ่มักจะตอบว่าซื้อแบบที่ชอบใช้ และซื้อแบบนั้น หรือ ยี่ห้ออื่นๆ เป็นประจำ และเกือบทั้งหมดซื้อเครื่องกินเครื่องใช้ของไทย

เหตุผลที่ซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค ประกอบด้วย (1) สินค้าไทยมีประโยชน์ กินดี ใช้ดี (2) สินค้ามีคุณภาพดีและราคาถูก (3) สินค้าไทยมีคุณภาพดีตามคำโฆษณาในรายการโทรทัศน์

สถิติวิเคราะห์ Likert Scale: หัตถ์คดีเกี่ยวกับสะพานข้ามแม่น้ำโขง การค้า และชีวิตความเป็นอยู่

รายการ	ระดับความคิดเห็น			ค่าเฉลี่ยเลขคณิต	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผลสถิติ
	มากที่สุด	ปานกลาง	น้อย			
1. สินค้าไทยเป็นสินค้าที่ขายได้มากที่สุดในตลาด	65.4 17	26.9 7	-	2.708	0.464	เห็นด้วยมาก
2. สินค้าไทยเป็นสินค้าที่ขายได้มากที่สุดในตลาดเวียดนาม	7.7 2	26.9 7	30.8 8	1.647	0.702	เห็นด้วยปานกลาง
3. ชาวลาวนิยมสินค้าไทยเป็นอันดับหนึ่ง	61.5 16	19.2 5	11.5 3	2.542	0.721	เห็นด้วยมาก

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

4. ชาวลาวนิยมสินค้า ซึ่งมีภาพยนตร์โฆษณา ในรายการโทรทัศน์	50.0 13	34.6 9	7.7 2	2.458	0.658	เห็นด้วย มาก
5. เมื่อมีสะพานข้าม แม่น้ำโขง ชาวเวียดนาม ซื้อสินค้าไทยมากขึ้น	34.6 9	26.9 7	11.5 3	2.316	0.749	เห็นด้วย มาก
6. เมื่อมีสะพานข้าม แม่น้ำโขง ชาวลาวซื้อ สินค้าไปขายต่อให้ เวียดนาม	34.6 9	53.8 14	3.8 1	2.333	0.565	เห็นด้วย มาก
7. เมื่อมีสะพานข้าม แม่น้ำโขง ทำให้ไทย เจริญมากกว่าลาวเจริญ	46.2 12	30.8 8	11.5 3	2.391	0.722	เห็นด้วย มาก
8. เมื่อมีสะพานข้าม แม่น้ำโขง ทำให้ชาว เวียดนามเดินทาง เข้าออกไทยมากขึ้น	42.3 11	42.3 11	7.7 2	2.375	0.647	เห็นด้วย มาก
9. เมื่อมีสะพานข้าม แม่น้ำโขงทำให้ไทย ได้ประโยชน์ทาง เศรษฐกิจ การค้า และ การลงทุน	61.5 16	26.9 7	-	2.696	0.470	เห็นด้วย มาก
10. สะพานข้ามแม่น้ำ โขง ทำให้ลาว / เวียดนาม ได้ประโยชน์ ในด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน	46.2 12	38.5 10	7.7 2	2.417	0.654	เห็นด้วย มาก
11. เมื่อมีสะพานแห่ง ใหม่จะทำให้ลาวขึ้นต่อ ไทยมากยิ่งขึ้นในทุกๆ ด้าน	50.0 13	19.2 5	15.4 4	2.409	0.796	เห็นด้วย มาก

วารสารยุโรปศึกษา

12. การทำมาค้าขายของ คนไทยในจังหวัด นครพนมเปลี่ยนไป	46.2 12	26.9 7		2.632	0.496	เห็นด้วย มาก
13. การทำมาค้าขายของ ชาวลาวในแขวงคำม่วน เปลี่ยนไป	53.8 14	26.9 7	3.8 1	2.591	0.590	เห็นด้วย มาก
14. จังหวัดนครพนม กลายเป็นศูนย์กลางทาง เศรษฐกิจแห่งใหม่ของ อีสาน	23.1 6	46.2 12	15.4 4	2.091	0.684	เห็นด้วย มาก
15. ธุรกิจแขวงคำ ม่วนใหญ่โตมากยิ่งขึ้น	42.3 11	42.3 11	3.8 1	2.435	0.590	เห็นด้วย มาก
16. แขวงคำม่วนจะ กลายเป็นศูนย์กลาง การค้าในลาวกลาง และ เวียดนาม	26.9 7	38.5 10	11.5 3	2.200	0.696	เห็นด้วย มาก
17. ชาวลาวในแขวง อื่นๆ และชาวเวียดนาม จะติดต่อกับแขวงคำ ม่วนมากขึ้น	30.8 8	34.6 9	26.9 7	2.042	0.806	เห็นด้วย มาก
18. มาตรฐานการครอง ชีพของชาวลาวจะดี ขึ้น	50.0 13	34.6 9	7.7 2	2.458	0.658	เห็นด้วย มาก

ผลการศึกษาทั้งหมดสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

- (1) การสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ก่อให้เกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจ การค้า การคมนาคมขนส่ง และการท่องเที่ยวอย่างมาก
- (2) สินค้าไทยได้รับความนิยมในลาวและเวียดนาม ซึ่งทำให้มูลค่าของการค้าสินค้าไทยในสองประเทศนี้มีแนวโน้มสูงขึ้น

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

- (3) ธุรกิจการค้าในจังหวัดนครพนมและแขวงคำม่วนอยู่ในเกณฑ์ที่ดีขึ้นกว่าเดิมหลังจากมีการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 แล้ว

สถิติวิเคราะห์: ค่า T - Test

ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพการงาน กับระดับทัศนคติสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่จะได้รับจากการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ดังต่อไปนี้ คือ

อาชีพของผู้ให้ข้อมูล	กลุ่มทัศนคติ	ค่า T - Stat.	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผลสถิติ
เจ้าของการค้าปลีก	ผลประโยชน์จากการสร้างสะพาน	0.412	0.456	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะค่า T - Stat มีค่ามากกว่า 0.05 แต่ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติมีความกระจุกตัวกัน
	ความนิยมในสินค้าไทย	0.910	0.474	
	สภาพธุรกิจการค้าและการลงทุน จังหวัดนครพนมและแขวงคำม่วน	0.176	0.533	
เกษตรกร	ผลประโยชน์จากการสร้างสะพาน	0.221	0.686	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะค่า T - Stat มีค่ามากกว่า 0.05 แต่ข้อมูลเกี่ยวกับ
	ความนิยมในสินค้าไทย	0.758	0.411	
	สภาพธุรกิจการค้าและการลงทุนในจังหวัดนครพนม	0.460	0.303	

วารสารยุโรปศึกษา

	และแขวงคำม่วน			ทัศนคติมี ความกระจุก ตัวกัน
กลุ่มผู้ทำการค้า ชายแดน	ผลประโยชน์จากการ สร้างสะพาน	0.347	0.495	ไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติ เพราะว่า ค่า T – Stat. มีค่า มากกว่า 0.05 แต่ข้อมูล เกี่ยวกับ ทัศนคติมี ความกระจุก ตัวกัน
	ความนิยมในสินค้าไทย	0.351	0.557	
	สภาพธุรกิจการค้าและ การลงทุน ในจังหวัดนครพนม และแขวงคำม่วน	0.492	0.639	
อาชีพอื่นๆ	ผลประโยชน์จากการ สร้างสะพาน	0.119	0.275	ไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติ เพราะว่า ค่า T – Stat. มีค่า มากกว่า 0.05 แต่ข้อมูล เกี่ยวกับ ทัศนคติมี ความกระจาย
	ความนิยมในสินค้าไทย	0.244	0.494	
	สภาพธุรกิจการค้าและ การลงทุน ในจังหวัดนครพนม และแขวงคำม่วน	0.653	0.153	

สถิติวิเคราะห์: F - Test

ความสัมพันธ์ระหว่างระดับรายได้ กับทัศนคติในด้านต่างๆ มี
รายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

รายการ	กลุ่มทัศนคติ	ค่า F - Test	ค่า Significance (F -Prob.)	การแปล ผลสถิติ
ระดับรายได้ / เดือน เฉพาะที่มี ข้อมูล (1) ไม่มีรายได้ (2) น้อยกว่า 1 แสนบาท (3) 1- 5 แสน บาท (4) 5.1 แสนบาท - 1 ล้านบาท (5) มากกว่า 1 ล้านบาท (6) อื่นๆ	ผลประโยชน์จากการ สร้างสะพาน	1.2771	0.3144	ระดับรายได้ของผู้ให้ ข้อมูลแต่ละราย ไม่มี ความสัมพันธ์กับกลุ่ม ทัศนคติทั้ง 3 กลุ่ม เพราะว่า ค่านี้สำคัญ ทางสถิติทั้ง 3 ค่า มากกว่า 0.05 เมื่อกำหนดให้ค่า นี้สำคัญทางสถิติซึ่ง เป็นที่ยอมรับได้ คือ 0.05 แสดงว่า ผู้ที่มีระดับรายได้ เดียวกัน ไม่มีแนวโน้มใดๆ ที่จะ แสดงทัศนคติในเรื่อง ต่างๆ เกี่ยวกับ โครงการก่อสร้าง สะพานข้ามแม่น้ำโขง แห่งที่ 3 ในทิศทาง เดียวกัน
	ความนิยมในสินค้า ไทย	0.9271	0.4852	
	สภาพธุรกิจการค้า ในจังหวัดนครพนม	0.7162	0.5912	

ผู้ประกอบการและผู้บริโภคชาวลาวไม่เห็นว่าการก่อสร้าง
สะพานข้ามแม่น้ำโขงจะทำให้รูปแบบวิถีชีวิตและชุมชนในเมืองท่าแขก
แขวงคำม่วน เปลี่ยนมากกว่าเดิมเท่าใดนัก

สรุป

ผลการศึกษาที่ผ่านมาทำให้ทราบว่า (1) ทั้งผู้ประกอบการชาวไทยและชาวลาว รวมทั้งประชาชนบริเวณจังหวัดนครพนม-แขวงคำม่วน ยังไม่ใช้ประโยชน์จากสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 เท่าใดนัก (ผลได้จากการศึกษาด้วย T – Test / F – Test) แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว ยังแสดงความคิดเห็นว่า สะพานที่จะก่อสร้างแห่งที่ 3 นี้ในอนาคตอันใกล้ จะมีประโยชน์ทั้งต่อระบบเศรษฐกิจไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และระบบเศรษฐกิจของแขวงคำม่วนที่เชื่อมลาวเข้ากับประเทศเวียดนาม การไปมาหาสู่ การคมนาคม การขนส่ง การค้า และการท่องเที่ยว จะผ่านลาวข้ามไปสู่ประเทศเวียดนามได้เป็นผลสำเร็จ

1. ลาวได้รับประโยชน์จากการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 เหนือกว่าฝ่ายไทยเล็กน้อย เพราะว่า ลาวมีความสะดวกที่จะทำการค้ากับประเทศเวียดนาม ในขณะที่ผู้ประกอบการขนาดกลางและเล็กเห็นว่าไทยได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไม่มากเท่าใดนัก เพราะเศรษฐกิจของ สปป.ลาว ยังเล็กและไม่เชื่อมโยงกับแขวงสะหวันนะเขต ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้ คือ

(1.1) พื้นที่ของเมืองท่าแขกในแขวงคำม่วนเชื่อมโยงกับลาวบาว (เขตเศรษฐกิจและการค้าชายแดน ลาว – เวียดนาม) ทางตอนกลางของ สปป.ลาว และเชื่อมโยงกับจังหวัดกว๋างบิ่งในประเทศเวียดนาม

(1.2) พื้นที่ของเมืองท่าแขกในแขวงคำม่วนเชื่อมโยงกับเมืองสะหวันไซของแขวงสะหวันนะเขต และเชื่อมโยงกับถนนหมายเลข 9 ไปทางฝั่งตะวันออกของ สปป.ลาว ทะลุออกไป

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

ยังประเทศเวียดนาม โดยผ่านเมืองเว้และเมืองดองฮาและไป
สิ้นสุดระยะทางบนถนนเลข 9 ที่ท่าเรือดานัง ซึ่งเป็นท่าเทียบ
เรือระดับโลกของประเทศเวียดนามได้อีก

(1.3) พื้นที่ของเมืองท่าแขกในแขวงคำม่วนจะเชื่อมโยงกับ
ถนนหมายเลข 13 เหนือ ขึ้นไปยังนครหลวงเวียงจันทน์ ส่วน
เวียดนามจะอาศัย สปป.ลาวเป็นตัวกลางขนส่งสินค้าผ่าน
ประเทศไทย

2. เศรษฐกิจของแขวงสะหวันนะเขตจะเชื่อมโยงกับนครหลวง
เวียงจันทน์ โดยไม่ผ่านโดยตรงมายังแขวงคำม่วน แต่ผู้ประกอบการ
ไทยที่ทำการค้ากับเวียดนามและผู้ประกอบการลาว มองว่า ผลประโยชน์
ทางการค้าและการขนส่งบนสะพานข้ามน้ำโขงแห่งที่ 3 จะมีมากเป็น
อันดับหนึ่ง ส่วนเกินของผลผลิตสินค้าไทยจะออกไปสู่ประเทศ
เวียดนาม โดยผ่านถนนที่เชื่อมน้ำเทิน 2 ซึ่งกำลังก่อสร้างแล้วเสร็จใน
พ.ศ.2551 ผลการศึกษาตรงกับสมมติฐานทางทฤษฎีระบบโลกที่ว่าด้วย
อุปสงค์และอุปทานในสินค้าและบริการของเมืองรอบนอกและเมืองกึ่ง
รอบนอก (Periphery, Semi-Periphery) ที่พึ่งพาหัวเมืองชั้นในซึ่งเป็น
เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ (Core) หากเปรียบเทียบที่ตั้งของไทย
และลาวกับเวียดนามจะพบว่า ไทยในฐานะเมืองศูนย์กลางจากระบบ
ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ทราบข้อเท็จจริงมาก่อนเลยว่าเวียดนามพึ่งพา
สินค้าไทยและเส้นทางการขนส่งผ่านลำน้ำโขงระหว่างลาว – ไทยมาก

3. จากผลการศึกษา T – Test พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับ
ทัศนคติพอสมควร กล่าวคือ เจ้าของร้านค้าปลีก และผู้ที่ประกอบ
อาชีพอื่นๆ นั้น มีการติดต่อค้าขายกับลาวอย่างสม่ำเสมอ และประชากร

ในกลุ่มนี้มีความเชื่อมั่นว่า ลาวจะได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเกินกว่าระดับการประเมินค่าของฝ่ายไทย

4. ประชากรทั้งฝ่ายไทย-ลาว แสดงความคิดเห็นใกล้เคียงกันว่า ไทยและลาวต่างก็ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจด้วยกันทั้งสองฝ่าย

7.7.3 การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depths Interviews) เป็นวิธีการที่นิยมใช้กันมากในการนับจำนวนคำ (Word) และข้อความ (Statements) ที่สำคัญๆ

หลักการสำคัญในการพิจารณาและวิเคราะห์คำและข้อความที่สำคัญ (ขจร ฝ่ายเทศ, 2548) คือ การแบ่งเนื้อหาสาระออกเป็นตัวบท (เนื้อหาหลัก-Text) และบริบทที่เกี่ยวข้องของผู้ให้ข้อมูล (เนื้อหารอง และสภาพแวดล้อมในโลกทัศน์ของผู้ให้ข้อมูล-Context)

บทสรุป: ผลการวิเคราะห์เนื้อหา (ฝ่ายไทย)

- (1) ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ไทยได้รับมากที่สุด คือ การประสานประโยชน์ทางการค้าการลงทุนโดยตรงกับเวียดนาม รองลงมา คือ สินค้าไทยที่จะเข้าไปในลาวมีมากขึ้น ส่วนการสัญจรไปมาระหว่างประชาชนทั้ง 3 ประเทศ จะมากยิ่งขึ้น ขึ้นไปในอนาคต รูปแบบการค้าจะเป็นการค้าผ่านแดนที่มีประเทศเวียดนามเป็นจุดหมายปลายทาง
- (2) ปริมาณสินค้าไทยที่นำเข้าสู่ลาวอาจเพิ่มขึ้นไม่มาก แต่ปริมาณสินค้าไทยส่วนใหญ่จะถูกส่งต่อไปยังประเทศเวียดนาม

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

- (3) การลงทุนของนักธุรกิจไทยในแขวงคำม่วนจะไม่มากขึ้น ตราบใดที่โครงสร้างของระบบเศรษฐกิจในแขวงคำม่วนยังไม่ได้รับการยกระดับให้มีความสำคัญ
- (4) ประเภทสินค้าที่ส่งผ่านแดนลาวเข้าสู่เวียดนามจะมีสินค้าทุน สินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรมและเครื่องจักรทางการเกษตรส่งออกไปในปริมาณที่มากยิ่งขึ้น
- (5) สินค้าไทยจะขายได้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะเครื่องอุปโภคบริโภคซึ่งได้รับการยอมรับในคุณภาพจากชาวเวียดนามที่เคยซื้อใช้ เพราะผู้ประกอบการรายย่อยและขนาดกลางซึ่งเป็นชาวลาวจะส่งเสริมมูลค่าการค้าสินค้าในกลุ่มนี้ผ่านแดนไทยไปสู่ประเทศเวียดนาม โดยระบบการกระจายสินค้าด้วยเส้นทางการขนส่งทางบกในลาว ผลการศึกษาทำให้พบว่า ชาวเวียดนามซื้อเครื่องนุ่งห่มแฟชั่นของไทยไม่มากนัก เพราะข่าวสารจากรายการโทรทัศน์ไทยไม่ปรากฏในสังคมเวียดนาม และด้วยระยะทางที่ห่างไกลจากไทยมาก
- (6) ความสำคัญของจังหวัดนครพนมจะมากขึ้น เพราะความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความประสงค์จะทำการค้ากับประเทศเวียดนามเลือกที่จะผ่านด่านจังหวัดนครพนมมากขึ้น
- (7) ไม่มีข้อมูลใดที่บ่งชี้ว่าระบบการค้าระหว่างประเทศของจังหวัดนครพนมจะเปลี่ยนไปอย่างไร
- (8) ความเป็นไปได้ที่แขวงคำม่วนจะเป็นตัวกลางเชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจของตนเองเข้ากับ ลาวบาว เมืองเว้ และเมืองดองฮา ในประเทศเวียดนาม จะมีมาก
- (9) ในระยะสั้น ไทยยังได้รับประโยชน์จากการค้าผ่านแดนไปเวียดนามน้อยเพราะมูลค่าการค้าไทย-เวียดนาม ยังมีไม่มาก แต่ลาวจะได้รับประโยชน์ 3 ด้าน คือ (9.1) ผลประโยชน์จากการ

สัญจรไป-มา ของชาวลาวในแขวงคำม่วนเพื่อซื้อขายสินค้าไทย ซึ่งยังมีระดับความต้องการสินค้าไทยน้อย (9.2) ประโยชน์จากการเป็นเมืองผ่าน ระหว่าง ไทย-เวียดนาม (9.3) ประโยชน์ที่ลาวจะได้รับจากการค้าขายสินค้าไทยในประเทศเวียดนาม

- (10) ในระยะยาว ไทยจะได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอันดับหนึ่งจากการค้าผ่านแดนและการลงทุนระหว่างไทย-เวียดนาม รองลงมา คือ การขยายปริมาณการค้าสินค้าไทยทุกประเภทที่ส่งผ่านเข้าสู่ประเทศเวียดนาม
- (11) ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญจากการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 คือ การดึงมูลค่าส่วนเกินทางเศรษฐกิจ (Surplus Value) ของประเทศเพื่อนบ้านกลับมาหาไทย เพราะมีแนวโน้มว่าสินค้าไทยเป็นที่ต้องการ นอกจากนี้ โครงสร้างการลงทุนทางตรงของไทยจะไปประเทศเวียดนามมากขึ้นโดยการนำของชาวนครพนม เพราะการลี้ภัยหนีภัยจากชาวยุโรปในจังหวัดนครพนม

บทสรุป: ผลการวิเคราะห์เนื้อหา (ฝ่ายลาว)

- (1) ในทัศนะของฝ่ายลาวเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ลาวจะได้รับ คือ ความสำคัญของไทยที่มีต่อลาวในการสร้างเสริมระบบเศรษฐกิจของแขวงคำม่วนจะมากกว่าเวียดนาม เพราะ (1.1) การสัญจรไป-มา ของประชาชนทั้งชาวลาวและชาวเวียดนามที่ต้องผ่านลาวมาไทย ทำให้ความสำคัญของแขวงคำม่วนมีมากขึ้น (1.2) การซื้อขายสินค้าไทยจะเป็นการค้าขนาดใหญ่มากขึ้น เพราะจะส่งผ่านแดนไปสู่ประเทศเวียดนาม (1.3) ผู้นำระดับแขวงและพ่อค้ารายใหญ่ของลาวมองว่า โฉมหน้าทางเศรษฐกิจของแขวงคำม่วนจะเปลี่ยนไป แขวงคำม่วนจะได้รับการยกระดับความสำคัญให้เป็น

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

แหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากการก่อสร้างเขื่อนน้ำเทิน 2 ที่กำลังจะแล้วเสร็จ ดัชนีที่ชี้วัดความเจริญของแขวงคำม่วนดีขึ้น (1.4) ชาวเวียดนามจะเดินทางผ่านแขวงคำม่วนเพื่อมาท่องเที่ยวและติดต่อกับชายกับไทยมากขึ้น

- (2) ระบบเศรษฐกิจของแขวงคำม่วนจะใกล้ชิดกับแขวงสะหวันนะเขตมากขึ้น โดยกระบวนการไหลไป-มา ของสินค้าและบริการที่นำเข้า-ไปจากไทยทั้ง 2 จุด
- (3) ความสำคัญของไทยในสายตาของเวียดนามจะมีมากขึ้น เพราะ (1) ชาวไทยจะหันไปท่องเที่ยวในประเทศเวียดนามมากขึ้น เมื่อผนวกกับการที่ชาวนครพนมมีเชื้อสายเวียดนามด้วยแล้ว ยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นได้ว่าประเทศเวียดนามจะเป็นประเทศที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของชาวไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ จุดหมายปลายทางของถนนเลข 9 และถนนสายอื่นๆ ในลาว ไปสิ้นสุดที่ท่าเรือดานังซึ่งเป็นท่าเทียบเรือที่มีความสำคัญอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเวียดนาม ส่วนเมืองเว้ และจังหวัดกว๋างบิงของประเทศเวียดนามก็เป็นเมืองที่มีความสวยงามและมีความสำคัญ
- (4) ผู้นำรัฐบาลลาวมองว่า ประโยชน์จากการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 จะตกที่ไทยมากกว่าลาว เพราะจุดตั้งต้นของการผ่านแดนไทย-เวียดนาม อยู่ที่ไทย ผลได้ทางการค้าตกอยู่กับไทย นอกจากนี้ การลงทุนทางตรงจากไทยไปเวียดนามย่อมมากกว่าจากเวียดนามไปไทย ผลได้จากการลงทุนก็ตกอยู่ที่ไทย รายได้จากการค้าการลงทุนที่ไทยจะได้รับจะชดเชยระยะเวลาคืนทุนในการก่อสร้างสะพานแห่งนี้ ส่วนแขวงคำม่วนจะได้รับผลประโยชน์จากการสัญจรของประชาชนลาว การค้าระดับเล็ก และผลได้จากการค้าขายสินค้าไทย

7.7.4 ข้อค้นพบจากการศึกษา

ความต้องการที่จะให้มีสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ใน จังหวัดนครพนม เป็นความต้องการของ (1) นักธุรกิจและผู้รับจัดการขนส่งสินค้าไทยที่มีความต้องการขยายกิจการออกไปในประเทศเวียดนาม ตลอดจนกลุ่มที่ต้องการผลักดันสินค้าไทยส่วนเกินลงความต้องการในประเทศออกสู่เวียดนาม ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศเวียดนามกำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว (2) ความต้องการที่จะไปมาหาสู่ระหว่างกันดูจุญาติมิตรของชาวเวียดนามที่ตั้งรกรากในจังหวัดนครพนมนับจากสงครามเวียดนาม กับ ชาวเวียดนาม ที่สืบเชื้อสายกันมา (3) ความต้องการของชาวลาว (4) ความต้องการของผู้ประกอบการลาว

การก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ทำให้ปริมาณสินค้าไทยในพื้นที่รอบๆ จังหวัดนครพนมหลังไหลสู่จุดที่สร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 มากยิ่งขึ้น เขตเทศบาลเมืองนครพนมจะขยายตัวออกไปด้วย นอกจากนี้ ปริมาณการลงทุนในอุตสาหกรรมและภาคบริการ เช่น โรงแรมและร้านอาหาร รวมทั้งการท่องเที่ยวระหว่างไทย (จังหวัดนครพนม และจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียง)-ลาว (แขวงคำม่วน) และระหว่างไทย (จังหวัดนครพนม และจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียง)-เวียดนาม (เมืองเว้-เมืองวินห์-จังหวัดกว๋างบิ่ง) เพิ่มขึ้นอย่างมาก สิ่งที่เกิดขึ้น คือ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมความทันสมัย (Modern Culture) จากไทยจะเข้าสู่ทั้งสองประเทศอย่างต่อเนื่องและมีความรวดเร็วจากการบริโภคสินค้า และจากการใช้เครื่องนุ่งห่มแฟชั่น ผ่านเข้าไปในสองประเทศด้วยกระบวนการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน โดยมีเงื่อนไขว่าสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 มีการสร้างเสร็จ นอกจากนี้ ปฏิสัมพันธ์

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

เชิงสัญลักษณ์ในตรรกะที่ห่อและบรรจุภัณฑ์ตลอดจนรูปแบบสินค้าไทยที่เสนอผ่านรายการโทรทัศน์ไทยทำให้สินค้าไทยได้รับความนิยมอย่างสูง ความสำคัญของประเทศไทยในสายตาของประชาชนและภาคเอกชนของ สปป.ลาว และเวียดนามจะมีมากขึ้นภายหลังจากการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 แล้ว

(1) อำนาจที่เหนือกว่าในทางการเมือง (Political Hegemonic Power) ที่รัฐบาลไทยตัดสินใจก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 ขึ้นมา

(2) อำนาจที่เหนือกว่าในทางเศรษฐกิจ (Economic Hegemonic Power) ที่เสนอผ่านการค้าสินค้าไทย และโครงการลงทุนไทยของภาคเอกชนไทยในทั้งสองประเทศนี้ นอกจากนี้แล้ว ยังทำให้ไทยมีความสำคัญในฐานะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือและผู้นำความทันสมัย

(3) อำนาจที่เหนือกว่าในทางวัฒนธรรม (Cultural Hegemonic Power) ซึ่งทำให้ในโลกทัศน์ของชาวลาวและชาวเวียดนามมองว่าสินค้าไทยเป็นสินค้าที่มีคุณภาพสูงและมีมาตรฐานใกล้เคียงกับมาตรฐานโลก (Standardisation)

7.7.5 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาทั้งสองส่วนถูกนำมาวิเคราะห์จนเป็นข้อสรุปในทิศทางที่สอดคล้องกันอยู่มาก โดยพบว่า กลุ่มข้าราชการระดับสูงเล็งเห็นว่าสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 จะส่งเสริมการค้า การลงทุน การขยายตัวทางเศรษฐกิจให้กับไทยในเวลาที่ผ่านมารวดเร็ว และไทยจะเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากกว่าลาวและเวียดนามในทุกๆ ด้าน และทำให้ไทยมีความสำคัญในสายตาของทั้งสองประเทศนี้ ส่วนในระดับประชาชน เจ้าของร้านค้า และพ่อค้าทั้งไทย-ลาว มองว่า

การก่อสร้างสะพานจะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวลาวดีขึ้น สินค้าขายได้มากขึ้น และจังหวัดนครพนมมีความเจริญมากขึ้น ซึ่งไปเพิ่มความสำคัญของจังหวัดนครพนมในระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้เป็นหัวเมืองที่มีความสำคัญมากกว่าเดิม กล่าวคือ

- (1) ด้านการค้า: การขยายตัวของมูลค่าการค้า รูปแบบการลงทุนตรง ประเภทการค้า และสินค้าที่ซื้อขาย รวมไปถึงผลพลอยได้จะเกิดขึ้นมาจากภาคบริการได้มาก
- (2) ด้านความคล้ายคลึงกันที่เกิดขึ้นจากการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม: มีการหันเหมาทางไทย เพราะมีการซื้อขายสินค้าไทยกลุ่มเครื่องอุปโภคบริโภค และอื่นๆ
- (3) ด้านเศรษฐกิจโดยรวม: ขนาดของระบบเศรษฐกิจไทยจะกว้างไกลออกไปโดยนับจากจังหวัดนครพนม และพื้นที่ใกล้เคียงถึงฝั่งตะวันออกของประเทศ เวียดนามอีก 1 จุด ถึงจังหวัดกวางบิงของประเทศเวียดนาม

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รัฐบาลไทยจะเล็งเห็นถึงความคุ้มค่าในการลงทุนก่อสร้าง สะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่ 3 นี้ ว่ามีผลประโยชน์ที่คุ้มค่าแก่การการค้า ลงทุน การขนส่ง การท่องเที่ยว และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมการบริโภคสินค้าไทย ทั้งโดยมิติของเศรษฐกิจและการเมือง

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

เขียน ธีระวิทย์ และคนอื่นๆ. ความสัมพันธ์ไทย-ลาว ในสายตาของคนลาว.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

จิรพรรณ กาญจนจิตรา. ระเบียบวิธีการวิจัยขั้นสูงทางสังคมวิทยา-
มานุษยวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.

จุ่น พิจารณาถิ่น. เรื่องแม่น้ำโขง. วารสารแผนที่ 28. 1(กรกฎาคม - กันยายน
2528): 31-47.

ชัยนัต วรรณะภูติ. "แนวทางการศึกษาและความเป็นจริงในสังคม: การศึกษา
สังคมไทยเชิงมานุษยวิทยา" ใน วิธีวิทยาการศึกษาสังคมไทย.
บรรณาธิการโดย ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และคณะ. กรุงเทพมหานคร:
สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

_____. "ข้อสังเกตในการศึกษาวัฒนธรรม." จดหมายข่าวล้านนา
คดีศึกษา ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 (2529).

_____. วิธีวิจัยเชิงสหวิทยาการในมิติทางวัฒนธรรม. ใน คู่มือการ
วิจัยวัฒนธรรม. เชียงใหม่: คณะอนุกรรมการวิจัยวัฒนธรรม
ภาคเหนือ, 2535.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. การสำรวจแนวพรมแดน ไทย-พม่า- ลาว- กัมพูชา.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

ดำรง ฐานดี. วัฒนธรรมและพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2536.

ธีระ นุชเปี่ยม. อินโดจีนภายใต้ระบบคอมมิวนิสต์. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน
เอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

ธีรภาพ โลหิตกุล. คนไทในอุษาคเนย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผู้จัดการ,
2538.

นริศรานุวัดติวงศ์ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า) และดำรงราชานุภาพ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า).

สาส์นสมเด็จพระเจ้า. เล่ม 6, พระนคร: องค์การคำครุสภา, 2504.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. สังคมไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร:

คณะกรรมการเผยแพร่ และส่งเสริมงานพัฒนา, 2539.

_____. "คนไทยมาจากไหนด้วยและคนไทยมาจากที่นี่ด้วย."

ศิลปวัฒนธรรม 11 (12 ตุลาคม 2533).

นิพนธ์ สุขปรดี และคณะ. โครงการวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการบริหาร

งานวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาไทย: กรณีศึกษามหาวิทยาลัย

สยาม. สำนักงานกองทุนสนับสนุนวิจัย (สกว.), 2549.

บุญมา นครอินทร์. วิจัยวิจัยในสาขาสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ม.ป.ป.

ประสิทธิ์ ทิมพุด. ธุรกิจสื่อสารโทรคมนาคม. กรุงเทพมหานคร: แม็คกรอ

ฮิลล์ อินเตอร์เนชันแนล เอ็นเตอร์ไพรส์ อิงค์, 2537.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. ศาสตร์แห่งการวิจัยทางการเมืองและสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 5.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

พลับพลึง คงชนะ และธวัชชัย พรหมนะ. ลาว: ภูมิลักษณะลุ่มแม่น้ำโขง

ประชาชน และวัฒนธรรม. สถาบันเอเชียศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

มานะ มาลาเพชร. "ลาวหลังยุคโกสอน: การเมืองการปกครอง." ข่าวเอเชีย

ศึกษา (สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ปีที่ 9 ฉบับที่

4 (2534).

วัชรินทร์ ยงศิริ. การค้าชายแดนไทย กับอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง.

กรุงเทพมหานคร: นำงการพิมพ์, 2547.

วิทยา สุจริตธนาภิรักษ์ และคณะ. การค้าชายแดน. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

วิภา จุตมจันทร์. ผลกระทบของสัญญาณวิทย์และโทรทัศน์ข้ามพรมแดนระหว่าง ไทย-ลาว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

วิวัฒน์ชัย อัดดากร. การวิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมไทย: แนวพัฒนาการเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยศิลปากร, 2530.

วรพล พรหมกบุตร. การสื่อสารสัญลักษณ์ ธรรมชาติ พัฒนาการผลกระทบ. กรุงเทพมหานคร: อาร์ตไลน์, 2534.

สมภพ มานะรังสรรค์. "การปฏิรูปเศรษฐกิจลาว: จินตนาการใหม่." เอเชียปริทัศน์ (สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (2534).

สมบูรณ์ ศุภศิลป์ และวันชัย ริมวิทยากร. เศรษฐศาสตร์สำหรับประเทศกำลังพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2534.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีสังคมวิทยา: การสร้าง การประเมินค่า และการใช้ประโยชน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

_____. ทฤษฎีสังคมวิทยา: เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2545.

สุรัชย์ ศิริไกร. เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเมืองการปกครองหลังสิ้นสุดสงครามเย็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

_____. การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองลาว (ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2548.

สุรัชย์ หวันแก้ว. โลกกว้าง-จิตแคบ สู่ทางเลือกทางวัฒนธรรมและความเป็นไทยในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก, 2545.

เอกจิต วงศ์สุชาติกุล. ทฤษฎีแหล่งที่ตั้งกับแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาภูมิภาค. ม.ป.ท., 2523.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. ภูมิปัญญาอีสาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์, 2544.

แอมอนิเย เอเจียน. บันทึกการเดินทางในลาว. แปลโดย ทองสมุทร โดเร และสมหมาย เปรมจิตต์. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2539.

เซอร์เบิร์ต ไอ ซิลเลอร์. การสื่อสารและการครอบงำทางวัฒนธรรม. แปลโดย อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.

เอกสารอื่น ๆ

"การค้าชายแดนไทยกับความร่วมมือทางเศรษฐกิจภูมิภาค." ณ โรงแรมดุสิตไฮล์แลนด์ จังหวัดเชียงราย, 6 กันยายน 2543.

"การค้าชายแดนไทย- สปป.ลาว ด้านจังหวัดนครพนม ปี 2548" เอกสารตามโครงการ ส่งเสริมและพัฒนาการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ปีงบประมาณ 2549, สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครพนม, 2549.

"การค้าอนุกรมชายแดนไทย-ลาว (มุกดาหาร-สะหวันนะเขต)." ธนาคารแห่งประเทศไทยสำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2546.

"การศึกษาลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อเศรษฐกิจท้องถิ่นกำแพงนครเวียงจันทน์." ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2545.

"เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจที่สำคัญประเทศอินโดจีน ปี 2537-2541." ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ด้านศุลกากรนครพนม NAKORN PANOM CUSTOMS - HOUSE ปี 2549.

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

"ภาวะการค้าชายแดนไทย-สปป.ลาว จังหวัดหนองคาย ปี 2544." หนองคาย:
สำนักงานพาณิชย์จังหวัดหนองคาย. ภารกิจและผลการดำเนินงาน
ด้านศุลกากรหนองคาย สำนักงานศุลกากรภาคที่ 2

"รายงานการวิจัย พฤติกรรมการชำระเงินค่าสินค้าตามแนวชายแดน ไทย-
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ."
ม.ป.ท., ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ.

"รายงานวิจัย การค้าและการขนส่งในภูมิภาคอินโดจีน." กรุงเทพมหานคร:
สถาบันพานิชยนาวิ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

"รายงานวิจัย เรื่อง การค้าและการขนส่งในภูมิภาคอินโดจีน." กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538

"วิจัยทัศนัยกัมพูชา สปป.ลาว เวียดนาม และการปรับตัวของนักลงทุนไทย."
ขอนแก่น: ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2544.

"SMEs กับสู่ทางการค้า การลงทุนในอินโดจีน: สปป.ลาว เวียดนาม กัมพูชา
และพม่า." สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2544.

กองจดหมายเหตุแห่งชาติ ร.5 ม.57/7 กรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคม เจ้าคุณพระ
ยาพิพัฒน์โกษา วันที่ 12 กรกฎาคม ร.ศ.111.

ขจร ฝ้ายคล้าย. "การสื่อสารทางการเมืองในเพลงไทยลูกทุ่ง พ.ศ.2507-2547"
วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสาร
ศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

คณิงภรณ์ วงเวียน. "ความสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวไทย-ลาว ศึกษากรณี
สะพานมิตรภาพ ไทย - ลาว." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะ
รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.

ชลิตา รัตสาร. "การค้าไทย - ลาว ในบริบทของการครอบงำทางวัฒนธรรม"
วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการ คณะบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

สุธิดา ดันเลิศ. "ไถสออน พมวิหาน กับพัฒนาการสังคมนิยมลาว." สารนิพนธ์
ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาประวัติศาสตร์
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541.

Books

- Apple, Michel W. Cultural and economic reproduction in education.
Routledge & Kegan Paul, 1982.
- Balaam, David N. Introduction to International Political Economy.
Second Edition. Prentice Hall, 2001.
- Balassa, B. The Newly Industrializing Countries in the World Economy.
New York: Pergamon Press, 1981.
- Blumer, Herbert. Symbolic Interactionism. New Jersey: Prentice
Hall, 1969.
- Dagnino, Evelina. "Cultural and Ideological Dependence: Building a
Theoretical Framework" in F. Bonilla and Robert Girling, eds.
Struggles of Dependency, Stanford, California, 1973.
- DeFleur, M. & Rokeach, Ball. Theories of Mass Communication.
Longman, 1989.
- Frank, Le Bar. Adrienne Suddand, eds. Laos: It's People its Society its
Culture. New Haven: HRAF PRESS, 1960.
- Hopkins, Terence K. World-systems Analysis Theory and Methodology.
London: Sage Publications, 1982.
- Ichiro, Otani & Pham, Chi Do, eds. The Lao People's Democratic
Republic Systemic Transformation and Adjustment.
Washington D.C, 1996.
- McQuai, Denis. Mass Communication Theory. London: SAGE
Publications, 1992.

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

- Rakow, Meg Regina. Laos and Laotians. University of Hawaii: Center for Southeast Asian Studies School of Hawaiian, Asian and Pacific Affairs, 1992.
- Robertson, Roland. Globalisation: Theoretical Perspective and Application. Bangkok: Thammasart University, 2002.
- Spensor, Herbert. The Principles of Sociology. New York: Appleton, 1896.
- Storey, John. Cultural Theory and Popular Culture. London: Harvester Wheatsheaf, 1997.
- Wallerstein, Immanuel. The Modern World System I. New York: New York Academic, 1974.
- _____. The Capitalist World – Economy. Cambridge: Cambridge University, 1979.
- _____. Processes of the World – System. USA: Sage Publication Inc., 1980.
- _____. "World System Analysis: Theoretical and Interpretative Issues." in Hopkins, T., et.al. eds. World – Systems Analysis: Theory and Methodology. USA: Sage Publication Inc., 1982.
- _____. Culture as the ideological battleground of the modern world – system In Geopolitics – Geoculture. Cambridge: Cambridge University Press, 1991.

Articles

Kritsadarat, Wattanasuwan. "I am what I consume: From Advertising Literacy to Symbolic Consumption." *The Nation*. Bangkok (23 March 1989).

Robert, Holton. "Globalisation's Cultural Consequences, *ANNALS*" *The Annals of the American Academy (APPSS)* 570 (July 2000).

Wallerstein, Immanuel. *African Studies Review* Vol.18, no. 1 (April 1974): p. 1-26.

ภาษาลาว

สีสะเหลี้ยว สะแสวงศึกษา และคณะ. *พจนานุกรมภาษาลาว*. สถาบันค้นคว้าวิทยาสาดสังคม กระทรวงศึกษา กีฬา และท่ามะกาน. เวียงจัน, 1989.

ทองสา ไชยะวงคำดี และคณะ. *ประวัติศาสตร์ลาว เล่ม 3: 1893 – ปัจจุบัน*. สถาบันค้นคว้าวิทยาสาดสังคม กระทรวงศึกษา กีฬา และท่ามะกาน. เวียงจัน, 1989.

ภาษาฝรั่งเศส

Paul Boulanger. *Histoire Du Laos Français*. Paris: Librairie – Pion, n.d.

การศึกษาแนวโน้มของการค้าไทย-ลาว

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

สินค้าที่มีมาตรการนำเข้า – ส่งออก. เอกสารเผยแพร่ตามโครงการจัดตั้ง
ศูนย์กลางข้อมูลเศรษฐกิจการค้าและการค้าชายแดนระดับจังหวัด
งบประมาณปี 2549 โดย สำนักงานพาณิชย์จังหวัดนครพนม.

วารสารยุโรปศึกษา

Les Musulmans de Thaïlande
(ชาวมุสลิมในประเทศไทย)

Michel Gilquin

โดย วิจิตร ประพงษ์

คนส่วนใหญ รู้จักประเทศไทยในนามของ “เมืองพุทธ” และอาจกล่าวได้ว่าวิถีชีวิตของคนไทยนั้นผูกพันอยู่กับ “พระพุทธรูป” และ “เจดีย์” (สัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นพระพุทธศาสนา) มาเป็นเวลานาน แต่กระนั้นประเทศไทยยังได้เข้าเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกขององค์การประชุมมุสลิมโลก ตั้งแต่ ค.ศ. 1998 เป็นต้นมา

หากแต่สิ่งเกิดให้ดีขึ้นพบว่า ชาวไทยเชื้อสายมุสลิมหลายคนเคยดำรงตำแหน่งสำคัญระดับประเทศทั้งในอดีตและปัจจุบัน เช่น ประธานรัฐสภา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ คมनाคม มหาคไทย และผู้บัญชาการทหารบกที่นำการรัฐประหาร ฯลฯ

แม้ว่าเกือบร้อยละ 10 ของประชากรไทยเป็นชาวมุสลิม และชาวไทยมุสลิมยังเป็นกลุ่มประชากรจำนวนมากที่สุดในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศ แต่ในภาพรวมของสยามประเทศแล้ว ชาวไทยมุสลิมกลุ่มนี้ ก็คือ “ชนกลุ่มน้อย”

ประเด็นที่น่าสนใจคือ ท่ามกลางวัฒนธรรมและประเพณีไทยที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาอย่างแนบแน่น ชาวมุสลิมมีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมเมืองพุทธได้อย่างลงตัวหรือไม่ ? ที่สำคัญพวกเขายังคงความเป็นเอกลักษณ์แห่ง “มุสลิม” ไว้ได้อย่างไร? ในส่วนของประวัติศาสตร์หากการเกิดขึ้นของชาวมุสลิมในประเทศไทยเป็นผลมาจากการย้ายถิ่นฐาน คำถามคือชนกลุ่มนี้มีที่มาอย่างไรและจากชนชาติใดบ้าง ?

“Les Musulmans de Thaïlande” เป็นหนังสือผลงานวิชาการของมิเชล ซิลแกง (Michel Gilquin) ซึ่งได้พยายามทำความเข้าใจและตอบคำถามในประเด็นเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์โลกปัจจุบันที่ภาพลักษณ์ของชาวมุสลิมถูกมองในแง่ลบ และถูกเชื่อมโยงไปกับพฤติกรรมการก่อความวุ่นวาย และการก่อเหตุรุนแรงต่างๆ

นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศส มิเชล ซิลแกงผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมมุสลิมและชนกลุ่มน้อย เขาเป็นนักวิชาการประจำศูนย์วิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซาก แบร์ก เดอ ราบัต (Centre d'Études en Sciences Sociales et Humaines Jacques Berque de Rabat) และศูนย์ศึกษาภูมิภาคเมดิเตอร์เรเนียนตะวันออกและโลกอาหรับ (Cahiers d'Études de la Méditerranée Orientale et du Monde Turco-Iranien: CEMOTI) ประเทศฝรั่งเศส

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาวไทยมุสลิมนั้น เขาได้มาพำนักในประเทศไทยเป็นระยะเวลานานหลายครั้งตั้งแต่ ค.ศ.1990 เป็นต้นมา

หนังสือเล่มนี้แบ่งออกเป็นสามส่วนใหญ่ ในส่วนแรกเป็นเนื้อหาที่อธิบายเกี่ยวกับเชื้อชาติและแหล่งที่มา รวมทั้งโครงสร้างโดยรวมของชาวมุสลิมในประเทศไทย ส่วนที่สองเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนเชื้อสายมลายูในดินแดนแถบนี้ สำหรับ

ปริทัศน์หนังสือ

ส่วนสุดท้ายผู้เขียนได้พูดถึงประเด็นปัญหาระหว่างความเป็นอัตลักษณ์ของชาวมุสลิมและ “รัฐไทย”

ในเนื้อหาส่วนแรกเป็นส่วนที่พูดถึงชาวมุสลิมโดยรวมของประเทศไทย ผู้เขียนได้อธิบายเกี่ยวกับแหล่งที่มาของชาวมุสลิมที่มาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการย้ายถิ่นฐานของชาวเปอร์เซียในอดีต โดยผ่านทางการค้าขายและการติดต่อกันด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังมีชาวมลายู เบงกอล อินเดีย ชาวจาม และชาวจีน เป็นต้น และเพราะความหลากหลายทั้งเชื้อชาติ แหล่งที่มาและวัฒนธรรมดั้งเดิมที่แตกต่างกันนี้เอง ที่กลายเป็นจุดที่น่าสนใจในการศึกษาและทำความเข้าใจกับสังคมมุสลิมในประเทศไทย เหตุผลเพราะความแตกต่างดังกล่าวทำให้รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวัน ค่านิยม และแนวคิดย่อยอื่นๆของชาวไทยมุสลิมในไทยแตกต่างกันไป เช่น ไทยมุสลิมที่อยู่ในภาคใต้ และไทยมุสลิมที่อยู่ในภาคอีสาน หรือภาคกลางเป็นต้น

ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชาวมุสลิมในไทยไม่ใช่แค่ปัญหาส่วนภูมิภาคหรือท้องถิ่น แต่เป็นปัญหาที่ คลอบคลุมทุกด้านทุกพื้นที่ของประเทศที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่ กล่าวคือไม่ใช่แค่ภาคใต้เท่านั้นที่มีปัญหา นอกจากนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ย่อมไม่ได้เป็นแบบเดียวกัน เหตุเพราะมีความหลากหลายทั้งเชื้อชาติ แหล่งที่มา ประเพณีวัฒนธรรมที่แตกต่าง รวมถึงวิถีชีวิตที่ไม่เหมือนกันของชาวมุสลิมด้วยกันเองดังกล่าวยังข้างต้น

แม้ในปัจจุบันศาสนาอิสลามจะกลายเป็นศาสนาที่ได้รับการยอมรับในประเทศไทย ซึ่งคนในสังคมต้องให้ความเคารพ อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับพระพุทธศาสนาแล้ว อิสลาม ก็ยังเป็น “ศาสนาอื่น” สำหรับสังคมไทย

โดยปกติแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นไทยไม่ได้สัมพันธ์กับเผ่าพันธุ์เพียงอย่างเดียว ตัวอย่างเช่น ชาวม้ง และชาวลาว (ไทยอีสาน) ซึ่งได้รับการยอมรับจากคนในสังคมว่าเป็นคนไทยอย่างสนิทใจ (ในด้านความรู้สึก) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนที่นับถือพระพุทธศาสนา เหตุผลเพราะในช่วงหลายศตวรรษที่ผ่านมา ชาวเมือง (ชาวไทย) ส่วนใหญ่เชื่อว่าความเป็นไทยต้องเชื่อมโยงกับการเป็น “ชาวพุทธ” ด้วย ดังนั้นคำว่า “แขก” ซึ่งมีความหมายว่าคนอื่น จึงเป็นชื่อที่ใช้เรียกชาวมุสลิมในประเทศไทย แม้ว่าคนไทยมุสลิมคนนั้นจะอยู่ในไทยมาเป็นเวลานานก็ตาม โดยเฉพาะนานกว่าคนไทยเชื้อสายจีน (ซึ่งนับถือพระพุทธศาสนา) ที่ถือเป็นคนไทย “แขก” จึงมีความหมายครอบคลุมถึงชาวมุสลิมทุกคน ซึ่งเป็นอีกจุดหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดของการยอมรับชาวมุสลิมในประเทศไทย (น. 34-35)

ผลจากการเป็นชนกลุ่มน้อย และการไม่ยอมรับระบบต่างๆ ของไทย เพราะไม่เหมาะกับวัฒนธรรมและการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันของตัวเอง ชาวมุสลิมจึงเกิดความยึดเหนี่ยวในกลุ่มตัวเองมากขึ้น กล่าวคือคนไทยมุสลิมจะมีความยึดเหนี่ยวในกลุ่มของตนมากกว่ากับคนไทยพุทธหรือกับกลุ่มอื่น ดังนั้น “ในประเทศซึ่งศูนย์รวมความเชื่ออยู่ที่สถาบันกษัตริย์ และประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมีฐานะยากจนและเป็นหนี้ จะมีชาวไทยมุสลิมเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่อยู่ในกลุ่มประชากรดังกล่าว” (น. 38)

จากนั้นผู้เขียนได้พูดถึงจำนวนประชากรชาวไทยมุสลิมในประเทศไทย ซึ่งไม่มีตัวเลขที่แน่นอนชัดเจน และโดยประมาณแล้วประเทศไทยมีจำนวนคนไทยมุสลิมอยู่ประมาณ 7 ล้านกว่าคน เฉพาะในภาคใต้มีถึง 6 ล้านกว่าคน ในภาคอื่นมีประมาณ 1 ล้านคนเศษ

ประเทศไทยมีวัดทั้งหมดประมาณ 27,000 วัด ในขณะที่สุเหร่า (มัสยิด) มีเพียง 3,000 แห่ง ซึ่งในภาคใต้มีถึง 2,401 แห่ง

ปริทัศน์หนังสือ

และจากการศึกษาของ มหาวิทยาลัยมิชิแกน เมื่อ ค.ศ.1998 พบว่ากว่าร้อยละ 80 ของชาวไทยมุสลิมเป็นกลุ่มที่ใช้ภาษายาวี

ชาวมุสลิมมีมากที่สุดในภาคใต้ โดยเฉพาะปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และสงขลา มีถึงร้อยละ 75-80 ของจำนวนประชากรในพื้นที่ดังกล่าว แต่ในเขตเมืองใหญ่ๆ (เช่น อำเภอเมือง) ส่วนใหญ่เป็นชาวไทยพุทธ โดยเฉพาะคนไทยเชื้อสายจีน ขณะที่ตรัง กระบี่ ภูเก็ต พังงาและพัทลุง มีชาวมุสลิมอยู่ประมาณร้อยละ 35-50 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเมืองเล็กๆ เช่นกัน จากข้อมูลเหล่านี้ ผู้เขียนพยายามชี้ให้เห็นว่ากลุ่มชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีมากเมื่อเทียบกับชาวไทยเชื้อสายจีน ที่สำคัญที่สุดแสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมไทยที่มีความเหลื่อมล้ำกันอย่างเห็นได้ชัดระหว่างชุมชนของคนรวยและคนจน ดังนั้น จึงปรากฏว่า ในเขตเมืองใหญ่ มีชาวไทยพุทธเชื้อสายจีนซึ่งมีฐานะดีกว่าคนในส่วนอื่นอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก

ด้วยความที่ชาวมุสลิมกลุ่มใหญ่อยู่ในภาคใต้ ดังนั้น ชาวไทยมุสลิมในภาคอื่นๆ ที่มีจำนวนน้อยกว่า จึงไม่ค่อยเป็นที่รู้จักเท่าไร ในภาคกลางชาวมุสลิมส่วนใหญ่อยู่ที่กรุงเทพฯ พระนครศรีอยุธยา และฉะเชิงเทรา ซึ่งมีจำนวนมากพอสมควร ในภาคเหนือส่วนใหญ่อยู่ที่เชียงใหม่และเชียงราย แต่มีจำนวนค่อนข้างน้อย ในภาคอีสานก็มีจำนวนน้อย และส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่เข้ามาเพื่อทำงานที่อุดรธานี ขอนแก่น และนครราชสีมา

ในเนื้อหาของหนังสือ ผู้เขียนได้ให้ความสนใจไปที่สังคมชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ โดยให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ของสังคมนี้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งในด้านการเมืองการปกครองและด้านสังคม ที่มีความเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

นอกจากหลักปฏิบัติตามหลักศาสนาของชาวมุสลิมแล้ว สิ่งหนึ่งที่เป็นตัวสนับสนุนความเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ คือ “ภาษายาวี” ซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมเฉพาะของพวกเขา เช่นเดียวกับโรงเรียนปอเนาะ ซึ่งเป็นระบบการศึกษาที่สนับสนุนความเป็นมุสลิม ให้คงอยู่สืบไป และยังเป็นอำนาจเฉพาะที่มีของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ (บรรดาครูใหญ่หรือโต๊ะครูจะเป็นที่นับถือของประชาชน เช่นเดียวกับอิมาม) ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์อีกอย่างของพวกเขา การศึกษาแบบปอเนาะนั้น เป็นการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิตในสังคมของคนรุ่นหลังๆ สำหรับชาวมุสลิม โดยเฉพาะในการสืบทอดและต่อยอดคุณค่าทางวัฒนธรรม รวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีแบบอิสลาม

หากชาวไทยมุสลิมมีความยึดเหนี่ยวที่ดีในกลุ่มของตน และความสัมพันธ์กับคนไทยพุทธนั้นอยู่ในระดับที่น้อยกว่าดังที่ได้กล่าวไป แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยมุสลิมกับไทยจีน ดีกว่าไทยมุสลิมกับไทยพุทธ สำหรับสาเหตุนั้นก็เกี่ยวกับธุรกิจการค้า ที่คนไทยมุสลิมต้องเกี่ยวข้องและพึ่งพากับคนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่ จากจุดนี้สิ่งที่น่าสนใจคือ เมื่อมีเรื่องของผลประโยชน์เข้าไปเกี่ยวข้อง ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา หรือแนวคิดอื่นๆ จะไม่เกิดขึ้น และถ้ามีก็จะเป็นความขัดแย้งเล็กน้อยเท่านั้น อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มคนที่มีความแตกต่างกันในด้านความเชื่อหรือแนวคิด หากมีเงื่อนไขบางอย่างทางสังคมที่พวกเขาจำเป็นต้องอาศัยและพึ่งพาซึ่งกันและกันเพื่อการดำรงชีพ ความแตกต่างดังกล่าวย่อมไม่ใช่ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งหรือปัญหาอื่นๆ ในสังคมแห่งความแตกต่างดังกล่าว

ปริทัศน์หนังสือ

ในส่วนที่สองนี้ ผู้เขียนได้ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์มาก เพราะเชื่อว่าเหตุการณ์สำคัญในอดีตย่อมส่งผลต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน

ความพยายามของรัฐบาลไทยในอดีตที่เป็นไทยพุทธในยุคสมัยต่างๆ ที่ต้องการให้ชาวไทยมุสลิมหลอมรวมเข้ากับสังคมส่วนที่เหลือ ส่งผลให้คนในพื้นที่เกิดความไม่พอใจต่อรัฐบาลและมีการปลุกฝังความรู้สึกดังกล่าวเรื่อยมา จนปัจจุบัน เช่น ในยุคของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ที่มีนโยบายชาตินิยม ในช่วงปลายทศวรรษ 30 (ค.ศ. 1939) นโยบายดังกล่าวมีการบังคับใช้ธรรมเนียมตามแบบไทยภาคกลางกับคนทั่วประเทศ มีการห้ามใช้ภาษามลายูหรือ ยาวีในสถานที่ราชการ กำหนดให้ข้าราชการต้องใช้ชื่อไทย ห้ามมุสลิมไม่ว่า หญิงหรือชายแต่งกายด้วยชุดของชาวมุสลิมในที่สาธารณะ นอกจากนี้ยังมี ข้อบังคับอื่นๆ ที่ครอบคลุมเกือบทุกอย่างในชีวิตประจำวันของชาวมุสลิม อาจกล่าวได้ว่าตลอดมาในประวัติศาสตร์ รัฐบาลพยายามสร้าง "ความเป็นคนไทย" ให้กับคนในพื้นที่ตั้งแต่การเข้ายึดครองดินแดนแถบนี้ (น. 104-105)

ดังนั้น สิ่งหนึ่งที่ทำให้เกิดการต่อต้านรัฐบาลในลักษณะต่างๆ ที่เกิดขึ้นก็มีสาเหตุมาจากจุดสำคัญในประวัติศาสตร์อย่างไม่ต้องสงสัย และก็ เป็นอดีตเช่นกันที่ทำให้เกิดการเรียกร้องอิสรภาพของรัฐปัตตานี เพราะในอดีต รัฐปัตตานีคือคำที่ใช้เรียกเมืองหลวงของชาวมุสลิมในชายแดนภาคใต้ และ ปัตตานียังเคยปกครองตนเอง แต่จากการขยายอำนาจของสยาม ทำให้เมื่อ ค.ศ. 1786 ปัตตานียอมตกอยู่ภายใต้การควบคุมจากสยาม และมีหลากหลาย เงื่อนไขที่ทำให้รัฐปัตตานีในอดีตเกิดความรู้สึกว่าสยามได้เอาเปรียบ และมีความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นกับตน

สำหรับกลุ่มต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนที่เคลื่อนไหวในภาคใต้ที่มีมานานแล้ว กลุ่มที่มีขนาดใหญ่และปฏิบัติการได้ผลมากที่สุดในบรรดากลุ่มต่างๆ คือกลุ่มพูโล (PULO) หรือองค์การปลดปล่อยรัฐปัตตานีหรือองค์การสหปัตตานีเสรี ซึ่งต้องการจัดตั้งรัฐอิสลามที่เป็นอิสระ นอกจากนี้ยังมี ปีอาร์เอ็น โคออร์ดิเนต (BRN - Coordinate) หรือบีอาร์เอ็น ซี (BRN - C) ด้วย จุดประสงค์เพื่อต่อสู้ให้มีการจัดตั้งรัฐปาตานีอิสระ Pemuda องค์การเยาวชน ภูชาติปัตตานี กลุ่มจีเอ็มไอพี (GMIP - กลุ่มอิสลาม มุจาฮิดีน ปาตานี) และ กลุ่มพูโลใหม่ ที่ก่อตั้งเมื่อ ค.ศ.1995 ในฐานะเป็นเครือข่ายของพูโล เป็นกลุ่มติดอาวุธขนาดเล็กที่สุดในบรรดากลุ่มต่างๆ ต่อสู้เพื่อจัดตั้งรัฐอิสระเช่นเดียวกัน (น. 112-117)

ในส่วนที่สาม เป็นเนื้อหาที่ต่อเนื่องมาจากส่วนที่สอง ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน (ค.ศ.2002) ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย

จากที่ในอดีตเป็นเรื่องของชาวมุสลิมแบบผู้ถูกกระทำและเป็นผู้ปฏิบัติตามเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อช่วงประมาณ 15 ปีที่ผ่านมา ชาวมุสลิมกลุ่มนี้กลายเป็นผู้กระทำและมีการเรียกร้องในด้านต่างๆ มากขึ้น ซึ่งจุดนี้ก็กลายเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับประเทศไทย

แม้คนไทยที่นับถืออิสลามในประเทศไทยจะเป็นส่วนน้อย แต่ต้องยอมรับว่า อิสลามก็ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในภาพรวมของวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างความเป็นประเทศไทย ในปัจจุบัน และท่ามกลางสถานการณ์ของสังคม แห่ง "บริโภคนิยม" และอิทธิพลของสังคมสมัยใหม่ ความวิตกกังวลที่ชาวมุสลิมเกรงว่า "อัตลักษณ์" และความเชื่อต่างๆ ของพวกตนจะถูกกลืน

ปริทัศน์หนังสือ

หายไป และขาดความสำคัญไปในที่สุด การเรียกร้องและการแสดงออกในด้านต่างๆ จึงเกิดขึ้น เพื่อให้สิ่งที่เป็เอกลักษณ์เหล่านั้นของตนยังคงดำรงต่อไป เช่น การแต่งกาย การศึกษาในแบบเฉพาะที่พวกเขาต้องการการสนับสนุนจากรัฐบาล กฎหมายที่คุ้มครองความเป็นมุสลิม และหน้าที่การงานที่ไม่ขัดต่อระเบียบต่างๆ ของพวกเขา เป็นต้น

ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจาก “ชนกลุ่มน้อย” ได้ปฏิเสธที่จะยอมรับในการเป็นชนกลุ่มน้อยของตน และในตอนนี้ได้พัฒนาไปจนภาพของปัญหานี้กลายเป็นปัญหาระดับสากล คือไม่ใช่แค่ปัญหาภายในอีกต่อไป อุปสรรคสำคัญที่สุดคือมีการเชื่อมโยงให้เกี่ยวข้องกับสถาบันศาสนาซึ่งเป็นเรื่องที่อ่อนไหวต่อความรู้สึกของประชาชน เป็นสิ่งที่แทบจะแตะต้องไม่ได้และไม่สามารถตกลงกันได้ ดังนั้นความเชื่อทางศาสนา จารีต และวัฒนธรรมของพวกเขาจึงเป็นอุปสรรคที่ทำให้ที่รัฐบาลไทยในฐานะผู้ปกครองที่จะต้องเข้าไปแก้ไข ไม่สามารถทำได้เต็มที่

คำถามคือ ความแตกต่างระหว่างรัฐไทย (ที่ถูกสร้างขึ้นท่ามกลางบริบทแห่ง พุทธ ราชาธิปไตย และ ภาษาไทย) กับชาวมุสลิมในประเทศไทย มาถึงทางตันแล้วจริงหรือ ? ไม่มีหนทางที่ผ่อนปรนและรวมตัวกันได้แล้วอย่างนั้นหรือ ? ทางที่ดีที่สุดตอนนี้คือการทำความเข้าใจกับตัวแสดงที่แตกต่างกันในเหตุการณ์ดังกล่าว และปรากฏการณ์ทางสังคมที่สำคัญอีกครั้งหนึ่งที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนี้ (น. 141)

สรุปคือ ในปัจจุบัน การกลับมามีบทบาทที่เด่นชัด และการแสดงออกซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของชาวมุสลิมในประเทศไทยได้เกิดขึ้นอย่างชัดเจนอีกครั้ง ซึ่งเป็นการแสดงออกทั้งในรูปของการเรียกร้องและการยื่นเงื่อนไข รวมถึง

การแสดงออกเพื่อให้คนในสังคมเห็นว่าพวกเขามีตัวตนอยู่ (สังเกตได้จากการที่ในปัจจุบันเราจะเห็นชาวไทยมุสลิมแต่งกายในแบบมุสลิมมากขึ้น เป็นต้น)

ในตอนท้ายของส่วนที่สามนี้ผู้เขียนได้พูดถึงเรื่องการเมือง ที่คนไทยมุสลิมหลายคนมีบทบาทสำคัญและดำรงตำแหน่งสำคัญๆ ระดับประเทศ และเรื่องในประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์กรมุสลิมโลก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า "รัฐบาลไทย" ได้ให้ความสำคัญกับ ชาวมุสลิม ของประเทศในระดับหนึ่ง

ในบทส่งท้าย ผู้เขียนได้ตั้งข้อสังเกตที่น่าสนใจไว้หลายประเด็น แต่ที่น่าสนใจที่สุดคือภาพของชาวมุสลิมในภาคใต้ของประเทศที่ก่อความไม่สงบ และเกี่ยวข้องกับเหตุความรุนแรงต่างๆ ซึ่งทั้งหมดนั้นเป็นภาพในแง่ลบ เมื่อคนในสังคมมีภาพที่เป็นลบกับชาวมุสลิมในภาคใต้ ซึ่งต้องยอมรับว่าเป็นเพียงคนส่วนน้อยเท่านั้น แต่ปัญหาคือชาวมุสลิมทุกคนถูกเหมารวมหมดว่าเป็นกลุ่มคนที่สร้างปัญหา นอกจากคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุความรุนแรงต่างๆ จะติดร่างแหไปด้วยแล้ว ยิ่งไปกว่านั้นคือชาวมุสลิมในพื้นที่อื่นๆ เช่นในกรุงเทพฯ ก็ยังถูกมองในแง่ลบตามไปด้วยเช่นกัน กล่าวคือ พวกเขากลายเป็นเหยื่อของสังคมที่หลงโทษพวกเขา ทั้งๆ ที่ไม่ใช่ความผิดของตัวเอง ปัญหาที่ตามมาคือชาวไทยมุสลิมประสบปัญหาในการจ้างงาน ที่พักอาศัย ฯลฯ (น.183)

และในภาพในระดับโลกก็เช่นเดียวกัน เพราะ ชาวมุสลิม มักจะถูกเชื่อมโยงไปกับการก่อเหตุรุนแรงต่างๆ ทั่วโลก ดังนั้นพวกเขาจึงเป็นผู้รับเคราะห์ ทั้งๆ ที่ไม่ได้ทำผิด แต่เพียงเพราะเขาเป็น มุสลิม สังคมส่วนใหญ่ก็

ปริทัศน์หนังสือ

ตัดสินเขาแล้วว่าผิด แน่แน่นอนว่าปัญหาใหญ่ที่พวกเขาต้องเผชิญก็คือการถูกเลือกปฏิบัติ และการจำกัดสิทธิในด้านต่างๆ เช่นเดียวกัน (น. 184)

อาจกล่าวได้ว่า “สื่อ” คือสิ่งที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในปัญหาดังกล่าว เพราะเป็นสิ่งเดียวที่สะท้อนภาพการก่อความวุ่นวายต่างๆ ของชาวมุสลิมบางกลุ่ม จนทำให้ผู้ที่ไม่ได้ก่อเหตุถูกมองในแง่ลบไปด้วย (น.184)

หนังสือที่เขียนถึงสังคมมุสลิมในประเทศไทยเล่มนี้แต่งโดยนักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศส แน่แน่นอนว่าเมื่อบุคคลที่ไม่ใช่คนในพื้นที่ที่ต้องเขียนในสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมที่ตัวเองกลายเป็นคนนอก

ประเด็นแรกที่หลายคนจะตั้งข้อสงสัยไว้ก่อนนั่นคือ ผู้เขียนเข้าใจเรื่องราวที่เกิดขึ้นอย่างถ่องแท้หรือถูกต้องหรือไม่ ? เพราะปัญหาในภาคใต้ นั้นซับซ้อน กระทั่งคนไทยหรือคนในพื้นที่เองยังไม่เข้าใจเรื่องที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน ชาวต่างชาติที่มีความแตกต่างทั้งวัฒนธรรม ความเชื่อ ฯลฯ จะเข้าใจเรื่องของชาวมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้นั้นเป็นเรื่องที่อาจเป็นไปได้ยาก

ต้องเข้าใจก่อนว่าหนังสือเล่มนี้ เป็นงานด้านสังคมวิทยา ซึ่งสำหรับนักสังคมวิทยานั้นการศึกษาและทำความเข้าใจสังคมหนึ่งสังคมจะได้ผลสรุปที่มีคุณภาพ ส่วนหนึ่งต้องทำตามหลักการวัตถุวิสัย (Objectivity) ไม่ใช่อัตวิสัย (Subjectivity) เหตุผลเพราะหลักวัตถุวิสัย นั้นถือว่า การวัด หรือการประเมินค่าที่เชื่อถือได้ จะต้องกระทำด้วยสิ่งนอกตัวผู้กระทำ นั่นคือจะต้องวัด หรือประเมินค่าด้วยสิ่งที่ไม่ขึ้นอยู่กับการอารมณ์ ค่านิยม ทัศนคติ ความเชื่อ หรือความรู้สึกของผู้กระทำการนั้น และนี่คงเป็นที่มาว่าทำไมนักสังคมวิทยาจึง

นิยมที่จะทำการศึกษาหรือวิจัยในสังคมที่ตนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย และคงด้วยเหตุผลนี้ที่ทำงานวิจัยทางสังคมวิทยาหรือมานุษยวิทยาที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาในลักษณะวัตถุวิสัยดังกล่าว

หนังสือเล่มนี้เช่นเดียวกัน ที่ผู้เขียนเลือกทำการศึกษาในประเทศไทย ไม่ได้เป็นเพราะเขามีความรู้ หรือมีความเข้าใจในวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างดี เหตุผลหลักที่นักสังคมวิทยาตัดสินใจที่จะศึกษาเรื่องใดๆ ความสนใจจะมาเป็นลำดับแรก ถ้ามองว่า หากไม่มีความเข้าใจหรือไม่มีความรู้ในสังคมที่ตนจะศึกษาหรือวิจัยแล้ว ผลที่ได้จะเกิดประสิทธิภาพได้อย่างไร ? หลักการทั่วไปของการทำงานด้านสังคมวิทยาก็เหมือนกับศาสตร์อื่นๆ นั่นคือต้องมีการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ตนสนใจและกำลังจะศึกษาให้มากที่สุดและครอบคลุมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ก่อนที่ (ในบางกรณี) จะมีการลงในพื้นที่จริง ซึ่งสำหรับหนังสือเล่มนี้เข้าใจว่าส่วนใหญ่จะเน้นการทำงานด้านเอกสารมากกว่าการลงพื้นที่

ดังนั้น ในประเด็นที่จะนำความเป็นชาวต่างชาติของผู้เขียน มาเป็นส่วนหนึ่งในการวิจารณ์หนังสือเล่มนี้เห็นว่คงไม่ใช่สิ่งจำเป็น เพราะมีหลายเรื่องหากเป็นคนที่ไม่สนใจและไม่ศึกษาในเรื่องภาคใดแล้ว จะไม่เคยรู้มาก่อนเลย กล่าวคือคนที่มีความรู้ในเรื่องนั้นๆ ต้องเป็นคนที่สนใจจริงๆ ไม่ใช่แค่เป็นคนไทยแล้วจะรู้เรื่องดีกว่าชาวต่างชาติ

หากมองโดยรวมแล้ว หนังสือเล่มนี้ได้อธิบายและให้ข้อมูลเกี่ยวกับชาวมุสลิมในประเทศไทยได้อย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่ไม่เคยรู้เรื่องเกี่ยวกับสังคมมุสลิมในประเทศไทยมาก่อน (ชาวต่างชาติ) เพราะเมื่ออ่านแล้วจะทำให้เข้าใจสภาพสังคมชาวไทยมุสลิมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้เป็นอย่างดี แต่สำหรับคนไทยหากไม่มีทักษะความรู้ภาษาฝรั่งเศส และไม่มีความรู้

ปริทัศน์หนังสือ

เกี่ยวกับศัพทเฉพาะของชาวมุสลิมแล้ว การทำความเข้าใจในเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ค่อนข้างลำบาก เหตุผลเพราะมีศัพท์หลายตัวที่เป็นภาษายาวี หรือไม่ใช่ภาษาไทยแท้ (ศัพทเฉพาะของชาวมุสลิม) ซึ่งเมื่อทับศัพท์หรือแปลงเป็นภาษาฝรั่งเศสแล้วเราจะไม่เข้าใจ (ซึ่งแตกต่างจากการทับศัพท์ภาษาไทย)

สำหรับผู้ที่จะอ่านหนังสือเล่มนี้ ในเบื้องต้นอาจเข้าใจว่าหนังสือจะมีเนื้อหาที่เน้นไปในประเด็นที่เกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนใต้ และเจาะจงไปที่การวิเคราะห์ต้นตอของปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งมีข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไข ซึ่งเป็นประเด็นที่กำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในปัจจุบัน ทว่าในความจริงแล้วหนังสือเล่มนี้ไม่ได้เป็นในลักษณะดังกล่าว หนังสือเล่มนี้เป็นเพียงการสื่อสารให้ผู้อ่านได้เข้าใจสภาพในทุกๆ ด้าน ของสังคมมุสลิมในประเทศไทยเท่านั้น อย่างที่ได้กล่าวไปว่าหนังสือเล่มนี้เป็นการทำงานด้านเอกสารเสียเป็นส่วนใหญ่ ไม่ใช่การวิจัยภาคสนามทางสังคมวิทยา ดังนั้นหากในหนังสือมีการกล่าวถึงปัญหาความขัดแย้งหรือการต่อต้านรัฐบาลของชาวมุสลิมบางกลุ่ม ก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ผู้เขียนพยายามแสดงให้เห็นว่าในช่วงเวลาที่แตกต่าง สภาพสังคมชาวมุสลิมในประเทศไทยเป็นอย่างไรเท่านั้น ซึ่งไม่ใช่ข้อสรุปจากการทำวิจัยหรือการศึกษาในเรื่องดังกล่าว ตัวอย่างเช่นในส่วนที่ผู้เขียนพูดถึง ประวัติศาสตร์การปกครองของรัฐปัตตานีและการที่รัฐบาลไทยในอดีตพยายามยึดเยียด "ความเป็นไทย" ให้กับคนไทยมุสลิมในพื้นที่แบบไม่มีการผ่อนปรนใดๆ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลต่อปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ยอมรับและเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าเรื่องราวในอดีตย่อมส่งผลต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน การที่รัฐปัตตานีเคยปกครองตนเองในอดีต และ ผลจากนโยบายชาตินิยมแบบสุดขั้วที่เคยเกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับปัญหาความรุนแรงในปัจจุบันอย่างไม่ต้องสงสัย แต่นั่นก็เป็น

เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในภาคใต้ของไทยมีรายละเอียดปลีกย่อยและที่มาของปัญหาที่ซับซ้อนมากกว่านี้ เช่น การที่รัฐปัตตานีเคยปกครองตนเองและผลกระทบจากการขยายอำนาจของสยาม ทำปัตตานีให้ต้องตกเป็นเมืองขึ้น ในขณะที่เชียงใหม่ กับอยุธยา (สยาม) ในอดีตก็เคยรบกันมาหลายครั้ง คำถามคือปัจจุบันทำไมชาวเชียงใหม่ไม่มีปัญหา ยิ่งไปกว่านั้น กลับบอกว่าตนก็เป็นส่วนหนึ่งของสยาม ชาวเชียงใหม่ทุกคนพูดได้อย่างสนิทใจว่าตนเป็นลูกหลานพระนเรศวร ทั้งที่จริงนั้นพระนเรศวรเคยรบกับตน ในกรณีนี้ประเด็นคือชาวมุสลิมแตกต่างกับคนอื่น ๆ ในประเทศ แตกต่างตรงที่ว่าพวกเขามีสำนึกทางประวัติศาสตร์ของตนเอง ที่ไม่สามารถรวมเข้าไปในประวัติศาสตร์แห่งชาติไทยได้ เป็นต้น

ในส่วนของนโยบายชาตินิยมในอดีตที่มีการบังคับใช้ธรรมเนียมตามแบบไทยภาคกลางกับคนทั่วประเทศ ซึ่งเป็นการบังคับชาวไทยมุสลิมให้ปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ใช่วัฒนธรรมของตน ทำให้พวกเขาไม่พอใจต่อรัฐบาล แต่ที่น่าสนใจคือชาวไทยอีสาน หรือชาวเหนือก็มีวัฒนธรรมในแบบเฉพาะของตน แน่นอนว่าในอดีตพวกเขาก็ได้รับผลกระทบกับนโยบายเผด็จการดังกล่าวเช่นเดียวกัน แต่ในปัจจุบันกลับไม่มีปัญหาเกิดขึ้น ? ที่พอจะอธิบายได้คือทุกปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้มีสาเหตุมาจากเหตุการณ์ในอดีตเพียงอย่างเดียว ความแตกต่างทั้งในเรื่องระเบียบ จารีต ความเชื่อ และความเคร่งครัดที่แตกต่างกันของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ กับชาวไทยในภาคอื่นคือตัวแปรที่สำคัญที่สุดสำหรับปัญหาที่เกิดขึ้น อย่างลืมนะว่า เมื่อชาวไทยพุทธฝ่าฝืนกฎว่าด้วยการฆ่าสัตว์หรือพูดเท็จ มันคนละอย่างกับการที่ชาวมุสลิมทำผิดเมื่อรับประทานหมูหรือทำผิดข้อห้ามอื่น ดังนั้นการที่เราจะอธิบายว่าปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นนั้นมีสาเหตุมาจาก

ปริทัศน์หนังสือ

เหตุการณ์หนึ่งในอดีตนั้น เห็นว่าจะหละหลวมไปหน่อย รายละเอียดย่อยอื่นๆ ย่อมมีความสำคัญเช่นเดียวกัน

อดีตนั้นส่งผลต่อไปปัจจุบัน ทว่าก็ย่อมมีรายละเอียดและ ส่วนประกอบย่อยหลายอย่างด้วย เช่นในกรณีของปัญหาภาคใต้ที่เกิดขึ้นนี้ เป็นต้น อย่างไรก็ตามด้วยจุดประสงค์หลักของหนังสือเล่มนี้คือเพื่อให้ผู้อ่านได้ เข้าใจภาพรวมของสังคมมุสลิมในประเทศไทยเท่านั้น ดังนั้นเมื่อพูดถึงที่มา ของปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น จึงไม่แปลกเลยหากหนังสือเล่มนี้พูดถึงเพียง ภาพโดยรวมเท่านั้น

หนังสืออ้างอิง

Gilquin, Michel. Les Musulmans de Thaïlande. Paris: L'Harmattan, 2002

การส่งบทความหรืองานวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารยุโรปศึกษา

ท่านที่ประสงค์จะส่งบทความหรืองานวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารยุโรปศึกษา สามารถส่งต้นฉบับบทความเกี่ยวกับยุโรปในสาขาประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ ความยาว 10-20 หน้ากระดาษ A4 และบทความย่อความยาวไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ A4 ทั้งภาษาไทย (Cordia New ขนาด 16 point) หรือภาษาอังกฤษ (Times New Roman ขนาด 12 point) ส่งผ่านไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์มาที่ publication@ces.in.th พร้อมทั้งส่งประวัติการศึกษา การทำงานและตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบันมา หรือส่งทางไปรษณีย์มาที่

รองผู้อำนวยการฝ่ายสิ่งพิมพ์

ศูนย์ยุโรปศึกษา แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชั้น 3 อาคารวิทยพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

โทรศัพท์ 0-2218-3922-3 โทรสาร 0-2215-3580 หรือ ces@chula.ac.th

ARTICLE TO BE PUBLISHED IN THE JOURNAL OF EUROPEAN STUDIES

Should you be interested in having your article or research paper focusing on European Studies in the field of History, Culture, Economics, Law, and Political Science, published in Journal of European Studies, Chulalongkorn University, please send your work and CV via e-mail address (publication@ces.in.th) in Microsoft Word, or to the address given below. Please make sure that your article or research paper, including its one-page-long abstract, lasts approximately 10-20 A4 pages, using Cordia New 16 point in Thai and Times News Roman 12 point in English.

Deputy Director of Publication Affairs

Centre for European Studies, Chulalongkorn University

3rd Floor, Vidyabadhna Building, Chulalongkorn University,

Phya Thai Road, Bangkok, 10330, Thailand

Tel: +662-218-3922-3 Fax: +662-215-3580 or ces@chula.ac.th

Subscription Form for Journal of European Studies
Centre for European Studies at Chulalongkorn University

Name (Mr./Mrs./Ms.) _____

Company Name _____

Address _____

Tel. No. _____ Fax No. _____

I subscribe to the Journal of European Studies for

() 1 year 180 baht for 2 Issues (bi-annually)

() 2 years 340 baht for 4 Issues

Cost of Postage* excluded (Asia: 4\$, Europe: 5\$, America: 7\$, Australia: 5\$)

Payment

() I would like to pay by cash in person.

() I enclose a money order for 180 Baht (Hundred and Eighty).

() I enclose a money order for 340 Baht (Three Hundred and Forty)

pay to the order of "Centre for European Studies at Chulalongkorn University"
via Chulalongkorn University Post Office

Signature _____

Date ____/____/____